

דברי הכנסת

הישיבה הארבעים-ואחת של הכנסת הארבע-עשרה
יום רביעי, ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

תוכן העניינים

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לחברי הוועדה לזכויות הילד של הבונדסטאג
הודעת יושב-ראש הכנסת
הצעות לסדר
הצעת חוק זכויות הילד, התשנ"ז–1996
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
שאלות בעל-פה
דברי הלל לרוצח ברוך גולדשטיין
שאלות ותשובות
בית-העלמין בכפר חדת'ה
איסור כניסת נשים לבית-קברות בזמן לוויות
(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)
הודעת ראש הממשלה על העברת סמכויות משר לשר
(הצעת קבוצת חברות הכנסת)
הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון – מינוי שופטים לבית-המשפט העליון)
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק משפחות חד-הוריות (תיקון – מתן קצבת ילדים עד גיל 21), התשנ"ו–1996
(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)
הצעת חוק שירות הקבע בצה"ל (גמלאות) [נוסח משולב] (תיקון), התשנ"ו–1996
(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)
הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – העברת תלמידים לפי בקשת הורים), התשנ"ו–1996
(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)
הצעה לסדר-היום
חטיפת קטינים מישראל
הצעות לסדר-היום
הוועדה הכלכלית בקהיר
שאלות ותשובות
לבית-החולים "סורוקה" MRI מכשיר
הטיפול בניסיונות התאבדות של בני נוער
המתנה של מטופלים בדיאליזה להשתלת כליה
A חיסון נגד צהבת מסוג
השבתת נט"ן בגליל המערבי
אפליית הפריפריה בדרישה לתשלום עבור שירות נט"ן
הצעות לסדר-היום
מצוקת אשפוז בבתי-חולים
הצעות לסדר-היום
המינהל לחינוך ערכי

הצעות לסדר-היום

הקריטריונים בקבלת מלגות

הצעות לסדר-היום

המגזר הערבי בספרי הלימוד בישראל

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעות לסדר-היום

המגזר הערבי בספרי הלימוד בישראל

שאלות ותשובות

זיוף תעודות כשרות

חקירת תלונה על אישי ציבור

ההחלטה על סגירת תחנת מג"ב-בארותיים

מניעת יידוי אבנים מהר-הבית

התנגדות שירות בתי-הסוהר למתן מחשב אישי לאסירים

ניצול ילדים אוטיסטים במופעים

חקירת תלונה על הכאת אזרח בידי שוטרים

הטיפול במסירת מידע כוזב למשטרה

הצפת שוק הסמים באזור חיפה במריחואנה

מותו של הילד חילמי שאושה ממכות

אבטחת גני-ילדים בירושלים

הצעה לסדר-היום

יחס המשטרה לעולים חדשים

הצעה לסדר-היום

המשטרה ופעילות בתי-הימורים

הצעה לסדר-היום

אלימות צעירים במקומות בידור

הצעה לסדר-היום לפי סעיף 52(ב) לחוק-יסוד: הממשלה

המשא-ומתן לשלום עם סוריה

הצעה לסדר-היום העלילה השפלה מפי מקור בכיר בממשלה כלפי שמעון פרס

שאלות ותשובות

מצוקת הדיור של ערביי יפו

דירות ריקות בנתיבות

עבודת ועדת-גדיש לבדיקת עקרונות הסיוע לדיור

טיפול משרד הבינוי והשיכון בהסדרת דיור לעולים חדשים

הקפאת פרויקט "בנה דירתך" בשכונת חליסה

דוח משרד השיכון על המצב הדמוגרפי בגליל ובחיפה

דיור למשפחה בדואית שפונתה מביתה

הצעות לסדר-היום הצעת נציגים מהעבודה ומהליכוד כי אום-אל-פחם והמשולש הקטן יועברו לפלשתינים תמורת ריבונות ישראל בהתנחלויות

הצעה לסדר-היום תמיכתו של ראש הממשלה בהקמת מדינה פלשתינית כדוגמת פורטו-ריקו ואנדורה
הצעה לסדר-היום הקשר בין עמדות פוליטיות לעמדות מפלגתיות בנכונות לתרום למדינה ולביטחונה
הצעה לסדר-היום מימוש הבטחות לקריית-שמונה (החלטה 838)

הצעה לסדר-היום תכנון ובנייה בישראל ותפיסתם את האוכלוסייה הערבית
הצעות לסדר-היום פסיקת בג"ץ על סמכויות בתי-הדין הרבניים והרכב המועצות הדתיות
הצעה לסדר-היום החלטת נשיא בית-המשפט העליון להימנע מנקיטת צעדים נגד השופט אליגון
הצעה לסדר-היום מפגע חומרים מסוכנים עקב שביתה ב"חיפה כימיקלים"
הצעה לסדר-היום אינפלציה ואבטלה – האיום האמיתי על מעוטי היכולת
הצעה לסדר-היום
עובדים זרים או עבדים זרים

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לסגן נשיא אל-סלבדור אנריקה בורגו בוסטמנטה

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, היום יום רביעי, ט' בכסליו התשנ"ז, 20 בנובמבר 1996. ישיבת הכנסת פתוחה.

בהזדמנות זו אני רוצה לברך את סגן נשיא אל-סלבדור, שנמצא אתנו כאן ביצע. הוא בא אלינו
מוועידת המזון שהתכנסה ברומא. כשזו הסתיימה הוא הגיע לביקור בארץ. אני מאחל לו ביקור
מוצלח. הוא התחיל את ביקורו אתמול בשעות אחרי הצהריים וכרגע הוא מבקר בכנסת.

אני רוצה לציין בהזדמנות זאת, שלא-סלבדור יש שגרירות בירושלים. היא וקוסטה-ריקה, שתי
מדינות שהשאירו את השגרירויות שלהן בירושלים – בוודאי זה לא היה קל ולא היה פשוט – והן
שומרות באדיקות על כך שהשגרירויות שלהן תישארנה בירושלים. על כך אני מודה לסגן הנשיא.

נדמה לי שאני צריך לאזכר עוד נושא: חבר הכנסת מיכאל איתן נשלח לאל-סלבדור ב-1991,
כמשקיף, בעת שנערכו שם הבחירות לאחר מלחמת האזרחים הקשה שפקדה את המדינה הזאת
במרכז אמריקה. אני מאחל למשטר שם, שהוא דמוקרטי, שיתייצב, ואני מאחל לו הצלחה ושגשוג.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לחברי הוועדה לזכויות הילד של הבונדסטאג

היו"ר ד' תיכון:

נמצאת פה גם משלחת שמטפלת בנושא הילדים במסגרת הפרלמנט הגרמני, הבונדסטאג, והיא
אורחת שלנו ביום זכויות הילד. המשלחת מורכבת מנציגי כל המפלגות בגרמניה – אם אני לא טועה
– ובראשה עומדת חברת PDS, המפלגה הליברלית, ה-CDU, CSU, SPD, יש כאן נציגים של ה-
המפלגה של "הירוקים". אני מקווה שלא טעיתי.

ניהלנו, כאמור, שיחה מעניינת בלשכתי עם שתי המשלחות, ותודה לשתי המשלחות, לזו מאל-סלבדור ולזו מהבונדסטאג, הפרלמנט הגרמני.

הודעת יושב-ראש הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, ראש הממשלה ביקשני להודיע, על-פי סעיף 36(א) לחוק-יסוד: הממשלה, כי שר התעשייה והמסחר שב ארצה ביום ב' בכסליו התשנ"ז, 13 בנובמבר 1996; שר התחבורה שב ארצה ביום ב' בכסליו התשנ"ז, 13 בנובמבר 1996. השר זאב בנימין בגין ימלא את מקום שרת התקשורת בהיעדרה מן הארץ מיום ב' בכסליו התשנ"ז, 13 בנובמבר 1996, עד יום ג' בכסליו, 14 בנובמבר 1996; השר זאב בנימין בגין ימלא את מקום שר החקלאות ופיתוח הכפר בהיעדרו מן הארץ מיום ב' בכסליו התשנ"ז, 13 בנובמבר 1996 – – –

רענן כהן (העבודה):

מי נשאר כאן?

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רענן כהן, ראשית, ענה לך שר המשפטים – – –

משה שחל (העבודה):

ככל שיהיו פחות שרים, כך ייטב. פחות נזק.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שחל בוודאי טוען שאנחנו טענו אותה טענה לעתים קרובות בהיותנו באופוזיציה, אבל, כאמור, אני אנוס על-פי החוק, ואם שמתם לב – אני קורא בדיעבד. זאת אומרת, השרים יצאו והשרים חזרו, וההודעה נמסרת עכשיו על מועד היציאה ועל מועד החזרה ועל מי שהחליף, והכול נעשה בדיעבד, שכן השרים כבר נמצאים בארץ, ונדמה לי שחלק מהם כבר נסע פעם שנייה, ועדיין לא קיבלנו את הידיעה. אנחנו קוראים בפעם הראשונה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כשמסרת את ההודעות תהיתי מה הכנסת צריכה לעשות. מה, אני יכול להתנגד? הרי השר כבר חזר והוא נוסע עוד הפעם. בשביל מה כל הריטואל הזה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

צריך לשנות את החוק.

משה שחל (העבודה):

למה זה דרוש?

היו"ר ד' תיכון:

אני אומר לך, חבר הכנסת שחל: זה מה שקורה כשמחוקקים חוק שייכנס לתוקפו כחלוף חמש-שש שנים.

משה שחל (העבודה):

מחוקקים חוק לא טוב, זאת הבעיה.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא יכול לומר על חוק שהוא קיים – – –

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הודעת אתמול שאתה אפילו מוכן לקדם את תיקון החוק.

היו"ר ד' תיכון:

כן, כן, בנושא הזה – כן, בהחלט, שהרי אתם רואים באיזו מצוקה אני מצוי כאן.

השר זאב בנימין בגין ימלא את מקום שר החקלאות ופיתוח הכפר בהיעדרו מן הארץ מיום ב' בכסליו התשנ"ז, 13 בנובמבר 1996, עד יום ו' בכסליו התשנ"ז, 17 בנובמבר 1996. השר אריאל שרון ימלא את מקום שר התעשייה והמסחר בהיעדרו מן הארץ מיום ג' בכסליו התשנ"ז, 14 בנובמבר 1996, עד יום ט' בכסליו התשנ"ז, 20 בנובמבר 1996.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אם מותר לי להציע הצעה מועילה: החוק אומר שיושב-ראש הכנסת יודיע על כך לכנסת, לא נאמר איך. אני ממליץ, כדי שלא כל פעם נשמע את הדברים והקנאה תעלה, שתודיע לנו בכתב.

היו"ר ד' תיכון:

אני מציע שנבדוק את ההצעה להתייעל. אני הראשון שיברך על כך.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

רק בפגרה מודיעים על כך בכתב.

היו"ר ד' תיכון:

מזכיר הכנסת, שתמיד מאיר את עיני, אומר לי כי רק בפגרה אנחנו מודיעים על כך בכתב. לפחות כזה הוא הנוהל והנוהג.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אם כך, אין ברירה אלא להאריך את הפגרה.

הצעות לסדר

היו"ר ד' תיכון:

כמנהגי, הבטחתי לתת לכמה חברי כנסת, במסגרת הצעה לסדר הדין, להעלות כמה נושאים מן המקום. אני קורא בשמות חברי הכנסת על-פי הסדר המונח לפני: חבר הכנסת וליד צאדק מבקש לדבר על נושא קלטת הבושה ששודרה אתמול בטלוויזיה בנושא ההתנכלות של שוטרי מג"ב כלפי אזרחים פלשתינים. בבקשה, במשך דקה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

מדוע אין מעלים את הנושא לאחר הדיון בהצעת החוק?

היו"ר ד' תיכון:

יש לי בעיה עם הצעת החוק, כי אני רואה שקידמו אותה לפני השאילתות. אני לא בטוח אם על-פי התקנות אני יכול לעשות זאת, זאת אומרת אני בטוח שלא. זה מה שאני מוצא כאן, ואני לא רוצה לחרוג מן התקנון, על אף העובדה שזה מצוין כך בסדר-היום. אני מצטער אם תיאלץ להמתין עוד כמה דקות.

שר המשפטים צ' הנגבי:

היו"ר ד' תיכון:

אתה עומד על כך שזה יהיה לפני השאילתות?

שר המשפטים צ' הנגבי:

רק לצורך העניין.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כולנו צפינו בסרט שזעזע את מצפוננו. אני רוצה להכריז בזאת, כי החל מאתמול אנחנו מציבים מצלמות במקומות המועדים לפורענות, כדי להמעיט אולי את התופעה.

אינני רוצה להכתים את כל אנשי מג"ב במה שנעשה ובמה שראינו, אבל, לצערי, כתוצאה מחינוך שוביניסטי בבתי-הספר ומחינוך בלתי פורמלי, התופעה הזאת שכיחה בקרב אנשי מג"ב ובקרב חיילים המשרתים בצה"ל.

בנימין אלון (מולדת):

וברשות הפלשתינית אין תופעות כאלה?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

צר לי לומר שהתופעה הזו ידועה לנו זה זמן רב.

בנימין אלון (מולדת):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אלון.

ענת מאור (מרצ):

— — —

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אני אישית, אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת מאור.

בנימין אלון (מולדת):

דברי ההסבר המעמיקים שלו על תופעות שוביניסטיות.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

אם תפריעי, חברת הכנסת מאור, אני מייד מבטל.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

את מפריעה. חבר הכנסת וליד צאדק, נא לסיים.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש וחבר הכנסת בני אלון, אני אישית חוויתי זאת, ואני מתבייש אפילו לספר את הסיפור שלי פה במליאת הכנסת. בתי-המשפט בישראל מוסיפים להתגברות הרעה הזאת. המקרה שבו חיילים הרגו פלשתינים ונידונו לקנס של אגורה מזכיר לי את כפר-קאסם. אני אומר את זאת לבני אלון במיוחד: זהו בומרנג. היום מכים את הערבים, מחר נכה את היהודים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. באותו נושא, דקה – ואני חוזר ואומר: דקה – לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להביע זעזוע עמוק, שאט נפש וחלחלה מן המראות הקשים ששודרו שלשום בערוץ הציבורי, שבהם נראים חיילי מג"ב נוהגים כקלגסים ומכים בברוטליות פלשתינים ואף רוכבים עליהם. אנשי עמל פשוטים ויגעים, שרק ביקשו להבטיח את פת לחמם ואת מינימום הקיום, נפלו קורבן לסאדיזם חולני, דוחה ומבעית. שני החיילים הללו מוציאים שם רע לברבריות.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מחאמיד, סיים בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

עם זאת, עמיתי חברי הכנסת, אל נשלה את עצמנו ואל נדחיק את ממדיה האמיתיים של התופעה. צמד הברנשים הנקלה אינו לבד; מצלמת הווידאו המקרית וכוחה של הטלוויזיה נתנו למעשיהם משמעות ציבורית, אולם התופעה שכיחה ורווחת. כדאי שנזכור שהצד השני של המליצים על-אודות הצורך להמשיך ולאחוז בשטחים הכבושים הוא ההשחתה, ההתבהמות והאלימות.

הססמה שכבר היתה לקלישאה, שלפיה – –

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני מבטל את הנוהג הזה. אני מצטער מאוד, הגשת לי טקסט בן ארבע שורות. הזמן עבר. הואל לשבת, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

– – הכיבוש משחית, היא אמיתית, חזקה, יציבה וכואבת. תצא ישראל מחייהם של הפלשתינים, תשמור על צלמה ותחזור למשפחת העמים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רובנו צפינו בזעזוע ובזוועה בשני חיילי מג"ב הצעירים מכים קבוצה של פועלים פלשתינים, שישבה כנועה ולא הגיבה.

על-פי כל כללי המוסר היהודי, אסור היה להגיע להתנהגות המשפילה הזו, המטילה כתם קודם כול על אישיותם אך באותו זמן על כל מדינת ישראל. אנו כחברה חייבים לשאול את עצמנו, איפה שגינו, שאחדים מקרב הנוער המתגייס לשירות ביטחון נהנים להכות אנשים חפים מפשע. משרד החינוך וזרועות הביטחון על כל מרכיביהם צריכים ללמוד וללמד בעזרת הסרט הזה כיצד אסור לחיילי צה"ל לנהוג, כיצד אסור להם לאבד את צלם האנוש, כדי למנוע הישנות מקרים דומים.

הנזק הנגרם לכל החברה הישראלית ולדימויה של מדינת ישראל הוא בלתי הפיך, ובוודאי אין הוא מסייע לנו ליצור מערכת יחסים של דו-קיום.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

רענן כהן (העבודה):

ומשפט אחרון – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

מה קרה?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רענן כהן, בזמן האחרון הרגישות שלך גוברת מיום ליום.

רענן כהן (העבודה):

אל תעיר לי.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת כהן, אני אעיר לך.

רענן כהן (העבודה):

אל תעיר לי.

היו"ר ד' טל:

אני אעיר לך, אני היושב-ראש. אתה לא מנהל את הישיבה הזו. עם כל הכבוד, נתנו לך דקה, תסיים בפרק הזמן הקצוב. הדקה הסתיימה, אדוני.

רענן כהן (העבודה):

אתה מוכן – – –

היו"ר ד' טל:

אדוני, הדקה הסתיימה. הואל נא בטובך לסיים את דבריך – –

רענן כהן (העבודה):

אני מסיים את דברי.

היו"ר ד' טל:

-- ולשבת במקום.

רענן כהן (העבודה):

אני מסיים את דברי.

היו"ר ד' טל:

ואל תרים את קולך.

רענן כהן (העבודה):

אל תרים אתה את קולך.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רענן כהן, אני מבקש ממך לסיים.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לסיים: עם זאת, אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולהכריז כאן על הוקרתי ועל הערכתי העמוקה לעבודתם של שוטרי משמר הגבול. רובם ככולם עושים לילות כימים באבטחה ובשמירה על חיינו, ואסור שידבק בהם כתם או רבב. צריך לזכור שמדובר בחריג שאיננו מעיד על הכלל.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אני מאוד מודה. חבר הכנסת תאופיק חטיב – דקה, בבקשה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הדקה שניתנת נדמה לי שממעיטה מחשיבות המקרה שאירע ומהזעזוע שצריך היה לזעזע את כל הבית הזה. המשתתפים בדיון היו צריכים להיות מכל גוני הקשת, במיוחד לאחר שמפקד מג"ב אישר היום, שהתלונות המגיעות לידיעת הציבור הן לא כל התלונות,

והמקרים הרבה יותר חריגים. אומנם הגשתי לאישור טקסט של שלוש דקות, אך אתם נותנים לי רק דקה. כאקט של מחאה על עצם נתינת הדקה, אני מסיים.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת חטיב. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, בבקשה. קיבלתי מיושב-ראש הכנסת את הסדר הזה – לאפשר לכל אחד מחברי הכנסת שביקשו לדבר לעשות זאת במסגרת של דקה. במסגרת זו אנו מאפשרים זאת.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מברך מאוד על כך שהמקרה המזעזע הזה זכה לתהודה גדולה בקרב הציבור כולו ובקרב חברי הכנסת. מה שיותר מזעזע הוא, שהתגובה הזו באה מאוחר מדי ומעט מדי. המקרים האלה חזרו ונשנו לכל אורך השנים האחרונות, לכל אורך שנות הכיבוש. זו הדרך שבה משמר הגבול התייחס לאוכלוסייה הפלשתינית, זו הדרך שבה נהג עם כל תושבי השטחים הכבושים, הערבים הפלשתינים. זה לא מקרה חריג, זה לא מקרה ראשון מסוגו. אני מקווה שאכן יושם קץ לכך, ושזה יהיה מקרה אחרון או מהמקרים האחרונים שקורים בדרך הזאת.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני השר, הנושא שאני ביקשתי לדבר בו אינו קשור לנושא הספציפי הזה של הכאה על-ידי שוטרים. לכן, אם הנושא ההוא הסתיים, אני אומר את דברי, ואם לא, אני אציג את הנושא השני.

היו"ר ד' טל:

בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

תודה.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ביומיים האחרונים אנחנו שומעים בכלי התקשורת, גם קוראים בעיתונות, על ניסיונות לרתום את שמו של הרמטכ"ל אמנון שחק כמועמד אפשרי לתפקיד פוליטי בכיר באחת מהמפלגות, במקרה זה – במפלגת העבודה. אני חושב שמדובר בתופעה שאסור שתמשיך ותתרחש בקרבנו. אנחנו שמרנו מכל משמר את הצבא מחוץ למערכת הפוליטית ומחוץ לחיים הפוליטיים, ורצינו לתת לקצונה הבכירה של צה"ל, לאלופים, לרמטכ"לים, לבצע את תפקידם בשקט, ללא צורך במעורבות פוליטית כזו או אחרת. והנה, אנחנו נמצאים במצב – – –

נסים דהן (ש"ס):

חגי מירום (העבודה):

מה קרה שם?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דהן, חבר הכנסת נסים דהן, אני מבקש לשבת במקום. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה, הואל נא לסיים.

חגי מירום (העבודה):

אני חושב, שאנחנו צריכים להימנע מתהליך ש"מרמטכל" את הפוליטיקה, או עושה פוליטיזציה של הרמטכ"לות, ומוכרחים לשמור מכל משמר על העניין הזה.

אני הצעתי את זה אתמול, חבר הכנסת דהן, במסגרת של הצעה לסדר הדיון. אל תכעס עלי. יושב-ראש הכנסת אישר את זה, ולכן אני עומד כאן בדיון.

נסים דהן (ש"ס):

סליחה, חבר הכנסת מירום, לא צריך להשתמש בהצעה לסדר הדיון כשרוצים להעלות נושאים בדלת האחורית.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דהן, אני מבקש לשבת.

נסים דהן (ש"ס):

— — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת נסים דהן, יש כללים, והיושב-ראש אפשר לו. לכן אני מבקש לשבת ולכבד את ההחלטה של היושב-ראש.

חגי מירום (העבודה):

אם תרצה, חבר הכנסת דהן, נדון על זה בוועדת הכנסת. יכול להיות שיש לך טענה רצינית, אבל לא בזמן שאישרו לי.

אם לסכם את דברי, מן הראוי שכל הנושא של הזכרת אלופי צה"ל כמועמדים לראשי ערים מטעם מפלגות, או רמטכ"ל צה"ל כמועמד מטעם מפלגה לראשות ממשלה וכן הלאה – ייפסק, ואני קורא לבית הזה, לכולנו – זה אירע במפלגת העבודה, זה יכול לקרות במקומות אחרים – להוציא את הצבא אל מחוץ לפוליטיקה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. רבותי, הדובר האחרון, חבר הכנסת רן כהן. בבקשה, דקה, אדוני.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הואיל ושמי הוזכר בנושא הזה, אולי תרשה לי משפט אחד.

שבח וייס (העבודה):

הודעה אישית, מותר לך.

היו"ר ד' טל:

רבותי, אני רוצה להזכיר שטרם התחלנו בסדר-היום.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, רבותי השרים, חברי הכנסת, אני חושב שהביטוי הכללי של סלידה וזעזוע מהמקרה הזה, מאוד חשוב שהוא יוצא מהבית הזה פה-אחד, מכולנו ביחד. אני מדבר על הנושא של אלימות אנשי משמר הגבול כלפי פלשתינים. זה הנושא שבו מדובר עכשיו.

אני רוצה לפנות לשר לביטחון פנים ולשר המשפטים, אולי גם בכובע של יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, תפקיד שאני מכהן בו כרגע: נדמה לי שהמקרה הזה נתגלה באורח אקראי לחלוטין, משום שהיה פלשתיני שצילם, ואני מבקש שיהיה איזה מנגנון שיבדוק את הדברים הללו ויביא אליכם את הנתונים, כדי שהמערכת עצמה תוכל לנקות את משמר הגבול ואת צה"ל ואת המשטרה מאותם מכפישים הרסניים בודדים שקיימים בה. כי נאמר, בצדק, שהפעולה של אותם אנשים, שעושים עבודה מתועבת נגד אזרחים, באה להכפיש חיל שלם, ציבור שלם, דור שלם, וחובתנו-חובתכם להגן עליו. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה, חבר הכנסת רן כהן. אני מאוד מודה לך ומעריך את הדברים שאמרת.

חבר הכנסת נסים דהן, ביקשת הודעה. בבקשה, אבל, רבותי, בזה אני סוגר את העניין ומתחיל את סדר-היום.

נסים דהן (ש"ס):

כדי שלא ישתמע, חס ושלום, שיש לי התנגדות לדברים שנאמרו פה או שאני ממעיט מהגיויים החרפים של הנושאים שהוזכרו פה – אני בסך הכול מעיר שמה שנעשה פה זו פארסה מהתקנון של הכנסת. הצעה לסדר הדין מוגשת כשיש לנו, לכנסת, בעיה עם התקנון, שעליו אנו אמונים. אם אחד מנצל את התקנון כדי להציע בדלת האחורית הצעה דחופה לסדר-היום שלא התקבלה, ומעלה אותה כהצעה לסדר הדין, לדעתי, אנחנו עושים צחוק מעצמנו. או שאנחנו שומרים על כבודה של הכנסת, או שכל אחד יעשה מה שהוא רוצה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, חבר הכנסת נסים דהן.

גברתי, חברת הכנסת ענת מאור, יש לך בקשה, פנייה מיוחדת לגבי סדר-היום, בנושא: האמנה הבין-לאומית לזכויות הילד וחשיבות יישומה בישראל. בבקשה, דקה.

ענת מאור (מרצ):

חברי הכנסת, אני בטוחה ומאמינה שהנושא הזה ישולב החל מהשנים הבאות בסדר-היום של הכנסת, שכן ב-20 בנובמבר 1989, לפני שבע שנים, אימץ האו"ם את אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד, נושא שהוא חשוב ביותר ומרכזי.

אנחנו יודעים שהילד במרכז, הילד כישות עצמאית, הילד שהחברה, המשפחה וההורים חייבים בגידולו – זה חלק מהמסורת ומהשורשים היהודיים.

אני שמחה שביום הזה אנחנו מארחים את השדולה למען הילד בגרמניה, מטעם הפרלמנט הגרמני – גם יושב-ראש הכנסת כבר בירך אותה – וזה חלק משיתוף הפעולה שלנו. מאחר שהיום אנחנו רק מעלים את הנושא למודעות, אני רוצה להדגיש שהאמנה הזו אושרה על-ידי מדינת ישראל ב-1991. האמנה הזו מקיפה את כל הזכויות של הילדים, בתחום הכלכלי, בתחום מניעת ניצול מיני, בתחום הבריאות, בתחום החינוך. יש לנו הרבה הישגים, אבל יש לנו עוד הרבה מאוד לעשות. 329,000 ילדים המצויים מתחת לקו העוני בישראל הם כתם שהחברה הישראלית לא יכולה לחיות אתו.

היו"ר ד' טל:

נא לסיים, חברת הכנסת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אני מסיימת, אדוני היושב-ראש, אתה צודק.

על כן, ביום שלישי הבא נדון בכנס מיוחד של השדולה עם מיטב המומחים בארץ, איך לדאוג שישראל אכן תיישם ותקדם את זכויות הילד על-פי אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, גברתי.

ענת מאור (מרצ):

מה עם חבר הכנסת עמנואל זיסמן, באותו נושא?

הצעת חוק זכויות הילד, התשנ"ז-1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' טל:

רבתי חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסדר-היום: הצעת חוק פ/489, הצעת חוק זכויות הילד, התשנ"ז-1996. תנמק חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, רבתי השרים, אני מתכבדת להעלות על סדר-היום את הצעת חוק זכויות הילד, שהוגשה ביוזמתי, על-ידי חברי לסיעה.

אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד, שהתקבלה ואושררה על-ידי מדינת ישראל ב-1991, היא עבודה בין-לאומית מאוד יסודית, והיא קבעה שצריך להבטיח בכל ארץ את ההתפתחות ההרמונית של הילד ולהגן על זכותו לגדול בסביבה משפחתית ובאווירה של הבנה ואהבה.

כאשר אנחנו קוראים נתונים כמו: 400,000 ילדים חיים מתחת לקו העוני; או כשאנחנו קוראים על בעיות קשות מאוד של משפחות שמגדלות ילדים עם קשיי התפתחות; או כשאנחנו קוראים על בעיות של אפליה בחינוך, בעיות של אלימות, בעיות של מחירים בחינוך ובבריאות וכו' – אני חושבת שיש לנו במדינת ישראל בעיה יסודית, שכל הזכויות של הילד בעצם מתמצות בשאלה, אם הממשלה חושבת לנכון לעשות צעד זה או אחר.

לאחר שהכנסת אישרה את חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, לאחר שהכנסת קבעה שיש הנחה חוקתית בסיסית, שיש לאנשים זכויות באשר הם אנשים, הגיע הזמן שהכנסת תחוקק חוק שקובע, שזכותו של הילד לחינוך, לבריאות, לשירותים, להתפתחות ולחיים בתנאים נאותים היא זכות שקיימת מעצם היותו ילד, והזכות הזאת חייבת להיות מכובדת על-ידי כל המוסדות.

לכן, הצעת החוק שמונחת לפניכם באה לבקש שהכנסת תכלול בתוך החוק הישראלי אותם סעיפים של האמנה שיגנו על זכויות הילד, ועל-ידי כך כל רשות מרשויות המדינה תהיה חייבת למלא את החובות המוטלות על המדינה ולקדם את זכויות הילד.

בהזדמנות הזאת, של היום הזה, שהוא היום של האמנה הבין-לאומית לזכויות הילד, היום המצוין גם פה על-ידי הביקור החשוב של המשלחת האורחת מגרמניה, אני מציעה שהכנסת תאשר את הצעת החוק הזו בקריאה טרומית ותעביר אותה להמשך הדיון בוועדת העבודה והרווחה. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לא בהרבה מקרים אני מסכים עם הממשלה שקדמה לממשלתנו היום, אבל הפעם אני חייב פשוט לאמץ את גישתו של קודמי במשרד המשפטים, פרופסור דוד ליבאי, ולומר שאסור לו לחוק הזה להיכלל בספר החוקים של מדינת ישראל. צר לי שדווקא ביום כזה, יום שבו היינו אמורים להתאחד סביב הדאגה לצורכי הילד, שוב מעלה ידידתי חברת הכנסת גוז'נסקי הצעת חוק שהממשלה הקודמת כבר דחתה והפילה כאן במליאה, והשר דוד ליבאי, שאז הביא את דברי ההתנגדות של הממשלה בפני המליאה, הסביר הסבר מפורט, מנומק ולדעתי גם משכנע מדוע אין זה ראוי לאמץ אמנה לתוך חוק ישראלי, למעשה דבר שלא אירע בשום פרלמנט ובשום מדינה מן הרגע שבו האמנה הזאת נחקקה.

ההצעה העומדת בפנינו, רבותי חברי הכנסת, מבקשת לאמץ בחוק סעיפים דקלרטיביים של אמנה רב-צדדית בדבר זכויות הילד. היא נעשתה בנובמבר 1989, ישראל חתמה עליה ביוני 1990, אשררה אותה באוגוסט 1991, והאמנה נכנסה לתוקף בנובמבר 1991.

בדיון שהתנהל כאן במאי 1995, שהיושב-ראש בו היה יושב-ראש הכנסת דאז, חבר הכנסת שבח וייס, הסביר פרופסור ליבאי, שאין מדובר באמנה שלה הוראות אופרטיביות, כמו אמנת-האג בדבר היבטים אזרחיים של חטיפה בין-לאומית של ילדים, או אמנה בדבר חוק אחיד למכר טובין בין-לאומי, שגם היא אומצה בחקיקה ישראלית בחוק המכר מ-1971. מדובר באמנה בדבר זכויות הילד, שלא כוונה מלכתחילה להיות הצעת חוק שתאומץ על-ידי המדינות השונות, והיא בסך הכול טרחה להצהיר על זכויותיהם של ילדים וקראה למדינות השונות החתומות על האמנה לנסות לאמץ, באמצעים חקיקתיים או באמצעים מינהליים ואחרים, את העקרונות הגלומים בה.

ניסוח האמנה הזאת פתוח, מעורפל, קרוב יותר לטקסט חוקתי כמו חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, והוא איננו יכול, גברתי חברת הכנסת גוז'נסקי, לשמש הוראה אופרטיבית של חוק. כך, לדוגמה, אני אקרא את סעיף 4 לאמנה. הסעיף הזה אומר, ש"המדינות החברות ינקטו צעדים נאותים, תחיקתיים, מינהליים או אחרים, למימוש הזכויות המוכרות באמנה זו. באשר לזכויות כלכליות, סוציאליות ותרבותיות, ינקטו המדינות החברות אמצעים כאמור, עד מירב המידה הניתנת על-פי המשאבים שברשותם, ומקום שדרוש, במסגרת שיתוף הפעולה הבין-לאומי".

תארו לכם שסעיף כזה מופיע בחוק, הופך להיות למעשה מוקד להתנצחות יומיומית בבג"ץ, הנוסח שלו אינו נוסח שראוי לחקיקה ראשית או לחקיקה בכלל, והוא למעשה יגרום לכך שהאמנה שתאומץ על-ידי הכנסת תהפוך זירה להתנצחות יומיומית בין כותלי בית-המשפט.

אני אקרא סעיף נוסף של האמנה: "1. המדינות החברות ינקטו צעדים כנגד העברה בלתי חוקית של ילדים מחוץ-לארץ, או אי-החזרתם לשם; 2. למטרה זו יקדמו המדינות החברות כריתת הסכמים דו-צדדיים או רב-צדדיים, או הצטרפות להסכמים קיימים". יש כאן סעיף שבוודאי איננו יכול להיכנס לספר החוקים הישראלי.

מובן שלא־מוֹץ האמנה הזאת יש גם השלכות תקציביות שכנסת ישראל איננה יכולה לכבול את ידיה בהן – הבטחת זכויות שונות לכל ילד באשר הוא; ואנחנו סבורים, גברתי חברת הכנסת גוז'נסקי ואדוני יושב-ראש הכנסת, שלא זו הדרך הנאותה.

בימים אלה אנחנו שוקלים, במשרד המשפטים, הקמתה של ועדה ציבורית שתבחן את יישום האמנה בדבר זכויות הילד בחקיקה. הדבר הזה כבר נשקל בשעתו על-ידי קודמי, פרופסור ליבאי, אך עקב הקדמת הבחירות לא עלה בידו להשלים מלאכה זו, ואנחנו נעשה מאמץ גדול כדי להביא את הדברים לעיונה של ועדה ציבורית נכבדה.

אני בהחלט חושב, גברתי חברת הכנסת גוז'נסקי, שמן הראוי להפוך את ההצעה הזאת להצעה לסדר-היום. בזאת הכנסת כולה תוכל להתאחד ולקיים דיון במליאת הכנסת בנושא.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חברת הכנסת גוז'נסקי, את רוצה להשיב? כן. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, כנסת נכבדה, הבנתי שההצבעה היום תידחה ושאדוני השר יבקש לדחותה.

אני מודיעה לך שזאת האינפורמציה שהועברה אלי, שמאחר שוועדת השרים לענייני חקיקה לא קבעה עמדה בנושא – אי לזאת אני מתבקשת להסכים לדחיית ההצבעה בנושא.

אפי אושעיה (העבודה):

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני מבקשת לומר לך, כדי למנוע תקלות כאלה להבא, מן הראוי שהתשובה המוסמכת של ועדת השרים תגיע לחבר הכנסת המציע בכתב, בשם הממשלה, כדי שעמדת הממשלה תהיה ברורה, וכדי שלא תקרה התקלה הזאת שקרתה היום.

קריאה:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

לא שומעים אותך.

שר המשפטים צ' הנגבי:

חברת הכנסת גוז'נסקי, כפי שידוע לך, קיבלת היתר מיוחד מיושב-ראש הכנסת להעלות את הנושא לדיון, אף שהוא עדיין לא נדון בוועדת השרים. אנחנו, בלית ברירה, נאלצנו להגיע לכנסת ולהתמודד עם הצעת חוק שהממשלה מתנגדת לה.

הדרך הנאותה לשמור על קונסנסוס ביום כזה היא, שתסכימי לכך שהנושא יהפוך להצעה לסדר-היום. אם תעמדי על כך שזאת תישאר הצעת חוק, נקיים הצבעה.

שבח וייס (העבודה):

יש לי שאלה — — —

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, היא באמצע. כשהיא תגמור.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

את עמדתך, אדוני השר, הבנתי בדיוק. הטענה שלי היא לא מדוע נקטת עמדה כזאת, אלא הטענה שלי היא, שכאשר לחבר כנסת נמסר מידע מסוים, מן הראוי שהוא יהיה מידע מדויק, וכדי שהוא יהיה מדויק הוא צריך להיות בכתב; לכן אני מציעה שהכול יהיה בכתב.

לגופן של הטענות שכבוד השר השמיעי: נועצתי בנושא הזה גם עם משפטנים, ולכן הטענה שהחוק הוא בלתי חוקי, זאת אומרת שאי-אפשר לחוקק חוק כזה – הטענה הזאת היא נושא שנתון לוויכוח לפחות בין משפטנים.

דבר שני: כאשר מדובר בהצעת חוק טרומית, ידוע שמדובר ברעיון, ויש אפשרות מלאה, בדיונים בוועדה, לקחת את הרעיון הזה ולתרגם אותו להצעת חוק יותר מפורטת ולהסכמות מסוימות שמגיעים אליהן בדרך כלל עם הממשלה. לכן אני חושבת שהיה מקום להעביר את הצעת החוק הזאת, היה מקום לקיים דיון והיה מקום לחשוב מדוע כל כך קשה במדינת ישראל לקבוע בחוק שיש לילדים, באשר הם ילדים, זכות לגדול בתנאים נאותים; שיש להם זכות לגדול באווירה נאותה; שיש להם זכות לקבל חינוך הולם בהתאם לתנאים שקיימים בארץ הזאת; שיש להם זכות לקבל שירותי בריאות; ושיש להם זכות, אם הם נכים, לקבל שיקום. אני חושבת שכל עוד הדברים האלה אינם קבועים בחוק – בעצם אנחנו קובעים כאילו ילדים אינם בני אדם. לבני אדם בוגרים יש זכויות.

אני מקבלת את הצעת השר. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גוז'נסקי, את מסכימה להפוך את הנושא הזה להצעה לסדר-היום.

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אולי אפשר לקבל הסבר, מה קורה כאן?

היו"ר ד' תיכון:

תקשיב. רבותי, המציעה הסכימה להפוך את הצעת החוק להצעה לסדר-היום. לפני משורת הדין ולא על-פי התקנון, אבל על-פי נוהג שקיים מאז הכנסת השלוש-עשרה, ניתנת למציעה אפשרות להפוך את הצעת החוק להצעה לסדר-היום. ואזי אנחנו מצביעים על הצעת החוק כאילו היתה הצעה לסדר-היום.

לכן, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת ההצעה לסדר-היום לדיון בוועדת העבודה והרווחה? מי נגד?

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 57

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 57, נגד – 1, אין נמנעים. תודה רבה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אחמד סעד שואל בעל-פה את השר לביטחון פנים בנושא: דברי הלל לרוצח ברוך גולדשטיין. בבקשה.

דברי הלל לרוצח ברוך גולדשטיין

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אדוני השר לביטחון פנים, בקשר לדברי הלל לרוצח ברוך גולדשטיין, פניתי לכבודכם בשאלתא בעל-פה.

בבר-מצווה של בנו של הרוצח ברוך גולדשטיין הושמעו דברי הלל לרוצח ועידוד ללכת בדרכו. הרב דב ליאור אמר לחתן הבר-מצווה: "לך בדרכי אביך, הוא היה צדיק וגיבור גדול".

ברצוני לשאול:

האם נחקרו המסיתים ומהללי הרצח שהשתתפו באירוע הנ"ל, ומה הן תוצאות החקירה?

היו"ר ד' תיכון:

ישיב השר לביטחון פנים. בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת אחמד סעד, הנושא – דברי הלל לרוצח ברוך גולדשטיין – המהווה לכאורה עבירה של המרדה, הסתה וכדומה, נבדק על-ידי משטרת ישראל. הנושא נבדק בשיתוף נציג הפרקליטות של מחוז ירושלים. נמסר לי בקשר לשאילתא שהעלית, שבמסגרת הבדיקה יש כוונה לזמן את הרב דב ליאור, בשל הדברים שהוא אמר, לתחנת המשטרה לחקירה בנושא.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. יש לך בוודאי שאלה נוספת. בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אני רוצה לשאול את כבוד השר. כבר עברו יותר משבועיים מאז המקרה הזה, והם הולכים חופשי. האם הכוונה היא רק לזמן? אחרי קריאה לרצח – רק לזמן? אתה לא רואה שהמקום שלהם הוא בבית-כלא?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, שאלה נוספת, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני השר, אני מבקש באמצעותך להעביר ברכת "ישר כוח" על דבריו של ניצב אלי כהן, דברים שהוא אמר וצוטטו בתקשורת בנושא הזה של האנדרטה לזכרו של הרוצח הנאלח גולדשטיין.

אבל, אני מבקש לפנות אליך. מייד עם בניית האנדרטה, שהיא היום מוקד עלייה לרגל לרוצחים פוטנציאליים, הגשתי הצעת חוק למניעת הקמת אנדרטות לרוצחים. זה התקשר גם אל גולדשטיין וגם

אל סאלח נאזל, הרוצח מאוטובוס מס' 5 בתל-אביב, שעמדו להקים בכפרו אנדרטה לזכרו, כדי שרוצחים פלשתינים יעלו אליה וילכו בדרכו.

אני אומר לך מידיעה, בישראל אסור שייכרה קבר ובו ייטמן מת שלא בבית-קברות, והקבר הזה אינו בבית-קברות. הקבר והגל-עד נמצאים ליד גן ציבורי בקריית-ארבע, שהוקם במימון ציבורי. אלוהים אדירים, איך יכול להיות שהממשלה והכנסת במדינת ישראל ישלימו עם מצב שבו יהיה מקום שקורא לרוצחים פוטנציאליים לבוא לשם וללכת בדרכו של הרוצח בסך הכול נחוץ עוד רוצח אחד ועוד רוצח אחד ועוד רוצח אחד, לא הרבה, כדי שהחיים שלנו יהיו גיהנום.

אני מבקש שאתה תיזום בממשלה פתרון לעניין הזה. אני מבטיח שאני אעלה את הצעת החוק שלי בתוך שבוע-שבועיים, ברגע שיעברו 45 יום. פניתי לשר צחי הנגבי שיפטור אותי מ-45 יום. ביום שאוכל, אני אעלה את זה. זה לא סותר את זה שהממשלה תשים קץ לחרפה, לכתם הנורא הזה על מצחה של מדינת ישראל.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שאלה נוספת. אחריה ישיב השר לביטחון פנים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מבקשת לשאול, כיצד זה קורה שבאופן שיטתי אנשים שמזדהים כתומכי הגזען כהנא, כממשיכי דרכו, שמעלים את זכרו ומציינים את התאריכים שקשורים בו, ועורכים אירועים פומביים שבהם ברור שבעצם מדובר בתנועת כהנא בשם כזה או בשם אחר, ממשיכים לפעול בגלוי, להפיץ את תורתם הגזענית גם לאחר שהארגונים "כהנא חי" ו"כך" הוצאו אל מחוץ לחוק. אני לא שומעת שנעשים צעדים נמרצים לעצור פעולות כאלה, כשעליהן מודיעים מראש שהן ייערכו, או לעצור אנשים שמכריזים על עצמם ומטיפים בגלוי לתורתו של כהנא. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב השר לביטחון פנים. בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאלתא הנוספת של חבר הכנסת אחמד סעד, מדוע הם מסתובבים חופשי. מעצר איננו עונש. עוצרים אדם כאשר יש צורך לחקור אותו. אם אפשר לזמן במדינה דמוקרטית אדם לחקירה בלי לעצור אותו, כך אנחנו נוהגים. אלה החוקים של המדינה; אנחנו מקפידים שלא לעצור על מנת להעניש, אלא לעצור על מנת שלא לשבש הליכי חקירה. לכן הם מסתובבים חופשי.

אני מבטיח לך שהאיש הזה ייחקר. יש לנו בעיות קשות של ביטויים קשים בתוך המדינה, גם של יהודים וגם של ערבים. אנחנו נוהגים לחקור את כולם.

לחבר הכנסת רן כהן, אני שמח שהעלית את הסוגיה הזאת. אני מסכים אתך במלוא מובן המלה. אני מזכיר לך, חבר הכנסת רן כהן, שהקבר הזה נמצא שם הרבה מאוד זמן, עוד מהזמן שאתה היית חלק מן הקואליציה.

רן כהן (מרצ):

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני כל הזמן בקואליציה, אתה חלקית.

אני חושב, שמה שקרה עם הקבר של גולדשטיין הוא דבר חמור ביותר, שנתנו לו להתפתח בצורה שזה התפתח. אני חושב, שהממשלה צריכה לקבל החלטה להעביר את הקבר או לפתוח במקום הזה בית-קברות, שהוא יהיה חלק מבית-קברות ולא קבר בודד. כשאתה מסתכל על הקבר, להבדיל אלף הבדלות, אנחנו רואים קצת דמיון לרחבה שלפני קבר הרצל או של מנהיגי האומה, משהו דומה בסגנון. אני מתנגד לזה, זה חמור ביותר. אנחנו צריכים ליזום ולהעביר את זה, וחשוב שהממשלה תדון בנושא.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, לטענתך שתורתו של כהנא מתקיימת, אני רוצה לומר לך שהכנסת הזו הוציאה את תנועת "כהנא חי" אל מחוץ לחוק.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא הכנסת, הממשלה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

הממשלה. הכנסת יותר חזקה מהממשלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אבל הכנסת בירכה על כך.

מבחינה זו, התנועה הזאת היא מחוץ לחוק. לכן אני חושב, שכל פעולה שבאה להפיץ את תורתו, צריך למנוע אותה. את מדברת על מקרים בחוץ-לארץ. אני לא שומע על מקרים בארץ.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא, בארץ.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

את אמרת בחוץ-לארץ. בכל מקרה, תעבירי אלי את הנקודות ואני אטפל בזה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' תיכון:

סגן השר לענייני דתות, חבר הכנסת אריה גמליאל, נא להשיב על שאלות רגילות. בבקשה.

בית-העלמין בכפר חדת'ה

חבר הכנסת ס' סלים שאל את השר לענייני דתות ביום כ"ג בתמוז התשנ"ו (10 ביולי 1996):

הכפר חדת'ה, הנמצא ממזרח לכפר טאבור שבאזור טבריה, נטוש משנת 1948, ובית-העלמין במקום משמש מרעה לעדרי צאן, דבר אשר פוגע בכבוד המתים וברגשות בני העדה.

רצוני לשאול:

1. האם ייבדק העניין?

2. האם תותווה תוכנית לטיפול בית-הקברות הנ"ל?

תשובת סגן השר לענייני דתות א' גמליאל: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מנהל המחלקה ישלח צוות לבדיקת בשטח.

2. נבדוק אפשרות לגידור בית-הקברות.

איסור כניסת נשים לבית-קברות בזמן לוויות

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את השר לענייני דתות ביום כ"ד בחשוון התשנ"ז (6 בנובמבר 1996):

ביישוב אופקים קיים זה שלוש שנים נוהג, כי נשים אינן מורשות להיכנס לבית-קברות בזמן קיום לוויה, אלא רק לאחר סיומה ויציאת כל הגברים מבית-הקברות.

רצוני לשאול:

1. האם אכן קיים נוהג שכזה?

2. על-פי איזו החלטה הוא מתקיים?

3. נוכח אפליה זו, מה יעשה משרדך?

תשובת סגן השר לענייני דתות א' גמליאל: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בתקנות משרד הדתות אין נוהל שמורה למנוע מנשים להיכנס לבית-הקברות.

2. אם אכן מתקיים נוהג כזה, מקורותיו הלכתיים.

3. פתרון יימצא אולי דרך פנייה לרב המקומי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה לך, אדוני סגן השר.

הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון – ביטול הגבלת גיל), התשנ"ז-1996

(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו מתקדמים. הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון – ביטול הגבלת גיל), הצעה פ/373, של חברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבדת להעלות הצעת חוק לשכת עורכי-הדין, תיקון בנושא ביטול הגבלת גיל.

אדוני היושב-ראש, המצב כיום הוא – – –

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, נעשה סדר. את תתארגני, אני אתארגן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מה קרה לסדר-היום?

נעמי חזן (מרצ):

אדוני, פשוט היה שיבוש בסדר-היום, והסעיף הזה אמור היה להיות הרבה יותר מאוחר. אני שמחה שהייתי במליאה כדי להעלות את ההצעה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אין יותר שאילתות?

היו"ר ד' תיכון:

השאילתות בשלב זה – של סגן שר הדתות – נגמרו. גברתי, בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אני מודה לאדוני ואתחיל את דברי מהתחלה.

חברי הכנסת, אני מתכבדת להעלות תיקון לחוק לשכת עורכי-הדין בנושא שינוי ההגבלה שקיימת היום ברישוי של עורכי-דין.

על-פי חוק לשכת עורכי-הדין, משנת 1961 מופיעה הגבלת גיל של 23 שנים לעורכי-דין. לאחרונה תוקן החוק, תיקון מס' 22, ועל-פי התיקון קוצרה תקופת ההתמחות לשנה. כתוצאה מכך נוצר מצב שלפיו יש שתי קבוצות של עורכי-דין המסיימות את הלימודים, את הסטאז', ועוברות את הבחינות של לשכת עורכי-הדין בטרם מלאו להם 23 שנים.

הייתי רוצה, ברשותך, להסביר כמה דברים לגבי שתי הקבוצות הללו. הקבוצה הראשונה היא קבוצה של ערבים, שמתקבלת לבתי-ספר למשפטים בכל הארץ, לפעמים בגיל 17, לפעמים בגיל 18, והם מסיימים את כל הלימודים והמבחנים בגיל 21-22. אבל יש קבוצה שנייה, אדוני היושב-ראש – ואני אשמח אם תשליט קצת סדר במליאה בנושא חשוב כל כך. יש פה הרבה רעשים וקשה לנואמים לדבר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סילבן שלום. חבר הכנסת פנחסי. אפשר להגביר את הרמקול שם למעלה? בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

תודה רבה.

כפי שהזכרתי, הבעיה הראשונה קיימת לגבי תלמידי משפטים ערבים, שעברו את בחינות הרישוי והגיעו לגיל 21-22, ועל-פי החוק הקיים אין הם רשאים לקבל את הרשיון שלהם לפני גיל 23.

אבל הקבוצה השנייה מעניינת לא פחות, ואולי יותר, וזו קבוצה של העתודה האקדמית, שמתחילה את הלימודים שלה בגיל 17 או 18, מסיימת את הלימודים, עושה את הסטאז' במסגרת פרקליטות צבאית ראשית, במלים אחרות בשירות צה"ל, על-פי רוב חותמים לחמש שנים; הקבוצה הזאת עוברת את המבחנים, מגיעה לגיל 21 או 22, ושוב, על-פי החוק הקיים איננה יכולה לקבל את הרשיון.

אדוני שר המשפטים, אני שמחה שאתה יושב כאן. בקדנציה הקודמת הועלתה הצעת חוק זזה, לגבי הורדת הגיל מ-23 ל-21, היא קיבלה את תמיכת הממשלה משום שהיא עוסקת בשתי קבוצות מאוד מוגדרות, עתודה אקדמית וכן ערבים אזרחי מדינת ישראל. אני חושבת שיהיה זה נכון שאתה, בתור שר המשפטים החדש, תיתן ידך לתיקון החוק ולתיקון העיוות שקיים היום בנושא זה.

תרשו לי פשוט להסביר בסיפור קטן מדוע זה חשוב. אצלי במשרד, אדוני היושב-ראש, קוראים להצעת החוק הזאת הצעת חוק גבי. להצעת החוק הזאת הצעת חוק גבי.

היתה לי עוזרת פרלמנטרית, גבי שמה, שהתחילה ללמוד משפטים בגיל 16, במסגרת העתודה האקדמית. היא סיימה את לימודי המשפטים בגיל 20 והתגייסה לצה"ל. היא משרתת בפרקליטות הצבאית. היא עברה את המבחנים והגיעה לגיל המופלג – 22 שנים. מגיע לה רשיון. היא בחורה מבריקה וקצינה בצה"ל. אם לא יתוקן החוק, גבי ואחרים כמו גבי לא יוכלו לתרום למקצוע עריכת הדין. מדובר בקבוצה מובחרת ביותר.

לכן, על אף ההתלבטויות וההסתייגויות, אני מבקשת מחברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק הזאת. היא צודקת, היא נכונה, והיא מעשירה את מקצוע עריכת הדין במדינת ישראל. אני מודה לך.

היו"ר ד' תיכון:

ישיב שר המשפטים. בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, גברתי, חברת הכנסת חזן, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש לרענן את זיכרונה של חברת הכנסת חזן, או להביא לידיעתה שהממשלה הקודמת התנגדה להצעת החוק הזאת וקיבלה על כך החלטה שמצויה לפני, מ-24 ביולי 1995. מכתב בנדון גם שוגר אלייך על-ידי מזכירות הממשלה. נאמר בה שהממשלה מחליטה, בהתאם לסעיף 55 לתקנון עבודת הממשלה, להתנגד להצעת החוק של גברתי.

הסיבה לכך שהממשלה ההיא התנגדה, והממשלה הנוכחית כמוכן גם היא מתנגדת, היא פשוט שההצעה הזאת אולי כוונתה טובות, והייתי משמיט את המלה אולי – ברור שכוונתה טובות, אבל ההשלכות שלה הן השלכות שליליות.

ההצעה העומדת לפנינו מבקשת לשנות את ההגבלה שבחוק לשכת עורכי-הדין, שלפיה לא יתקבל כחבר לשכת עורכי-הדין מי שטרם מלאו לו 23 שנים, ולהעמיד את הגיל המינימלי על 21 שנים. בכנסת הקודמת היתה הצעה קיצונית יותר, שביקשה להפחית את הגיל המינימלי עד ל-18 שנים. OFFICER OF THE COURT הממשלה סבורה, שעל עורך-דין מוטלות התחייבויות מורכבות, הן כקצין בית-המשפט, והן כמי שנושא באחריות רבה, שכרוכה בדיני נפשות, בדיני ממונות, בדיני חיובים, Bדיני קניין. השתייכותו של פלוני ללשכת עורכי-הדין, יש בה איתות לסובבים, כי הם רשאים להפקיד את ענייניהם בידיו, בדרך כלל עניינים מאוד מאוד רגישים ויקרים ללב של האזרח. אנחנו סבורים שיש משמעות ויש חשיבות לבשלותו, לבגרותו ולניסיון החיים שרוכש אותו אדם צעיר כאשר מוטלת על כתפיו אחריות של עורך-דין.

הממשלה הקודמת, בהנהגתו של פרופסור ליבאי, התנגדה להצעת החוק. לשכת עורכי-הדין מתנגדת להצעת החוק. הממשלה הנוכחית מתנגדת להצעת החוק. נדמה לי שבבית הזה משפטנים רבים, מכל גוני הקשת הפוליטית, צריכים להתנגד להצעת החוק הזאת, ואני מקווה שהכנסת תדחה אותה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חברת הכנסת נעמי חזן מבקשת להשיב.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, משום ששר המשפטים מצא לנכון לתקן אותי, אני חייבת גם לתקן אותו.

אדוני שר המשפטים, בקדנציה הקודמת הגשתי הצעת חוק – אני מודה, מינימליסטית – שרצתה לקבוע את גיל 18. להצעת החוק הזאת התנגדה הממשלה הקודמת. היתה סדרה של הצעות חוק של חברי כנסת אחרים, שביקשו להוריד את הגיל מ-23 ל-21. הממשלה לא התנגדה. הצעות החוק האלה עברו בקריאה טרומית, בצדק.

חברי הכנסת, אני מצאתי לנכון דווקא לקבל את הגישה – בגלל הטיעונים שהעלה שר המשפטים, של הצורך בבגרות ובניסיון – ולהעלות את הגיל לגיל 21, אבל להוריד אותו מגיל 23.

אני חוזרת – ואני מבקשת גם שחברי הכנסת יקשיבו, כי זו הזדמנות של חברי כנסת לשכנע, למרות התנגדות ממשלה. לא היתה התנגדות להורדת הגיל מ-23 ל-21. מדובר ממש בטובי המשפטנים שלנו, שהתקבלו לעתודה האקדמית. רובם, הם בלשון המעטה מצוינים, ולפעמים מבריקים. אם כן, הם גילו כבר בגיל צעיר את הבגרות, את האחריות, את היכולת ואת הכישורים. אני חושבת, שזה לא יהיה נכון למנוע מהם, במיוחד במסגרת צה"לית, לעסוק בעיסוק, שאין ספק שכשהם עוברים מגיל 22 לגיל 23 שנה, על-פי החוק הקיים, הם רשאים על-פי כל אמות מידה לעסוק בו.

יש לי הרושם, שאולי גם יש פה התנגשות בין חוק-יסוד: חופש העיסוק לחקיקה הקיימת. אני באה לתקן את החוק הקיים, כדי שהוא יעלה בקנה אחד עם חוק-יסוד: חופש העיסוק. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (ביטול הגבלת גיל), התשנ"ו-1996. מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 34

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון ביטול הגבלת גיל),

התשנ"ז-1996, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 12, נגד – 34. הצעת החוק נדחתה.

הודעת ראש הממשלה על העברת סמכויות משר לשר

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים לסדרת הצבעות. הצבעה ראשונה היא על הודעה על החלטת ראש הממשלה להעביר סמכויות משר לשר. הכוונה היא להעביר סמכויות משר הפנים לשר העבודה והרווחה. רבותי, מי בעד ההודעה על החלטת הממשלה? אפשר להצביע – בעד, נגד.

הצבעה מס' 3

בעד ההודעה על החלטת ראש הממשלה להעביר סמכויות משר לשר – 35

נגד – 8

נמנעים – 2

ההודעה על החלטת ראש הממשלה להעביר סמכויות משר הפנים לשר העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. בעד – 35. נגד – 8. נמנעים – 2. הודעת הממשלה נרשמה.

הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – החמרת התנאים לקבלת רשיון), התשנ"ו-1996

(הצעת קבוצת חברות הכנסת)

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים לסדרת הצבעות על הצעות חוק מקדימות, טרומיות.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, מה קורה? שאלתי קודם אם יש הצבעות, ואמרו לי כמה וכמה אנשים שסוכם שהיום אין הצבעות. אני לא יודע על מה מדובר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, אני לא יודע עם מי סיכמת. אבל סדר-היום ברור והוא פורסם בכל המקומות. צר לי שלא שמים לב לסדר-היום, לעתים גם אני. אבל מה לעשות שהפעם זה על סדר-היום?

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה לבקש לדחות את ההצבעות.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אם היה עולה עכשיו נושא חברון היית מבקשת לדחות?

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

סוכם שלא תהיה הצבעה בהצעתה.

ענת מאור (מרצ):

יש לי שלוש הצעות, ואני רוצה להגיד משהו לגביהן.

היו"ר ד' תיכון:

אבל אמרת אתמול.

ענת מאור (מרצ):

לא, לא לתוכן, לתהליך. אני רוצה לבקש שלא יצביעו עליהן עכשיו.

היו"ר ד' תיכון:

על איזו הצעה?

ענת מאור (מרצ):

יש לי שלוש הצעות. אדוני היושב-ראש, אני יכולה לומר את דברי בדקה?

היו"ר ד' תיכון:

דברי, דברי. אני שומע. אני רושם.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה בכל זאת להגיד במשפט אחד, שאתמול פנינו בבקשה שההצבעה לא תהיה. אתמול התבקשנו שההצבעה לא תהיה. אנחנו ביקשנו שתהיה הצבעה על חוק אחד בלבד. מאחר שהבוקר היתה אי-הבנה, אני מבקשת שלא להצביע היום על הצעות החוק 9/פ, 10/פ ו-11/פ. אני פונה אל שר המשפטים, שאתמול לא שמע את הדברים שלנו, שוועדת השרים לענייני חקיקה תשוב ותדון בהצעות החוק, ואז נראה מתי נצביע עליהן.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני שר המשפטים, אתה רוצה להגיב בעניין הזה?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להגיב. מאחר שאני הייתי אתמול יושב-ראש הישיבה, אני מבקש להודיע לך, שבתחילת הדיון הודעתי, על-פי בקשתו של שר המשפטים, שהדיון בכל הצעות החוק הללו יתקיים באותו יום, אתמול, ושההצבעה תהיה למחרת, וגם תשובת השר תהיה למחרת. היתה תשובת השר, אין שום סיבה לטענה שאי-אפשר להצביע על חוק זה או אחר. הודעתי על כך אתמול לפרוטוקול, לפני הדיון.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

— — — אדוני שר המשפטים

ענת מאור (מרצ):

— — — לא נכון. אני מצטערת

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, שר המשפטים מדבר. יותר לא ידבר איש בעניין זה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

היסטוריה של אתמול. אנחנו ביקשנו מהמזכירים, כדי לשמור על חגיגות האירוע של יום המאבק הבין-לאומי באלימות בתוך המשפחה, להסכים לכך שההצעות שאתם ביקשתם להעלות לא תובאנה להצבעה אתמול. מבחינתי אין צורך להעלות אותן בכלל להצבעה, כי, כפי שאתם יודעים, הממשלה מתנגדת לחלק גדול מהן. חלק אחר בכלל לא הגיע לדיון בוועדת שרים לחקיקה. קיבלתם אישור לפניכם משורת הדין להעלות אותן לפני תום 45 ימים. אנחנו לא שמנו את זה על סדר-היום.

אם מבחינת המזכירים אין רצון להצביע, אנחנו רק נשמח לכבד את הבקשה הזאת. אבל צריך שהיושב-ראש ישאל כל מציע ומציע, כי אולי יש כאלה שרוצים לקיים היום את ההצבעה.

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

הבנתי. שמענו. לגבי הצעת חוק פ/9, חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

לדחות.

היו"ר ד' תיכון:

לדחות. לגבי הצעת חוק פ/10, חברת הכנסת דליה איציק.

דליה איציק (העבודה):

לדחות.

היו"ר ד' תיכון:

לדחות. לגבי הצעת חוק פ/11, חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

לדחות.

היו"ר ד' תיכון:

לדחות. לגבי הצעת חוק פ/399, של חברת הכנסת נעמי חזן.

נעמי חזן (מרצ):

לדחות. אדוני היושב-ראש, לא היתה תשובת השר. הייתי יושבת-ראש בישיבה אתמול בערב, השר לא היה נוכח בזמן הגשת הצעות החוק הפרטיות – – –

היו"ר ד' תיכון:

את מבקשת לדחות?

נעמי חזן (מרצ):

אני מבקשת לדחות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אבנר חי שאקי, הצעת חוק פ/476.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מבקש לדחות, כי השר לא היה. אילו שמע – – –

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה. חבר הכנסת אבי יחזקאל, הצעת חוק פ/591.

אפי אושעיה (העבודה):

לדחות.

היו"ר ד' תיכון:

אתה לא יכול לדחות.

אפי אושעיה (העבודה):

הוא ביקש ממני להגיד זאת, היות שהוא איננו כאן.

היו"ר ד' תיכון:

הוא ביקש ממך? בסדר.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מה זאת אומרת, אדוני היושב-ראש? אם הוא איננו כאן – – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אושעיה, אני יודע מה אני צריך לעשות, האמן לי. אתה לא יכול לדבר בשמו.

הצעת חוק פ/632, של חבר הכנסת אברהם יחזקאל. הוא איננו. הצעת חוק פ/272, של חברת הכנסת יעל דיין. איננה.

אנחנו מצביעים על שלוש הצעות חוק, רבותי.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, לא היתה תשובת שר.

היו"ר ד' תיכון:

אני נתתי לשר הזדמנות להשיב עכשיו.

חיים אורון (מרצ):

אבל היא רוצה לענות לשר.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, חבר הכנסת אורון.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, אני מציע שנדחה את ההצבעה.

היו"ר ד' תיכון:

גם על הצעות החוק של מי שאיננו כאן עכשיו?

שר המשפטים צ' הנגבי:

כן.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, ההצבעה על כל הצעות החוק נדחתה.

תודה לחברי הכנסת.

הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון – מינוי שופטים לבית-המשפט העליון)

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מתקדמים. הצעת חוק פ/513, הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון – מינוי שופטים לבית-המשפט העליון). ינמק חבר הכנסת דוד טל, בבקשה.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אישי הכנסת, אני מתכבד להעלות את הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון – מינוי שופטים – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, חבר הכנסת טל. חברי הכנסת, אנחנו חוזרים להמשך סדר-היום.

אברהם פורז (מרצ):

— — —

דוד טל (ש"ס):

חבר הכנסת פורז, אני מקבל את ההצעה. לכבוד ייחשב לנו, חבר הכנסת פורז.

היו"ר ש' וייס:

התחלנו: הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון – מינוי שופטים לבית-המשפט העליון). חבר הכנסת דוד טל, מן ההתחלה בבקשה.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אישי הכנסת, אני מתכבד להעלות את הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון – מינוי שופטים לבית-המשפט העליון).

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה אחת, חבר הכנסת טל. יש עדיין הדים מהסעיפים הקודמים. חברת הכנסת דליה איציק, שר המשפטים, חבר הכנסת איתן, אנא מכם.

דוד טל (ש"ס):

אני מודה שהצעת החוק שאני וחברי מביאים היום לפניכם אולי לא היתה נצרכת בעולם אידיאלי.

אדוני היושב-ראש, כך אינני יכול להמשיך, יש רעשים בלתי פוסקים.

היו"ר ש' וייס:

אתה צודק לגמרי. מייד אטפל בזה. אני מאוד מבקש מחברי הכנסת דליה איציק ומיכאל איתן, דברו בבקשה מחוץ לאולם. אני לא יכול לשתק את הישיבה בגלל זה. מחוץ לאולם, בבקשה. חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת איתן וחברת הכנסת דליה איציק, דברו בבקשה מחוץ לאולם.

אדוני שר המשפטים, אתה ממש נחוץ כאן מול ההצעה הזאת. אני מבקש לסגור את שתי הדלתות הקדמיות. אולי זה ירגיע קצת את הסביבה שם. נחכה שנייה לשר המשפטים, כי השר נחוץ כאן להצעה הזאת. אני מבקש להזמין את שר המשפטים לכאן.

אברהם פורז (מרצ):

— — — למנות אדם חילוני לבית-הדין הרבני הגדול — — —

דוד טל (ש"ס):

אם אדוני רק יאפשר לי, גם לזה – אני מניח – אני אגיע. אם לא אגיע, אענה על זה בארבע עיניים.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשפטים. חבר הכנסת טל, מההתחלה בבקשה.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אישי הכנסת, אני מתכבד להעלות הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון – מינוי שופטים לבית-המשפט העליון).

אני מודה שהצעת החוק שאני וחברי מביאים היום לפניכם אולי לא היתה נצרכת בעולם אידיאלי. הלוואי שיכולנו להאמין, שאפשר למנות שופטים לבית-המשפט העליון רק על סמך מעמדם בעולם המשפט, ולהתייחס רק למספר המאמרים שכתבו ולרמתם המקצועית. אך, לצערי, גם שופטים הם בני אדם. שופט, גם בבית-המשפט העליון, גדל בסביבה מסוימת, יש לו דעות בענייני ציבור, יש לו השקפת עולם. ואני סבור, רבותי חברי הכנסת, ששום אדם, לא שר, לא מנכ"ל וגם לא שופט, אינו מסוגל לעשות הפרדה אבסולוטית בין דעותיו והשקפת עולמו לבין החלטותיו.

בשנים האחרונות, עם התגברות "האקטיביזם השיפוטי" של בית-המשפט העליון, עם התערבותו של בג"ץ בכל תחום מתחומי השלטון – ובהם הכרעה בשאלות מהותיות של צורת החיים וערכי היסוד של המדינה – לא ייתכן להמשיך במצב הקיים, שבו רוב רובו של בית-המשפט מורכב משופטים בעלי השקפת עולם מסוימת, אשר בלשון המעטה אינה משקפת את עמדת הציבור הרחב בארץ.

אם בית-המשפט העליון הפסיק כמעט לחלוטין להגביל את עצמו בקביעת נורמות היסוד של החברה הישראלית, אזי שומה עלינו לדאוג שייצגו באופן נאמן את הציבור אשר את ערכיו הם מתיימרים לקבוע.

אישי הכנסת, בעניין זה אין אני בא להפוך סדרי עולם, אין אני ממציא את הגלגל. בפועל, כמעט מאז קום המדינה נוהגת בצורה לא ממוסדת מעין מערכת של מכסות. תמיד ישב שופט אחד על "הכיסא הדתי", תמיד אחד ותמיד רק אחד. סוד גלוי הוא, כי יש גם "כיסא ספרדי" ו"כיסא של נשים". בשנים האחרונות נעשה מאמץ גדול למנות עוד נשים לבית-המשפט העליון, וגם שמעתי תביעות מצד בני המיעוטים, שגם הם מבקשים נציגות.

רבותי, אי-אפשר לתפוס את החבל משני קצותיו – גם לומר שבית המשפט העליון הינו גוף מקצועי, וגם להניח לו להתערב כדבר יום ביומו בנושאים שברור לכל בר-דעת שהם תלויים בהשקפת עולמו של השופט.

אישי הכנסת, אני חייב לציין, שהצעת חוק זו שמגישה סיעת ש"ס באה כצעד התגוננות. היא באה כתוצאה של הרגשה קשה מאוד בציבור שאותו אנו מייצגים, שבית-המשפט העליון, ובמיוחד בג"ץ, פוגע בעקביות פעם אחר פעם במעמד הדת בארץ, מכרסם בעקביות במעמד בתי-הדין הרבניים בארץ, ובפועל מעצב למדינה מראה שלא לפי רוח תושביה.

המצב הגיע לאבסורד. בית-המחוקקים הנבחר, המייצג את שלוחי כל הציבור בארץ, נגרר בעקביות אחרי בג"ץ ופסיקותיו.

רבותי, אין כוונתי לפגוע, חס וחלילה, בבית-המשפט העליון, אלא להיפך, להפוך אותו לסמל של העם בציון – יותר דתיים, יותר נשים, יותר ספרדים; וחברי חברי הכנסת הערבים – גם סוף סוף שופט עליון ערבי. דבר זה רק יקרב את בית-המשפט העליון אל העם ויגביר את האמון בו, ואז יראו בו את נציגם לענייני חוק.

אי-לכך, רבותי, אני מבקש מכם לקבל את הצעת החוק הזו ולהפוך את בג"ץ למראה של העם שאותו הוא שופט.

אברהם פורז (מרצ):

דוד טל (ש"ס):

מוצע, על כן, חבר הכנסת פורז, לסכם את החוק כך שיושם דגש מיוחד במידת בקיאותם של השופטים במורשת ישראל, במשפט העברי, וכמובן, עליו להבטיח ייצוג נאות של כלל הציבור הישראלי על מגוון השקפותיו ביחס למספרם באוכלוסייה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טל, לפני ששר המשפטים עולה, ברשותך, אני רוצה לשאול אותך שאלה. זה נושא מאוד מרתק מבחינה חוקתית. אתה מודע לכך שלמעשה חוק כזה הוא במובנים מסוימים לא בר-יישום כי הוא רעיוני. בהנחה שממילא קורה מה שאתה מבקש – אני מניח ששר המשפטים יתייחס לכך – אתה מביע בחוק ציפייה. מה המשמעות של זה מבחינת החוק?

דוד טל (ש"ס):

שמעתי את נשיא בית-המשפט העליון ברק, שאמר ביחס לאפשרות הזאת, שהשם ישמרנו אם זה יקרה. אני, אדוני היושב-ראש, אומר, השם ישמרנו אם זה לא יקרה. הכרסום שחל בכל הנושא הזה של השפיטה ילך ויגרום להסלמה מאוד גדולה בציבור שלנו, ולא הייתי רוצה שנגיע למצב שבו כל הנושא הדתי של מדינת ישראל לא יבוא לידי ביטוי במוסד שכזה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלתי דווקא על הצד האופרטיבי. הצד הרעיוני ברור לגמרי.

אדוני שר המשפטים.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת טל מציע שחילונים יצטרפו לבית-הדין הרבני הגדול.

נסים דהן (ש"ס):

אף אחד לא.

היו"ר ש' וייס:

העניין הוא שהוא לא מציע. הוא זורק רעיון ונותן לזה לבוש של חוק.

אדוני שר המשפטים, בבקשה. רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת דהן.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, אדוני חבר הכנסת המציע דוד טל, רבותי חברי הכנסת, ראשית, כדי שירד המתח, אבקש כבר בתחילת דברי מחבר הכנסת טל שלא נקיים היום את ההצבעה, כך שנוכל לעבור לדין ברמה עיונית ולא לרוץ כאחוזי תזזית ולהזעיק אנשים, מי בעד ומי נגד. אני שואל את אדוני אם הוא מסכים. הוא מסכים, תודה. עכשיו, לגוף העניין.

היו"ר ש' וייס:

כלומר, אנחנו דנים עכשיו מרגע זה בהצעה לסדר-היום, לכן אפשר יהיה להציע הצעה אחרת. בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

זה לא הופך להצעה לסדר-היום.

דוד טל (ש"ס):

רק ההצבעה נדחית.

שר המשפטים צ' הנגבי:

ההצבעה תהיה במועד אחר.

היו"ר ש' וייס:

סליחה. אם כן, זו הצעת חוק. זו נשאר הצעת חוק, רבותי. הבנו.

שר המשפטים צ' הנגבי:

בהחלט.

הסיבה לכך שביקשתי מחבר הכנסת טל לאפשר קיומה של הצבעה במועד אחר היא סיבה טכנית. ועדת השרים לענייני חקיקה טרם הספיקה לדון בנושא הזה, וזה אחד מן הנושאים הרגישים, ומן הראוי שתגובש בה עמדת ממשלה, ואנו נביא אותה לידיעת חבר הכנסת המציע עוד בטרם הדיון כאן במליאה.

לגוף הנושא, ואפשר להתעמק בו בסדרה של ימי עיון, ובוודאי לא להסתפק בכמה פסקאות תמציתיות. אבל, לגוף הנושא מעלה כאן חבר הכנסת טל סוגיה שאני מתאר לעצמי ששותפים לה כל חברי הבית וכל אזרחי ישראל. הרצון לראות את בית-המשפט העליון, שמטבע הדברים הפך למוקד ההכרעות הגורליות ביותר בחיינו; הוא נכנס לתוך ואקום שהמנהיגות בישראל על כל ממשלותיה הותירה. בית-המשפט העליון הזה, מן הראוי שתחושת הציבור כלפיו תהיה תחושה של אמון מוחלט.

אמון כזה ייגזר אך ורק מהתחושה של האזרח, שבבית-המשפט הזה גם קולו שלו נשמע. יש שם אנשים שמייצגים את השקפת עולמו, יש שם אנשים שמייצגים את המגזר באוכלוסייה שאליו הוא משתייך, אם זה מגזר של יהודים, אם של ערבים, אם של חילונים, חרדים – רצף של השקפות עולם בסוגיות רבות ומגוונות. ברור, ועל כך חוזרים שופטי בית-המשפט העליון עצמם במסכת של פסקי-דין במהלך כל השנים, שמן הראוי שהם תמיד ישמרו מכל משמר על האמון בינם לבין הציבור.

מתוך היעד הזה, היעד המקובל על הכלל, בא חבר הכנסת טל ומציע סעיף בחוק, שלהערכתו אימוצו יחזק את אמון הציבור בבית-המשפט העליון.

כאמור, לא גובשה עמדת ממשלה בסוגיה. יש שיטות מגוונות בדמוקרטיות לבחירת שופטים; מקיצוניות לקיצוניות. יש מדינות, לרבות ארצות-הברית, הדמוקרטיה המרתקת מכולן, שבהן שופטים נבחרים בפריימריס, דבר שבעיני נראה תמיד אבסורד, והוא עדיין נראה אבסורד.

היו"ר ש' וייס:

מתמנה על-ידי הנשיא בלי הגבלת – – – SUPREME COURT ברשותך, אדוני שר המשפטים, ה-

שר המשפטים צ' הנגבי:

, אבל אני מדבר על השופטים הפדרליים. SUPREME COURT זה לא ה-

היו"ר ש' וייס:

החוקתי – – – SUPREME COURT אתה צודק, עד לדרגה. ב-

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני מייד אגיע. SUPREME COURT ל-

היו"ר ש' וייס:

– – – הנשיא – עד סוף חייהם, ויש באמת בעיות פוליטיות.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אתה משוטט מעת לעת במדינות ארצות-הברית השונות בתקופה של בחירות, ואתה רואה שלטי ; הוא בעד עונש מוות – הצביעו לשופט זה או אחר. שופט זה מכנס VOTE FOR JUDGE X חצות אספות-עם ונושא בפניהם דברים נלהבים שבהם הוא מפרט את השקפת עולמו ומצטט פסקי-דין שהוא מסכים להם בנושא הפלות – בעד ונגד הפלות. השופטים האלה מגייסים תרומות, הם מופיעים ומתחייבים בפני בוחריהם ותורמיהם להיאבק על ערכים כאלה FUND RAISING של DINNER-ב- ואחרים. בעיני השיטה הזאת פסולה מכל פסול, אבל עובדה, היא מתפקדת בארצות-הברית בשפע של מדינות, היא לא קרסה עד היום וזכתה לשבחים רבים.

בנושא בית-המשפט העליון בארצות-הברית, זהו מינוי פוליטי מובהק של נשיא ארצות-הברית – – –

נסים דהו (ש"ס):

וזזה עובד.

שר המשפטים צ' הנגבי:

וזזה עובד.

היו"ר ש' וייס:

לא כל כך. בימי רוזוולט זה לא – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

כמובן, יש לכך נימוקים בעד ונגד, אבל התחושה שלי, גם מהשיטה הזאת של מינוי, איננה נוחה. היום אנחנו בממשלה – יכול ראש הממשלה למנות שופטים לבית-המשפט העליון אם תאומץ השיטה הזאת. מחר נהיה באופוזיציה ונזעק חמס על מינוי פוליטי של אדם שהשקפת עולמו היא בעינינו הגרועה שבגרועות, והוא יצטרך להכתיב את אורח חיינו כאן.

המנגנון שבחרה המדינה עם קומה הוא מנגנון מאוזן; יש בו נציגות לחיים הפוליטיים, לממשלה ולכנסת, לקואליציה ולאופוזיציה, ללשכת עורכי-הדין, אלה שחיים את חיי היום-יום בבתי-המשפט, וגם לבית-המשפט העליון עצמו. אבל הראיה, שעדיין יש תחושה אצל חלקים בציבור שלא הושגה השלמות, ובא חבר הכנסת טל – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

האם זו תחושה או אלה הן העובדות? האוכלוסייה הערבית – – – זו יותר תחושה. זו עובדה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

כן, אני חושב שזו תחושה. התחושה בהחלט מתבססת על עובדות, אבל מובן שיש תחושות הפוכות ומגוונות באשר לעובדות אחרות.

חבר הכנסת טל דיבר כאן על העדר ייצוג הולם של שופטים דתיים. אתה בוודאי מציין, ובצדק, את העובדה שמאז קום המדינה לא נבחר שופט ערבי לבית-המשפט העליון.

משפטים רבים מציינים, שבכלל לא צריך לבחור שופט ערבי, שופט יהודי או שופט דתי או חילוני, אלא צריך לבחור אדם על בסיס כישוריו המקצועיים לשבת בדיון. הוויכוח הגדול הזה אינו חדש.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אין ניגוד בין כישורים וגם – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

בהחלט, אני מסכים אתך שאין ניגוד באופן תיאורטי. באופן מעשי יכול להיות ניגוד, ברגע שקובעים כניסתו של אדם לבית-המשפט, והוא איננו עונה על הקריטריונים המקצועיים. השאלה היא מי קובע, ובא חבר הכנסת טל ומנסה לחזק את היכולת המושלמת של הקביעה הזו, שתהיה באמת מבוססת על ההתפלגות בציבור.

בשלב הזה נחסכת ממני החובה להביע את עמדתי. אני אביע אותה בדיון בוועדת שרים לחקיקה. הממשלה תביע את עמדתה. אני מודה לחבר הכנסת על שהעלה את הנושא הזה על סדר-היום הציבורי.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשפטים, לצד התקנוני – מכיוון שאנחנו עדיין נשארים במסלול של הצעת חוק, אתה צריך בכל זאת להגיד איכשהו אם אתה בעד או נגד, כי זה יאפשר לי לתת או לא לתת רשות דיבור למתנגד.

בבקשה? יש השהיית ההצבעה ולא השהיית הדיון.

שר המשפטים צ' הנגבי:

כיוון שיש השהיית ההצבעה, נדמה לי שאני לא חייב לומר.

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

אם אתה תגיד שאתה בעד, תיתן אפשרות לחבר הכנסת פורז לדבר. אם תגיד נגד, לא תיתן אפשרות לחבר הכנסת פורז.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני לא יכול להגיד שאני בעד או שאני נגד, כי הסיבה לבקשתי להשהות את ההצבעה היא, שטרם היה סיפק בידינו לקיים את הדיון בוועדת שרים לחקיקה.

היו"ר ש' וייס:

כן, אני מבין. לא, יש פה בעיה.

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פורז, תאמין לי שאני מתמצא בתקנון.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני יכול להגיד, שאני בעד שחברי כנסת ידברו בנושא. זה לא מפריע לי.

היו"ר ש' וייס:

לא, אתה לא יכול. אם אתה בעד – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

זה המקסימום שאני יכול לומר.

היו"ר ש' וייס:

אם אתה בעד, אז תגיד כרגע תיאורטית בעד.

שר המשפטים צ' הנגבי:

לא. אי-אפשר. אני בעד שחברי הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, רבותי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

תגיד שאתה נגד בשלב זה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

איך אני יכול להיות נגד הצעה של חבר כנסת מכובד כזה?

רפאל פנחסי (ש"ס):

— — —

היו"ר ש' וייס:

רבותי. חבר הכנסת פורז, סליחה. אני לא מתעקש סתם. רק ביומיים האחרונים – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני יכול לומר כך: אני, אישית, נגד ההצעה הזו.

היו"ר ש' וייס:

אתה נגד ההצעה אישית. אז חבר הכנסת פורז לא יכול לדבר.

אברהם פורז (מרצ):

לא, אני רוצה לומר לסדר.

היו"ר ש' וייס:

לסדר.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כדי להשהות את ההצבעה צריך שאיש מחברי הכנסת לא יתנגד להשהיה.

היו"ר ש' וייס:

ודאי, וביוזמת הממשלה. נכון. רבותי, נעשה הצבעה אם מסכימים להשהות את ההצבעה.

אברהם פורז (מרצ):

אני רוצה לנמק לגבי זה אם אני מסכים או לא מסכים להשהיה.

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה אחת. מה שאתה אומר פה מעניין. אנחנו נפתור את זה, כי יש לנו כמה דוגמאות כאלה אתמול והיום. סעיף 137א לתקנון אומר: "ביקשה הממשלה להשהות את ההצבעה" – שימו לב: את ההצבעה ולא את הדיון – "וחבר הכנסת המציע הסכים לכך" – עד כאן זה נכון – "ישאל יושב-ראש הישיבה אם יש התנגדות להשהיה, ורשאי כל אחד מחברי הכנסת להתנגד להשהיה ללא הנמקה;" – שימו לב – "היתה התנגדות כאמור, יעמיד היושב-ראש את עניין ההשהיה – – –". בקיצור: אם יש התנגדות של אחד, נצטרך לעשות כאן הצבעה, ותצטרכו לשקול אם לעשותה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

ביקשתי מחבר הכנסת טל, והוא הסכים להפוך את זה להצעה לסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

תיארת לי לעצמי שנגיע לזה. גמרנו. עכשיו, אם זו הצעה לסדר-היום, לאיזו ועדה אתה מציע להעביר? רבותי, לא. גמרנו. אני לא חוזר בי. זה נשאר כהצעה לסדר-היום. אדוני שר המשפטים – – –

דוד צוקר (מרצ):

זו יכולה להיות רק ועדת החוקה.

קריאה:

הצעת חוק – – –

היו"ר ש' וייס:

רגע. הבנתי. תאמין לי שאני מגן גם עליך פה. אדוני שר המשפטים – – –

דוד צוקר (מרצ):

שר המשפטים צחי הנגבי, הוא קורא לך.

היו"ר ש' וייס:

לא. הוא לא שומע. אדוני שר המשפטים, אני לא רוצה לשנות את ההחלטה. ההחלטה היא שזה הופך להצעה לסדר-היום.

רפאל פנחסי (ש"ס):

לא. זו לא הצעה לסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

סליחה. זה בידיך. זה נשאר הצעת חוק.

רפאל פנחסי (ש"ס):

ההצבעה היא אם לעשות הצבעה או לא.

היו"ר ש' וייס:

אתה מסכים שתהיה הצבעה עכשיו?

שר המשפטים צ' הנגבי:

לא. הצבעה על ההצבעה.

היו"ר ש' וייס:

לכן, חברים, נצטרך לעשות הצבעה על הצבעה. האם יש איזה חבר כנסת שלא מסכים לרעיון שההצבעה תהיה? או.קיי. לפיכך, אנחנו עושים עכשיו הצבעה האם הכנסת מסכימה שההצבעה תהיה בשלב מאוחר יותר. בבקשה, ההצבעה החלה.

הצבעה

בעד ההצעה להשהות את ההצבעה על הצעת החוק – 15

נגד – 7

נמנעים – 2

ההצעה להשהות את ההצבעה על הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון מינוי שופטים לבית-המשפט העליון) נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

15 תומכים, שבעה מתנגדים ושני נמנעים. לפיכך, ההצבעה תהיה בפעם אחרת.

הצעת חוק משפחות חד-הוריות (תיקון – מתן קצבת ילדים עד גיל 21), התשנ"ו-1996

(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום שלנו: הצעת חוק משפחות חד-הוריות (תיקון – מתן קצבת ילדים עד גיל 21), התשנ"ו-1996, הצעה פ/13, של חברת הכנסת ענת מאור. דקה מן המקום, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מעלה, בהסכמת ועדת שרים לענייני חקיקה, את הצעת חוק משפחות חד-הוריות. אבל, שר המשפטים, אני רוצה את תשומת לבך.

שר המשפטים צ' הנגבי:

סליחה.

ענת מאור (מרצ):

הצעת החוק דנה בקצבאות ילדים עד גיל 21. לפני ההתייחסות להצעת החוק, אני רוצה לומר לשר המשפטים לגבי הקטע הקודם של הצעות חוק בנוגע ל אלימות במשפחה: אנחנו דחינו את ההצבעה, אבל אני חוזרת על הפנייה של כל חברי הכנסת המציעים מאתמול, שוועדת השרים לענייני חקיקה תחזור לדון בהצעות החוק הפרטיות, אשר חלקן אומצו על-ידי הממשלה, נכנסו בהצעת החוק הממשלתית למניעת אלימות במשפחה, וחשוב לשלב בהן את הצעות החוק הפרטיות. אני מאמינה שוועדת השרים לענייני חקיקה תמשיך לעשות מה שעשתה הוועדה הקודמת – תשלב הצעות חוק ממשלתיות עם היוזמות הפרטיות.

אשר להצעת חוק משפחות חד-הוריות, היום יש מתן קצבת ילדים על-ידי הביטוח הלאומי רק – –

היו"ר ש' וייס:

זו דקה. דיברת שתי דקות. נא לסכם.

ענת מאור (מרצ):

אני מסיימת. – – למשפחות מעוטות הכנסה. אני הסכמתי להכניס את התיקון בחוק, שהקצבה עד גיל 21 למשפחות חד-הוריות תהיה רק למשפחות מעוטות הכנסה, על מנת לאפשר לפחות את ההארכה עד גיל 21. לכן, נעניתי לפניית הוועדה.

אני רוצה לציין, שחבר הכנסת גפני הסב את תשומת לבי – –

היו"ר ש' וייס:

לא. זו הנמקה מהמקום.

ענת מאור (מרצ):

מלה אחת.

היו"ר ש' וייס:

מלה, משפט.

ענת מאור (מרצ):

– – שלגבי תחולת החוק יש פה איזה פגם, שזה יחול רק על מי שאינו משתכר למחייתו או עד תום השירות הצבאי, כי זה מקפח את ערביי ישראל וחרדים. אני מבקשת מאדוני השר שנדון בזה לקראת הקריאה הראשונה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, תגובתך.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

בהסכמת חברת הכנסת, מן הראוי שייעשה הדבר בחוק הבטחת הכנסה, ולכן, על-פי הנוסח של הביטוח הלאומי הממשלה כמובן בעד, ואני תומך בהעברה ההצעה לקריאה ראשונה.

היו"ר ש' וייס:

מישהו מתנגד – חבר הכנסת משה גפני, יש לך חמש דקות מעל הדוכן.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד שר העבודה והרווחה – חברת הכנסת המציעה, חברת הכנסת ענת מאור, מציעה הצעת חוק טובה מאוד.

רפאל פנחסי (ש"ס):

היא טובה, ולכן אתה מתנגד.

משה גפני (יהדות התורה):

רגע.

היו"ר ש' וייס:

א. זה לא חידוש בהווי הכנסת; ב. אולי – – – תיכף נשמע אותו.

משה גפני (יהדות התורה):

לא. אני, באופן – – –

קריאה:

– – –

היו"ר ש' וייס:

כן, דינמיקה.

משה גפני (יהדות התורה):

באופן ענייני, אסביר למה אני מתנגד. הצעת החוק היא הצעה טובה ומצוינת, כפי שאמרתי – הצעת חוק משפחות חד-הוריות. כאשר יש משפחה חד-הורית, שבה נמצא ילד או נער שהוא מעל גיל 18 ואיננו משתכר, המצב הכלכלי והמשפחתי הוא, שאותה משפחה חד-הורית צריכה לכלכל ולפרנס מישהו מעל גיל 18 כאשר הוא איננו משתכר למחייתו. לכן, הצעת החוק של חברת הכנסת מאור היא הצעת חוק טובה.

אדוני השר, כתוב: "בחוק משפחות חד-הוריות, התשנ"ב–1992, בסעיף 1 בהגדרת 'ילד', אחרי 'שטרם שמלאו לו 18 שנה' יבוא: 'או בגיר שאינו משתכר למחייתו'". הצעת החוק עד כאן היא מצוינת. אם הוא משתכר למחייתו, ודאי שכלכלתו ופרנסתו אינן מוטלות על המשפחה, שהיא חד-הורית ומצבה הכלכלי, מטבע הדברים, באופן רגיל, הוא באמת מצב קשה. לכן, הצעת החוק הזו עד כאן היא מצוינת.

מכאן מאילך – אני לא מבין מה קשור ומה עושה הילד הזה. הוא איננו משתכר למחייתו. הוא נטל. הוא מעמסה. נניח שיש לו פטור משירות צבאי מכיוון שהוא חולה מאוד. אז מה את אומרת, חברת הכנסת מאור, בהצעת החוק שלך? מה אז? אף שההוצאות שלו גדולות יותר מאלה של ילד רגיל, הוא איננו משתכר למחייתו, הוא נטל כלכלי על המשפחה החד-הורית – אותו נוציא מכלל הצעת החוק המצוינת הזו.

לכן, אני מתנגד להצעת החוק הזו, אלא אם כן תאמרי שכאשר זה יידון בוועדה – – –

ענת מאור (מרצ):

לבדוק.

משה גפני (יהדות התורה):

לא לבדוק. לבדוק – זו הצעת חוק מפלה. אם תהיה התחייבות שכאשר החוק יידון בוועדה, בהסכמת שר העבודה והרווחה, ואני מבין שהשר מסכים להצעת החוק הזו, אכן זה יהיה חוק סוציאלי, שבא להיטיב עם משפחה חד-הורית שהעול הכלכלי עליה הוא קשה מנשוא, ושלא תהיינה אפילו בעניין הזה, אז ודאי שאני אתמוך.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת גפני – – –

משה גפני (יהדות התורה):

אם לא – אז אני לא יכול להסכים להצעת חוק, שבאה לתקן ונמצאת מקלקלת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

כן, זהו. רבותי, אני מציע שנעבור להצבעה.

ענת מאור (מרצ):

מכל מקום, אני רוצה להוסיף: הדגשתי שאני מקבלת את ההערה, ואנחנו נבדוק זאת לקראת הקריאה הראשונה. אין בכוונתנו להפלות שום מגזר.

היו"ר ש' וייס:

וברוח זו אנחנו עוברים להצבעה. אני רק מציע להחליף את השם "ילדים". "ילדים" עד גיל 21? זה כמו שמחליפים אשה בוועדת כנסת באשה אחרת וקוראים לזה "חילופי גברא". יש המון דברים כאלה משונים.

משה גפני (יהדות התורה):

השר רוצה לומר משהו.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אתה רוצה להוסיף דבר?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני ער למה שהעלה חבר הכנסת הרב גפני. אני גם הטלתי על יוסי תמיר, מנכ"ל הביטוח הלאומי, לבדוק את הנושא הזה. אני כמובן בעד זה שבועדה תובא בחשבון גם הבקשה שלו.

היו"ר ש' וייס:

ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 21

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק משפחות חד-הוריות (תיקון מתן קצבת ילדים עד גיל 21), התשנ"ו–1996, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

21 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה הועברה לוועדת העבודה והרווחה להמשך הטיפול.

הצעת חוק שירות הקבע בצה"ל (גמלאות) [נוסח משולב] (תיקון), התשנ"ו-1996

(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק שירות הקבע בצה"ל (גמלאות) [נוסח משולב] (תיקון), התשנ"ו-1996 – הצעת חוק פ/38. חבר הכנסת חיים אורון, הנמקה מהמקום. דקה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מדובר בתיקון לחוק שירות צבא קבע (גמלאות). הצעת התיקון הזאת, כמו הצעה שאושרה ועברה כאן בשבוע שעבר, שעניינה למנוע סתירה בין שני חוקים, יסודה בהחלטה שהתקבלה בחוק ב-1990 בדבר איזון משאבים בין בני הזוג במקרה של גירושין, כאשר כל המקורות שעומדים ביום הגירושין בידי בני הזוג מוכנסים יחד לאותה קופה ובה מתבצע איזון המשאבים. בשבוע שעבר אישרנו תיקון לחוק שכרוך בגמלאות של עובדי המדינה; הפעם מדובר באותו תיקון שעוסק בגמלאות של יוצאי צבא, שעל-פי חוק, כרגע, לא ניתן להכניס אותם לאיזון המשאבים. אם תאשר הכנסת את המהלך הזה, והוועדה תאשר אותו בהקדם, נחסוך מצוקה נוספת למשפחות. אני מקווה שמספרן קטן ככל האפשר, אבל כשזה קורה, החוק צריך להיות ברור.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. מי מטעם הממשלה יתייחס לחוק? אין.

יש בקשה להסיר. חבר הכנסת טלב אלסאנע, יש לך חמש דקות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני יכול לענות בשם הממשלה, מאחר שאין שר שיענה בשם הממשלה?

היו"ר ש' וייס:

כן. יש רעיון לכונן ממשלת צללים במפלגה שלי. תתחילו אתם בזה. אתה שר צללים עכשיו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יכול להיות. אני מקווה שיום יבוא, ואכן לא רק בבית-המשפט העליון אלא בכל התחומים תהיה – – –

היו"ר ש' וייס:

בי לא תמצא מתנגד.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני בוודאי אמצא בכך תומך לרעיון הזה.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת, מאחר שבעניין של חיילים מדובר, ולהתייחס בכמה משפטים לאירוע המביש, האירוע הנפשע והנבזה שהיה לפני יומיים – האירוע היה למעשה לפני יותר מחודש, אבל אנחנו יכולים להתייחס אליו כאילו קרה ברגע שאנחנו יודעים עליו – והוא תקיפת תושבים ערבים מהגדה על-ידי אנשי מג"ב.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

מה זה שייר?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זו פעם ראשונה שאתה שומע מה זה שייר? זה שייר, זה שייר.

היו"ר ש' וייס:

מותר לו לדבר על מה שהוא רוצה. לכם מותר גם לקרוא קריאות ביניים.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אז נקרא קריאות ביניים.

היו"ר ש' וייס:

במידה הסבירה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת עזרא, במקום שתשמיע קול מגנה ומוקיע, אתה אומר: "מה זה שי"ך?"; ולמה זה לא שי"ך?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אתם תאריכו את הנאום שלו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בגישה הזאת אתם נותנים גיבוי למעשים נפשעים ונבזים, ואתם אחראים להם. אני סבור שאתם, בגישה שלכם, במדיניות שלכם — — —

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני אתן לך את כל הזמן נטו. אם הם רוצים להמשיך את הדיון, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני סבור, כבוד היושב-ראש, שהמעשה איננו מעשה חריג. אינני סבור שזו מעידה חד-פעמית. זו גישה או תפיסה שחדרה לתוך החברה הישראלית, שנגרמה בעקבות השחיתות שנוצרה כתוצאה מהכיבוש והשליטה בעם אחר.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

— — — אז למה

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה אתה מצפה, גדעון עזרא? אתה נותן לחיילים להכות ערבים בגדה. זו המדיניות: לשבור עצמות ולאפשר אלימות נגד ערבים. אתם חושבים שהם משנים את הגישה שלהם ברגע שהם עוברים את הגבול, עוברים את "הקו הירוק"; אבל ברגע שאדם אלים בשטחים, הוא אלים גם כאן, הוא אלים בכל מקום.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

יותר מ-100 מכוניות גונבים החברים שלך, יותר מ-100 מכוניות הם גונבים. למה אתה לא — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עזרא, אני חושב שבקטע של חילופי הדברים זה מוצה. תנו לו לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בקשר לגנבות הרכבים, חבר הכנסת עזרא, אתה יודע שמי שגונבים את הרכבים מכאן הם ישראלים, ואתה צריך לדאוג כאן שהמשטרה תדאג לתפוס אותם ולהעמיד אותם לדין. יש שיתוף פעולה פורה — ואתה יודע את זה טוב — בין גנבים מכאן וגנבים משם, וצריך להתנהג אליהם כאל עבריינים פליליים.

אבל מכאן ועד הגישה הזאת של התעללות, רמיסת כבודם של האנשים? בדברים האלה ובזה שעוברים על כך לסדר-היום הופכים את כל החברה לאחראית. השר לביטחון פנים ומשרד המשפטים, שלא ממצים את הדין עם הפושעים האלה, מאפשרים להם לחזור על המעשה הנפשע והנבזה.

רק היום נמסר לי, שגם בבאר-שבע תקפו שוטרים ערבים מהשטחים ושברו להם את הידיים. ההתנהגות הזאת היא בושה וחרפה לחברה, כי זה לא מקרה חריג. אומנם, באופן חריג ידענו עליו, אבל המקרה מסמל כלל – כלל של התנהגות שוטרים, אנשי מג"ב, כלפי אנשים, אזרחים חסרי ישע, מהשטחים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלסאנע, יש לך איזה משפט על החוק עצמו, כדי שלא נהיה לגמרי מחוץ לתקנון?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בהצעת החוק הזאת אני אמנע.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו רגילים לזה שחברי הכנסת מוסיפים תוכן אישי לכל פסיק בתקנון, זה בסדר, אבל צריך לנהוג קצת לפי התקנון. אני ממליץ בכל זאת.

רבותי, נדמה לי שאפשר לעבור להצבעה. הצעת חוק שירות הקבע בצה"ל (גמלאות) [נוסח משולב] (תיקון), התשנ"ו-1996, של חבר הכנסת חיים אורון – והיא תעבור לטיפול בוועדת – – –

חיים אורון (מרצ):

אני חושב שוועדת העבודה והרווחה. ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש' וייס:

ההצבעה החלה.

נעמי חזן (מרצ):

לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' וייס:

לא, זה כבר אחרי שהכרזתי על ההצבעה. זה יישאר בוועדת העבודה והרווחה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 21

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות הקבע בצה"ל (גמלאות) [נוסח משולב] (תיקון), התשנ"ו–1996, לדין מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

21 תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שהחוק עובר לטיפול של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת. תודה רבה ליזמים.

הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – העברת תלמידים לפי בקשת הורים), התשנ"ו–1996

(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – העברת תלמידים לפי בקשת הורים), התשנ"ו–1996 – הצעת חוק פ/234, של חבר הכנסת משה גפני. בבקשה. חבר הכנסת גפני, יש לך עד עשר דקות.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר החינוך והתרבות, אני מתכבד להגיש הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – העברת תלמידים לפי בקשת הורים), התשנ"ו-1996.

תיקון סעיף 1: "בסעיף 1 לחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953 (להלן – החוק העיקרי) לאחר הגדרת 'מוסד חינוך ממלכתי-דתי' יבוא: 'מוסד חינוך מוכר' – כמשמעותו בחוק לימוד חובה, התש"ט-1949".

אני רוצה להסביר לכנסת: למעשה, החוק – חוק חינוך ממלכתי, קובע בסעיף 20, לאמור: "רישום תלמידים. לצורך מילוי החובה האמורה בסעיפים קטנים (א) ו-(ד) של סעיף 3 לחוק לימוד חובה, יירשם תלמיד – (1) במוסד חינוך ממלכתי או במוסד חינוך ממלכתי-דתי הקרוב למקום מגוריו; (2) אם מקום מגוריו הוא בתחום שיפוטה של רשות חינוך מקומית שאין בו מוסד חינוך רשמי – ברשות החינוך המקומית; (3) אם עומד התלמיד לקבל את חינוך החובה שלו במוסד חינוך מוכר שאינו מוסד חינוך רשמי – באותו מוסד חינוך מוכר".

בזה בעצם מסתיים החוק המאפשר לכל תלמיד במדינת ישראל להירשם במוסד חינוך ממלכתי, במוסד חינוך ממלכתי-דתי או במוסד חינוך מוכר שאינו רשמי, כשעל-פי רוב הכוונה היא לחינוך העצמאי או ל"מעין החינוך התורני". זה מוגדר בחוק וגם על-פי החוקיים הקיימים, וזה חלק ממערכת החינוך הכללי.

מה שקרה – ואני לא יודע איפה זה קרה – שבמהלך השנים התקנות של משרד החינוך לחוק האמור, מפלות בין ילד לילד. על כן, לא נותרה לי ברירה אלא להגיש את הצעת החוק האמורה שבאה לתקן את האפליה. החוק אומר, שכאשר תלמיד או הורה רוצה להעביר את בנו או בתו ממוסד חינוך ממלכתי למוסד חינוך מוכר שאינו רשמי, הוא יכול לעשות זאת במהלך כל השנה.

היו"ר ש' וייס:

עד איזה גיל ילד נחשב ילד על-פי החוק הזה? בחוק הקודם זה היה עד גיל 21.

משה גפני (יהדות התורה):

עד כיתה ח'. בית-ספר יסודי, וכמובן גם גני-ילדים.

היו"ר ש' וייס:

ברור. אני מתעניין בגיל הילדים.

רפאל פנחסי (ש"ס):

לך זה כבר לא נוגע.

היו"ר ש' וייס:

בכלל לא. זה נוגע עוד מעט לנכדה שלי.

משה גפני (יהדות התורה):

כאשר הורה רוצה לרשום את בנו להעברה ממוסד חינוך ממלכתי למוסד חינוך מוכר שאינו רשמי, הוא יכול לעשות זאת רק במועדי הרישום. כאשר מדובר במצב הפוך, כאשר תלמיד רוצה לעבור ממוסד חינוך מוכר שאינו רשמי לחינוך הממלכתי, את זה הוא יכול לעשות כל השנה. כל מה שהיה בשנים עברו אני לא יודע, אבל הנסיבות במדינת ישראל השתנו, וכל החוקים וכל התקנות שאנחנו קובעים חייבים להיות שוויוניים ולא מפלים. אנו רואים זאת גם לגבי נושא חסיונות חברי הכנסת ולגבי כל הקריטריונים וכל התקנות שמשרדי הממשלה קובעים, בניגוד למה שהיה בעבר. אולי זה היה נכון בעבר, אני לא יודע למה זה היה נכון במקרה הנדון, אבל יש כאן תקנות המפלגות באופן בוטה, ואין מקומן בחברה דמוקרטית, אין מקומן במדינה מתוקנת.

על כן, אני מבקש מן הכנסת לקבל את הצעת החוק הזאת בקריאה טרומית ולהעבירה לדיון בוועדה. אני פונה לכבוד שר החינוך והתרבות, שיסכים להעברת ההצעה לדיון בוועדה, כדי להכין אותה לשינוי התקנות או לקריאה ראשונה, לפי מה שהשר יאמר, ואני מבקש מן הכנסת לאשר זאת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת גפני. אדוני שר החינוך והתרבות.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתנגד להצעת החוק הזו ומציע לכנסת לשמוע במשך כמה דקות מדוע, על מנת שתתמוך בהצעת.

התקנות כפי שהינן היום אינן נראות לי נכונות. זאת אומרת, אם בתקנות נאמר, מצד אחד, שאם ילד לומד בבית-ספר ממלכתי, הוא יכול רק פעם בשנה לעבור לבית-ספר מוכר – נגיד חרדי, בהקשר זה – ומצד שני, ילד שלומד בחינוך החרדי אפשר להעביר כל רגע – זה לא בסדר. אני מודיע כבר עכשיו, שאוציא תקנה, שבמהלך השנה אי-אפשר להוציא משום צד. הצעת חוק כזו מביאה לכך שכל השנה יריבו, ירוצו לבתי-ספר וישלפו ילדים מכל צד. אני חושב שלא צריך שנקבע חוק שיגרום לערבוביה בבתי-ספר ולכך שכל השנה ירוצו ממקום למקום וכל אחד ינסה להעביר לבית-ספר ממלכתי או לבית-ספר שאיננו ממלכתי.

כוונתו של המציע נכונה, האי-סימטריה הקיימת איננה בסדר. אני מודיע כאן לחברי הכנסת, שאני קובע היום תקנה, שלא יהיה אפשר להעביר משום צד לשום צד במהלך השנה. רק פעם בשנה, כאשר יש רישום; אם ירצה, יחליף בשנה הבאה. יהיה שוויון, אבל יש להפוך זאת. אין לקבל חוק המאפשר לשני הצדדים לרוץ ממקום למקום כל השנה; זה מבלגן את כל המערכת.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אבל נכון להיום, יש פה מצב לא מוצדק.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

את זאת אמרתי, אבל נכון ממחר בבוקר – תהיה תקנה שתאמר כי אי-אפשר להעביר. אני פונה לכנסת לדחות את הצעת החוק, תוך קבלת ההתחייבות שלי שהתקנה המשווה תיכנס לתוקף מהיום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

צריך את השוט של הכנסת.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני לא צריך את השוט שלך, אני לא צריך שוט. לגבי האמירה שלך כרגע, אני לא צריך את השוט, אפילו את השוט התומך. אני מודיע לכנסת ואומר, שלא צריך להשאיר את המצב כפי שהוא אפילו לכמה ימים, כדי למנוע בלגן וניסיון למשוך ילדים מבית-ספר לבית-ספר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לשר החינוך והתרבות. חבר הכנסת גפני, אני פונה אליך: יש כאן התחייבות מפורשת, ברורה, חד-משמעית ונחרצת של שר החינוך והתרבות, עם תאריך של היום או מחר. לכן אני מציע לך לוותר על הצעת החוק. למה שתידחה?

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני מציע להפוך את הצעת החוק להצעה רגילה לסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

זו הצעה טובה. היא תענה גם על הציפייה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. יהיה לנו מעקב. לאיזו ועדה נעביר את הנושא?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

לוועדת החינוך והתרבות.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצבעה על העברת ההצעה לסדר-היום לוועדת החינוך והתרבות, בתקווה שכבר מחר לא נצטרך את זה, כי הבעיה תיפתר.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 24

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

24 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט להעביר את ההצעה לסדר-היום לוועדת החינוך והתרבות.

הצעה לסדר-היום

חטיפת קטינים מישראל

היו"ר ש' וייס:

שר החוץ ישיב על הצעה לסדר-היום של חברת הכנסת דליה איציק: חטיפת קטינים מישראל; הצעה מס' 783.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני רוצה להודות לחברת הכנסת דליה איציק שהעלתה את הנושא בכנסת. זהו סיפור אנושי כואב ונוגע ללב. איש מאתנו אינו שופט, איש מאתנו לא יכריע ביחס לגורל הילדה, אך הלב נצבט בשומענו שילדה קטנה נחטפת מפני שהורים שנפרדו לא מוצאים שפה משותפת ולא מגיעים להבנה על דרך גידולה, עתידה וחינוכה של בתם המשותפת.

קראתי בהזדהות רבה את דבריה של חברת הכנסת איציק ובדקתי את הדברים. במוקד הוויכוח – חטיפת ילדה מישראל לספרד על-ידי אם הילדה. משרד המשפטים הגיש בקשה לממשלת ספרד להחזיר את הילדה לאביה, להחזירה אל ארצה ואל מולדתה. בקשת משרד המשפטים נעשתה בהתאם לאמנת האג, העוסקת בחטיפות ילדים. נמסר לי ממשרד המשפטים, כי הוא ממשיך לפעול בנושא ומקיים מגעים שוטפים עם הרשויות האחראיות בספרד. משרד המשפטים אכן ימשיך לסייע במקרה כואב זה, עד אשר יבוא על פתרונו.

אשר למעורבותו של קונסול הכבוד שלנו בברצלונה, אני רוצה להבהיר, אדוני היושב-ראש: מר דוד מלול אינו קונסול שנשלח מכאן, איננו דיפלומט ישראלי, אלא קונסול כבוד של ישראל, שהוא אזרח ספרדי, הפועל בהתנדבות. פעולתו של מר מלול בפרשה – מתן חוות דעת משפטית לבית-המשפט בברצלונה בנושא זה, כלומר חטיפת הקטינה, שנעשה על נייר רשמי – לא היתה ברשות ולא בסמכות. השימוש בנייר רשמי של מדינת ישראל צריך להיות רק במסגרת תפקידו של הקונסול ובהנחיית ממשלת ישראל.

לאור החריגה מכללים אלה, פנתה שגרירות ישראל בספרד בראשית חודש נובמבר למשרד החוץ הספרדי והודיעה, שקונסול הכבוד לא היה ואינו מוסמך במסגרת תפקידו הרשמי לתת חוות דעת משפטית בנוגע לחוק הישראלי.

נוסף על כך, השגרירות הודיעה, שאין בחוות הדעת של האיש משום עמדה רשמית של ממשלת ישראל בסוגיה משפטית זו.

משרד החוץ גם הנחה את השגרירות במדריד לבקש ממשרד החוץ הספרדי להביא את עמדת ישראל לידיעת בית-המשפט בברצלונה. אני יכול למסור לכנסת שפעולה זו בוצעה.

אני שותף לסערת הרגשות ולתחושת הכאב. אני יכול להבטיח, גם לאב הילדה, לחברת הכנסת איציק ולכנסת, שאין מדובר פה בהתעלמות במודע של משרד החוץ ממעשיו של קונסול הכבוד. אנחנו נמשיך ללוות את הפרשה הכאובה הזאת ונסייע ככל שיידרש, עד אשר תחזור הילדה אל אביה ואל ארצה.

אם חברת הכנסת איציק מסתפקת בהודעתי זו, הרי שעשינו דבר שהתחייב, ונמשיך להיות בקשר וללוות את העניין הזה.

דליה איציק (העבודה):

אפשר לשאול שאלה אחת, אדוני השר? ברשותך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

כן, בהחלט, בבקשה.

שר החוץ ד' לוי:

בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני שר החוץ, אני מודה לך על דברייך החמים. אני מוכרחה לומר, ששמחתי שסוגיה זו נוגעת לך דווקא, כי אני מכירה את הלב החם שלך, ואני מאוד מתכוונת לזה, וידעתי שהפרשה הזאת תיגע ללבך.

יש איזה לוח זמנים. צריך להביא את הילדה לארץ ולפתור את הבעיה כאן, ואני ממש מתחננת לפניך שתיקח את זה באופן אישי, כדי שבאמת נוכל לחגוג את ניצחונם של ההורים האלה ושיטפלו בפרשה בערכאות המשפטיות אצלנו. תודה רבה.

שר החוץ ד' לוי:

אני מקבל את הפנייה. אמשיך להנחות את נציגי המשרד, את השגרירות, ולתאם עם משרד המשפטים, עד אשר נצליח במשימה האנושית הזאת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר החוץ. רבותי, זו באמת דוגמה מובהקת של פרלמנטריזם נטו: בעיה, טרגדיה, פתרון. זה יוצא מן הכלל. אני מודה לך, חברת הכנסת דליה איציק, על היוזמה האנושית, ולך, אדוני שר החוץ, על זה שגם רגשית נסחפת לעניין ואתה נותן לזה פתרון. באמת תודה רבה.

אנחנו עוסקים בעניינים אנושיים, ובהזדמנות זו אני רוצה לאחל לחברנו הטוב, חבר הכנסת דראושה, החלמה מהירה.

אני גם רוצה לציין פעולה נכונה ואנושית של יושב-ראש הכנסת, שהשתתף בשם הכנסת במבצע העברתו לארץ, באמצעות הרופא המסור שלנו, ד"ר ליפשיץ. חבר הכנסת דראושה נמצא עכשיו בטיפול בבית-החולים "הדסה". אנחנו מאחלים לו בשם כל הבית החלמה מהירה.

הצעות לסדר-היום

הוועידה הכלכלית בקהיר

היו"ר ש' וייס:

עכשיו, חברים, אנחנו עוברים לנושאים הבאים. בנושא: הוועידה הכלכלית בקהיר, יש לנו שש הצעות דחופות לסדר-היום, מס' 703, 707, 716, 748, 749 ו-756, והמסגרת היא של שלוש דקות לכל דובר. חבר הכנסת משה שחל יפתח את הדיון, אחריו – חבר הכנסת אחמד סעד, אחריו – חבר הכנסת שאול עמור, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בניגוד לשגרה, אני רוצה לפנות בשאלה לידידי שר החוץ דוד לוי, אני לא מחייב אותו גם להשיב עליה: אתה מרוצה מהממשלה שבה אתה חבר, ידידי דוד לוי?

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אתה חושב שהוא יענה לך?

משה שחל (העבודה):

אני עולה לדוכן הזה, בנושא שהכנסת החליטה לקיים עליו דיון, מתוך כאב אמיתי, משוחרר מזיקה פוליטית, עד כמה שאדם יכול להשתחרר מכך במדינה פוליטית כשלנו, ואני אומר לעצמי: עיני רואות, אוזני שומעות, ואני אינני מאמין. קרה שישראל הצליחה, אחרי שנים של מאבקים ושל מלחמות, לקבל

מעמד של כבוד באזור הזה, מעמד של הערכה, מעמד של הערצה וגם מעמד של חשש – ואינני משלה את עצמי, אינני נמנה עם אלה שחושבים שהצדדים לסכסוך הערבי-הישראלי התעדנו, ובן-לילה הפכו להיות שונים מכפי שהיו ערב הקמת המדינה, לא. אני חוזר ואומר: לו הייתי שואל את השאלה, גם היום העולם הערבי היה מעדיף אילו ישראל לא היתה קיימת. חלק מהעולם הזה לא ישלים אתה לעולם, וחלק לא מבוטל השלים בשנים האחרונות עם היותה של מדינת ישראל מדינה לגיטימית באזור, וזאת משני טעמים מרכזיים.

הטעם הראשון הוא העובדה שהם הגיעו למסקנה, שהם לא יכולים לנו, לא יכולים לחסל אותנו. והטעם השני הוא עובדה שהתחזקה במיוחד אחרי מלחמת המפרץ, כאשר רבים מבין המנהיגים הערבים הגיעו למסקנה, שהבעיה האמיתית המאיימת עליהם היא לאו דווקא ישראל אלא דמות של אדם כמו סדאם חוסיין וההקצנה בקרב הפנאטים המוסלמים מבית-מדרשם של האייטולות באירן. הייתי אומר שזה היה השינוי המשמעותי שכתבו עליו בעיתונות הערבית ודיברו עליו בקרב מנהיגים ערבים. הוא היה המשך למעשה שעשה סאדאת ולשלום שנחתם בין מנחם בגין לאנואר סאדאת, שניהם מנוחתם עדן.

והנה באה ממשלת רבין ב-1992 וידעה – לא בלי חששות ולא בלי כאבי בטן – שהגיעה העת לנסות לבדוק את האופציה של השלום, עם כל הסכנות ועם כל הבעיות. ידענו גם דבר נוסף, ששלום בין עמים לא ניתן להשיג בן-לילה – בוודאי בין עמים שהתחנכו במשך שנים על שנאה, על אויבות, על חשדנות – ושיש ערך לשלום אם הוא יביא בעקבותיו הטבות לעמים שעושים את השלום.

ולמה לי ללכת רחוק? גם היום, אינני חושב שהגרמנים אוהבים את הצרפתים ושהצרפתים אוהבים את הגרמנים. אבל אחרי שתי מלחמות עולם, איבה שנמשכה קרוב ל-150 שנה, הגענו למצב שבו אירופה חיה בשלום, מפני שגם הצרפתים וגם הגרמנים יודעים שאיכות החיים ורמת החיים שלהם תלויות בשיתוף פעולה ובשלום.

היתה ועידת קזבלנקה, הישג אדיר. עובדה שבאו לשם כל המי-ומי בכלכלה העולמית, וישראל היתה מובילה, והנושא היה שלום. ואני רוצה לומר לך, אדוני שר החוץ, שהזדמן לי להיות בשיחה שהיתה בקהיר, שבה השתתפו שמעון פרס ועמרו מוסא. זה היה בדיוק אחרי תוכניות הבנייה בירושלים.

אם היושב-ראש ירשה לי לדבר עוד כמה דקות, אני אודה לו מאוד.

היו"ר ש' וייס:

כמה דקות קשה לי, כי מסגרת הזמן היא שלוש דקות. נתתי לך כבר יותר, אבל עוד קצת, בסדר?

משה שחל (העבודה):

היה ויכוח, העניין גלש לתוכניותיה של ישראל בקשר למה שנקרא "מזרח תיכון חדש", ועמרו מוסא אומר לשמעון פרס: מה אתה בכלל מדבר, אתם לא צריכים ללמד אותנו מה היא כלכלה. אנחנו בכלל

חוששים מפניכם, מפני שיחד עם הירדנים ויחד עם הסורים בעתיד ויחד עם הלבנונים אתם עלולים להיות גורם מרכזי בכלכלה.

אני זוכר את המאמרים שנכתבו בהיותי ילד, אחרי הקמת מדינת ישראל, על החשש הערבי מהשתלטות ישראל – מההשתלטות הטריטוריאלית, מההשתלטות הכלכלית שלה ומן הבעיה התרבותית שהיא מביאה עמה.

והיום, לאחר ועידת קזבלנקה וועידת עמאן באה ועידת קהיר, כולה בתקופה שהממשלה שבה אתה מכהן נמצאת בשלטון.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר את משפטי הסיום שלי, כי אין לי זמן. ישראל היתה למעשה בשולי השוליים של הוועידה הזאת, ולא חשוב מה יענה שר החוץ. בדרך כלל הוא מנסה ללמד קו זכות גם כאשר הוא יודע אחרת, והוא יודע את הסיבה, וגם הוא מנסה למצוא את האור אפילו בחושך הכי גדול.

ידידי חבר הכנסת דוד לוי, שר החוץ וסגן ראש הממשלה, אם כי עדיין לא תוקן החוק, אבל מצדי – ממלא-מקום ראש הממשלה; אני מוכן לקבל אותך במקומו. תעשו הכול. תאמינו לי – פשוט יש בעיה לעם ישראל. חמשת החודשים האחרונים, 150 הימים הנוראים ביותר שהיו בפוליטיקה הישראלית. אני שומע מידידים, אנשי עסקים שחזרו משם – הם לא אנשים פוליטיים – שהיו בוועידת קזבלנקה ובוועידת עמאן, והם אומרים לי: תעשו משהו, תצילו את המדינה. אולי יסבירו לי לשם מה זה היה דרוש, לשם מה זה היה נחוץ?

אדוני היושב-ראש, אני חושב שבנושא הזה, בגלל החשיבות שלו וגם בשל חוסר היכולת לפתח אותו בהצעה דחופה לסדר-היום בשלוש דקות – מן הראוי שמליאת הכנסת תקיים דיון, ובהקדם האפשרי. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת משה שחל. חבר הכנסת אחמד סעד, ואחריו – חבר הכנסת אבנר חי שאקי. אני מבקש להקפיד על הזמן. נהגתי קצת ברוחב לב כלפי חבר הכנסת משה שחל. לשרים לשעבר אני נותן שנת הסתגלות. מה לעשות? זה מעבר קשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, גם ארבע שנים לא יספיקו להסתגל.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע, גם אני צריך לעבור הסתגלות. גמילה. בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, כבוד שר החוץ דוד לוי, חי באשליה מי שחושב שאפשר לקדם עניינים כלכליים ושיתוף פעולה בפרויקטים אזוריים במזרח התיכון בלי להתקדם בתהליך השלום. זה מה שהדגשנו לקראת הוועידה הכלכלית האזורית בקהיר, וזה מה שהוכח מתוצאותיה.

המשלחת הישראלית יכולה להעיד על כרסום המעמד של ישראל והוועידה הכלכלית בהשוואה לוועידות קזבלנקה ועמאן שהיו. בוועידות הקודמות היתה ישראל החתן בחתונה, והשתתפו בוועידות יותר נציגים כלכליים ויותר נציגים פוליטיים מדרג פוליטי בכיר מארצות-הברית, מהאיחוד האירופי וממדינות האזור.

בעקבות הוועידות בקזבלנקה ובעמאן, שדיברו על פרויקטים אזוריים אדירים, התחילה תנופה של השקעות זרות בישראל, שלא נודעה קודם, והתחיל שלב של נורמליזציה כלכלית ופוליטית בין ישראל להרבה מדינות ערביות. הסיבה העיקרית היא, שאחרי הסכמי אוסלו הדעה הרווחת היתה, שהאזור הסוער מתפתח לקראת שלום ויציבות – אלה התנאים הנדרשים להשקעות זרות ולשיתוף פעולה כלכלי.

רבים חשבו ששיתוף פעולה כלכלי עולמי ואזורי במזרח התיכון יעזור ביצירת אווירה יותר נוחה, אווירת אמון הדדי בין הערבים לישראל, שתעזור להתקדם בתהליך המדיני ובפתרון צודק של הסכסוך הישראלי-הפלשתיני והישראלי-הערבי.

התקוות האלו התבדו, ובמיוחד אחרי עליית הימין לשלטון, והתפיסה המדינית והמדיניות שהוא מנהל, שמנוגדת לעקרונות השלום הצודק ולהסכמים שנחתמו עם הממשלה הקודמת.

בחד"ש ובבל"ד אמרנו, שאי-אפשר לנרמל את היחסים הכלכליים בזמן שתהליך השלום תקוע, קפוא, ויש סכנה של פריצת מלחמה חדשה. לא הגיוני שבזמן שהממשלה מטילה סגר על השטחים הפלשתיניים הכבושים ולא מיישמת את הסכמי אוסלו, דלתות הנורמליזציה ושיתוף הפעולה הכלכלי עם העולם הערבי יהיו פתוחות. ולא הגיוני שבזמן שממשלת ישראל מגבירה את ההתנחלויות ומקפיאה את תהליך השלום עם סוריה ויוצרת מצב של אי-יציבות באזור, יהיו דיבורים בוועידת קהיר על פרויקטים אזוריים משותפים בהשתתפות הון ומשקיעים מחברות אמריקניות ואירופיות.

כל המאמצים של כבוד שר החוץ דוד לוי לשנות את האווירה ולהציל את ישראל מהבדידות לא הועילו. הבשורה שהעביר, כאילו בתוך ימים ייחתם ההסכם עם חברון, לא הועילה. ועד היום הזה ההסכם לא נחתם.

המצב לקראת ובזמן ועידת קהיר מזכיר את המצב של ישראל לפני חתימת הסכמי אוסלו – מצב של בדידות, הרעת היחסים עם אירופה, עם הארצות הערביות שהתחילו בנורמליזציה של היחסים עם ישראל, עם מצרים, עם ארצות המפרץ. אפילו קטאר הקפיאה את היחסים.

לכן אנו מדגישים, שקידום עניין הנורמליזציה ושיתוף הפעולה הכלכלי באזור מותנה בהצלחת התהליך המדיני והשגת שלום צודק כולל ובר-קיימא באזור. המשך המדיניות הסרבנית של הממשלה ואי-יישום ההסכמים שנחתמו לא יביא לא ליציבות, לא לשלום, לא לנורמליזציה ואינטגרציה ושיתוף פעולה כלכלי באזור.

ובהחלטות ועידת קהיר הדגישו את העניין הזה, ותוצאותיה לא הביאו אפילו להסכם אחד על פרויקט אזורי. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אחמד סעד. חבר הכנסת אבנר חי שאקי, אחרי – חבר הכנסת מיכאל נודלמן.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת הנכבדים, הוועידה הכלכלית בקהיר אמורה היתה להיות כשמה: ועידה כלכלית, שעניינה לפתח את הכלכלה במצרים, במזרח התיכון, ולחזק את הקשרים העסקיים בין המצרים לבין שאר מדינות האזור.

למרבה הצער, הסתבר, מבחינתה של ישראל לפחות, שזו היתה ועידה פוליטית בעיקרה בכל מה שנוגע לישראל. התקשורת המצרית לא פסקה מן היום הראשון ועד היום האחרון, לפני ואחרי, לגנות את ישראל, לתקוף את ממשלתה, לתקוף את ראש ממשלתה, לתקוף את שריה ולהאשים אותנו בסרבנות כביכול, בעיכוב חתימה על הסכמי חברון, ועוד כהנה וכהנה.

אני חייב לומר, למרבה הצער, חייבים לומר זאת כאן, בכנסת, בדיון הזה: עד עצם היום הזה לא בא הנשיא מובארק לבקר בישראל, אלא, לצערי, להשתתף בהלוויה. גם זה אקט של כבוד, אבל אנחנו רוצים שהוא יבוא אל החיים. יש לו מה לעשות בארץ הזאת. קודמו, הנשיא סאדאת המנוח, בא לכאן. נשיאי עולם, נשיאי ארצות-הברית, ראשי ממשלות צרפת, גרמניה, בריטניה, קנדה – כולם ביקרו בישראל ובכנסת, נתנו את הכבוד הראוי לעם הזה במאבקו למען השלום ובמאבקו למען קידום האזור.

איש אינו חולק על יכולתה האובייקטיבית של ישראל לתרום תרומה משמעותית בתחום הכלכלה, בתחום החקלאות, בתחום הרפואה. ואני, כמי שביקר במצרים והיה אורחם של כמה שרים מצרים, יכול לומר לכם דבר שעד היום מציק לי. בהבדל מקבלת הפנים החמה החיצונית הפורמלית במסיבות – וזה כשלעצמו לא רע, זה נאה – כל אימת שניסיתי לבקר במקום כלשהו, למשל אוניברסיטה מצרית, או להשתתף בתוכנית ברדיו המצרי, בטלוויזיה המצרית, בעיתונות המצרית, נתקלתי בקיר אטום, והשגריר הישראלי דאז אמר לי: לשווא מאמציק, לא ייתנו לך.

וכשאחד הסופרים הבולטים של ישראל, שספריו תורגמו לערבית וספרו נלמד באוניברסיטה "אל-אזהר", הגיע לקהיר והיה סבור שכשהוא יבקש לבקר בכיתה שבה לומדים את ספרו, שזכה בפרס ישראל, ודאי יתקבל בכבוד רב, נאמר לו: לא, אדוני, שום סופר ישראלי, שום מדינאי ישראלי, לא תדרוך רגלו באוניברסיטה הזאת.

הכעס על ישראל הוא, שאין היא מוותרת יותר מדי ומהר מדי. הייתי מבקש מאוד את אוזנו הכרויה של ידידי, חבר הכנסת שחל, וכן של חברנו, חבר הכנסת חיים אורון, מפני שבעניין הזה אנחנו חלוקים, ואני רוצה להסביר מאין המחלוקת הזו.

אני סבור, שמצרים חבה לישראל הרבה, מפני שראש עיריית אלכסנדריה סיפר לי, שכאשר הוא נתקל בבעיה רפואית קשה של בנו הוא פנה לכמה מדינות, ניסה את מזלו בכמה בתי-חולים; בית-החולים שעזר לו, שהביא להחלמתו והעמיד אותו על רגליו – במקרה כדורגלן שרגליו חשובות מאוד – היה דווקא בית-חולים בישראל.

שר החקלאות המצרי, ד"ר וואלי, סגן ראש ממשלה שנים רבות, אמר לי דברים דומים על החקלאות הישראלית. הוא אמר: אנחנו נהנים מכם, יש לכם החקלאות הטובה ביותר בעולם, אנחנו לומדים מכם, יש לנו מה ללמוד ולקבל מכם.

לכן אני אומר, אם כמה אנשי עסקים ישראלים יעשו חיל בעסקיהם – מה טוב. אבל אם בימים שבהם מגיעה משלחת נכבדה מאוד בראשות סגן ראש הממשלה ושר החוץ לאותה ועידה, במקום לתת את המקום והכבוד הראוי לישראל, לתפוס כביכול מרגל שלא היה ולא נברא – כי לפי כל הסימנים עומדים לשחרר אותו – ולתקוף יום ולילה את ממשלת ישראל במלים בוטות ביותר ללא יסוד, חסרות שחר, הרושם הכללי הוא כאילו איננו רוצים להתקרב, איננו עושים כדי לקרב, איננו עושים די להצדיק יחסים טובים יותר מצדה של מצרים.

אני קורא מכאן לנשיא מצרים לתקן את המעוות הזה. אם אתה רוצה לתקן יחסים עם ישראל, היו לך הזדמנויות במשך השנים מאז פטירתו של סאדאת המנוח. אבל היום אינך יכול לצפות, שכל דרישה שלך תתקיים למחרת על-ידי ממשלת ישראל, ואם לאו אנו סרבני שלום. לא ולא. אנו לוחמי שלום, חולמי שלום, אוהבי שלום, עושים יותר מכל עם ומדינה בעולם למען השלום, אבל לא נקריב את ביטחוננו למען השלום. עסקים כן, כלכלה כן, אבל כלכלה פוליטית כזו, שמתעלמת מן היחסים ורוצה להשיג אך ורק הישגים פוליטיים באמצעות ועידה כלכלית – לא ולא ולא.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת שאקי. חבר הכנסת מיכאל נודלמן, ואחריו – אחרון הדוברים בסדרה הזאת, חבר הכנסת חיים אורון.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד שר החוץ דוד לוי, קזבלנקה, עמאן, ועכשיו גם קהיר מאחורינו. עברנו כבר שלוש תחנות במזרח התיכון החדש, ואולם כמעט כל הפרויקטים הכלכליים לשיתוף פעולה אזורי עדיין דורכים במקום. אין קשרים עסקיים ואין שלום.

הנשיא מובארק פועל זה תקופה ארוכה לחיזוק מעמדה של מצרים כמנהיגת העולם הערבי, ולשם כך הוא עושה ככל יכולתו על מנת לגמד את חשיבותה של ישראל באזור. אין פלא, אם כן, שהעובדה שהתל"ג של ישראל עולה על התל"ג של כל שכנותיה יחד אינה בדיוק מרוממת את רוחו של הנשיא המצרי.

עם כל הכבוד לשאיפותיהן הפוליטיות של מצרים ושל שאר מדינות ערב, שיתוף פעולה עם ישראל חשוב להן בדיוק כפי שהוא חשוב לנו. מוטב לקדם אותו בתחום העסקי. אבל אם השותפים שלנו מעדיפים לשחק במשחקים פוליטיים במקום שיתוף פעולה כלכלי – מה לעשות?

עם זאת, יש תחום אחד שאסור לנו שייפול קורבן למשחקים אלה, והוא איכות הסביבה והפרויקטים הבין-לאומיים הקשורים לנושא זה. לא המים, לא האוויר ולא הזיהום מכירים בגבולות בין-לאומיים. אנו חיים בעולם קטן, וכל בעיה סביבתית בכל פינה שהיא הופכת לבעיה משותפת. יש לנו מה שנקרא "אזור אינטרסים אקולוגיים משותף". לכן אנחנו, כמדינה חזקה, צריכים לתרום, לפעמים אפילו מעבר לחלקנו, לקידום הנושא הסביבתי באזור.

עסקת מכירת הגז הטבעי שמצרים העדיפה לחתום עליה עם טורקיה במקום עם ישראל היא כישלון שלנו, אבל זהו גם כישלון מצרי, כי הפליטות הנפלטות מתחנות החשמל הישראליות הפועלות על פחם נודדות, ויש סיכוי רב שהן יגיעו גם לשמי קהיר, אלכסנדריה, פורט-סעיד וכו'. כדאי שמצרים תבין גם את זה.

דוגמה שנייה. מי שופכין המגיעים מערים ומכפרים בגדה מזהמים את הנחלים, את נהר הירדן ואת מי התהום אשר משמשים את אזרחי ישראל, ירדן והפלשתינים ביהודה ובשומרון. כולנו שואבים מים מאותם מקורות, וכשהאחד מזהם, כולנו שותים. אותה בעיה קיימת בים התיכון ובים סוף.

בתחום האנרגיה, יש באזורנו עתיד גדול לאנרגיות הטבעיות: השמש, הרוח, גלי הים – כל אלה, ברוך השם, נמצאים בשפע במזרח בתיכון.

קיים גם פוטנציאל אדיר בטכנולוגיות מתקדמות של התפלת מי ים, שמאפשר לקבל כמויות מי שתייה גדולות. בכל התחומים האלה יש פוטנציאל פיתוח גדול אצלנו ויש גם כיוונים רבים לשיתוף פעולה פורה בינינו לבין העולם הערבי.

אני חוזר ומדגיש, אם אנו שואפים לבנות מזרח תיכון כלשהו, עלינו לדעת כי בלי מים ובלי אוויר נקי, בלי סביבה בריאה ונקייה, אי-אפשר לעשות את זה.

לסיום, קשה יהיה למצרים להתרומם לאולימפוס של מנהיגי-העל הערבים עם שיעור תמותת ילדים גבוה פי-שמונה מזה של ישראל ועם תל"ג נמוך כמעט פי-שניים מאשר אצלנו. מדינה חזקה זקוקה לא רק לרטוריקה אלא גם לכלכלה ולחברה חזקה. תודה.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת נודלמן. חבר הכנסת חיים אורון. אחריו – שר החוץ יתייחס לכל ההצעות וישיב עליהן

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר החוץ, בפרפראזה על דבריו של קודמי הייתי רוצה לומר, שמדינה חזקה באמת לא צריכה רק רטוריקה, היא צריכה גם מדיניות. יש לי הרגשה, שכאשר אנחנו מדברים על ועידת קהיר, מעצם ההגדרה אנחנו מדברים על כלכלה מדינית; אולי לא במובן שחלק מאתנו עסקו בה בגרסא דינקותא, אלא בקשר שקיים – וקיים, אדוני שר החוץ – בין עסקים ובין אווירה ובין מסגרת מדינית שמאפשרת אותה.

אין ספק, בסופו של דבר אנשי העסקים יחליטו לעשות עסקים אם יהיה להם, על-פי הערכתם, סיכוי לרווח ולהתקדמות בתחום שבו הם עוסקים. אבל, האם תיווצר אווירה, מעטפת שתומכת בקידום העסקים הללו? – זו עדיין שאלה פתוחה.

קראתי את הדיווחים העיתונאיים והאחרים לגבי ועידת קהיר, ואני יודע שבין אנשי העסקים היו דעות שונות. אני מוכן לקבל את ההערכה, שהיו תחומים שבהם היתה התקדמות דווקא במישור המאוד-מאוד פרגמטי. אבל הרי לא מדובר, אדוני היושב-ראש, במהלך שכוונתו לקדם פרגמטיזם עסקי. פרגמטיזם עסקי הוא נושא שהמדינה צריכה לעסוק בו לפעמים, הוא לא מרכזו של הדיון. ואי-אפשר להתעלם מהעובדה, שיש קשר ישיר בין המציאות המדינית, בין מה שמנשב בין הבירות השונות במזרח התיכון, ובעיקר מה שלא מנשב ביניהן, ובין היכולת לפתח ולקדם עסקים במישור העסקי. הטהור ופרויקטים בעלי אופי אזורי.

אדוני שר החוץ, השאלה היא לא רק מה קורה היום. אנחנו, בכלכלה, מדברים על ציפיות. יש אינפלציה של ציפיות, יש מיתון של ציפיות ויש גם יחסים בין-לאומיים שנשענים על ציפיות. העובדה היא, שהיתה תחושה במזרח התיכון, שיש התקדמות בכיוון מסוים, שיש מהלך בכיוון מסוים – גם אם יכול להיות שהיתה לעתים הגזמה ברמת הציפיות, יכול להיות שלעתים היתה נוכחות יתר ישראלית, שהביאה פרטנרים אחרים לתחושה של אי-שוויון, אם אומר זאת באופן הכי עדין. אבל, בסופו של דבר נוצרה אווירה בין-לאומית, נוצרה אווירה בקהילת העסקים הבין-לאומית, נוצרה אווירה בקהילת העסקים הישראלית והמקבילה לה בארצות ערב השונות, שאמרה: יש סיכוי להתקדם. זה לא הולך ביום אחד, זה לא במהלך אחד, ואולי גם לא בוועידות גרנדיוזיות.

התחושה הזאת משתנה עכשיו לתחושה של, במקרה הטוב, יושבים על הגדר ומסתכלים לראות מה יקרה, ובמקרה הפחות טוב אומרים: המזרח התיכון ותהליך השלום נתקע, ומבחינה זו, הסיסמוגרף הכלכלי הוא אחד הסיסמוגרפים החזקים ביותר לא למה שקורה השבוע, לא למה שקורה, אולי,

בחודש הקרוב, אלא לציפיות של קהילות רחבות מאוד לגבי העתיד; ואני חושש שמבחינה זו ועידת קהיר היא עוד סימן באופק שנראה כרגע חסום בהתפתחותו של המזרח התיכון.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים אורון. כבוד שר החוץ, בבקשה.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הקשבתי לדברי המציעים ושאלתי את עצמי, האם אנחנו מתייחסים לוועידה אשר מארגניה המצרים אמרו עוד בוועידת עמאן שזאת הפעם הם רוצים ועידה מצרית כמנוף לקידום הכלכלה המצרית, או שאנחנו שבויים באיזו, הייתי אומר, תהלוכה ססגונית עם זיקוקין די-נור, כפי שהיה בקזבלנקה, אשר יצרה גם את הרושם השלילי בגלל להיטות היתר של ישראל. ההמונים שבאו והניסיון להיות הגורם הדומיננטי הבהילו את משתתפי הוועידה הערבים, יצרו תחושה לא טובה, וכל חברי הכנסת העוקבים, הקוראים, יודעים היטב למה זה גרם.

הוועידה השנייה, בעמאן, היתה מושפעת מהתהליך הטוב של השלום עם ירדן. הוועידה הזאת שונה בתכלית, והיינו צריכים להתלבט אם להישאר שבויים באותה, הייתי אומר אווירה של קזבלנקה – ואז, אם לא יקוימו אותם תנאים, לא נשתתף או ניכנס למאבק עם מצרים על התכנים של הוועידה, על ההרכב של מארגניה – או לכבד את רצונה של מצרים. זו השאלה שעמדה בפנינו כאשר המצרים הודיעו חד-משמעית, שהוועידה הזאת, המתקיימת בקהיר, שונה מקודמותיה.

בחרנו לכבד את רצונם, נקודה. היו מי שסברו שאין ללכת, הדברים ידועים והם התפרסמו. אני סברתי אחרת. זו ועידה המתקיימת בקהיר, וישראל הוזמנה רשמית. בפגישתי עם שר החוץ מוסא, בניו-יורק, נמסרה לי הזמנה רשמית.

שבוע לפני קיומה ביקרתי במצרים, נפגשתי עם הנשיא מובארק ועם עמיתי עמרו מוסא. בשיחות עמדתי על שאלות מספר: איך תתקבל ישראל, מה מעמדה, האם המשלחת שלנו תוכל לפעול באופן חופשי, האם יהיו מגבלות, האם הוועידה תהפוך לבמה לניגוח מדיני, האם יתאפשר למשלחת שלנו, המקדימה את המשלחת – משלחת מטעם משרד החוץ שאמורה היתה לארגן את הפגישות – לעסוק בכל הנושא הלוגיסטי ולתאם את הפעולה שהיו צריכים לעשות חברי המשלחת שלנו שאמורים היו להגיע לקהיר?

בפגישות אלה נקבע: א. ישראל רצויה; היא תתקבל בכבוד הראוי לה בוועידה הזאת; ב. היא תוכל לפעול באופן חופשי, לא תהיה שום מגבלה לפגישות עם מדינאים ועם אנשי משק וכלכלה; ג. מבחינה לוגיסטית – יינתנו כל ההקלות שרק ניתן להעלותן על הדעת.

המשלחת הראשונה שלנו, של משרד החוץ, יצאה וטיפלה בכל התחום הלוגיסטי בשיתוף פעולה מלא. מצד המצרים נקבעו פגישות בין השרים שלנו ואנשי משק לבין השרים המצרים והאחרים מכל

האזור, המצרים, הירדנים, מקטאר, מעומאן, מצפון-אפריקה, עם האמריקנים, עם האירופים, עם משלחות מאסיה, ולאחר שכל זה הוכן – יצאה משלחת שלנו ונתקבלה בכבוד.

נתקיימו כל הפגישות שנקבעו, ובניגוד לאמירה שהיתה בתקשורת – הפגישות היו באווירה טובה, אף ידידותית, וישראל קיימה את המגעים עם מדינות האזור. המשלחת שלנו, בניגוד למה שפורסם, יכלה לפעול בחופש. המשלחת הגדולה של טובי התעשייה והמשק שלנו יכלה להציג את תוכניותיה, את הפרויקטים שלה, ונקשרו קשרים כלכליים ומדיניים עם נציגים ממדינות רבות מהאזור ומחוצה לו.

לאחר שחזרתי, משלחת שלנו, בראשות שר האוצר ושר התעשייה והמסחר – השתתפו גם שר התחבורה ושרת התקשורת – הזמינה אנשי משק, כלכלה, מדינאים, בנקאים, לארוחת צהריים שניתנה מטעם מדינת ישראל. האולם היה מלא מפה לפה, סיפור הצלחה, ובה נדונו הדברים שמעניינים אותנו ונקשרו הקשרים.

המצרים קיימו את מה שהם התחייבו לו. אנחנו רואים את הוועידה הזאת מבחינתנו כסיפור הצלחה. וצריך לראות ולכבד את רצון המארח. אוי לנו אם היינו עומדים על כך שהוועידה הזאת תהיה, בניגוד לרצון המארחים, ועידה שיש בה אספקטים מדיניים ופוליטיים.

אני רוצה לשבח גם את נאומו של נשיא מצרים מעל בימת הוועידה, בפתיחת הוועידה. הוא דיבר רק על כלכלה ולא נגע בשום סוגיה אחרת. נכון שהאווירה עם מצרים זה חודשים היא כזאת, אבל היא מנוגדת לשיחות שאנחנו מקיימים עם מנהיגיה. לא אחת נשיא מצרים היה צריך לפעול ולהתערב כדי לבלום את אותו גל.

מצב זה ילווה אותנו. אל נטעה, אל נהיה כבת יענה, מה שמוכח הוא, שכל אימת שיהיה קושי במשא-ומתן כלשהו עם שכנינו, אנחנו נעמוד בפני אותה תופעה. כל אימת שנסרב לעשות מה שמצפים שנעשה, וזה על בסיס האינטרסים החיוניים שלנו, כך תהיה התגובה.

אדוני היושב-ראש, גם אילו המשיכה הממשלה הקודמת לנוכח הציפיות הגבוהות שפיתחו הפרטנרים שלנו, אילו עמדה והתעקשה על נושא שהוא חשוב וחיוני לישראל, היתה אותה תופעה; אותה תופעה. וכל אימת שתעשה מה שהם מצפים שתעשה, יהיה בסדר.

אל נטעה, גם הנורמליזציה עם מדינות מסוימות מושפעת מהתקדמות וממה שתעשה ישראל, אם בצד השני נוצר רושם שהיא עושה מה שמצפים ממנה, על-פי האינטרסים שלהם. ואם לא כן, הכול יכול ליפול כמגדל קלפים. אינכם יודעים זאת? כל בר-דעת יודע. זהו הקושי.

חיים אורון (מרצ):

על-יד מגדל קלפים הולכים בזהירות.

שר החוץ ד' לוי:

תרשה לי, תרשה לי. יש קושי. עם כל הביקורת שאפשר למתוח על הממשלה הזאת, וזה לגיטימי, בשביל זה יש פרלמנט, יש ערך דמוקרטי שבא לידי ביטוי באחריות; ממשלה זו, שלא תמכה בהסכמי אוסלו, מאמצת אותם. אז ממזערים את העובדה הזאת, מגמדים אותה.

יש דברים שצריכים לעמוד עליהם כדי להתקדם, לא רק כדי להוכיח שמתקדמים. ככל שנתקדם נעמוד בפני קשיים. אז כל אימת שיהיה קושי, תעמוד ישראל מול איומים, תכתיבים, לחץ, בלימה. זאת לא אווירת שלום. אנחנו מטפלים באווירה הזאת לגבי העתיד, כי כך לא ילך. אין מדינה בעולם שתוכל להסכים לדבר כזה, שידברו אליה באיומים: אם לא תעשי כן, תישאי בכל התוצאות החמורות; ועוד דברים אחרים שאני מעדיף לטפל בהם בדרך הדיסקרטית ולא לתת להם ביטוי – מה באמת עובר על כל אחד ואחד מאתנו כאשר מתייחסים כך לישראל.

אין זה סוד, ואני מעריך את גילוי הלב של חברי חבר הכנסת שחל, שאמר, שיש כאלה שהיו שמחים אם לא היינו קיימים, והם לא השתנו. יש אחרים שכן מנסים לחיות מתוך אמונה במציאות החדשה, שכולנו מצווים לעשות להיווצרותה. אבל יש גם כאלה, ומספרם לא מבוטל, שהיו רוצים לגמד את ישראל, להחזיר אותה לפרופורציה שבתת-הכרתם היו רוצים לראות אותה – קטנה, לא משפיעה, מבודדת. זוהי גם ראייה אסטרטגית, שבה טמון משהו אחר.

לכן, מתוך האילוצים האלה, אדוני היושב-ראש, אנחנו מצווים, גם ביוזמה זאת, לפעול כאילו לא קיים המצב הזה, מתוך אמונה בתהליך השלום ועמידה על האינטרסים החיוניים שלנו. הסוגיות האלה, האיומים האלה, ההצהרות החמורות האלה – אנחנו מוצאים דרכים להתמודד עמם בדיסקרטיות, בשיתוף גורמים משפיעים, כדי שהמצב לא יחמיר.

הוועידה מבחינת ישראל היתה הזדמנות טובה, נאותה, להציג את מה שיש לה להציג, לקשור את הקשרים, להביא את הבשורה שלה בדרך של קידום כלכלי וקשירת יחסים ואינטרסים משותפים עם עמי האזור ועם מדינות אחרות. היא היתה הצלחה, כאשר במרכז עומד כיבוד הרצון של המארח, שזו תהיה ועידה מקצועית. אנחנו הצלחנו, אפשר לשמוע זאת גם מהדיווחים, לא רק של המשלחת אלא גם של אנשי העסקים והמשק שלנו. אם החברים ירצו להרחיב עוד את הדיבור על העתיד, אני מסכים שהנושא יועבר לוועדה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת בנימין אלון מבקש להסיר את הצעת חבר הכנסת משה שחל. בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני דווקא מצטער על שכבוד השר וחבר הכנסת שחל לא יושבים באותה ממשלה, כאשר הדקויות הן כאלה, ושתי המפלגות הגדולות ממשיכות ללכת שולל אחרי האויב המסוכן מובארק.

אני אקרא מעיתון "הארץ" של שלשום. איך אפשר להתעלם מן הדברים ולהרגיע את הציבור? אחר כך, אם חלילה רק הליכוד יהיה בשלטון, יאשימו אותנו בכישלון בדיוק כמו שעשו פה חברי הכנסת.

הכותרת: "הסחבת הישראלית במשא-ומתן עם הרשות מסכנת את השלום עם מצרים". זו כותרתו של מובארק. בהמשך דבריו: "הדרישות שמעלה ישראל בחברון הן סוג חדש של אפרטהייד. גם אם ערפאת יסכים העם יסרב ותתפרץ אלימות". וכן הלאה וכן הלאה.

כשם שאמר שר החוץ, יש כאן איום מתמיד. אין דינמיקה של שלום, לא בתקשורת, לא בספרות, בקרב הסופרים, לא בעם. יש פה פשוט ביצוע מדוקדק של תוכנית השלבים של קהיר, 1974, ולא אומרים לעם את האמת, מטייחים לו ומטייחים לו עד שיהיה מאוחר. ובמקום זה, אם שתי הסיעות היו מתאחדות לעמוד מולו, ושלא יתפוצץ השלום המדומה הזה רק בפניה של ממשלת הליכוד, היה טוב יותר.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת בנימין אלון.

חבר הכנסת משה שחל, אתה מקבל את הצעת כבוד השר להעביר את הנושא לוועדה?

משה שחל (העבודה):

כן.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת אחמד סעד, אתה מסכים?

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

כן.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת אבנר חי שאקי, אתה מוכן לקבל את הצעת השר?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

כן.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת מיכאל נודלמן – איננו. חבר הכנסת חיים אורון הסכים לפני שיצא מן האולם. אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת השר להעביר לוועדת הכנסת, אשר תחליט לאיזו ועדה להעביר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לוועדת הכלכלה.

היו"ר ש' בן-צור:

ועדת הכלכלה. טוב, תודה. אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

11 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. הצעת השר להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. שאלות ותשובות לשר הבריאות. סגן שר הבריאות, בבקשה.

לבית-החולים "סורוקה" MRI מכשיר

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר הבריאות ביום ג' בחשון התשנ"ז (16 באוקטובר 1996):

בבית-החולים המרכזי של הנגב, "סורוקה", אשר משרת MRI בכתבה המצורפת נכתב, שאין מכשיר פריפריה רחבה ומרוחקת מן המרכז.

MRI. מצב זה מהווה סכנה לבריאותם של תושבים הנזקקים לבדיקה דחופה ב-

רצוני לשאול:

מה ייעשה לפתור בעיה זו בהקדם האפשרי ולפני שיקופדו חיים נוספים?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

נייד, המשרת את בתי-החולים "סורוקה" בבאר-שבע ו"ברזילי" MRI באזור הדרום קיים מכשיר באשקלון.

אחד MRI בהתאם לתקנות בריאות העם (מכשירים רפואיים מיוחדים), ניתן להקצות מכשיר לאוכלוסייה של 750,000 נפש.

בהתאם לנתונים – מכשיר זה עונה על צרכי האוכלוסייה באזור הדרום, ואין כל סכנה לבריאותם של MRI. התושבים בגין מחסור במכשיר

הטיפול בניסיונות התאבדות של בני נוער

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר הבריאות ביום ג' בחשון התשנ"ז (16 באוקטובר 1996):

הטיפול בילדים ובבני נוער, המבצעים ניסיון אובדני, הוא מורכב ורגיש ביותר.

רצוני לשאול:

1. האם בכל בית-חולים ציבורי – ממשלתי ושל קופת-חולים – מועסק פסיכיאטר מומחה לילדים ולנוער, והאם קיים נוהל ברור שרק פסיכיאטר מומחה כזה צריך לטפל במקרה של ניסיון אובדני של קטין?

2. כיצד עוקב המשרד אחר ביצוע נוהל הטיפול והדיווח במקרים אלה?

3. מה ייעשה לשיפור הטיפול בקטינים הללו?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בתשובה על השאלתא:

1. הפסיכיאטריה של ילדים ונוער הינו מקצוע בעל הכשרה ומסלול התמחות נפרד מהפסיכיאטריה של המבוגר.

במדינת ישראל יש כיום כ-80 רופאים פסיכיאטרים מומחים פעילים לילדים ולנוער. כיום קיימת מצוקה וחסר כוח אדם מקצועי בתחום המיוחד בצפון הארץ ובדרומה. בכל בית-חולים צריך שיהיה שירות פסיכיאטרי לילדים ולנוער, ואם לא קיים כזה, יש לקבל ייעוץ מפסיכיאטר ילדים ונוער משירות סמוך.

על-פי הנחיית ראש מינהל הרפואה במשרד הבריאות מפברואר 1995, "כל קטין המגיע לבית-החולים בגין ניסיון אובדני, נבדק על-ידי פסיכיאטר ילדים ונוער". לאור המחסור בכוח אדם המומחה לנושא, כמה בתי-חולים אינם מפעילים שירות עצמי כזה אלא נעזרים בשירותי ייעוץ חיוניים.

2. משרד הבריאות עוקב אחר ביצוע נוהלי הטיפול והדיווח על-ידי השוואת נתונים של הדיווחים הממוכנים של חדרי המיון שבהם מדווחת סיבת הפנייה למיון.

כמו כן, משרד הבריאות נערך בימים אלה להתחיל ולבצע בקרת שטח בעזרת מינהלות הפסיכיאטרים האזוריים, אשר יבדקו בחדרי המיון באזורים את נתוני האמת המזוהים לגבי ניסיונות ההתאבדות. בשלב ראשון תתבצע בדיקה כדגם ניסיוני מבוקר במחוז תל-אביב, ובהמשך זה יורחב לכל הארץ.

פעולות השטח באות נוסף על הנחיות, דפי הסבר וימי עיון למנהלי חדרי המיון והגורמים המקצועיים, כמו גם פגישות עבודה פרטניות מול בתי-החולים, שבהם מתגלים "קשיים" בקיום הנהלים.

יש לציין, כי נושא האובדנות, הדיווח וההתערבות אצל בני הנוער הינו אחד הנושאים המטופלים על-ידי הוועדה הבין-משרדית להתמודדות עם התופעה, בראשות ד"ר גלבוע, הפסיכולוגית הראשית של משרד הבריאות.

3. לשיפור הטיפול בנושא ולאור החסר בכוח אדם בפסיכיאטריה לילדים ונוער בישראל, הקצה משרד הבריאות תקנים מרכזיים, מיוחדים, במימונו להתמחות. המתמחים שנבחרו, כיום תשעה במספר, מיועדים למלא את החסר באזורי הפריפריה.

כמו כן, שירותי בריאות הנפש במשרד הבריאות מעודדים את המרכזים הרפואיים לפתח שירותים אינטגרליים בבריאות הנפש לילדים ונוער במערכת הרפואה הכללית.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני סגן השר, אני מודה לך על התשובה.

אני מבקשת להזכיר, שמדובר בשאלה של דיני נפשות. לאחרונה התפרסם הסיפור המזעזע של הקטין שסבל מבעיות נפשיות, קפץ לכביש והתאבד לאחר שהוא טולטל בין שלושה בתי-חולים, נער עם בעיות נפשיות קשות. שלחו אותו מבית-חולים אחד לשני, מהשני לשלישי ומהשלישי הוא הגיע לכביש. לכן, אדוני, אנחנו עוסקים בדיני נפשות.

המועצה הלאומית לשלום הילד פרסמה לאחרונה מחקר מאוד קשה בנושא הזה. היא בדקה, האם, אכן, מקיימים בתי-החולים את הנוהל לגבי דיווח, והסתבר שבבתי-חולים רבים לא מתקיים הנוהל. אם לא מתקיים הנוהל לגבי הדיווח, פירוש הדבר שגם הטיפול שם לוקה בחסר.

לכן, אני מברכת על העובדה שהוחלט להקדיש מלגות כדי לקדם את הנושא, אבל אני חושבת שאפשר כבר היום, עוד לפני שפתרנו את הבעיה של כוח האדם, לאפשר מצב שבתי-חולים לא מקיימים את הנוהל, ובכך הם מסכנים במפורש את חייהם של קטינים. אני חושבת שניתן, בטיפול נכון, להקטין במידה משמעותית את התופעה הקשה הזאת.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. כבוד סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני רוצה להדגיש מה שאמרת, שאנחנו עוסקים בדיני נפשות, והתברר לי מהר מאוד שכמעט כל נושא שאני עוסק בו במשרד הבריאות הוא אכן דיני נפשות. זה משרד מאוד חשוב במדינת ישראל, שסובל מבעיות תקציביות מאוד קשות.

אתמול ישבתי עם שר האוצר וניסיתי להגדיל קצת את התקציב בנושא של גריאטריה ותחומים נוספים, אבל, לצערי הרב, הוא אמר לי: תשמע, מאיימים עלי מכיוונים אחרים, מה אתה רוצה שאעשה? יש לנו בעיות נוספות במדינה.

כפי שצינתי, הוספנו כתשעה מתמחים, והם יוכלו להשלים את החסר בפריפריה.

צינתי עוד עובדה לגבי הדיווחים. אני חושב שהיא שווה בדיקה נוספת על-ידי אנשי המשרד. זה לא צוין בשאלתא המקורית שלך.

אני רוצה להוסיף עוד משפט אחד: באמת צריך להסביר יותר ולהרחיב בנושא ההתאבדויות במדינת ישראל. אם אפשר היה להקצות עוד פסיכיאטרים, פסיכולוגים, כל מי שרק יכול לעשות – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

בתי-הספר.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

גם בבתי-הספר. פעמים רבות האנשים הללו לא רוצים להתאבד, אלא רוצים להסב את תשומת הלב ולזעוק לחברה: רגע, אנחנו מחפשים משהו שיעזור לנו. פעמים רבות קיימת הבעיה הזאת, ואף אחד לא מצליח להתמודד אתה.

אני עצמי מדבר בכל הרצאותי בנושאי חינוך על התחום הזה ומעורר את ההורים לשים לב אל הילדים, לשים לב אל האשה, לשים לב אל הבעל. לפעמים הם זועקים, אם על-ידי צעדים קיצוניים, אם בתופעה של שינת יתר, או בכל מיני דרכים כאלה, והזעקות שלהם אילמות. אנחנו צריכים להיות מודעים לכך.

אפשר להוסיף פה גם את הפן היהודי שלנו. אנחנו אומרים, שהמתאבד, אין לו חלק בעולם הבא. לפני שבועיים-שלושה שבועות, היה לי מקרה כזה. דיברתי על זה בהרצאה, ולאחר כשבוע קיבלתי טלפון מאשה שאמרה לי, שהיא עמדה להתאבד אבל היא מזכרה בדברי, שהמתאבד, אין לו חלק בעולם הבא. ציינתי אז, שהמלה מתאבד, מחלקים אותה לשניים, מת-אבד – מת בעולם הזה, אבד גם בעולם הבא.

ההתמודדות צריכה להיות לא על-ידי בריחה מן המציאות, אלא בטיפול. אנחנו רואים שנושא ההתאבדויות של נוער הולך ותופס היום תאוצה. כלומר, צריך לעשות בדק בית, "לעשות חושבים" מה קורה לנוער, נוער טוב. הרי אנחנו לא מדברים פה רק על נוער שבא מבתיים של מצוקה, אלא פעמים רבות הילדים הללו באים מבתיים טובים.

צריך אולי לעשות מחקר יותר מקיף ולראות מה הם הגורמים לריבוי התאבדויות של ילדים מבתיים טובים. לי יש תשובה בכיוון זה, אבל לא ניכנס עכשיו לקטע הזה.

שוב, אני מודה לך על השאילתא.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

חברת הכנסת ענת מאור נמצאת פה; אני מוכן להשיב לה.

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני היושב-ראש, חברתי חברת הכנסת ענת מאור, אומנם לא היית פה, אבל מכיוון שכבר טרחת להכין שאילתא – – –

ענת מאור (מרצ):

באתי במיוחד.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני חושב שהשאלתא שלך היא במקום.

אדוני היושב-ראש, יושבים פה חברי כנסת, אני מתחיל לקרוא תשובה על שאלתא; זה גם היה בזמני, הם לא יודעים על מה אני מדבר. למה זה לא כמו בשאלתא בעל-פה, שקוראים את השאלה? למה בשאלתא בכתב לא קוראים גם את השאלתא? לפעמים יש פה צופים, יש פה חברי כנסת, הם לא יודעים על מה מדברים.

היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נכונה. אנחנו נביא את זה לישיבת נשיאות הכנסת.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

או לנשיאות הכנסת או לוועדת הכנסת, שידונו בכך, או שמישהו מחברי הכנסת יגיש בקשה, כי השאלות הן באמת שאלות. אני מרגיש שאני מדבר אל חברת הכנסת מאור.

היו"ר ש' בן-צור:

אני רוצה לתקן. סגן שר הבריאות, כאן מדובר בחברי כנסת, והם מבינים מתוך דברי ההסבר במה מדובר. כאן יושבים אנשים נבונים.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני חושב שתמיד כדאי לציין. יש גם צופים מבחוץ שמאזינים לנו. אנשים רוצים ללמוד. הרי בכל הקטע הזה שהטלוויזיה פה, זה לא רק חשיפה בשבילנו, אני לא זקוק לזה, אלא המטרה היא גם ללמד את הציבור.

לפעמים שאלתא היא דווקא הרבה יותר יעילה מבחינת הציבור, שיכול ללמוד ממנה יותר מאשר מסתם הצעה לסדר-היום. פה מדברים על דברים חיוניים.

, שהוא מכשיר כמו אולטרה-סאונד, אבל MRI השאילתא של חברת הכנסת מאור עוסקת במכשיר משוכלל הרבה יותר. איך הגדירו לי את זה במשרד? יש לפחות הבדל של שנת דור מבחינת ההתקדמות והיעילות.

למעשה, השאלה נגעה לכך שבדרום חסר המכשיר הזה.

ענת מאור (מרצ):

– – – "סורוקה"

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

נייד, המשרת את בתי-החולים "סורוקה" בבאר-שבע MRI לא, זה לא נכון. באזור הדרום יש מכשיר ו"ברזילי" באשקלון. נדמה לי שהחלוקה היא שלושה ימים פה ושלושה ימים פה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

לעומת זאת, יכולים להיות בתי-חולים שיהיו בהם שלושה מכשירים.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אולי תשמע את התשובה, ויכול להיות שזה יענה לך. בהתאם לתקנות בריאות העם (מכשירים אחד לאוכלוסייה של 750,000 נפש. גם אני התפלאתי, MRI רפואיים מיוחדים), ניתן להקצות מכשיר ואמרו לי: כן, ישבנו ובדקנו. אנשי המקצוע במשרד הבריאות בדקו את הנושא. הם אנשים מקצועיים, שבדקו את הנושא ואמרו שמכשיר אחד מספיק ל-750,000 נפש. לכן, לאוכלוסיית הדרום, שצוינה פה בשאילתא, זה עונה על הבעיה.

בהתאם לנתונים, מכשיר זה עונה על כל צורכי האוכלוסייה באזור הדרום, ואין שום סכנה לבריאותם MRI של התושבים בגין מחסור במכשיר.

היו"ר ש' בן-צור:

חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה. צריך ליישם את התוכנית ליישוב הנגב, ואז יוסיפו מכשירים.

ענת מאור (מרצ):

אדוני סגן השר, אני מודה לך על התשובה שמסרת בשם מה שנמסר לך. אבל אני מעריכה את מה שאמרת קודם לכן, שכל פעם אתה לומד דבר חדש בעולם הבריאות, וזה עולם ומלואו.

ברשותך, בדקה הקצרה שעומדת לרשותי, אני רוצה להסב את תשומת לבך לבעיה קריטית של רפואה בפריפריה. מבחינה זו, חבר הכנסת בדש, חבר הכנסת זאב ביום וכולנו מהדרום, כמו גם מהצפון הרחוק, רוצים, שאדוני סגן השר יהיה מודע לכך, ואני בטוחה שהוא יהיה מודע לכך. דמם של ילדים ואנשים מבוגרים בדרום ובצפון חייב להיות יקר כמו דמם של ילדים בתל-אביב ובירושלים. מבחינה זו הסטטיסטיקה מטעה, כי כאשר ילד נזקק לאותו צילום, או לניתוח, או לתרומת איבר – לא ייתכן שחיינו יקופדו, או שייגרמו לו נזקים בגלל העובדה שהוא גר בפריפריה. הסטטיסטיקה תהיה תמיד כזאת שריבוי האוכלוסייה הוא במרכז. לכן, אני רוצה להסב את תשומת לבו של אדוני השר . וזה נכון לכל התחומים.MRIלעניין ה-

הגיעה אלי משפחה מקיבוץ, בתם נפטרה בגלל תקלה מקצועית חריפה, כי לא היה המכשיר בעוד מועד והיה אבחון; וזה לא היה באשמת הרופאים ולא באשמת בית-החולים "סורוקה". אני רוצה לומר לך, אדוני סגן השר, שכשהגענו לכנסת מצאנו שבית-החולים "סורוקה" במצב חמור מאוד; כך גם CT"ברזילי" באשקלון. אני שמחה שקידמו אותם. אחרי מאבק גדול הצלחנו סוף סוף להעביר מכשיר לאשקלון.

לכן, אדוני סגן השר, אני פונה אליך ומבקשת שתעמיק לבדוק את כל נושא הבריאות בפריפריה, החל ממגן-דוד-אדום, המשך בבתי-החולים, בתחומי האשפוז והמכשור. הסטטיסטיקה פה מטעה, ומדינת ישראל מצויה בפיגור חמור בעניין. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. כבוד סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לפני שאני עונה על שאלתך, אני נוהג לא להיות רובוט אלא לבדוק את הנושא היטב, מכל ההיבטים. שאלתי: האם בכך שיש רק מכשיר אחד נייד בין שני בתי-החולים עלולה להיות סכנת נפשות או לא? התשובה שניתנה לי בבירור – והנה, היא נרשמת עכשיו בפרוטוקול, ואת יכולה להשתמש בה – היתה: לא, אין סכנה. כלומר, אנשי המקצוע ישבו ובדקו את הנושא והגיעו למסקנה שמספיק מכשיר אחד ל-750,000 נפש.

אם היית אומרת לי שמדובר בניידת לטיפול נמרץ, שנחוצה לטיפול מיידי, מעכשיו לעכשיו – בסדר.

ענת מאור (מרצ):

אעביר לך את פרטי המקרה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

שמעתי על המקרה. אבל פה, אם ירצו את הבדיקה – תמיד יוכלו לבצע אותה. נניח שהם גרים בבאר-שבע והניידת נמצאת באותו יום ב"ברזילי". תמיד הם יוכלו לקבל את הבדיקה הזאת. זו תשובת המשרד. בדקתי אותה לעומק, ואני חושב שהיא מספקת.

המתנה של מטופלים בדיאליזה להשתלת כליה

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר הבריאות ביום י' בחשוון התשנ"ז (23 באוקטובר 1996):

בעקבות פרסום בעיתון "מעריב" מיום א' בחשוון התשנ"ז (14 באוקטובר 1996), בדבר מטופלת דיאליזה משותקת, הממתינה שבע שנים להשתלת כליה, רצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך לבעיה?

2. מה נעשה על מנת לסייע לחולה זו ולחולים שיימצאו במצב דומה בעתיד?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

השאילתא היא בנושא השתלות כליה לחולה בדיאליזה. קודם כול אקרא את התשובה, ואחר כך אוסיף דברים משלי.

2-1. כידוע, במדינת ישראל ממתינים היום 840 אנשים להשתלת כליה. במהלך ההמתנה מטופלים חולים כאלה בדיאליזה. מספר הכליות להשתלה מוגבל ומחייב קביעת סדר עדיפויות, על-פי קריטריונים ברורים.

כדי להימנע ממשוא פנים, הופקד נושא הקצאת הכליות להשתלה בידי המרכז הלאומי להשתלות. מרכז זה קבע קריטריונים ומשקלות להקצאה, וההקצאה מתבצעת על-פי רשימה ממוחשבת, המביאה בחשבון את מצבו הקליני של החולה, את דחיפות ההשתלה, את התאמת הכליה המוצעת וכיוצא בזה.

לאור החסר החמור באיברים להשתלה, מתבצע מאמץ ממלכתי להעלות את מודעות הציבור ואת נכונותו לתרום איברים. כן מתבצעת עבודת מטה, שמטרתה להרחיב את מעגל התורמים מן החי.

לנוכח כל אלה אנו מקווים להקטין את תור הממתינים ומקווים שגם המצוקה האישית של החולה המוזכרת בשאלתא תוקל.

אני רוצה לציין נקודה נוספת, אדוני חבר הכנסת שאקי. לפני כשבוע, בדיוק ביום רביעי שעבר, פרסמנו פסק הלכתי של הרב עובדיה יוסף. לצערי הרב, הנושא לא נכנס מספיק חזק לא לרדיו ולא לטלוויזיה, כי זו לא היתה קלטת לווהטת, שבה דיבר הרב על איזה משהו שלא מצא חן בעיני האנשים.

הבאתי פסק הלכה. לפני כחודש ימים פנה אלי שר הבריאות הקודם, היוצא, צחי הנגבי, ואמר לי: תשמע, בוא נפעל בנושא ההשתלות במדינת ישראל, בנושא תרומות איברים; בוא נלך לרב עובדיה יוסף ונבדוק אם הוא יכול להוציא לנו פסק הקורא לתרומת איברים. הלכנו לרב, דיברנו אתו ואמרנו לו: כבוד הרב, מה דעתו על תרומת איברים מהחי? ומה דעתו על תרומת איברים ממתי? אמרנו לרב, שנודע לנו עכשיו, מפי הרופאים, שכליה אפשר לקחת גם מאדם מת, בשונה מתרומה של כבד או לב; שם צריך את מות גזע המוח, אבל לא מוות לבבי. כלומר, אלה פערים גדולים. כשמת גזע המוח עדיין קיימת פעולת הלב. היא יכולה להתמשך עוד כמה שעות. כאשר יש מוות של גזע המוח עדיין ניתן להמשיך לקחת את הלב ואת הכבד. אבל לגבי כליה הסבירו לנו רופאים, שאפילו במוות לבבי אפשר לקחת, אלא שהזמן נע בין 20 דקות לשעה. שאלנו את הרב מה דעתו, ואז הבטיח הרב שהוא יוציא פסק הלכה.

פה אני ממש מרשה לעצמי להוסיף עוד דקה או שתיים. השר קצת מיהר והוא אמר לרב: סליחה שאנחנו מפריעים לרב וגוזלים מזמנו היקר. אמר לו הרב: חס ושלום, אתם עוסקים בדיני נפשות – להציל אדם בעולם; כל המקיים נפש אחת כאילו קיים עולם מלא. לא כתוב יהודי, לא כתוב ישראלי. כתוב: כל המקיים נפש אחת. זו זכות ומצווה להציל כל אדם. אז מה אתה מדבר אתי ואתה אומר לי שאתם גוזלים את זמני?

הרב הוציא פסק, ופרסמתי אותו בשבוע שעבר. בפסק נאמר, שמצווה לאדם לתרום כליה לקרוב משפחה מקרבה ראשונה, ונוסף על כך, כשמדובר באדם שנפטר – ואם הוא אמר בחייו שהוא מוכן לתרום כליה – מייד לאחר שהוא מת יוציאו את הכליה, וזה יתבצע על-פי ההלכה. הרב קרא לציבור: אדרבה, לתרום.

אני מעבד היום במשרד תוכנית, עם אנשי המשרד, כיצד ניישם זאת בפרקטיקה, הלכה למעשה, כדי להרחיב את מעגל התורמים במדינת ישראל, על מנת שנוכל להושיע אותם אנשים. מדובר ב-800 אנשים שהם ממש חסרי אונים וצריך לעזור להם.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. אדוני, חבר הכנסת אבנר חי שאקי. אגב, להזכירכם, חברים, שאלה נוספת היא עניין של דקה. תשובת השר היא שתי דקות. שאלה רגילה צריכה להכיל רק 50 מלים. לכן, בואו נשמור על זה. חבר הכנסת שאקי, בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני מברך אותך ומודה לך על התשובה המפורטת. אני מברך על כך שרבים ילמדו לדעת, שההלכה לא רק שאיננה מיושנת אלא היא תורת חיים. אני רוצה להציע, משום שהתעניינתי במקרה בנושא הזה מקרוב, להעביר את הפסק של הרב עובדיה יוסף שליט"א לכל הרופאים בישראל, לכל בתי-החולים, לכל הפקולטות לרפואה, ולהביא לכך שפסק זה יהיה נחלתו של הציבור הגדול במלוא מובנה של המלה. אכן מדובר בחיי אדם ובהצללת נפשות. אני מקווה, שכל אלה שמשום-מה ההלכה מפריעה להם, יראו עד כמה ההלכה יכולה רק להוסיף לקדושת החיים ולחיים עצמם. תודה, אדוני סגן השר.

Aחיסון נגד צהבת מסוג

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר הבריאות ביום י' בחשוון התשנ"ז (23 באוקטובר 1996):

מכתבה ששודרה ב"גלי צה"ל" ב-14 באוקטובר 1996 נודע, כי חברי קופת-החולים לא יכולים לקבל בשל מחסור. עוד נאמר, כי הבעיה היא כלל-עולמית. Aחיסון נגד צהבת

רצוני לשאול:

1. כיצד אמורים בני המשפחות של החולים להתחסן נגד המחלה?

2. כיצד נערך משרדך לטפל במקרה שבו יחלו אנשים רבים יותר?

3. האם רק קופת-החולים הכללית לא מסוגלת לספק את החיסון? מדוע?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

שמע עכשיו הסבר מדעי.

— — 3-1A. נגד מחולל צהבת מסוג

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אתה לא יכול להגיד שאתה לא לומד מאתנו רפואה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני מתעניין בזה.

יש שני סוגי חיסון: החיסון הסביל, המופק מחלבוני הדם מסוג גמא-Aנגד מחולל צהבת מסוג גלובולין, והחיסון הפעיל, המופק ממרכיבי הווירוס המחולל את המחלה.

היו"ר ש' בן-צור:

אדוני סגן שר הבריאות, בסוף הקדנציה אתה תהיה רופא.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אשתי אחות, אני רופא, זה יהיה יופי, אתה אומר. לפחות יצא לי משהו מפה.

החיסון המקובל לאחר חשיפה הוא החיסון הסביל.

לאחרונה נוצר חוסר עולמי בחיסון זה לאור העלייה בדרישות הבטיחות המחויבות בשל נפילות המחלות המועברות על-ידי דם ומוצריו וירידת השכיחות של המחלה בעולם המערבי, ומכאן הידלדלות המקור לחיסון זה מאנשים שהחלימו מהמחלה.

יש שתי אוכלוסיות שהן רגישות יותר להדבקה ולנזק אפשרי ממחלה זו, והן הנשים במהלך ההיריון ותינוקות עד תום שנתם הראשונה. לכן קיימת עדיפות בחיסון אוכלוסיות אלה לפני חשיפה, והמנות הקיימות יוקצו בעדיפות לחיסונם.

בטווח הארוך יותר ייערך מפעל הפרקציונציה של בנק הדם של מגן-דוד-אדום לייצור החיסון הפסיבי. במקביל ייערך ניסוי לבחינת יעילות החיסון הפעיל למניעת הופעת המחלה לאחר חשיפה.

אחת הדרכים היותר-אפקטיביות למניעת הידבקות היא הקפדה על היגיינה אישית, שכן ההידבקות היא בעיקר דרך העברה באמצעות הצואה. הדרכת הציבור בתחום זה מתבצעת.

כלומר, העולה מהתשובה הוא חד-משמעי: יש חסר עולמי, ואתה צודק בשאלתך, בתחום הזה. המשרד מנסה להיערך, יש סדר עדיפויות: נשים בהיריון, ילדים קטנים. המשרד מנסה להתמודד ולהרחיב את מערכת החיסון ככל שיעלה בידו. אבל שאלתך צודקת לחלוטין.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה, אדוני סגן שר הבריאות. שאלה נוספת לחבר הכנסת פני בדש, בבקשה.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני סגן השר, לא ענית לי על השאלה השלישית. עד כמה שאני יודע – האם החסר הזה הוא רק בקופת-החולים כללית? כי ביתר קופות-החולים לא שמעתי שיש בעיה.

דבר שני: מאז נקבע סל הבריאות נפתרו עוד כמה בעיות, הומצאו עוד כמה תרופות למחלות מסוימות, שאינן נכללות בסל הבריאות. האם יש עדכון של סל הבריאות מפעם לפעם, או לפי אילו קריטריונים מתעדכן סל הבריאות?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לשאלתך הראשונה, אני חושב שהתשובה היא ברורה. החסר הוא לא רק בקופת-החולים הכללית, אלא החסר הוא בכל קופות-החולים והחסר הוא בכל העולם. דרך אגב, החיסון הזה איננו במסגרת של פיקוח נפש, זו בכל אופן מחלה המלווה בחום ובדברים אחרים שאפשר להסתדר עמם. זה חיסון שנותנים, זו לא תרופה שצריך לתת אותה לאחר המחלה. יש היום בעיה, כי המרכיב של החיסון נעשה מהדם. כאשר מכינים אותו מדם, אני לא צריך להגיד לך איזה מחלות יש היום – איידס וכדומה – שמועברות דרך הדם. לכן, החסר הוא עולמי. עדיף שניקח דווקא את המנות הבדוקות ולא נרחיב את השימוש ולא נסכן את הכלל.

לגבי עדכון סל הבריאות, ודאי שזה קיים מפעם לפעם, אין לי פה עכשיו כל הפרטים כדי שאוכל לעדכן אותך, אבל בשאלתא הבאה שתגיש אני אענה לך בהרחבה.

באותה הזדמנות, אני רואה שחבר הכנסת אפרים סנה לא נמצא, מכיוון ששאלתו לגבי נט"ן – ניידת טיפול נמרץ – באזור הגליל היא מאוד חשובה, אני רוצה פה לפנות בקריאה ליושב-ראש ועדת הפנים של הכנסת, שהרי ידוע שבצפון הנט"ן לא עבד, ורק לאחר התערבות ועדת הפנים, מפני שעיריות עכו ונהרייה לא רצו לשלם את החלק שלהן בהפעלת הנט"ן – –

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

את השליש.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

את השליש, בדיוק; התכנסה ועדת הפנים וביקשה שהגורמים המפעילים, כמו בתי-החולים וקופות-החולים והמשרד ייתנו את חלקם. נתנו את חלקם במשך חודש, אך החודש עומד להיגמר. לא ראינו שום התקדמות בנושא. מכיון שאין שום התקדמות, כאשר יסתיים החודש – יסתיימו ימי החסד שניתנו לעיריות עכו ונהרייה.

לכן, מפה אני פונה לחבר ועדת הפנים, חבר הכנסת דוד אזולאי, נא להפנות את תשומת לבו של יושב-ראש הוועדה לכך שהדברים שוב יגיעו למצב של פיקוח נפש, אם הוא לא יקום ויתעסק בנושא. הזה כפי שהבטיח בפעם שעברה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אני שמח שעניית לחבר הכנסת סנה בתשובה על השאלתא שלי.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

בתוך שבוע, נדמה לי, עומד להסתיים החודש.

היו"ר ש' בן-צור:

אם כן, שאילתא מס' 199, של חבר הכנסת אפרים סנה, עוברת לפרוטוקול.

השבת נט"ן בגליל המערבי

חבר הכנסת א' סנה שאל את שר הבריאות ביום י"ז בחשוון התשנ"ז (30 באוקטובר 1996):

זה כחודש ימים מושבתת ניידת טיפול נמרץ שבגליל המערבי. השבתה זו מורידה את רמת כוונות הפינוי באזור זה ועלולה לגרום לאובדן חיי אדם.

רצוני לשאול:

מה ייעשה להפעלת שירות חירום חיוני זה לאלתר?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ניידת הטיפול הנמרץ המוצבת בעכו והמשרתת את אוכלוסיית הגליל המערבי הושבתה בשל חובות הרשויות המקומיות למגן-דוד-אדום, בגין חלקן במימון הפעלת שירות זה.

כתוצאה מאי-תשלום הרשויות המקומיות, מגן-דוד-אדום לא יכול היה לממן את משכורת הרופאים בנט"ן, דבר שהביא להשבתת השירות.

בעקבות דיון שהתקיים בוועדת הפנים בכנסת במהלך חודש אוקטובר, סוכם על החזרת פעילות הנט"ן למשך חודש נוסף, כאשר במהלך תקופה זו ייעשה ניסיון למצוא מענה לבעיית הגבייה של הרשויות המקומיות.

אפליית הפריפריה בדרישה לתשלום עבור שירות נט"ן

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר הבריאות ביום י"ז בחשוון התשנ"ז (30 באוקטובר 1996):

בתאריך 14 באוקטובר 1996 התפרסמה ידיעה בדבר דרישה לתשלום עבור ניידת טיפול נמרץ בערד.

רצוני לשאול:

1. האם יש אמת בידיעה זו?

2. אם כן – מה ייעשה לביטול שוני חברתי זה בין תושבי הפריפריה לתושבי אזור המרכז?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

2-1. אפליית הפריפריה בדרישה לתשלום עבור שירות ניידת טיפול נמרץ – הסיפור הידוע הוא, שעיריית ערד גבתה ודרשה מהציבור תשלום עבור הפעלת ניידת טיפול נמרץ.

הפרוצדורה היא כזאת: בכל מקום שרוצים להפעיל ניידת טיפול נמרץ, לא צריך לקנות את הניידת אלא פונים למד"א ומד"א מפעיל ניידת טיפול נמרץ, שלמעשה היא הניידת הבכירה ביותר, שמכילה חובש, רופא, פראמדיק וכל מה שקשור, והיא מסייעת להציל המון אנשים.

מה שקרה בערד, על-פי הידוע למשרד הבריאות – עיריית ערד החליטה לגבות תשלום מתושבי העיר למימון הפעלת אמבולנס לטיפול נמרץ. ההחלטה על גביית השתתפות מהתושבים על-ידי העירייה נתונה בידי הרשות המקומית בלבד. משרד הבריאות אינו מעורב כלל בהחלטה זו, ואין פעולה זו מותנית בהסכמת המשרד. כלומר, הם לא היו צריכים את הסכמתנו וזו אינה דרכנו, הם עשו פעולה שאנחנו לא נכנסים ולא מתערבים בה.

יש לציין, כי בכל מקרה של הפעלת ניידות לטיפול נמרץ בערים גדולות – במרכז הארץ כמו גם באזורים אחרים – יש מחויבות מימונית של הרשות המקומית לתקציב השירות באופן חלקי או מלא – דיברנו על שליש כרגע – למגן-דוד-אדום המפעיל את השירות.

לכן, במקרה דנן, למעשה לא משרד הבריאות הוא הכתובת לשאלת הזאת, אלא – אני לא יודע, אולי המשטרה, או משרד הפנים. בכל אופן, ענינו על השאלה.

היו"ר ד' טל:

שאלה נוספת לחברת הכנסת ענת מאור. בבקשה, גברתי.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני מבינה מתשובתך, שמבחינה מהותית הסמכות היא לא בידי משרדך אלא בידי הרשות המקומית. לכן עלי לפנות למשרד הפנים או לרשות המקומית. עם זאת, סבורתני שחשוב מאוד שמשרד הבריאות ייתן את דעתו, כי גם לו יש כמובן מעורבות בנושא ניידות לטיפול נמרץ, שהרשויות המקומיות לא יטילו זאת על האזרח. אני חוזרת ואומרת, גם בקשר לשאלתי הקודמת, שבוודאי קשה יותר דווקא במקומות מרוחקים יותר, הנסיעה כמובן ממושכת יותר, ולכן נראה לי שמן הדין שבוודאי במצב של טיפול נמרץ לא יוטל על האזרח שגר בפריפריה יותר מאשר על אזרח במקום אחר. אין לי שאלה נוספת, אלא אני פונה למשרד הבריאות להפעיל את השפעתו אם לא את סמכותו.

ואודה לך על MRI לבלסוף, משפט אחד לגבי התשובה הקודמת. אני אעביר אליך את כל החומר לגבי הבדיקה, כי בשיחתי עם המנכ"ל החדש של משרד הבריאות, גבי ברבש, הוא הודה שיש בעיות רציניות של השוואת רמת השירות והבריאות בפריפריה לזו שבמרכז. אני מאמינה שהמשרד שבראשותכם ימצא לכך המשך פתרונות כפי שננקטו גם בעבר הקרוב. תודה רבה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

מאה אחוז. אני אשמח אם תעבירי לי את החומר. אני מבטיח לך טיפול.

היו"ר ד' טל:

תודה לאדוני סגן שר הבריאות. הרשה לי לאחל לך הצלחה עם בחירתך מחדש. יהי רצון שבכל אשר תפנה תשכיל ותצליח.

הצעות לסדר-היום

מצוקת אשפוז בבתי-חולים

היו"ר ד' טל:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: מצוקת אשפוז בבתי-חולים – הצעות לסדר היום מס' 702, 722, 733, 743, 770 ו-740. הדובר הראשון יהיה חבר הכנסת סילבן שלום. בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שמריהו בן-צור.

ענת מאור (מרצ):

סליחה – – –

היו"ר ד' טל:

עשינו זאת, גברתי, מפני שאני החלפתי ברגע זה את חבר הכנסת שמריהו בן-צור כדי שהוא יוכל לומר את דברו.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

תודה רבה, אדוני יושב-הראש, גם לחברת הכנסת ענת מאור וגם לחבר הכנסת בן-צור, וגם לסגן יושב-ראש הכנסת, שניאותו לאפשר לי לדבר לפניהם. אני מודה להם.

אדוני סגן שר הבריאות, אני רוצה לברך אותך על כניסתך לתפקיד, וזו ההזדמנות הראשונה שיש לי לעשות זאת. אני יודע שרצית אולי משהו אחר, אבל אני עדיין חושב שתחום הבריאות הוא תחום מרתק, תחום רציני מאוד, תחום שנוגע לכל חלקי האוכלוסייה, מקטן ועד גדול, עני ועשיר. כל אדם הוא אדם, עדיין בן-אנוש, והוא נזקק לשירותי מערכת הבריאות, דווקא בנושא זה של שוויוניות בסיסית ראשונית; השאלה היא רק איך מתבטאת השוויוניות לאחר כן.

אני מדבר על מצוקת אשפוז, ובעיקר על מצוקת האשפוז בבית-החולים "סורוקה" בבאר-שבע. שם המצב הוא פשוט בלתי נסבל לחלוטין. בית-החולים הזה, שיש בו אולי מספר המיטות הגבוה ביותר, יחד עם "תל-השומר" ו"איכילוב", הוא בית-חולים מיושן מאוד. חדרי הניתוח בבית-חולים זה כבר מזמן לא ראו שיפוץ, שיפור ושירות. מי שעובר שם בתוך – הייתי אומר – אולמות ומסדרונות, לא יכול למצוא אף לא מסדרון אחד שאין בו מיטות של חולים, ואנשים מאושפזים שם בתנאים לא-תנאים.

נוהגים לומר שיש שם אולי ילודת יתר, שיש שם בעיה באשר למספר האנשים פר-בית-חולים. וזה נכון. בית-החולים הזה הוא בית-החולים היחיד בכל האזור. רצו להקים בית-חולים בדימונה, רצו להקים בית-חולים פרטי בלהבים, אבל בסך הכול הוא עדיין בית-החולים היחיד שיש שם.

מצוקת האשפוז, אם לא יטפלו בה בצורה נכונה מהרגע הזה ממש, תוביל את מערכת הבריאות לקטסטרופה בלתי נמנעת. וכך זה לא רק ב"סורוקה"; אלא בכל בתי-החולים בארץ. אני יודע שגם בשאר בתי-החולים המצוקה קשה, וכולנו רואים מה קורה בעניין זה.

אני יודע שמנהלי בתי-החולים טוענים היום, שחלק ממצוקת האשפוז נובע מחששם של הרופאים פן יאשימו אותם ברשלנות רפואית; לכן הם שולחים כל אחד לאשפוז, שולחים כל אחד להשגחה, ובלבד שלא יטענו מחר שקרה משהו לחולה והרופאים לא עשו את הפעולה הנכונה. זה מעלה את נושא הכיסוי, בלי להזכיר מה בדיוק רוצים לכסות. אנחנו מכירים את השיקול הזה, ולצער הרב, אנחנו יודעים שהוא תופס נתח גדול יותר בהחלטה על אשפוז.

אני רוצה לדבר על דבר נוסף. בימים אלה – אינני יודע אם אתה מודע לכך, כי קופות-החולים יוצרות מין התארגנות של כולן יחד כדי להגיע למצב שבו כל קופות-החולים, פרט לאחת, ייסגרו ביישוב שיש בו פחות מ-5,000 נפש. אתה מודע לדבר הזה, אדוני סגן השר? יש עכשיו תוכנית חדשה לעשות את הדבר הזה. ביקשו גם את אישורו של יורם טורבוביץ לקיים את המפגש הזה בין קופות-החולים השונות, כדי שלא יאשימו אותן בקרטליזציה, כפי שזה קרה בענף הביטוח, שמעמידים שם עכשיו לדין על כך. הם רוצים להגיע למצב שבו כל הקופות תסגורנה את הסניפים שלהן לפי חלק יחסי שיש להן במערכת הבריאות. אם לקופות-החולים הכללית יש 60%, יהיו לה 60% באותם מקומות, וכל שאר הקופות תסגורנה את הסניפים שם. וכך נגיע למצב שביישוב שיש בו פחות מ-5,000 איש תהיה רק שלהן – נקודת BREAK-EVEN קופה אחת. הדבר יהיה יעיל יותר מבחינתן, כי 5,000 נפש זה ה-האיזון שלהן, לפחות כדי כיסוי ההוצאות.

היום זה מתחיל ב-5,000 נפש, אחר כך זה יהיה 8,000 ואולי גם 10,000. אני פוחד ממצב של חוסר תחרות.

ועכשיו אני מגיע למשפט האחרון. אני באתי מענף האנרגיה. אני זוכר את הזמנים כאשר בענף האנרגיה היתה חלוקה לאורך שנים: ל"פז" – 45%, ל"דלק" – 30%, ל"סונול" – 25%. בכל מכרז – של משרד הביטחון, של חברת החשמל, של משטרת ישראל וכו' – לא היו מתחרים. היו מקבלים את המכרזים, ומחלקים: 45%, 30% ו-25%. הדבר הזה גרם לחוסר תחרות, לחוסר יעילות, למצב שבו הצרכן שילם יותר.

אני חושש מאוד מדברים רבים נוספים, שאינני יכול להיכנס אליהם עכשיו בשל חוסר זמן. אבל אני חושש שאם הדברים האלה יקרו הם יתרמו למצוקת האשפוז בהעדר תחרות ובשל חוסר יעילות.

הייתי מצפה שגם בעניין הזה תעשו את מה שצריך לעשות, ואני בטוח שאתה, עם המרץ שלך, עם היוזמה והיכולת שלך, תצליח להצמיד את המערכת קדימה. ואני מאחל לך הצלחה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת סילבן שלום, צריך לזכור שזה עשוי להוריד את ההוצאה הלאומית לבריאות לכל נפש, אם כך זה יהיה. הרי אתה ער למצוקה של קופות-החולים.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

אתה צודק בנקודה הראשונה. אין ספק, שאם ביישוב שיש בו פחות מ-5,000 נפש יש שתיים או שלוש קופות-חולים, וקופת-החולים סוגרת את המרפאה שלה שם, שעבדה על הפסדים, היא תכסה חלק מההפסדים שיש לה היום, את מיליארד השקלים שחסרים היום בכל מערכת הבריאות כתוצאה מחוק ביטוח בריאות. זה נכון בטווח הקצר.

לטווח היותר-ארוך, אני רואה, לצערי, מצב שבו אין תחרות ויש חוסר יעילות, ואז יבואו בזבזים על דברים אחרים. הלוואי שהיעילות והתחרות יהיו כאלה שיובילו בסופו של דבר חיסכון לכיסו של הצרכן, ולא למצב של בזבז בקופות השונות, שהיינו עדים לו עד שהתחילה אותה תחרות גדולה. ההערה שלך היא, כמובן, הערה נכונה מאוד.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום. חבר הכנסת שמריהו בן-צור, בבקשה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני כל חורף אנחנו עדים למצוקה הגדולה של בתי-החולים. ב"מבט לחדשות" בערוץ הראשון ראינו את מצוקת האשפוז הקשה בבית-החולים "הלל יפה". המצב שם מייצג את המצב ברוב בתי-החולים בארץ.

חוק זכויות החולה קובע, שכל אדם שמבקש טיפול רפואי או המקבל טיפול רפואי יקבלו תוך הגנה על כבודו ופרטיותו. אבל התמונות שראינו אתמול והעדויות הרבות על הצפיפות הנוראה לא מאפשרות לרופאים לשמור על החוק, והם נאלצים לטפל בחולים במסדרונות לעיני עוברים ושבים. ממש בושה וחרפה – לא רק שהחולה סובל, לא רק שהוא חולה, אלא שהוא גם מתבייש מאנשים העוברים לידו במסדרון ומסתכלים עליו.

התפוסה של בתי-החולים מגיעה ל-140%. זה אומר שחולים רבים שוכבים זמן רב במסדרונות. בחדרים המיועדים לשניים-שלושה חולים מאשפדים ארבעה-חמישה חולים. חדרי טיפול הופכים לחדרי אשפוז. יש עומס רב במיוחד במחלקות הפנימיות, שהפכו מחלקות של האוכלוסייה הקשישה.

יש סיבות רבות למצוקה הנוראה הזאת. אבל העיקריות שבהן: האוכלוסייה שגדלה ב-700%, כאשר שיעור הקשישים בה הוא רב; העלייה בתוחלת החיים, כאשר שיעור הקשישים באוכלוסייה הישראלית עולה, ואין תשובה על הבעיות שנוצרות בעקבות זה.

בחורף, כידוע, יש עלייה רבה במספר האשפוזים. שר הבריאות לשעבר, חבר הכנסת ד"ר אפרים סנה, הגיש תוכנית "אשפוז 2000", האמורה לפתור את בעיית המצוקה במיטות על-ידי הוספה של 3,200 מיטות כמעט בכל המחלקות של בתי-החולים הציבוריים בארץ, ובעיקר במחלקות הפנימיות ובמחלקות היולדות. לפי תוכנית האשפוז הלאומית, תהיה תוספת של 6,380 מיטות, מתוכן 2,800 מיטות סיעודיות ו-1,400 מיטות לשיקום גריאטרי.

אני יודע יפה מאוד, שיש הבדל בין בתי-החולים השייכים לקופת-החולים הכללית ובין בתי-החולים הממשלתיים. לכן אני קורא ליישם, מצד אחד, את התוכנית שיזם חבר הכנסת אפרים סנה, שר הבריאות לשעבר, ולפתור את בעיית "אשפוז 2000" על-ידי הוספת מיטות, ומצד שני להשוות ולטייב את התנאים של בתי-החולים הממשלתיים, ואת התנאים של בתי-החולים של קופת-החולים הכללית במיוחד. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת דוד אזולאי.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, יש יתרונות בכך שלא מדברים ראשונים, בגלל העובדה שחלק מהדברים כבר נאמרו על-ידי קודמי, ואני לא רוצה לחזור עליהם.

ודאי הבחנת, אדוני סגן השר, שחבר הכנסת סילבן שלום תיאר את המצוקה של בית-החולים "סורוקה" בפרט, וזה בדיוק מתחבר אל השאלות הקודמות שלי. כי אכן, כך הוא המצב, למרות הקידום העצום שעשה שר האוצר לשעבר, בייגה שוחט, עדיין יש פיגור; וכך המצב גם בבית-החולים "ברזילי", הנמצא באזור מגורי ואני מכירה אותו היטב. חנכו בו לאחרונה מחלקה חדשה, שמבשרת בשורה אדירה, ומיד. אבל הצרכים גדולים יותר.

על תיאור המצב אני לא אחזור. אני רק רוצה לציין, בתור חברה בוועדת העבודה והרווחה כבר קדנציה שנייה, שיש פה דילמה, שאם הממשלה לא תפתור אותה לא יהיה פתרון. על תוכנית "אשפוז 2000" כבר דובר – משרד הבריאות, בראשות השר סנה, עיבד אותה, וצריך להועיד לכך השקעות ותקציבים.

אבל, הבעיה השנייה היא, שכבר בתקציב הנוכחי, מראש, הממשלה מביאה לנו תקציב גירעוני בנושא הבריאות. אם נאמר בסעיף 14(ד) בחוק ההסדרים במשק, שסל הבריאות מראש אינו מכסה את חוק ביטוח בריאות ממלכתי, אז כיצד אפשר לפתור את בעיות האשפוז ואת בעיות הפיתוח העתידי? וכיצד אפשר להסכים שהתשלום על ביקור אצל חולה יהיה בתקציב המימון? לא לשוטף ולא להשקעות.

אנחנו בוועדה בדילמה מאוד גדולה, כי באים אלינו מנהלי בתי-החולים ומציגים בפנינו את המצוקה האמיתית. עכשיו, אנו מתבשרים, שבחודשיים האחרונים של השנה, בגין חובות קופות-החולים לבתי-החולים, לא יהיו ניתוחים. אותו תור, שהצלחנו סוף-סוף להיפטר ממנו, עומד לחזור.

מצד שני, אם התקציב, שאיננו, יעבור לבתי-החולים, כל הרפואה הקהילתית תיפגע – כל הטיפול המונע, טיפות-חלב, מרכזים להתפתחות הילד. מדברים על רפואה קהילתית, ובסוף נפגע בה לטובת בתי-החולים? אם השמיכה תהיה קצרה מדי, פעם נמשוך אותה לראש ופעם נמשוך אותה לרגליים, ותמיד יהיה חוסר. לכן, אני רוצה להגיד, שאני ממש מופתעת מהעובדה שמשרד הבריאות לא מקיים את המחלוקת בעוצמה הרבה יותר גדולה בתוך הממשלה. שר הבריאות לשעבר הצביע בתקציב – תקציב שמראש קובע ומראה שמצוקת בתי-החולים לא תיפתר ורפואה מונעת לא תהיה.

אני רוצה לפנות אל סגן השר, בשום אופן לא לאפשר את התשלום לרופאים כפתרון, אלא לתבוע מה שהחוק מחייב – שהממשלה תקצה לבריאות את כל הצרכים שלה, והממשלה תפסיק להטעות ולא תטיח האשמות, שלכאורה היא קיבלה מצב קשה וירושה קשה. תפסיק להתבכין, אלא תיתן תשובה לבתי-החולים, לחולים ולטיפולי הקהילתי המונע. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד אזולאי, בבקשה. שלוש דקות.

דוד אזולאי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, ראשית, אני רוצה לאחל ברכת הצלחה לסגן השר, הרב בניזרי, לרגל בחירתו מחדש.

היו"ר ש' בן-צור:

כולנו מצטרפים לברכות.

דוד אזולאי (ש"ס):

חשבנו, שעם החלת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, ישתפר מצבם של בתי-החולים בכלל והחולים בפרט וייתוספו עוד מיטות, אך, לצערנו הרב, עומדים אנו בפני החורף וכבר צופים קטסטרופה לאומית בבתי-החולים, ובמיוחד במחלקות הפנימיות. ככל שמרחיקים לפריפריות, המצב יותר קשה, כפי שהוזכר כאן. דיברו על הדרום, ואני רוצה דווקא לציין את בית-החולים בנהרייה, בצפון. מחד גיסא, ידוע שהרפואה במדינת ישראל נמנית עם המפותחות ביותר בעולם ועם הטובות ביותר בעולם. מאידך גיסא, חוסר המיטות במחלקות בכלל ובמחלקות הפנימיות בפרט זועק לשמים.

ברשותכם, אני רוצה להביא כאן נתונים לדוגמה מבית-החולים בנהרייה. בית-החולים בנהרייה הוא בית-חולים אזורי, המשרת כ-300,000 איש, ולפי התקן צריכות להיות שם כ-600 מיטות. לצערי הרב, כיום יש רק 438 מיטות. שלא לדבר על כוח האדם – בתחום זה לא עומדים בתקנים כלל. הדבר רק מעיד עד כמה המצב חמור. מצב זה גורם לכך, שהרופאים הטובים שלנו נאלצים לשלוח את החולים עוד לפני שהחלימו לגמרי, או שלא לקבלם לטיפול כלל. התוצאה היא, שרבים מן החולים חוזרים, לצערנו הרב, לבית-החולים כתוצאה מאותה מחלה, או, חס ושלום, הולכים לעולמם.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

דוד אזולאי (ש"ס):

רק רגע. מצב זה גורם לכך, שאנחנו חושפים את הרופאים – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חשבתי – – –

דוד אזולאי (ש"ס):

היושב-ראש ממהר – הוא עוד לא אכל צהריים.

היו"ר ש' בן-צור:

אמרת: "הולכים לעולמם", אז חשבתי – – –

דוד אזולאי (ש"ס):

תלוי מי.

היו"ר ש' בן-צור:

לא, חס ושלום.

דוד אזולאי (ש"ס):

חושפים את הרופאים ללחצים מיותרים ולהתמרמרות מצד החולים ובני משפחותיהם. לצערי הרב, הנפגעים העיקריים הם בעיקר הקשישים, הנמנים עם האוכלוסייה החלשה. השאלה הנשאלת היא, היכן הדאגה שלנו לקשישים, לחלשים, לרפואה? היכן כספי חוק ביטוח בריאות ממלכתי? מה קרה? מישהו צריך פעם אחת לבדוק את העניין הזה. מה קרה מאז חוקק חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

אני תפילה שלא נחזור, חס וחלילה, למראות הקשים ולמחזות הנוראים של חולים המאושפזים במסדרונות בית-החולים ולכך שקשישים, כתוצאה מחוסר טיפול וחוסר מקום, הלכו לעולמם. אני יודע שבמחלקות הילדים בבתי-החולים יש תפוסה של כמעט 80%. הייתי מציע, אולי, ש-20% הנותרים ינוצלו בימי החורף לטובת המחלקות הפנימיות.

אני רוצה להגיד לך, אדוני סגן השר, שכדאי שתדע, שלאוניברסיטה אני לא יודע אם נגיע, אבל לבית-חולים אנחנו עוד עלולים, חס ושלום, להגיע. לכן, חשוב מאוד לדאוג לזה – – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

גם לאוניברסיטה.

דוד אזולאי (ש"ס):

אני לא בטוח. שם – עוד יכולים להגיע. לכן, חשוב מאוד שנדאג לזה.

אני רוצה לסיים בפסוק האומר: "בורא רפואות נורא תהילות אדון הנפלאות". יש רפואות; כשהתרופה לא עוזרת – יש תהילות, זה תהילים. אם לא – אדון הנפלאות – אנחנו סומכים על בורא עולם.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

נסים דהן (ש"ס):

זה עוזר.

היו"ר ש' בן-צור:

טוב. תודה. אני מבקש – – –

דוד אזולאי (ש"ס):

אז, אין לנו לסמוך אלא על אבינו שבשמים שיקיים בנו את הברכה: "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך".

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת דוד אזולאי.

דוד צוקר (מרצ):

– – –

היו"ר ש' בן-צור:

מרגישים שהוא איש חינוך. יפה. תודה. חבר הכנסת מיכה גולדמן נמצא? לא. חבר הכנסת אברהם רביץ – לא נמצא. תשובת סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

איפה המציעים? נעלמו?

היו"ר ש' בן-צור:

כן. אני רואה שחברת הכנסת ענת מאור פה. רק ש"ס ואני.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

רק ש"ס – – –

היו"ר ש' בן-צור:

ואני. לא אומר מפד"ל. אני אומר: אני.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

טוב. אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, משרד הבריאות מודע למצוקה – – –

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש מחברי הכנסת של ש"ס לא להפריע לסגן השר.

נסים דהן (ש"ס):

אנחנו מתכננים מחטף.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אתם רוצים לחטוף לי את השר? מה קרה?

נסים דהן (ש"ס):

— — — הצעה להעביר את תקציב המדינה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

משרד הבריאות מודע למצוקה המחמירה במערך האשפוז בישראל בכלל ובאשפוז במחלקות הפנימיות בפרט. המצוקה נוצרה כתוצאה מכך, שקצב בניית המחלקות בבתי-החולים ותוספת מיטות האשפוז בגין כך אינו מדביק את קצב גידול האוכלוסייה במדינה מחד גיסא ואת קצב הזדקנותה מאידך גיסא. במהלך 20 השנים האחרונות ירד שיעור מיטות האשפוז הכלליות מ-3.27 מיטות ל-1,000 נפש בשנת 1975 ל-2.35 מיטות ל-1,000 נפש בשנת 1995. במקביל, עלה שיעור התפוסה הממוצעת במחלקות אלה מ-85% לכ-95%.

מעבר למצוקה הבאה לידי ביטוי בשיעור התפוסה הממוצעת השנתית, קיימת מצוקה גוברת בעונת החורף, כאשר אחוזי התפוסה בבתי-החולים, ובמיוחד במחלקות הפנימיות, עולה עד לכדי מאה ועשר אחוז תפוסה.

דוד צוקר (מרצ):

מאה ועשרה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

סליחה. מאה ועשרה אחוז תפוסה ממוצעת בחודש ינואר. לסיכומי של קטע זה, זה פשוט מאוד: המצוקה היא לא מהיום. היא הולכת וגדלה במשך 20 השנים האחרונות. לכן, ההתמודדות של המשרד במצב הקשה נעשית בשלושה מישורים: 1. כוח אדם – על מנת להקל על בתי-החולים להתמודד עם המספר הגדול של החולים המאושפזים, ובמיוחד בעונת החורף, הנחה משרד הבריאות את הנהלות בתי-החולים לתגבר את המחלקות הסובלות מתפוסת יתר בתוספת כוח אדם. ב-1 בנובמבר 1996 הוסיף משרד הבריאות לבתי-החולים הממשלתיים כ-300 תקני סיעוד, וזאת על מנת להקל את המצוקה. זו תוספת תקציבית מאוד מאוד גדולה.

דוד אזולאי (ש"ס):

לאן זה הלך?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

הלך לכל המדינה. זה חולק. מאי נפקא מינה? העיקר המדינה. תראה, זה פורסם. זה ידוע. אם לא, תאמין שהאחיות היו שובתות.

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה.

2. בשנים האחרונות בנה משרד הבריאות כ-500 מיטות אשפוז כלליות. מרבית מיטות האשפוז נפתחו כבר במהלך השנה, ויתרן ייפתחו בשנה הקרובה. תוכנית ההשקעות כוללת, בין היתר: בניית בניין אשפוז, הכולל תוספת 72 מיטות, בבית-החולים "הלל יפה"; בניין רב-תכליתי, הכולל חדרי ניתוח ואספקה סטריילית וכן מחלקת אשפוז, בבית-החולים "פורייה"; מבנה רב-תכליתי, הכולל אגף חדרי ניתוח, רנטגן ומחלקת אשפוז, בבית-החולים בנהרייה; יחידה לכירורגיית כלי דם ויחידה לקרדיולוגיית ילדים בבית-החולים "רמב"ם"; בניית אגפי חדרי ניתוח, חדרי לידה, מיון כללי וילדים בבית-החולים "סורוקה"; בניין אשפוז חדש, הכולל חדרי לידה, מחלקות יולדות ופגים, במסגרת תוספת של 108 מיטות בבית-החולים "קפלן"; בניין אשפוז, הכולל אגף מיון ותוספת 72 מיטות, בבית-החולים "העמק". כל זאת כדי שתבינו על מה אנחנו מדברים.

3. ועדה שמינה מנכ"ל משרד הבריאות הכינה תוכנית אשפוז לשנים 1996-2000, כמו שכבר הזכיר חבר הכנסת בן-צור. אם תוכנית זו תאושר ויוקצו המשאבים המתאימים, יינתן פתרון מלא לצורכי מערכת האשפוז בישראל. תוכנית זו טרם אושרה. צוות משותף של משרדי הבריאות והאוצר אמור להגיע להסכמה בנושא חשוב זה.

אני רוצה להוסיף רק עוד כמה פרטים על בתי-החולים. חבר הכנסת אזולאי, אתן לך נתונים על כמה פרויקטים שלמעשה הושלמו בשנים 1994-1995, כדי שלא ייוצר פה הרושם המוטעה כאילו המשרד לא פעל. הוא פעל רבות. ב-1994-1995: בבית-החולים "סורוקה" הושלמו 136 מיטות ליולדות, פגים, טיפול נמרץ כללי וטיפול נמרץ ילדים; בבית-החולים "מאיר" – 110 מיטות פנימיות; בבית-החולים "אסף הרופא" – 72 מיטות; בבית-החולים בנהרייה – 72 מיטות; בבית-החולים "לניאדו" – 80 מיטות; בבית-החולים "רמב"ם" – 18 מיטות; בבית-החולים "הלל יפה" – 36 מיטות. יש לנו גם פרויקטים שהם בשלבי סיום: בבית-החולים "ברזילי", בבית-החולים "פורייה", בבית-החולים "רמב"ם", ומדברים פה על מאות מיטות. יש כמובן עוד דברים שהם בתהליכי תכנון.

כל עוד לא אושר התקציב לפיתוח התשתית של מערכת האשפוז בהתאם לצרכים, לא ניתן לתת מענה כולל ומספק על צרכי האשפוז של אוכלוסיית מדינת ישראל. מי שקצת עוסק בנושא של השגת הכספים – והזכרתי את זה בשאלות – יודע שהמצב קשה. אנחנו במצב קשה מאוד מבחינה תקציבית – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת שטרן. חבר הכנסת צוקר, אל תקיים כאן מצוות "והתעלמת". אני מבקש להקשיב לתשובה של סגן השר.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לכן, הבעיה היא פשוט בעיית תקציב. לצערי הרב, אני רואה אטימות במשרד האוצר בכל הקשור לנושא של בריאות. נכון, בריאות זה לא מקום שמייצר – כמו אצלנו בישיבה, אנחנו לא מייצרים כסף, כמו בתי-ספר – אתה רק משקיע משאבים, משקיע כספים, אבל אתה לא מקבל את התפוקה שיכולה להכניס לך כספים. לכן, יש לנו פה בעיה לגבי משרד הבריאות. לצערי הרב, לפי מה שהספקתי ללמוד, יש התעלמות מוחלטת מכל הצרכים.

אני רוצה להוסיף משפט כולל, שכלל לא קשור לנושא, אבל קשור באופן כללי, הודעה פרטית ואישית שלי בנושא שנדון היום, נושא של חבר הכנסת חיים דיין. היום זה נהיה מודה: התקשורת וכולם מדברים, וכל מי שעולה לתקשורת מתקיף וקוטל אותו. אנחנו, כדבר הברור ביותר, בוודאי מגנים כל אלימות כלפי כל אדם – יהודי, ערבי, נוצרי, בוודאי אלימות של בעל כלפי אשתו, או של אשה מכה – אבל אין זה מצדיק את מה שנעשה היום.

אדם, נניח, חטא, טעה. איך אמרו? עלו לו הפיזיזם, כעס, היא הרגיזה אותו, לא יודע בדיוק מה קרה – ואנחנו מגנים כל תופעה של אלימות – אבל לא ייתכן שבמשך חמישה ימים ידונו בנושא של אדם שהוא חבר כנסת במדינת ישראל, ישפכו את דמו, ישפכו את דמה של אשתו, של כל ילדיו – הורסים פה משפחה שלמה – של כל אחד מבני משפחתו. וכל החברה במדינת ישראל יפת נפש: לא, צריך להראות לו. עושים דיון פומבי.

מה אתם רוצים להשיג, איזה אפקט, אני רוצה להבין, חינוכי? הרי כתוצאה מכך שמדברים ומרבים לדבר, אדרבה – אולי הציבור מקבל את הרושם: אם חבר הכנסת הכה, גם אנחנו יכולים להרשות לעצמנו. לא צריך להיות דיון פומבי לגופם של חיים דיין ואשתו, צריך להיות דיון כוללני לגבי הכאת נשים, אבל אי-אפשר לשפוך דמו של אדם. איזה נזק נגרם לכל המשפחה שלו, לילדיו. וכולם יושבים פה, איך אמרת כרגע, אדוני היושב-ראש? – "והתעלמת". למה?

אגיד לך את האמת: פחדתי להיכנס לתקשורת, אמרתי: עכשיו יצלבו אותי ויקטלו אותי אם אני היחיד שיעשה דבר כזה. אבל, רבותי, אני אומר לכם: הגיע הזמן שנפקח את העיניים. לא ייתכן שירמסו את כבודם של בני אדם ואנחנו, כדי להיראות יפים, ממשיכים לשבת בשקט. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

סגן השר, לאיזו ועדה אתה מציע להעביר את הנושא?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני חושב שכדאי להסתפק בהודעה.

ענת מאור (מרצ):

לא, ועדת העבודה והרווחה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

בסדר, לי זה לא מפריע. הרי הנתונים כתובים וברורים. אני לא בא להסתיר כלום.

היו"ר ש' בן-צור:

אתה לא מתנגד להעברת הנושא לוועדה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני לא מתנגד.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת נסים דהן מבקש להסיר את הצעת חברת הכנסת ענת מאור. בבקשה, דקה.

נסים דהן (ש"ס):

רק לפרוצדורה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ידידנו סגן השר, יש נושא מאוד מפותח בארצות העולם, שאצלנו לוקה בחסר, והוא הרפואה המונעת. היות שהנושא של מצוקת האשפוז עלה פה לדיון, אני חושב שעל-ידי פיתוח הנושא של רפואה מונעת נוכל לחסוך הרבה ימי אשפוז. לצערנו הרב, על הנושא הזה כמעט לא ניתנה הדעת בארץ והוא לוקה מאוד בחסר. אם נפנה משאבים, עשירית מעלות האשפוז, לרפואה מונעת, נוכל לחסוך הרבה הרבה ימי אשפוז. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת דוד טל מבקש להסיר את הצעת חבר הכנסת שמריהו בן-צור. בבקשה.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, עמיתי חברי הכנסת, אני רוצה להזכיר, שבית זה חוקק את חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שנכנס לתוקף ב-1 בינואר 1995, כשהחוק אומר בגדול, שהמדינה תעמיד שירותי בריאות לאזרח על-פי צרכיו – ברור שבהתאם לסל הבריאות שקבע החוק – תמורת אחוז מסוים משכרו. היה ברור לכול, אדוני היושב-ראש, עוד בטרם חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שהקומץ לא משביע את הארי והתקציב לבריאות לא יספיק ולא יאפשר שירותי בריאות הולמים לתושבים.

לדעתי, אדוני היושב-ראש, על משרד האוצר ומשרד הבריאות מוטלת האחריות לדאוג לשירותי בריאות הולמים ולא להעמיס את התוספת הנדרשת, שהיא כמיליארד שקל, על האזרח, שוב, בדלת האחורית, בצורת אגרת ביקור אצל רופאים או עלייה במחירי התרופות. כן על האוצר לדאוג לפיצוי הולם לקופות-החולים כדי שיוכלו לתפקד כראוי ולהעמיד שירותי בריאות כתקנם.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חברת הכנסת ענת מאור, את מבקשת להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה?

ענת מאור (מרצ):

אני מסכימה לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת סילבן שלום, אתה מציע להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה?

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוכן.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דוד אזולאי, אתה מוכן?

דוד אזולאי (ש"ס):

מוכן.

היו"ר ש' בן-צור:

גם אני מוכן.

ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 16

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

16 בעד, נגד – אפס, נמנעים – אפס. אנחנו מעבירים את הנושא – מצוקת אשפוז בבתי-חולים – לוועדת העבודה והרווחה.

הצעות לסדר-היום

המינהל לחינוך ערכי

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 695 ו-618, בנושא: המינהל לחינוך ערכי. חברת הכנסת דליה איציק, בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני שר החינוך והתרבות, אני מודה ומתוודה, שלאחרונה נכנסתי אתך משום-מה לפינה של התכתשות, שלא בטובתנו. אני מקווה שאתה מאמין לי שהעניין הזה בשום אופן איננו אישי, אלא להיפך: אני רוצה לנסות לשכנע אותך, אדוני השר, שתחזור בך מן הרעיון הזה. אני משוכנעת, אגב, שהיתה לך כוונה טובה, אבל הרעיון מתפרש לא נכון.

אני רוצה לנסות להסביר לך למה הוא מתפרש לא נכון: המלה ערכים טעונה ליבון, דיון ועיון בחברה הישראלית. אני לומדת עכשיו משפטים, אדוני השר, ויש מצבים שבהם חברה צריכה למדוד את ההסכמה שבתוכה. לעתים היא מעדיפה שלא למדוד את ההסכמה, מתוך הסכמה שיש אי-הסכמה. אני חושבת שיש אי-הסכמה, ואני מציעה לך שלא למדוד את ההסכמה הזאת בשלב זה, כי תיקלע לסיטואציה – כמו שאתה נקלע אליה עכשיו – של אנשים שחושדים בך, לא בך אישית, בתורתך ובמשנתך. אחרי הכול, אתה איש פוליטי, כולנו כאן אנשים פוליטיים. היות שהמושג הזה נראה לכאורה מכובס ונקי, ואצל אנשים רבים במדינת ישראל הוא לא נתפס כך, אני מציעה לך לחזור בך.

יש פה כמה דברים שלא נראים לי: קודם כול, לאילו ערכים יחנכו? גם על זה אין הסכמה. את מי יחנכו לערכים האלה – את המורים? את התלמידים? הרי אתה יודע שאי-אפשר לנתק את הילדים מהמורים. באילו שיטות יבוצע החינוך הזה, ומי יהיה מופקד עליו? אדוני השר, אני מאזינה לך בסוגיה זו בקפידה רבה. אני מאוד רגישה לזה, ואני רוצה לומר לך: אתה מכיר אותי. כאשר איש חילוני מדבר על איש דתי, תיכף אומרים: אה, זה מפני שיש לו כיפה על הראש, ואז האיש החילוני, שיש לו בדרך-כלל רגשי נחיתות, אומר: כמה מחברי הטובים ביותר הם דתיים. אז כמה מחברי הטובים ביותר הם דתיים, ואני מקווה שבזה אתה פוטר אותי מן האשמה הזאת או מן הכתם הזה.

אני רוצה לבקש ממך משהו: אם היית ממנה את דדי צוקר היושב בחדר הזה לראש המינהל לחינוך ערכי, הייתי אומרת לך שאתה עושה טעות. לא מפני שדדי צוקר אינו איש ערכי, אלא מפני שיש בעיה קשה מאוד ביחידות הקצה, הנתפסות על-פי תפיסת עולמן כקצת יותר קיצוניות ואין ביניהן מרכז. החברה הישראלית ברובה ממורכזת. יש בה אלמנטים מרכזיים של הסכמות מאוד-מאוד רחבות, מאוד לא מחודדות – ובכונה לא מחודדות.

אני רוצה להגיד לך מה קורה לאדם החילוני. אתה צריך להבין את זה. המפד"ל באמת היוותה בעבר גשר בין דתיים לחילונים, אבל, לצערי, היא איבדה עצמה בעניין הזה, ומזמן אינה כזאת. כאשר באת לכאן צעיר ונמרץ, עם אנשים אחרים, כל-כך תלינו בכם תקוות. אתה צריך להבין שהאדם החילוני מרגיש עצמו היום נחנק, ולא חשוב אם בצדק או שלא בצדק. אתה יודע שברגשות צריך לטפל, גם ברגשות של תלמידים. לפעמים התלמידים לא צודקים, אבל אנחנו צריכים לטפל בתחושה הזו שלהם. אתה כשר חינוך צריך לטפל בתחושה הזאת של החילונים, שמרגישים חנוקים.

כאשר הם קוראים בעיתון שראש המינהל לחינוך ערכי – אני מבינה שהוא כבר ממונה – הציג את עצמו ביום חמישי שעבר בפורום שאתה ישבת בו, כמי שמיועד לנהל את המינהל לחינוך ערכי, אף שאין תקן לעניין הזה, אף שאין מרכז כמו שאתה מבין, וזאת אף שהבטחת בוועדת החינוך של הכנסת שיהיה מרכז. תדע לך שכן הוא מציג את עצמו, ואתה ישבת שם.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

לא. הטענה לא נכונה. כשישבת שם, הוא לא הציג את עצמו. הוא לא דיבר.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, הוא נתן ריאיון גם לעיתון "כל העיר". אתה יכול לסמוך עלי שכן הוא מציג את עצמו.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אמרת שהייתי בכנס, וכך הוא הציג את עצמו שם. זה פשוט לא נכון.

דליה איציק (העבודה):

בהתחלה, אתה נכנסת מאוחר יותר, כך הוא הציג את עצמו. תשאל את האנשים סביבך, תשאל את המנכ"ל.

אני רוצה לבקש ממך משהו אחר: תשקול את העניין, הוא לא נשמע אבסורדי. כשהיית שר החינוך, היית שר חינוך טוב. מורי ישראל אהבו אותך וגם האמינו לך. אני אומרת לך זאת גם בשם המורים החילונים. הייתי בתפקיד מרכזי, ואתה יודע שאני מכירה את דעתך. יש עכשיו הרגשה וידיעה ברורה, שמי שהולך לנהל את המינהל הזה הוא אדם שהיה שותף להסכמה שאין עליה הסכמה בחברה הישראלית, האומרת: חיילי צה"ל חייבים למלא פקודות, כל עוד אינן בלתי חוקיות בעליל; פקודות שנוגדות את ההלכה היהודית הינן בלתי חוקיות בעליל. בהיות מדינת ישראל מדינה יהודית כמפורסם, החלטות יתקבלו רק ברוב יהודי – איך בדיוק הוא יחנך את ערביי ישראל? רק ברוב יהודי. שלטון שלא יקבל את התביעה הזו, מערער את הקונסוס.

זה התקבל חודשיים לפני רצח רבין, ורבין נרצח, כי היו כאלה שלא רצו לשמוע ולהבין שיש רוב במדינת ישראל שנבחר דרך הקלפי. אני לא מאמינה לאיש הזה, אסור לו להיות מנהל המינהל.

מעבר לזה, אני לא מאמינה לרעיון הזה. הרעיון הזה לא נכון, כי בירור המושג הזה איננו נהיר, ואני לא בטוחה שהערכים שלי והערכים שלך, או הערכים של יושב-ראש הישיבה הם בהכרח נכונים. יכול . בוא תפתח ויכוח ציבורי, שנה שלמה ידברו על זה, יקומו DEBATE להיות שהם אמיתיים, עשה אנשים מכל גוני הקשת הפוליטית, ואז תכריע.

תגיד לי אם אני צודקת, אדוני השר: בראש המחלקה להעמקת החינוך היהודי עמד אז חגי בן-ארצי, גיסו של ראש הממשלה. אתה קורא את דבריו ושומע איך הוא מדבר, ואתה אומר לעצמך: ריבון של עולם, בתקופתו של המר, האיש הזה היה צריך לחנך את הילדים שלי לערכים. הוא היה מנהל המחלקה להעמקת החינוך היהודי בתקופתך. עבור מי הוא מונה? עבור החינוך הכללי. אדוני השר, בשביל החינוך הכללי. שער בנפשך אילו עשינו ההיפך, מה הייתם עושים לנו.

אני לא רוצה להפוך את הנושא הזה למלחמת דת, כי הוא לא. שוב אני מרגישה רגשי נחיתות, ואני לא צריכה להגיד שכל חיי גדלתי בבת-ספר דתיים. אני רוצה שילדי ילמדו תנ"ך, יהדות, תושב"ע וכו'. אני מקווה ששוב אתה פוטר אותי מהעניין הזה. מזכיר "בני עקיבא" – שכבר מזמן איננה "בני עקיבא", לצערי הרב – לא יכול להיות, אם הוא ישב בכנס כזה והסכים להחלטה כזאת. לפי דעתי, זה לא יעמוד במבחן משפטי. לפי דעתי, לא יעמדו שופטי בית-המשפט העליון, יסתכלו לי בעיניים ויאמרו שהוא יכול להיות ראש המינהל, אחרי שהוא חתום על דבר כזה.

אני רוצה לבקש ממך עוד דבר אחד: אני לא חושבת שערכים במדינת ישראל חיוני לך. עם כל הכבוד הראוי, הם לא חיוני לך והם לא חיוני לאמנון רובינשטיין. לא צריך להגזים. כדאי שניקח את עצמנו בפרופורציות נכונות. יש מורים, צריך להטיל עליהם את המשימה, אפשר לקחת מסמך עקרונות שווה. יש יחידות, אין שום צורך להקים יחידה נוספת. יש לך בעיה של סידור עבודה לבחור, צריך למצוא לו סידור עבודה. הבנתי שהיום אתם בשלטון, יש כל מיני תקציבים, אפשר למצוא לו סידור עבודה. אולי שמריה בן-צור יפנה את תפקיד יושב-ראש ארגון המורים הדתיים. אתה מוכן?

היו"ר ש' בן-צור:

אשקול. הוא בחור טוב מאוד.

דליה איציק (העבודה):

אני, אגב, לא מקבלת את הדעה שרק במדינות טוטליטריות מקימים מינהל כזה, בניגוד לדעת חברי חבר הכנסת שלמה בן-עמי. אני חושבת, שהחברה הישראלית לא ליבנה את המושג הזה, אין הסכמה עליו, והיא יותר ויותר מוקצנת; יש תחושה גוברת והולכת של אי-הבנה ואי-הסכמה, והיא אשר תופסת היום בחברה הישראלית: אי-הסכמה.

אדוני השר, אני מעזה אפילו לומר לך, שעל הצעה כזו צריך להגיש נגדך הצעת אי-אמון. עד כדי כך.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

לכבוד הוא לי.

דליה איציק (העבודה):

אני לא יודעת. למה לך, אתה מחכה לריב? למה לכבוד הוא לך? אני אומרת לך את זה כדי לנגח אותך? אני אומרת לך את זה מתוך נהמת לבי ובטני, כי הנושא הזה הוא באמת בעייתי. אתה מתאר לעצמך, שכאשר הייתי אחראית למינהלת החינוך בירושלים, עיר לא בדיוק שקטה ולא בדיוק לא-מקוטבת, אולי הקשה ביותר שיש במדינת ישראל ואולי אפילו בעולם כולו – נזהרתי מסיפור כזה. הרעיון עלה. נזהרתי דווקא ממה שאני מנסה להזהיר אותך עכשיו מפניו.

אני רוצה שתדע: אם הוא ימונה, אם לא תהיה ועדת מכרזים, אני אוספת את כל החומר, לרבות את זה שהוא אמר שהוא כבר נבחר; הוא מאוד לא זהיר למזלי הטוב, ונדרוש את פסילתו.

התשובה הבאה שאבקש ממך, אדוני השר, היא, איך הוא באמת יחנך את הערבים? מה יגיד? איזה מנהל מינהל לחינוך ערבי הוא יהיה? הוא יגיד לערבים שרק כאשר יש רוב יהודי מתקבלות החלטות? מה הוא יגיד לילדים הערבים – אתם לא שייכים לעם הזה, לכו מכאן? תודה רבה.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת דדי צוקר בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אפשר היה להתחיל את הדיון הזה בשאלה שתשובה עליה לא נמצאה עד היום, בשאלתו של ס. יזהר: האם מותר, האם אפשר והאם צריך לחנך לערכים. זו איננה שאלה תיאורטית, אבל היא שאלה שמאמצע שנות ה-70 עוסקים בה. יש עליה תשובות, החל מן התשובות הטוטליטריות, המצביעות על חובתה של מדינה – לא חברה אלא מדינה – לחנך לערכים ולערכים מסוימים. אז מופיעות המלים להנחיל ערכים ולכוון לערכים, בטון פטרונאז'י ואפוטרופוזי, כאילו מדובר בילדים ללא הורים, בילדים ללא חברה, בילדים ללא סביבה; אנחנו המדינה הרי יודעים טוב יותר מכולם כיצד נחנך את ילדינו. וכלה בתשובות שאומרות – וכך הוא מסיים את ספרו: אי-אפשר וגם לא צריך לחנך לערכים.

זה לא משום שליזהר אין סט של ערכים להציע – מי שיושב כאן יודע שאין זה משום שאין לו סט של ערכים – אלא משום שהוא איננו רואה את זה כתפקידה של המדינה ושל האורגן הפוליטי הזה. הוא אומר: תדיר את רגליך מן העניין הזה ואל תהיה יומרני, קח את עצמך בפרופורציות. זו איננה שאלה תיאורטית – ובהמשך הדברים אחזור לזה – אלא עומדת כאן השאלה אם מותר למדינה, ואם צריכה מדינה, ובאיזו מידה ועד כמה צריכה מדינה לעסוק בשאלה הזאת.

אדוני השר, תמיד תארוך הסכנה – וגם הדוברת לפני הצביעה על כך – שמא תגבר האמביציה של המדינה, היומרה של המדינה, לשבת על השיבר של הערכים; וקרה גם בחברות חופשיות שניסו לעשות את זה. הן תמיד נכשלו בסוף, אבל תמיד תהיה האמביציה הזאת לכוון ערכים, לשבת על השיבר של האידיאולוגיה ולצבוע ערכים במין הייררכיה ולומר: אלה טובים יותר, ומי שאיננו מאמין בהם הוא בעצם פחות לגיטימי והוא לא חלק מן החברה הזאת. ובחברה מקוטבת כמו שלנו, זה מסוכן; זה מסוכן. אסור לתת למדינה להיות במצב שהיא מדרגת ערכים על-פי חשיבותם והיא קובעת מי לשבט ומי לחסד. זה עניין מסוכן מאוד, פסול.

על מה מדובר פה בעצם? ואני עדיין במישור התיאורטי, הקונצפטואלי של השאלה הזאת. בעצם, מדובר פה על הקמת אדמיניסטרציה לאידיאולוגיה, כפי שקוראים לזה בלועזית. אם אתם רוצים לתרגם את זה, זו אדמיניסטרציה לאידיאולוגיה. כשמבטאים את זה במלים הביורוקרטיות האלה, זה

מתחיל להיראות או בלתי אפשרי או מסוכן; ואני אעסוק גם בשאלת המסוכן וגם בשאלת הבלתי-אפשרי.

בוא נלך למסוכן. אני רוצה לשאול את השאלות הבאות, ולפני כן גם אמרנו שלא מקנטרים, אלא מקיימים את הדיון הזה ברצינות: האם האדמיניסטרציה לאידיאולוגיה תחנך לשלמות הארץ ולחשיבותה של ארץ-ישראל בהיסטוריה היהודית ובהווה היהודי, או שמא היא תאמר שיש מה שעדיף מארץ-ישראל השלמה, וחלוקתה טובה יותר, נכונה יותר, צודקת יותר? או שאלה אחרת: למה תחנך האדמיניסטרציה הזאת, מה היא תנחיל לנו? האם היא תחנך, אדוני השר, לריבונותו של האדם על גופו, על תודעתו, או שמא היא תאמר שיש ריבון שהוא מעלינו? האם האדם ריבון על עצמו – וזה זרם שלם בעולם המודרני, ב-300-400 השנים האחרונות – או שמא נאמר שהריבון מצוי גם במקום אחר, הוא לא בגופו של האדם, הוא לא אצל האדם?

האדמיניסטרציה לאידיאולוגיה תברך ותאדיר כל המציל נפש, או כל המציל נפש מישראל? שאלה מסובכת מאוד, קשה. אז מה, האדמיניסטרציה לאידיאולוגיה תבוא ותקבע ותאמר: כל המציל נפש, או כל המציל נפש מישראל? היא תבוא ותאמר: ראו, רק מי שמאמין בריבונותו של האדם על גופו ועל תודעתו מאמין בדבר הנכון, ומי שמאמין בריבונו של עולם איננו מאמין בדבר הנכון? סליחה, יש משהו כזה שנקרא ערך נכון או ערך לא נכון? יש כמה כאלה, אבל עליהם אנחנו לא מתווכחים, זאת לא חוכמה. על "לא תרצח" אין ויכוח; לא לשם זה צריך את האדמיניסטרציה לאידיאולוגיה.

בוא ניקח שאלה אחרת. מה עושה חברה בשאלה מצפונית מן הדרגה הראשונה, והיא מצפונית לכל האידיאולוגיות החברתיות: האם יש נסיבות שבהן סירוב מצפוני לשרת את המדינה תקף ועומד, או שמא תמיד הכרעת הרוב מחייבת אותך? אני מניח שלשנינו תהיה תשובה זהה, אבל, סליחה, מי אמר שהתשובה שלך ושלי היא התשובה הנכונה? ובכלל, תעמוד לא רק השאלה מה הן התשובות על השאלות הללו, אלא גם למי הזכות לחנך את ילדי.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

דוד צוקר (מרצ):

לא, השאלה של הסירוב מטעמי מצפון – – –

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

דוד צוקר (מרצ):

עכשיו כך: יש כמה דברים שאין עליהם חילוקי דעות, ובשבילם אין צורך באדמיניסטרציה לאידיאולוגיה. אני אסביר מה זה. לא צריך לחנך למה חוקי ולמה לא חוקי.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

דוד צוקר (מרצ):

אני מייד מגיע לכך.

יש דבר אחד ברור: כל מה שהוא לא חוקי, אסור לחנך אליו; והדבר השני, שהוא מקובל על כל החברה הישראלית, הוא כללי המשחק. כללי משחק, זו דמוקרטיה. דמוקרטיה היא לא יותר מכללי משחק. גם את זה, בבקשה, לא לשים במעלה שהוא איננו ראוי לה. אלו כללי משחק. אגב, השאלה: מי הוא ריבון, היא, בעיני, שאלה הרבה יותר חשובה או הרבה יותר עם טעם, הרבה יותר עם עומק. כללי המשחק, כן, אלה זהים לכל המערכת, ואני מניח שהחברה הישראלית כולה חושבת שמותר לדמוקרטיה להתגונן נגד מי שמבקש לקעקע אותה, ולכן גם על זה אין ויכוח. לא לשם זה צריך את האדמיניסטרציה לאידיאולוגיה. האדמיניסטרציה לאידיאולוגיה, אם היא רצינית, תצטרך לעסוק בשאלות שמנתי כאן או בדוגמתן, בשאלות החשובות באמת, ואני לא רוצה, אדוני השר, שהמדינה תאמר לילדי מה לעשות.

סיפרתי קודם, שכאשר עבדתי במשרד החינוך, מעט מאוד דברים למדתי מיגאל אלון, ממש מעט מאוד דברים, בניגוד למה שחושבים עליו. דבר אחד אני זוכר שהוא אמר. היה דיון על תלמודי-התורה – האם לתמוך בהם או לא לתמוך בהם. הייתי אז בחור צעיר, ואני זוכר שהוא אמר למי שישב מסביבו: תראו, חברים יקרים, הילדים האלה הם לא של בן-גוריון, הם של ההורים שלהם, וההורים רוצים לחנך את הילדים האלה ביידיש. ואז הוא אמר: הם יהודים בדיוק כמוכם, תנו להם לחנך אותם ביידיש. הילדים הם קודם כול של חברתם, של סביבתם, של הוריהם, ובסוף בסוף הם ילדים של המדינה.

לאן אני מוביל? לא לאיזה עניין תיאורטי מופשט, אלא לדבר הבא: בסופו של דבר, אם רוצים מרכז אדמיניסטרציה לאידיאולוגיה, אני מוכן לדבר אחד: למרכזים לאידיאולוגיות. אם תבוא ותאמר שכל זרם יחנך לשיטתו, לגישתו, להשקפת עולמו ולהיסטוריה שלו – מקובל מאוד. זה לא רק משום שאנחנו פרונאידים. תחושת הרדיפה שלנו מוצדקת לפעמים. ולפעמים היא לא מוצדקת, אבל אשרי פוחד תמיד. אבל אני לא אומר את זה מהטעמים הטקטיים הללו, שהתחלף או לא התחלף שלטון. הפתרון, בסופו של דבר, הוא אוטונומיות; ואגב, במערכת החינוך, כמו בדברים אחרים, ולא מן הטעמים שאתה זעמת עליהם בתקופה האחרונה. אני באמת מאמין באמונה שלמה שאוטונומיות זאת השיטה למערכת החינוך. מערכת החינוך צריכה להיות פדרציה של אוטונומיות.

אני מתקנא בחינוך העצמאי; מתקנא, קודם כול, משום שיש כיוון, יש קו – אני יכול לזהות משהו; אני מתקנא בחינוך הממלכתי-דתי; כן, אני מתקנא גם בחינוך המוכר, שאיננו רשמי, משום שהוא יכול לנהל את חייו בעצמו. יש שם אוטונומיה במובן האמיתי: הורים שיודעים שהם שולחים את ילדיהם לבית-ספר, שפחות או יותר ישאיר אותם בסביבה של הוריהם, של מה שהוריהם רוצים, של מה שחברתם רוצה.

לכן, אם מחנכים לאידיאולוגיות, אם אדמיניסטרציה לאידיאולוגיה – כי אז בריבוי, בלשון רבים. אז זה סיפור אחר לחלוטין. אז המדינה פחות חזקה, וזה לא ענייני אם שר החינוך הוא מהמפד"ל. מה זה ענייני? שר החינוך של מרצ, בסדר? אני לא רוצה ששר החינוך של מרצ יבוא ויחנך את ילדיך בשאלות תורניות. מה פתאום? לא, אני לא רואה לזה מקום. הוא צריך להדיר את רגליו משם. כן, הזרמים חוסלו והם לא יחזרו, אבל השיטה הנכונה היא באמת לתת אוטונומיות.

אגב, בתוך החינוך הממלכתי יכול להיות שתהיינה כמה אוטונומיות ושהתנועה הקיבוצית תחנך כשיטתה, ואם חברת הכנסת דליה איציק לא מסכימה עם שיטת החינוך שלי, אז יהיה ממלכתי כזה, ויהיה ממלכתי אחר – יתארגנו פה 10 בתי-ספר, ו-15 בתי-ספר יתארגנו במקום אחר. זאת השיטה שצריכה להיות. לכן, אם אדמיניסטרציה לאידיאולוגיה, כי אז אדמיניסטרציות לאידיאולוגיות.

הי"ר ב' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת דדי צוקר. אני מזמינה את שר החינוך והתרבות זבולון המר להשיב על ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת דליה איציק ודדי צוקר.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

קודם כול, אני מודה לחברי הכנסת, חברת הכנסת דליה איציק וחבר הכנסת דוד צוקר, שהעמידו את הדיון בדרך שלעניות דעתי צריך להעמיד אותו, כלומר לא באיזה שצף קצף של דברים צדדיים; זה דיון שבאמת צריך לדון אותו בחברה הישראלית, ואני שמח שהוא נפתח פה. אני אומר מראש שאני מציע שהוא יימשך בוועדת החינוך והתרבות. זה לא צריך לבלום אותי לעשות פעולות שאני חושב שצריך לעשות אותן, אין דבר כזה, אבל אני חושב שחשוב מאוד שהן ילון, כל הזמן, בדיון הזה, וכי הוא יהיה בקצב או בביטוי הנכון, וכך עשיתם. אני רק אתייחס לכמה נקודות שנאמרו כאן כפתיחה לדיון, שנעשה אותו בוודאי שיטתי יותר בוועדת החינוך והתרבות, למשל.

אני רוצה להעיר הערות מספר לגבי דעתי. קודם כול, אני מקבל את הדברים של חבר הכנסת צוקר, שכל אחד מאתנו שעוסק בחינוך בכלל או בכל תחום אחר, אבל בחינוך בוודאי, צריך לגשת אליו בענווה, בוודאי לא בכוחניות; גם תוך כדי הקשבה, ולדעת גם שהוא יצטרך לשמוח בחלקיותו. הוא לא הופך עולם. יכול להיות שיש מי שמשלים את עצמם שהם יכולים לעשות את המהפך העצום בכמה שנים, אבל זה עניין מצטבר, או דבר שצריך לעשותו, ובאופן כזה אני מתכוון לכל דבר, אבל גם בתחום הזה.

אני רוצה להתחיל מהכיוון השני ולומר, כי אני חולק על גישתו של יזהר בענווה, אבל אני אומר זאת לעניות דעתי. אני חולק על העניין הזה שבמדינה כמו מדינת ישראל, האפשרות היא בין

אינדוקטרינציה לבין שום דבר, במובן של מדינה נייטרלית. זאת לא מדינת אזרחיה, נקודה, אלא לפי חוקיה היא מדינה יהודית דמוקרטית. ואמרת במקום אחר, שלא ראיתי כמעט שום מדינה לא טוטליטרית שבה כתוב: אנגלית דמוקרטית, צרפתית דמוקרטית, לאומית דמוקרטית. המהות היהודית של המדינה, עם זכויות מלאות, מלאות, מלאות לאזרחינו הערבים. לאזרחי המדינה – זכויות מלאות מלאות. אבל המדינה היא מדינה יהודית – – –

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אז איפה המדינה שלי?

היו"ר נ' חזן:

אם מותר לי רק לתקן – – –

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

תפטור אותי מלענות לך. אם אתה מדבר על מדינת ישראל, אתה אזרח פה, אבל זו מדינה יהודית.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

– – – אני אזרח מדינת ישראל?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

בוודאי.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

– – –

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

בוודאי. מה?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

היא לא מדינת ישראל.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

לא הבנתי.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אם מישהו שואל אותי – – –

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני מקווה שפה אני אפילו בדעה אחת עם חבר הכנסת צוקר. עם חברת הכנסת דליה איציק אני בטוח מחזיק בעמדה אחת; זו מדינה יהודית.

חיים אורון (מרצ):

ודמוקרטיה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

ודמוקרטיה. הרי אמרתי זכויות מלאות, מלאות, מלאות, כדי להגיד: דמוקרטיה.

דוד צוקר (מרצ):

– – – שני תנאים מצטברים: יהודית ודמוקרטיה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

בהחלט. אני מוכן להגיד זאת עשר פעמים, אבל אמרתי זאת.

דוד צוקר (מרצ):

יהודית ודמוקרטיה.

היו"ר נ' חזן:

ויו" החיבור פה היא מרכזית להבנת הנקרא. ויו" החיבור חשובה כאן מאוד.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

האם עלה על דעתך, גברתי היושבת-ראש, שאני מתכוון למשהו אחר?

היו"ר נ' חזן:

לא, לא, רק למען הפרוטוקול. החיבור הוא: יהודית ודמוקרטיה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — — היא לא מדינת אזרחיה — — —

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

— — — היא לא רק מדינת אזרחיה, אלא היא מדינה יהודית — — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

— — — נכון. תראו, זאת מחלוקת שקיימת — — —

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

דוד צוקר (מרצ):

היא לא מדינת אזרחיה — — — לצערי הרב — — —

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

היא מדינה יהודית, יש לה חוק השבות — — —

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

בוודאי.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

נכון. לא משנה, כל אחד בדעתו.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — — זה ההבדל.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

מה זה?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — — זאת מדינה יהודית דמוקרטית זה — — —

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

יהודית ודמוקרטית, אני מקבל את — — —

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

כן, בהחלט. אני רואה שאני מול חברינו הערבים, בסדר, ידעתי שזה יהיה העניין.

דוד צוקר (מרצ):

יש ויכוח בינינו — — —

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אמרתי, מול הערבים. לצערי, אזרחינו הנאמנים. לצערי — הוויכוח, אני אומר, אבל נכון, יש ויכוח. זו מדינה יהודית דמוקרטית, מדינת היהודים, כמו שהרצל אמר.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אבל, אדוני השר — — —

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

חבר'ה, אינכם מאפשרים לי לענות לעניין.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת וליד צאדק – – –

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

– – –

קריאות:

– – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת וליד צאדק, אני ארשה לך לשאול שאלה את השר, אבל תן לו להמשיך שני משפטים, תן לו להמשיך את דבריו.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אם הם לא היו מאחרים הם היו יודעים מה אמרתי. אמרתי שיש להם זכויות מלאות, מלאות, מלאות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה מעמדם במדינה?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אזרחים מלאים, אבל המדינה היא יהודית. מה מעמדם של היהודים באמריקה?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — אמריקנים.

הי"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אלסאנע, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

זה כבר דיון אחר, אבל כדאי לקיים אותו, כי הוא מחדד לנו קצת, חברת הכנסת — — —

דוד צוקר (מרצ):

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני אדבר על זה. מה עושה מדינת ישראל, שהיה בה שר של מרצ, והיא מחליטה על מאה שנות ציונות? מה עושים הערבים באותו זמן?

דוד צוקר (מרצ):

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

חבר הכנסת משה גפני, זה סיפור אחר.

משה גפני (יהדות התורה):

זה הסיפור.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אמרת: סיפור אחר.

משה גפני (יהדות התורה):

זה הסיפור.

קריאות:

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אין סיפור אחר, בסדר, אתה הסיפור.

משה גפני (יהדות התורה):

מה הם היו עושים בלעדי?

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר נ' חזן:

אפשר להמשיך בתשובה.

משה גפני (יהדות התורה):

המדינה היא מדינה כזו שאין ליהודים אחרת.

היו"ר ב' חזן:

חברי הכנסת, הדיון מעניין מאוד, אבל השאלה שהוצגה על-ידי חבר הכנסת צוקר היא אופרטיבית לשר: מה מתכונן המינהל לעשות?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

היושבת-ראש מפרשת – – –

היו"ר ב' חזן:

לא, לא, לא, להיפך, אני מנסה לעזור לך.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

זה דבר ללא תקדים, מעולם לא ראיתי זאת.

היו"ר ב' חזן:

אדוני, אני מנסה לסייע לך – –

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אל תסייעי לי – – –

היו"ר ב' חזן:

– – כדי שתוכל להמשיך.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

עם כל הכבוד – – –

היו"ר נ' חזן:

אם כך, השר ידבר ואני אנהל את הישיבה, אדוני.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

לא, את תדאגי שאני אוכל לדבר.

היו"ר נ' חזן:

זה, בדיוק, מה שניסיתי לעשות, לתת לך את ההזדמנות.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני מודה לך.

היו"ר נ' חזן:

תודה לך.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

יש לי מחלוקת עם יזהר – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

קריאות:

— — —

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת טלב אלסאנע, יכול להיות שגם את זה צריך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר נ' חזן:

השר ימשיך לדבר ויפרש את שאלותיכם – – –

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

הערבים הם חלק מהמדינה, ובמינהל לחינוך הערכי הזה גם הם ייקחו חלק במה שנוגע לתרבותם, למורשתם, לדתם, להבנתם הלאומית ונאמנותם לישראל, כל הדברים האלה, ולדמוקרטיה, כל זה חלק מהעניין, אבל תנו לי ללכת בכיוון שהיושבת-ראש התחילה לרמוז לו.

גם יזהר, באיזה מקום, עבר איזה גלגול מאז. כלומר, נושא השבוי, למשל, ב"חירבת חיזעה", לעומת החינוך שהיה בפלמ"ח וב"הגנה" של אז לגבי טוהר הנשק. באיזה מקום לא אמרת להם: לכו תילחמו. אמרת להם: בכל זאת, בואו נילחם על כמה ערכים שלאורם אנחנו רוצים להתנהג, ולא כולם התנהגו כך אחר כך.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני קודם כול עונה על שתי ההצעות לסדר-היום. השתדלתי להקשיב, אני משתדל לא להגיב מהנייר אלא לנסות לענות ולהשיב, אבל זה לא יכול להיות שלא יאפשרו לי לדבר. הזמן שלי חופשי?

היו"ר נ' חזן:

לא. זמן בתשובה להצעות לסדר-היום – 15 דקות.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

לא יכול להיות 15 דקות כשעשר דקות – – –

הי"ר נ' חזן:

אדוני, אתה בחרת לעשות זאת כך. אני אגן עליך, אבל אני מבקשת שתמשיך בדבריך. תודה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

דעתי הברורה היא, שמדינת ישראל איננה מדינה נייטרלית, היא לא מדינה אדישה לדמותה, היא גם לא כור היתוך, אני מסכים אתך, היא לא מקום שמערבבים את כולם לאותו דבר. בעיני היא פסיפס, היא מוזאיקה, יש לה חלקים שונים, וכל אחד מבטא – ואני אומר משהו לגבי המחויבות הרב-תרבותית. עם מחויבות, כפי שאני אומר, אבל הרב-תרבותיות שלך לצד שאתה עושה אותו.

אין שום סכנה בהקשר הזה, מפני שבסופו של דבר את התורה הזאת מלמדים 100,000 מורים בעלי השקפות שונות, שאף אחד לא יכול להם את היד ואת הראש. אני הולך לדבר אתם ממקום למקום, אני אעשה את זה – אחר כך אני אומר איך אני חושב שצריך לעשות את זה. הם יעבירו את זה בכיתות, לא אני ארצה בכל אלפי הכיתות הקיימות; המורים שלהם הם שילמדו אותם במקום. אבל רבים מהם, בממלכתי היהודי, מרגישים שלא מספיק במדינת ישראל לעסוק רק במדע, רק באוניברסליות; יש מקום גם לייחודיות, וזה לא מנוגד. הם לא מנגדים זה את זה. יש מקום, בחינוך הישראלי, לעסוק גם במה מיוחד לנו כיהודים, כמדינה יהודית, ולערבים כערבים, באשר לערבים.

כאשר חשבתי על הדבר הזה אמרתי: בואו נפתח את הטקסטים, ויעשו אותם אנשים מגוונים. פגשתי בשבועות האחרונים, מלבד הפגישה עם הדמוקרטים שאני עוד מעט אומר עליהם משהו – אלה שעוסקים בדמוקרטיה ובאזרחות – ואמרתי להם שזה חלק מהעניין, מה שנקרא ועדת-קרמניצר. זה חלק מהעניין.

פגשתי את אלה שעוסקים במה שאנחנו קוראים ועדת-שנהר, ומוצאים שם את "אלול", את "אורנים", את "עלמא", את "שחרית"; פגשתי את צבן בהקשר מסוים, ואת ידלין בהסכם של בית-יציב, ואחרים ברמת-אפעל, שעוסקים בזה באופן נהדר. הם עוסקים בהכרת טקסטים ובהתמודדות אתם. כלומר, לא יכול להיות שעם ישראל בתקופה הזאת, בשבר הקיים, יהיה מנותק לחלוטין מאוצרות הדעת שלו עצמו.

לדבר הזה יש הרבה משמעויות. אתה אומר: אני רוצה שהנוער שלנו יצטיין במדע ואני רוצה שנחזק את החלשים, וכל אחד מאלה צריך תוכנית. יש תוכנית הררי, יש תוכנית של יום לימודים ארוך ותוכניות אחרות; וצריכה להיות גם תוכנית שנוגעת במה שאני קראתי – הקניית ערכים. אפשר לקרוא

לזה בכל שם שרוצים. כלומר, איך אתה נותן להם את היהדות שלהם, את הציונות שלהם, את הדמוקרטיה שלהם ואת האזרחות שלהם. איך אתה נותן להם כלים. אתה עצמך אמרת להנחיל וכדומה. אני אומר: נכון, איך אתה פותח לאנשים את האפשרות לעשות את זה.

לכן אני אומר, שזה לא יהיה בדרך של אינדוקטרינציה. גם בחינוך הכללי לא כולם אותו דבר. אני אמרתי למי שרצה להקים את המועצה לחינוך הכללי, שהוא הרוב –75%: זה כבר לא יהיה רוב. נעשה משאל בין מורים, בין הורים, ויהיו כאלה שקרובים לליכוד וקרובים לצומת וקרובים למולדת וקרובים לכל אחד ואחד; ולפי זה יקבעו ההורים את דרכם כמו שהם רוצים.

יכול להיות שזה טוב. כאשר אמרתי אולי יש מי שרוצה לחזור לשבטיות, לכיתיות? יכול להיות. אני אומר: כן, טוב שהמדינה תיתן את הגרעין שלא צריך להתווכח עליו. כמו שאני חשבתי שלא צריך להתווכח עם יהודים על כך שצריך ללמוד תנ"ך; אף שאתה יכול לשאול למה, אולי אני רוצה ללמוד משהו אחר.

את, דליה, שאלת: מי זה. פגשתי עכשיו מאות מנהלי בתי-ספר ומורים. מנהל "בית-חינוך" בירושלים, מנהל "אליאנס" בחיפה, מנהל בית-הספר התיכון של נשר. מאות שיושבים ולומדים ואומרים: נפתחו לנו דברים שאנחנו חושבים שאנחנו כן רוצים להתמודד אתם ולשתף בהם את התלמידים. דווקא בצורה אינטלקטואלית, קוגניטיבית, חווייתית, ברמה גבוהה. כלומר, כן להתמודד עם אוצרות הדעת וגם עם השפה המשותפת שצריך ליצור בין חלקים שונים בציבור, כדי שתהיה יותר הידברות בגילים רכים יותר, בין מורים, בין מחנכים, בין מפקחים, בין תלמידים.

אני הייתי רוצה שיותר ויותר אנשים יעשו. אני אפגש בבתי-הספר. דליה או דדי, אתם אמרתם שיש ציבור שמרגיש שהוא נחנק.

הי"ר ב' חזן:

אדוני השר, אם אתה יכול לחתור לקראת סיום.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

חמש דקות.

הי"ר ב' חזן:

שלוש דקות.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

ארבע דקות. גמרנו על ארבע.

היו"ר נ' חזן:

איך קל לפעמים להגיע להסכמה. אדוני, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

חברת הכנסת איציק, זה גם לא נכון. כל פעם יש מישהו באופוזיציה ומישהו בקואליציה. אני לא אגיד לך מה אני הרגשתי במשך ארבע שנים. הצד השני שנמצא באופוזיציה גם מגזים. אני מקבל שיש הגזמה מכל צד. הוא מרגיש שעולמות נהרסים. לא.

משה גפני (יהדות התורה):

כאשר אנחנו הרגשנו את זה באופוזיציה, זו לא היתה הגזמה, זו היתה אמת.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

יכול להיות, כל אחד לפי תחושתו.

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת גפני, אמרו לי שבקואליציה אתה מרגיש יותר גרוע.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

נכון אמרתם פה – יש לנו בעיה בנושאים האלה. כמו שהיו מאשימים לפעמים את יהודי ארצות-הברית או יהודים במקומות אחרים בנאמנות כפולה, כלומר, לערכים כאילו סותרים. אין אדם שאין לו כמה נאמנויות בלבו אם הוא איש בר לבב ובר נפש. כלומר, יש לו אמונות מסוימות – מוסריות, ערכיות, לאומיות, חברתיות. ונצטרך למצוא דרך – זה חלק מהשפה של קרמניצר דווקא – איך אנחנו מגיעים זה אל זה ומדברים בינינו כדי שנוכל להבין את הדברים האלה ולהסכים עליהם. לא שאני מסכים אתך, שאני צריך להתנהג כמוך ואתה צריך להתנהג כמוני. זאת לא הכוונה. אלא הכוונה שכולנו נדע מהם אוצרות הדעת שלנו. נתחיל באוניברסלי ונראה שאין סתירה בין ייחודיים לכלליים.

ניתן למגזר הערבי באמת יותר מאשר עד עכשיו, לעסוק בערכים שהוא מאמין בהם והם היו בצמצום. לא רק לבנות בניינים, וזה חשוב, אלא גם לדבר על הדברים האלה. אלה הכיוונים שאני חושב עליהם ורוצה אותם.

דוד צוקר (מרצ):

זה מסובך גם לעזמי בשארה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

גם פה יש גוונים. אני מכיר את זה, חבר הכנסת צוקר. עכשיו אני מסיים, כיוון שהיושבת-ראש, בצדק, לא נותנת לי להמשיך.

אין ספק שזה יהיה הכיוון של ועדת ההיגוי. אני לא נכנס בדיוק לשאלה איך זה יהיה מאורגן. אני עצמי אפילו לא יודע איך זה יהיה מאורגן. אני יודע על מה הוא יהיה מבוסס – לתת משקל גדול מאוד למה שנקרא ועדת-שנהר, משקל גדול מאוד למה שנקרא ועדת-קרמניצר. כלומר, לתת משקל גדול לאותם תחומים שבהם אנחנו עוסקים בערכים יהודיים, ציוניים, אזרחיים, דמוקרטיים. לתת לדברים האלה משקל גדול במערכת. לא מספיק לתלמיד ישראלי ללמוד רק את הדברים האחרים.

עכשיו לגבי האדם המסוים. ודאי שפורמלית וחוקית נפעל בדיוק כמו שפעלו כל שרי החינוך האחרים; כך אני רוצה לקוות – באופן אמיתי, באופן חוקי. המכרז יהיה מכרז. אני בשום אופן לא מקבל חשדנות של כולם. לומר שאדם פסול מכיוון שהיה ב"בני עקיבא". זה פוסל גם אותי, גם אני הייתי ב"בני עקיבא".

דליה איציק (העבודה):

זה מה שאמרתי?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

לא.

היו"ר ב' חזן:

אדוני השר, ארבע הדקות שהסכמנו עליהן חלפו.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

דיברנו על ארבע ממש?

היו"ר נ' חזן:

ממש.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

רק מאחר שהיושבת-ראש מכריחה אותי, אני אומר: אנחנו נעשה לפי החוק. הוא באמת אדם מצוין. אמרו עליו הרבה דברים, ולא הוא אמר את כל הדברים האלה, והוא לא חושב שצריך להיות רוב לא דמוקרטי אמיתי.

דליה איציק (העבודה):

אז הוא יהיה?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

יהיה מי שייבחר, ואני חושב שהוא ראוי להיבחר. הוא ראוי מאוד להיבחר. כל עוד שהוא לא נבחר הוא לא נבחר, אבל הוא ייבחר כמו שצריך.

דליה איציק (העבודה):

אף-על-פי שהוא קורא למרד?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

הוא לא קרא למרד.

היו"ר נ' חזן:

על כן, אדוני השר, מה אתה מציע?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

לכן אני מציע, כיוון שלא נותנים לי יותר אפשרות לשכנע את החברים שאני צודק, להעביר את הנושא לוועדת החינוך.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך. חבר הכנסת אברהם שטרן מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת דליה איציק. השר ודאי ער לעובדה שיש לכנסת תקנון ויש גם מגבלות זמן. משום שהדיון היה ענייני ומעניין, נתתי לו להימשך.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

ממש אין לי כעס עלייך.

היו"ר נ' חזן:

תודה.

אברהם שטרן (מפד"ל):

אני מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת דליה איציק, כי היא אמרה: בואו נפתח ויכוח בחברה הישראלית, בואו נדבר. אבל היא ישר אומרת לשר החינוך: תחזור בך, אל תמנה אותו וכו'. תפקיד ראשון של המינהל שיקום יהיה ללבן את הדברים. אבל בעיקר משום ששמעתי בדברייך נימה פוליטית יותר מאשר ערכית. בכלל, בחודשים האחרונים מאז כוננה הכנסת – – –

דוד צוקר (מרצ):

כל הפוליטיקה היא ערכית.

אברהם שטרן (מפד"ל):

אני חוזר בי, מפלגתית.

דליה, את אומרת, שהמפד"ל, שהיתה גשר, היא לא מה שהיתה; שתנועת "בני עקיבא" היא לא מה שהיתה.

דליה איציק (העבודה):

גם אתה חושב כך.

אברהם שטרן (מפד"ל):

דליה, מה שאני חושב אני אומר.

דליה איציק (העבודה):

לכן הקו שלך היה מנצח.

אברהם שטרן (מפד"ל):

מפא"י כן מה שהיתה פעם? "הנוער העובד" הוא כן מה שהיה פעם? אתם הולכים בדרכיו של בן-גוריון?

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת שטרן, אתה במסגרת דקה. בבקשה.

אברהם שטרן (מפד"ל):

כן, אני יודע. אני רוצה לומר שני דברים, ובזה אני מסיים. תנו לעניין הזה צ'אנס. אני אומר בכנות: היתה ירידה של ערכיות בחינוך במדינת ישראל, ואני לא רוצה להביא אינדיקציות לעניין הזה.

דליה איציק (העבודה):

למה איש דתי? שיעמוד בראש איש חילוני; זה 75%.

אברהם שטרן (מפד"ל):

תנו למינהל צ'אנס לקום. ילבנו שם את הדברים ברוח טובה. הציטטה שהבאת מההחלטות אינה קשורה למועמד אברהם ליפשיץ. הוא אדם רציני מאוד.

דליה איציק (העבודה):

אתה לא יודע.

אברהם שטרן (מפד"ל):

למה את אומרת?

דליה איציק (העבודה):

הוא היה בישיבה.

היו"ר נ' חזן:

חברת הכנסת איציק.

אברהם שטרן (מפד"ל):

דליה, את לא מכירה את האיש. לא משום שיש אחווה של מזכ"ל "בני עקיבא". אני יכול להסיר את הצעתך בדיבור, אני לא יכול בכוח, אז תיתני לי לדבר.

היו"ר נ' חזן:

ואתה תסיים את דבריך.

אברהם שטרן (מפד"ל):

אני כבר מסיים. לכן התביעה שלך, על פניה, שלא להקים את המינהל, שלא לתת לאיש צ'אנס, איננה נכונה. תגלי את קצת אבירות בעניין. נתחיל לטפל. תוכלי להביא עוד הצעות כהנה וכהנה. תראי שהדבר יהיה; אם, כפי שאני מבין את שר החינוך, הוא יוסיף לערכיותה ולחינוכה של מדינת ישראל.

היו"ר ב' חזן:

תודה רבה.

חבר הכנסת בנימין אלון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דדי צוקר. חבר הכנסת אלון, במסגרת דקה. אם לא, נסגור מיקרופונים. תודה.

בנימין אלון (מולדת):

תודה על האיום, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ב' חזן:

לא, אני אומרת את זה לחברי הכנסת.

בנימין אלון (מולדת):

הבנתי שאת מדברת באופן כללי. כן, הבנתי.

היו"ר ב' חזן:

תודה.

בנימין אלון (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת צוקר, אני ואתה אוהבים יושר אינטלקטואלי. שמעת על הקוד האתי של אסא כשר? הרמת קול? אמרת שאסא כשר מבטא – – –

הי"ר ב' חזן:

כשר – במלרע.

בנימין אלון (מולדת):

השם הוא שם כשר. סבו היה הרב מנחם מנדל כשר – במלעיל.

מישהו אמר כאן שהוא מבטא אולי קומץ קטן מאוד של אנשים כשהוא מוריד את המלים "אהבת מולדת", בלי ההקשר המפלגתי עכשיו, מהערכים של צה"ל? אני לא שמעתי שאז קמו אנשים.

חבר הכנסת צוקר, גם לי יש הערות על ערכים, וגם אני חושב שלא צריך להיות פטרוני ולקבוע. אדרבה, אם תהיה אוטונומיה, אני לא יודע למה השר נבהל מזה. תהיה אוטונומיה של מרצ בחינוך. כמו שיש חינוך עצמאי, יהיה חינוך מרצ. אפילו בבית-המשפט יהיה תקן, נגיד של השופט חיים כהן, אחרי זה יהיה שם פעם אחת רובינשטיין, פעם שולמית אלוני. יהיה תקן בבית-המשפט העליון למרצ, למה לא? גם בחינוך הערכי, שתהיה להם האוטונומיה שלהם, הסקטור שלהם, וסוף-סוף הציבור הדתי, אדוני השר – – –

הי"ר ב' חזן:

ועל כן, חבר הכנסת אלון.

בנימין אלון (מולדת):

אני מסיים.

– – – הציבור הדתי-לאומי יפסיק לראות את עצמו כסקטור, וידון, האם לנצח צריך מפלגה דתית. אבל זה ביני לבינך, במקום אחר.

אני מבקש להסיר את ההצעה כי היא לא סובלת מספיק מיושר אינטלקטואלי.

הי"ר ב' חזן:

תודה רבה.

חברת הכנסת דליה איציק, האם את מסכימה להעברת ההצעה לדיון בוועדת החינוך?

דליה איציק (העבודה):

אני, בהסכמת השר, מסכימה לדיון במליאה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אם מבקשים לקיים את הדיון במליאה, לא אכפת לי.

היו"ר נ' חזן:

אין התנגדות לדיון במליאה.

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו מצביעים.

משה גפני (יהדות התורה):

דיון במליאה? אני מבקש להעביר לוועדה.

היו"ר נ' חזן:

אם כן, חבר הכנסת וליד צאדק ביקש. הוא איננו. חבר הכנסת עזמי בשארה מבקש להסיר.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שהציבור הלאומי-דתי יפסיק להרגיש כסקטור רק כאשר הוא ינהל את כל הערכים של המדינה. לדעתי, לכך מתכוון בני אלון כאשר הוא אומר: הציבור הלאומי-דתי יפסיק להתנהג כסקטור. כלומר, הוא יהיה ממונה על חינוך לערכים בכל מדינת ישראל.

בנימין אלון (מולדת):

אינשאללה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני חושב שירדתי לסוף דעתך. אתה אומר אינשאללה, אני חושב שזה מה שאתה חושב.

גברתי היושבת-ראש, לדעתי, כל הקונצפציה של חינוך לערכים בנויה על טעות אחת גדולה, כאילו בחינוך הישראלי היום אין ערכים, ובשביל שיהיו ערכים, צריך להקים מינהל לערכים, מחלקה לערכים.

פרופסור דני בר-טל הראה לנו לאחרונה, שבלימודי ההיסטוריה, בלימודי התנ"ך שקיימים במדינת ישראל, בסך הכול בכל הלימודים, חוץ אולי מאשר בלימודי הטבע, יש ערכים. בבסיס הלימודים בארץ ובבסיס החינוך יש ערכים. לדעתי, צריך לבדוק על אילו ערכים מחנכים היום את הצעירים בארץ.

לדעתי, הבסיס טמון במה שאמר כבוד השר, כאשר הוא דיבר על מדינה יהודית-דמוקרטית. הוא עצמו, אני חושב שהוא יסכים אתי, לא מפריד, כאשר הוא מדבר על יהדות, בין לאומיות לדת. כלומר, הבעיה הזאת היא בבסיס החינוך לערכים של כל תוכניות הלימוד בארץ, כאשר מדינת ישראל היא מדינה דתית ולאומית באותו זמן. השאלה היא, מהו היחס לאחר, האם זה יהיה חינוך לאומני או לא. תודה רבה.

הי"ר נ' חזן:

תודה רבה לחבר הכנסת בשארה.

חבר הכנסת וליד צאדק ביקש להעביר לוועדה את ההצעה של חבר הכנסת דדי צוקר, בבקשה.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שהדיון שמתנהל פה הוא דיון חשוב ביותר, מכיוון שבהעדר חוקה ובהעדר ערכים מוצקים מעוגנים בחוק, יש צורך לדון בעניין הזה, איך ליצוק תוכן, מהות וערך למדינת ישראל. אני חושב שהדיון שמתנהל היום הוא ראשיתו של דיון. בעבר עשו לנו שטיפת מוח שמדינת ישראל נלחמת על קיומה. היום הגיע הזמן שנדון על התוכן, על המהות, על היחס של מדינת ישראל לאזרחיה הערבים. שמענו פה דברים שאני לא מסכים אתם בכלל. מדינת ישראל היא מדינה לכל אזרחיה, ואני חושב שהגיע הזמן שנדון בעניין הזה.

הי"ר נ' חזן:

תודה רבה לחבר הכנסת צאדק.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על דיון במליאה בהצעות לסדר-היום של חברי הכנסת דליה איציק ודדי צוקר בנושא המינהל לחינוך ערכי. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 3

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר נ' חזן:

אם כן, ברוב של 13 בעד, שלושה נגד, אני קובעת שיתקיים דיון במליאה בהצעות לסדר-היום בנושא של מינהל לחינוך ערכי.

אברהם שטרן (מפד"ל):

מה ההחלטה?

היו"ר נ' חזן:

במליאה.

אברהם שטרן (מפד"ל):

לא זה מה שאמרת.

היו"ר נ' חזן:

השר הסכים לדיון במליאה.

אברהם שטרן (מפד"ל):

— — —

הי"ר נ' חזן:

חבר הכנסת שטרן, אני עורכת קודם כול הצבעה על דיון במליאה. ברגע שיש רוב לדיון במליאה, אין צורך לשאול לגבי ועדה. אני מפנה אותך לתקנון הכנסת. מזכיר הכנסת כאן, והוא מאשר את דברי.

חברי הכנסת, בעניינים תקנוניים, הנשיאות ומזכירות הכנסת אמונות על התקנון. תודה.

הצעות לסדר-היום

הקריטריונים בקבלת מלגות

הי"ר נ' חזן:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, סדרה של הצעות דחופות לסדר-היום מס' 796, 808, 816 ו-838 בנושא: הקריטריונים לקבלת מלגות. הדובר הראשון הוא חבר הכנסת עזמי בשארה. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה.

חברי הכנסת, אלה הצעות דחופות, במסגרת שלוש דקות. אני אקפיד. סדר-היום של הכנסת עמוס במיוחד ויתחולל נס אם נוכל לסיים את סדר-היום לפני חצות בקצב הזה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, אולי זה קשור לערכים ולנושא שדנו בו לפני רגע. אולי זו המחשה לשר החינוך, כאשר הוא דיבר על מדינה יהודית ודמוקרטית, מה משתמע מהמלים 'יהודית' ודמוקרטית, מה זה 'קצת יותר יהודית' או 'קצת יותר דמוקרטית'?

סגן השר פלד אמר בשבוע שעבר, ואני מצטט: "גיליתי שלפני כשנה ביטל שר החינוך הקודם אמנון רובינשטיין את הקריטריון שמדבר על שירות בצבא או שירות לאומי. אני חושב, שבימים של ירידה במוטיבציה לשרת בצה"ל, ראוי שמשרד החינוך, כמשרד של הממשלה הלאומית, יחזיר את הקריטריון הזה לראש סולם הקדימות".

עוד אמר פלד: "כוונת ההצעה שלי, ואני מקווה שזו תהיה גם התוצאה שלה, היא הגדלת חלקם של הסטודנטים היהודים שנהנים ממלגות והקטנת חלקם של הסטודנטים הערבים".

הדברים האלה עוררו סערה ציבורית, כמובן, במיוחד במגזר הערבי, אבל גם אנשי חינוך ישראלים וחברי כנסת הצטרפו לסערה הזאת.

הממשלה הזאת, יותר מכל ממשלה אחרת, אוהבת לדבר על חינוך לערכים.

אני לא יודע למה אנשי דת או אנשים דתיים חושבים שיש להם מונופול על הערכים, ולמה יש אצל דתיים מחשבה, שככל שמדינה עוברת נורמליזציה היא נהפכת למדינה שיש בה פחות ערכים. למשל, אם יש שוויון במלגות – אז יש פחות ערכים, או משהו כזה. כל חברה שעוברת נורמליזציה היא חברה שלטעמם יש בה פחות ערכים. צריך להחזיר ערכים. מה זאת אומרת? – להחזיר את חוסר השוויון, להחזיר ערכים מסוג מסוים.

מי אמר שתפקידה של מלגה באוניברסיטה הוא לעודד מוטיבציה לשרת בצה"ל? מי אמר זאת? מאין הדבר הזה? מי אמר שזה תפקידה של מדיניות מלגות במדינה נורמלית ודמוקרטית? אם רוצים לעודד מוטיבציה לשרת בצה"ל – ואני חולק על כך שזה העניין אצל הנוער. לדעתי, מה שצריך לעשות זה לחנך את הנוער כך שלא יתעללו בערבים, כפי שראינו לפני יומיים בטלויזיה. זה אולי משהו שחשוב למערכת החינוך ולמערכת אוניברסיטאית לעשותו. אבל עידוד מוטיבציה לשירות בצה"ל הוא לא מטרה ראויה של מערכת חינוך במדינה דמוקרטית. כשנאמר גם שזה יהיה על חשבוני, כלומר שמי שלא שירת יקבל פחות מלגות, או לא יקבל מלגות בכלל, כי לפני זה הוא לא קיבל מלגות – זה בכלל לא מקובל עלינו.

לכן, הסטודנטים הערבים, אנשי החינוך הערבי, האוכלוסייה הערבית ולדעתי גם אתם צריכים להרעיש עולמות. אסור שזה יהיה מקובל בכלל. אסור שדברים כאלה ייאמרו במדינה דמוקרטית; יהודית או לא – לא אכפת לי, אתם תוסיפו. במדינה דמוקרטית אסור שהדברים האלה ייאמרו.

אדוני שר החינוך, סגן שר החינוך, אני מקווה שהתוצאה של ההצעה שלי לא תהיה שחלקם של הסטודנטים היהודים יגדל וחלקם של הסטודנטים הערבים יקטן. אסור שהדברים האלה ייאמרו ואסור שהדברים האלה יישמעו. ואת זה עוד אומר סגן שר החינוך, שתפקידו לחנך. על מה? על אילו ערכים אתה מחנך?

לדעתי, סגן השר פלד טעה. טוב מאוד אם הוא יגיד שהוא טעה ויחזור בו מדבריו. לדעתי, כאן, בכנסת, על-ידי ההצעות הדחופות, אנחנו נותנים לסגן השר פלד הזדמנות פז לעמוד כאן על דוכן הכנסת ולומר זאת.

נואף מסאלחה (העבודה):

וגם לשר.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אנחנו אפילו לא מבקשים התנצלות. אנחנו רק מבקשים שהוא יחזור בו מהדברים שהוא אמר. או שהוא יגיד: לא הבנתי כראוי, לא הבנתי נכונה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

הוא נגד מדינת היהודים.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

יש להסיר מייד מסדר-היום הציבורי של הפוליטיקה הישראלית את ההצעות האלה של סגן השר פלד.

נואף מסאלחה (העבודה):

חבר הכנסת בשארה, שר החינוך אומר שאתה נגד צה"ל.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת בשארה. אני מזמינה את חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה. אחריו – חבר הכנסת דוד אזולאי.

נואף מסאלחה (העבודה):

השר המר, זה לא נכון שהוא נגד צה"ל.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שברוח טובה וגם בחיוכים, כפי שנהג השר, אפשר לבטא את הדברים ואת המצב הקשה שבו אנו נמצאים. אני אומר בפה מלא – ואלה הן עובדות – שמערכת החינוך במגזר הערבי איננה עושה את המינימום שבמינימום הדרוש כדי לקדם את החינוך הזה. הדברים זועקים לשמים, החל בגיל הרך, גיל שלוש-ארבע, ועד הסטודנטים. נדמה לי שזה איננו שנוי במחלוקת.

אבל, הנה בא סגן שר החינוך ופתאום הוא שופך לתוך הכעס הזה והמחסור הזה איזו נימה גזענית. פשוט מאוד, רק גזענות יכולה להוביל לקו מחשבה כזה. מה לחינוך ולצה"ל? אנחנו אומרים שאנחנו רוצים מלגות לסטודנטים. למה זה צריך להתפרש כאילו אנחנו נגד צה"ל, כפי ששמעתי עכשיו?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

זה לא זה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אין שום קשר. להיפך. כשתולים את המלגות ואת העזרה לסטודנטים בקריטריונים מלאכותיים כאלה, שאין להם שום נגיעה אמיתית לעניין של חינוך – זו הגזענות. את זה צריך לגנות. זו הנקודה.

לכן, אני מצטרף לקריאת חברי, שאכן סגן שר החינוך חייב לפחות לחזור בו. אולי הוא ימצא לנכון, כסגן שר החינוך, לעשות זאת. הוא ראוי לכך שיכה על חטא ויביע צער על פליטת-פה שיצאה מפיו. אבל בוודאי הוא צריך לחזור בו. זה שיקול מוטעה, שמקומו לא יכירנו לא במערכת החינוך ולא במדינה דמוקרטית. לא נתווכח עכשיו על מדינה יהודית ולא יהודית, כי זה לא המקום ולא העניין.

אני רוצה להוסיף עוד משפט אחד בעניין של מדינה לאזרחיה. נעזוב את הצד הפוליטי. כאשר אומרים מדינה יהודית ודמוקרטית, הרי הכוונה בדמוקרטיה היא שהמדינה היא מדינה לכל אזרחיה. אם היא דמוקרטית, היא צריכה לתת שוויון לכל אזרחיה, בלי הבדל. אם אכן זו המדיניות – אנחנו נברך על כך, ואנחנו רוצים לראות את הדברים האלה בשטח. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה לחבר הכנסת דהאמשה. הדובר הבא – חבר הכנסת דוד אזולאי. אחריו – חבר הכנסת שמריהו בן-צור.

דוד אזולאי (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, עמיתי חברי הכנסת, סגן שר החינוך הודיע כי רק סטודנטים שסיימו שירות צבאי זכאים לקבל מלגות ומענקים. לדעתי, זוהי שלילת סיוע לגיטימי מהסטודנטים הערבים. כתנועה שחרתה על דגלה הסרת הקיפוח בצורות השונות, כששומעים הודעה מעין זו – זה מקומם. מן המפורסמות הוא, שיושב-ראש התנועה, הרב אריה דרעי, כשר הפנים, עשה רבות להסרת הקיפוח בכלל וביישובים הערביים בפרט, על מנת שלא יתהלכו בתחושת קיפוח.

דיון מעין זה היה בוועדת החינוך בעניין ההחלטה לתקצב ארגוני נוער ציוניים, ובכך רצו בעצם למחוק את תנועות הנוער החרדיות.

דוגמה נוספת – כיום קיים עוול משווע וזועק לשמים במתן משכנתאות גבוהות ליוצאי צבא, לעומת משכנתאות נמוכות לאברכים, שכל חטאם הוא בכך שהם יושבים ולומדים תורה במדינת ישראל הדמוקרטית. זאת למרות מצוקת הדיור הקשה שבה הם שרויים וממנה הם סובלים.

כל פעם יש גזירה חדשה במסווה כזה או אחר, וכל פעם זה נועד לפגוע במיעוט אחר. והכול בשם החוק והדמוקרטיה. אינני שולל, חלילה, מתן זכות יתר לחייל המשוחרר, אך מכאן ועד לפגיעה באוכלוסייה מוגדרת, רחוקה הדרך. במקרה דנן, בהכרזה מסוג זה עלולים להשיג תוצאה שאולי לא חשבו עליה. כאשר מונעים מסטודנט ערבי מלגות, לא מותירים לו ברירה אלא לצאת ללמוד באחת מהמדינות העוינות, שמהן הוא יחזור עם השקפה גרועה ועקומה – נגד מדינת ישראל. זאת במקום שהוא ילמד כאן, בסיום לימודיו יתרום למשק המדינה ויהיה סמל ודוגמה בנאמנותו למדינת ישראל במקום מגוריו.

יש למצוא דרכים לאפשר לסטודנט הערבי לזכות במענקים, ואילו לסטודנטים יוצאי הצבא יש לתת ניקוד מועדף או בonus. אבל שלילת הטבה מסטודנט ערבי – זה לא דמוקרטי.

בבחינת קריטריון מעין זה שהצהיר עליו סגן שר החינוך, צריך להביא בחשבון שיש גם נכים, שגם הם עלולים לסבול מהחלטה מעין זו.

לסיכום, גברתי היושבת-ראש, אני פונה למשרד החינוך ומבקש לבטל את ההחלטה ולאפשר לכל סטודנט, ללא הבדל מוצא, ללמוד באוניברסיטה ולזכות במלגות ובמענקים על מנת שיוכל לממן את לימודיו לתואר הנכסף.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת דוד אזולאי. אחרון המציעים, חבר הכנסת שמריהו בן-צור – בבקשה. אחריו – ישיב שר החינוך זבולון המר.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

כבוד היושבת-ראש, כבוד השר, כנסת נכבדה, אדוני השר, השתתפתי בישיבת ועדת החינוך של הכנסת, שדנה בנושא המוטיבציה לשירות בצה"ל. שמעתי את סגן השר. אני לא מבין על מה הצעקה. סגן השר אמר בפירוש, שאחד האלמנטים שצריך להגביר באמצעותם את המוטיבציה לשירות בצה"ל הוא מתן עדיפות לחיילים אשר משרתים שלוש שנים. הוא לא אמר בשום פנים ואופן שצריך למנוע זאת מסטודנטים שהם ערבים, או מחברים שלומדים בישיבות וכן הלאה. הוא לא אמר זאת בכלל.

אני ישבתי במשך כל הישיבה הזאת והשתתפתי בה, ואני שמעתי את הדברים שאמר סגן השר, ואני לא מבין על מה הצעקה. אני מאמין באמונה שלמה, כאיש חינוך, שצריך לתת למי שמגיע לו, למי שמגלה יכולת מרבית. צריך לעודד אותו להעניק לו מענקים, סטיפנדיות וכן הלאה. זה מקובל עלי, ולא משנה לי אם הוא יהודי או ערבי. זה לא משנה כלל. הדברים מקובלים, פה כמו בכל מדינה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

סליחה רגע, סליחה. אני שמעתי את סגן השר. אני שמעתי אותו מדבר באותה ישיבה. כבוד סגן השר אמר בפירוש, שאחד הפתרונות בנושא המוטיבציה והגברתה בקרב חיילי צה"ל הוא מתן עדיפות על-ידי מענק מיוחד למשרתים בצה"ל.

— — — אדוני השר

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אדוני השר, היום הייתי בבקו"ם בתל-השומר. בשעה טובה ומוצלחת הבן שלי גויס. ראיתי שם הורים ששולחים את ילדיהם לשרת במשך שלוש שנים את המדינה הזאת, את העם הזה. יש שלא עושים זאת. הגיע הזמן לפצות אותם צעירים שעושים שלוש שנים ביחידות קרביות ולתת להם את מה שמגיע להם, ומגיע להם. לכן אני לא רואה שום סתירה, ואני מסכים עם סגן השר, שיש לתת עדיפות למשרתים בצה"ל. תודה רבה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

— — — יש סתירה

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אין שום סתירה. צריך להמשיך במה שאלה מקבלים, ולתת עדיפות למי שמשרתים בצה"ל.

הי"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת בן-צור, ומזמינה את שר החינוך. שר החינוך, אני מזמינה אותך להשיב על ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת. וכדי שתהיה לך הזדמנות להשיב וכדי שכולם ישמעו אותך, הואל נא לעלות לדוכן.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

תודה לך, חבר הכנסת שמריהו בן-צור.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

למה רק לו?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

מפני שהוא היחיד שאמר את האמת. הוא היחיד מבין הדוברים שהיה באותה ישיבה בוועדה ושמע את הדברים שלי. כל היתר הסתמכו על ידיעות מפי עיתונאים.

הי"ר נ' חזן:

אדוני השר, בבקשה. עשר דקות.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

קודם כול, אני קושר את הנושא הזה גם לדיון הקודם. אני מאוד מצטער לשמוע מחלק מהדוברים, כמו חבר הכנסת עזמי בשארה, דברים שמהם משתמע כאילו יש פה איזו מחלוקת על היותה של מדינת ישראל מדינה יהודית. כאילו כאשר אני אומר מדינה יהודית, שלכל אזרחיה יש זכויות, זה לא טוב. זו מדינה יהודית, לפי חוק, אלא אם כן אתה רוצה לשנות את החוק הזה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

לא מערערים על העובדה. זו העובדה, שמדינת ישראל היא מדינה יהודית. יש לנו עמדות שונות לגבי

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

ומכאן לנקודה שנייה. אני חושב שלא נכון עשית כאשר ביטאת דברים שמהם השתמע שכאילו זו שגיאה של מערכת החינוך הישראלית כאשר היא רוצה לחנך ולעודד אנשים להגן על עמם ועל מולדתם. זה יכול היה להשתמע מהדברים שלך. כך אני שמעתי אותם. אתה אומר שאין זה תפקידה של מערכת החינוך לעודד גיוס לצה"ל. נכון שתפקידה של מערכת החינוך הוא לחנך אותם גם לדברים מוסריים כלפי כל האזרחים, לפי הדוגמה שהעלית, אבל חובתה בהחלט לחנך את האנשים להקדיש נפשם וזמנם להגן על מולדתם ועל עמם.

מותר למדינה להחליט שהיא רוצה להוקיר את הלוחמים שלה, את מי שמקריבים את נפשם ונותנים את זמנם שלוש שנים למדינה, ולומר להם: ניתן לכם פתרונות שונים, אם זה דרך חוק חייילים משוחררים, שכולל מלגות ומשכנתאות, או בכל דרך אחרת. אדם שמקריב את נפשו, מגיע לו שיהיו לו יתרונות. אני בהחלט אומר את הדבר הזה. אני הייתי אפילו מבחין בין מי שלוחם ממש לבין מי שעושה פחות. כלומר, אני מבחין בין מי שמקדיש לנושא הזה הרבה מכוחותיו, ואומר שמגיע לו יותר.

אבל, אין לזה שום קשר, ואני אומר זאת באופן חד-משמעי, ידידי חבר הכנסת מסאלחה, עם פגיעה במלגות של הערבים לאוניברסיטאות. זה גם לא יהיה בעתיד. אין לזה שום קשר עם פגיעה במלגות של הסטודנטים הערבים באוניברסיטאות.

אם אנחנו באמת רוצים לתת יתרון בקריטריונים למי שמשרתים בצבא וכדומה, כי אז צריך להגדיל את מספר המלגות, ולאפשר לתת להם נקודות או בונוס, כפי שאתה הגדרת את זה. אני חושב שזו הכוונה, וצריך שיהיה ניקוד מועדף ובונוס, אבל זה לא צריך לפגוע באחרים, ואין לקשור בין הדברים. למדינה מותר, והיא אף צריכה להגיד שהיא מעודדת, אבל היא צריכה לא לעשות – – –

לכן, אני אומר שאני חושב שכן צריך לתת העדפה בנקודות למי שמקדיש שנים לצבא, אבל זה לא צריך לפגוע אף לא באחד מהסטודנטים הערבים, ואני צריך לדאוג לכך שיהיו אמצעים מספיקים, כדי שהם לא ייפגעו ולא יהיו פחות ערבים שיקבלו מלגות. אין פה שום כוונה צדדית, יש פה כוונה לגופא; לא יותר מזה. לכן, לא צריך גם לבטל החלטה, כי אין החלטה לשנות, ולא צריך לבטל החלטה.

אני מציע לכנסת, אם לא להסתפק בדברי, ואני מניח שלא יסתפקו, כי אז להעביר את הנושא לוועדת החינוך.

הי"ר נ' חזן:

אני מודה לשר החינוך והתרבות.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

ביקש סגן השר פלד רשות לומר משהו במשך שתי דקות, וברצון אאפשר זאת מזמני. אמרו עליו כאן דברים שהוא רוצה להגיב עליהם ולהעמיד דברים על תיקונם. וגם חברים ביקשו ממנו שיאמר.

נואף מסאלחה (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, יש לאפשר לו – – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אם כך הדברים, אז למה רצית להעביר זאת לוועדה?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אמרתי שאם אתם מסתפקים בדברים שאמרתי, אני מודיע לכם שזאת כוונתי, ואז אולי נסתפק בזה. זה עדיף בעיני. זו כוונתי, חד-משמעית, ואמרתי זאת עוד באותו יום. למה להמשיך לחטט בזה ולהעביר לנושאים אחרים? אם אתם מסתפקים בדברי, אני מאוד אשמח.

סאלח טריף (העבודה):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר נ' חזן:

אני אשאל את המציעים אם הם מסכימים להצעתך, אדוני השר. בינתיים אזמין את סגן השר, שהוא גם מושא – – –

סאלח טריף (העבודה):

– – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

הי"ר נ' חזן:

חבר הכנסת בדש, לפני משורת הדין – – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

הי"ר נ' חזן:

חבר הכנסת בדש, בבקשה ממך.

חברי הכנסת, לפני משורת הדין אפשרתי לסגן השר לעלות לדוכן לשלוש דקות להתבטא. אני מבקשת להקשיב, ואז גם נמשיך בפרוצדורה. תודה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושבת-ראש, תודה רבה לך. חברי הכנסת, כבוד השר, חייבים להבין את הקונטקסט של הדברים שנאמרו. היתה ישיבה של ועדת החינוך של הכנסת, שעסקה בהעדר מוטיבציה בקרב הנוער להתגייס לצבא. ראש אכ"א הציג את המדרג שיצר הצבא בקבלת המשכורת. חייל קרבי מקבל היום פי שניים-וחצי ממה שמקבל חייל שמשרת בקריה או בכל חיל אחר של שירותים. מה זה מדרג?

סופה לנדבר (העבודה):

החיים של בן-אדם שווים – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

מה זה מדרג במשכורת? יש עוגה של משכורת הצבא. כאשר מישהו מקבל יותר, מישהו אחר מקבל פחות מהעוגה, אלא אם כן מוסיפים לתקציב של משכורות החיילים.

באותו קונטקסט אמרתי את הדברים בעניין המלגות. אמרתי שאני חושב, שכאשר בראש סדר העדיפויות הציבורי של מדינת ישראל עומד נושא המוטיבציה לשירות בצה"ל, מדינת ישראל ראויה לתגמל את המשרתים בצבא ובשירות הלאומי.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

זו מוטיבציה לקבל כסף.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אז תצביע נגד ההצעה לבטל את חוק החיילים המשוחררים.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת בשארה, אני אקרא אותך לסדר. חבר הכנסת בן-צור, אני אקרא אותך לסדר. בבקשה, אדוני סגן השר, יש לך עוד דקה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אמרתי, מדינה שעוסקת במוטיבציה. אני יודע שהפתרון לבעיית המוטיבציה איננו פתרון חומרי. הפתרון הוא פתרון ערכי. אני שמח שהשר קשר את שני הנושאים – הנושא הקודם והנושא הזה – לנושא אחד. הפתרון הוא פתרון ערכי, אבל יש גם תגמול כספי חומרי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה קשור מלגות לסטודנטים – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני רוצה לומר לכם משפט אחרון. בכנסת הקודמת הגישה סיעת צומת פעמיים את הצעת החוק שנקראת חוק השירות הלאומי. מי שהורידו את הצעת החוק הזאת אלה הערבים, מרצ ומפלגת העבודה. החוק הזה היה מקנה לכם זכויות. מה אני אומר? בואו נלך על חוק השירות הלאומי. מי שעושה שירות לאומי – הרי אתם דיברתם על מצב גרוע של מערכת החינוך במגזר הערבי, בואו נשפר אותה – – –

קריאות:

– – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לכן אני מציע להסתפק בדברי השר ולהסיר את הנושא מסדר-היום.

היו"ר נ' חזן:

תודה לסגן השר.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, יש לי הצעה. אולי השר יעלה שוב ויתקן? פשוט נאמרו פה דברים חמורים.

נואף מסאלחה (העבודה):

תשובת השר מחייבת יותר מתשובת סגן השר.

היו"ר נ' חזן:

השר ויתר על חלק מזמנו, בהסכמה, לסגן השר. אדוני, אם תרצה להוסיף משפט, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

מה שקובע הוא דברי, היינו: שיינתן ניקוד מועדף לחיילים משוחררים ולבוגרי שירות לאומי, וזה איננו בא על חשבון מלגות לערבים. שירות בצה"ל לא יהיה תנאי לקבלת מלגות.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת בשארה, האם אתה מסתפק בדברי השר?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני בעד העברה לוועדה.

היו"ר נ' חזן:

לא, אני קודם חייבת לשאול אם אתה מסתפק. האם אתה מסתפק? אינך מסתפק.

חבר הכנסת דהאמשה, האם אתה מסתפק בדברי השר?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אנחנו החלטנו להעביר לוועדה.

היו"ר נ' חזן:

אם כן, חברי הכנסת, חבר הכנסת נואף מסאלחה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עזמי בשארה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

סליחה, יש עוד מציעים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

זה לא משנה, אם אחד – – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת בן-צור, האם אתה מסתפק בדברי השר?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני מסתפק.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה.

חבר הכנסת אזולאי, אתה מסתפק?

דוד אזולאי (ש"ס):

אני מסתפק.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

גברתי היושבת-ראש, אם היתר לא מסתפקים, גם הצעתו מגיעה לוועדה.

היו"ר נ' חזן:

לא, אדוני, הוא הסתפק בדבריו.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

— — — אל תסתפק — — —

היו"ר נ' חזן:

לכן חשבתי שאני עושה טובה לחבר הכנסת בן-צור, אבל אם הוא מתעקש להסתפק בדבריו, אזי הצעתו יורדת מסדר-היום.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני לא מסתפק.

היו"ר נ' חזן:

לכן אני אחזור: חבר הכנסת אזולאי, האם אתה מסתפק בדברי השר?

דוד אזולאי (ש"ס):

לא.

הי"ר נ' חזן:

תודה. אתה רוצה לתקן?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני לא מסתפק.

הי"ר נ' חזן:

בפעם הבאה כדאי לתת קצת אמון ביושבי-ראש, שמנסים להגן על כל חברי הכנסת.

חבר הכנסת נואף מסאלחה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בשארה. בבקשה, אדוני, במסגרת דקה.

נואף מסאלחה (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ודאי שאני מבחינה פורמלית מסיר, אבל אני תומך בדברי השר המר, שעונים על הדרישה של חברי הכנסת, גם של חבר הכנסת עזמי בשארה. לא יהיה בלבול, לא תהיה פגיעה בסטודנטים הערבים. אסור גם לקשור את העניין לשירות בצה"ל, כמו שאמר חבר הכנסת דוד אזולאי, שאולי גם הוא לא שירת בצה"ל, ובוודאי יש גם חרדים שלא משרתים בצה"ל. זה לא שייך.

עוד מלה. אנחנו לא באים לכאן להצטדק. הסתכלו על המודעות. חבר הכנסת דהאמשה וחבר הכנסת מסאלחה – השמות שלהם מופיעים בקרב אלה שמבקשים לא לפגוע בחוק חיילים משוחררים. האם חבר הכנסת דהאמשה בא להצטדק? לא קל לו במגזר הערבי שהוא חתום שם. זה רק אומר, סגן השר פלד, אם הוא חתום שם, לא לפגוע בחוק חיילים משוחררים – אז אנחנו גם חשודים כשאנחנו גלויים בדעות שלנו, בחתימות שלנו?

גברתי היושבת-ראש, אני קורא לשר המר, אדוני השר, הרי אתה מכיר, ישבנו אתך גם בקדנציות קודמות כשהיית שר ועשית רבות למען החינוך, אבל עדיין לא מספיק, תמשיך בדרך – אני לא משבח אותך – ההומנית שלך, ניאבק יחד להגדיל את התקציבים ולסגור את הפער בין הערבים לבין היהודים, והפער הוא גדול מאוד. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת אופיר פינס מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דהאמשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר החינוך והתרבות, אדוני סגן שר החינוך והתרבות, אני רוצה להצטרף על ההתבטאות ועל ההצעה של סגן שר החינוך – אין לה מקום במדינת ישראל 1996.

אני מציע לחברי, חבר הכנסת אזולאי, אל תיפול למלכודת. היו חברים שפנו אלי כשהצעתי את החוק לתמריצים בירושלים ואמרו לי: אופיר, תכניס סעיפים של מי ששירת בצה"ל בלבד, בוא נוציא את החרדים ואת הערבים. ואני אמרתי: לא, בשום פנים ואופן לא, כי זו אפליה. מי שרוצה לשמור על זכויותיהם של חיילים משוחררים יתנגד להצעת הממשלה לבטל את חוק חיילים משוחררים. כאן תוכיח אומץ לב ציבורי, סגן השר פלד, לא בשום הצעה מהסוג הזה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת פינס. חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אזולאי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני סבור שפעם אחת ולתמיד צריך לדעת מה מגיע לחיילים משוחררים, מאחר שלאור המדיניות הקיימת יוצרים אפליה, לא רק אפליה, לדעתי יוצרים אפרטהייד בתירוץ של שירות צבאי. בכל דבר ניתן היום לתרוץ את האפליה והמדיניות המשונה בזה שאחד שירת והשני לא שירת, כאשר בפועל לא קיימת חובה של שירות צבאי. אם לא קיימת חובה של שירות צבאי, לא צריך להעניש. הניסיון לקשור את המדיניות של סגן השר לרצון ליצור מוטיבציה בקרב החיילים, לדעתי זה לעג לרש. צריך להתייחס לזה ברצינות.

סגן השר הוא קיצוני בדעותיו – מאז החל בביקורים במערת-המכפלה ועד ההכרזות האחרונות שלו. הוא לא מתאים להיות סגן שר. לדעתי, זו בושה וחרפה שהוא ממשיך לכהן בתפקיד הזה.

רחבעם זאבי (מולדת):

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

מה זה שייר?

הי"ר נ' חזן:

תודה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. חבר הכנסת האשם מחאמיד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בן-צור.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני חושב – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

– – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זאת התפיסה שלו.

הי"ר נ' חזן:

חבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת אלסאנע, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יש לנו בעיה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש – – –

הי"ר נ' חזן:

יש לנו בעיה, שחברי הכנסת ממשיכים לדבר כאשר קוראים אותם לסדר.

חבר הכנסת מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

פשוט הם חדשים. הם לא מבינים את התקנון.

הי"ר נ' חזן:

סליחה, חבר הכנסת טלב אלסאנע הוא לא חבר כנסת חדש.

חבר הכנסת מחאמיד, במסגרת דקה, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

תודה, גברתי. אני פשוט נפלתי דווקא על הצעתו של חבר הכנסת בן-צור, ובאמת אני רוצה להסיר את ההצעה שלך, לא מבחינה טכנית, אני מתכוון לזה.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לומר פה, שפעם היתה אפליה בעניין של קצבאות ילדים גם בגין שירות בצה"ל, והדבר בוטל בממשלה הקודמת. אני לא חושב שהיום צריכה להיות רגרסיה, ועוד הפעם לקשור את הנושא של השירות הצבאי בדברים אחרים, ששייכים לילדים שלנו שיושבים שם, ואותם אני מברך, ואני חושב שכולנו צריכים לברך את הילדים שלומדים בתנאים קשים ביותר ואין להם אותן מלגות שסטודנטים יהודים מקבלים באוניברסיטאות.

אני רוצה לומר, שאם המדינה הזאת היא דמוקרטית, היא לא יכולה להיות מדינה של פרשים וואסאלים, היא לא יכולה להיות ספרטה. או ספרטה או מדינה דמוקרטית. אי-אפשר להגיד – לפי שירות צבאי.

נואף מסאלחה (העבודה):

אחר כך נדון בזה. תיזום דיון.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני מצר על כך, גברתי היושבת-ראש, שכאשר מדברים על מוטיבציה לשרת בצה"ל בוועדת החינוך, פתאום עוסקים במחטף. איך עושים את זה? לוקחים מאותם עניים שכבר אין להם, ועושים מוטיבציה. אז תביאו את זה לפחות תחת השם הנכון.

חשבתי שהשר יגיד מלה על כך, שהחינוך של הילדים האלה הוא זכות ולא חסד, וכי משרד החינוך יחפש מקורות וקרנות למלגות, כי מה שמקבלים היום פשוט לא עונה על הצרכים שלהם.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה.

חברי הכנסת, בזמן ההצעות להסרה היתה התייעצות בין המציעים לבין עצמם. אם תרשו לי, אחזור ואשאל את חבר הכנסת בשארה, האם אתה מסתפק בדברי השר?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

מסתפק.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת דהאמשה, בלי זכות דיבור, כן או לא?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כן.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה.

חבר הכנסת אזולאי, האם אתה מסתפק בדברי השר?

דוד אזולאי (ש"ס):

כן.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת בן-צור?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

כן.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה.

הצעות לסדר-היום

המגזר הערבי בספרי הלימוד בישראל

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: המגזר הערבי בספרי הלימוד בישראל – הצעות לסדר-היום מס' 806, 812, 821, 843, 849, 856 ו-861. הדובר הראשון, חבר הכנסת רחבעם זאבי, ואחריו – חבר הכנסת יצחק וקנין. חבר הכנסת זאבי, בבקשה.

הכנסת עוסקת היום בנושאים חשובים, ולכן הקצב הוא יחסית אטי.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת בראש, חברי הכנסת הנוכחים, מכיוון שאני עוסק ברציפות ובהתמדה בביקורת על ספרי הלימוד של מערכת החינוך, ויעידו על כך עובדי ועדת החינוך, התפלאתי מאוד על הידיעה הרעשנית, שלפיה מחקר של פרופסור בר-טל גילה, שערכים מוצגים בספרי לימוד כרוצחים, פורעים ושודדים. הדבר הזה פשוט איננו נכון. יש ספרים רבים שיצאו בשנים האחרונות וכל תכליתם להעמיק את ההיכרות וההבנה בין העם היהודי למיעוטים שחיים לצדו או בקרבו.

מול עיני לפחות שלושה ספרים של משרד החינוך שיצאו לאור בשנתיים-שלוש השנים האחרונות, שעסקו בנושא הזה באור חיובי כלפי המיעוט הערבי.

לפי העיתון, יש לפרופסור הנכבד טענות על כך, שבספרי הלימוד מתייחסים בעיקר להאדרת מעשי הגבורה בהיסטוריה היהודית, ומתארים את היהודים כמיעוט הנלחם באויבים רבים וחזקים ממנו; מכוונים לדימוי עצמי חיובי, ומתייחסים לכך שהיהודים נלחמים מלחמות צודקות נגד הערבים המסרבים להכיר בישות היהודית בישראל ולכך שהערבים יזמו מלחמות נגדנו. ואני שואל: מה לא בסדר בכל אלה? מה לא נכון בהם? ואולי לא הפרופסור הנכבד מלין על כך, אלא העיתונאי המדווח, שחיפש כותרת?

אינני טוען שספרי הלימוד מושלמים. הנה, בחנתי ספר שהוציא משרד החינוך: "להתהלך בארץ" – מקראה במולדת. הוא מיועד לתלמידי כיתות ו'–ט' בבתי-ספר ממלכתיים וממלכתיים-דתיים. זה ספר מהודר, הנייר משובח והוא עשיר בתמונות, אבל רמת-הגולן אינה כלולה במקראה הזאת, כאילו היא איננה חלק ממדינת ישראל, וכך גם אזורי יהודה ושומרון. האם שכם וחברון אינן חלקים מארץ-ישראל? אפילו הם בשליטה זרה – הם חלק מארץ-ישראל. ובמקראה הזאת כללו את הקיבוץ והשמיטו את המושב, ושכחו את ההתיישבות הדתית המפוארת – הקיבוץ הדתי והמושב הדתי.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

ממתי הספר?

רחבעם זאבי (מולדת):

מימי קודמך. אני אגיע לזה.

שכחו את טירת-צבי ואת סעד במלחמת השחרור. בסיפור על "המוביל הארצי" פורטו וצוינו המכשולים הרבים, ורק שכחו להזכיר את סוריה, שלחמה נגד המפעל הזה. יש במקראה פרק "לאורך הירדן", אבל הוא מסתיים בעמק בית-שאן, כלומר בקעת-הירדן נשכחה. מסבירים שם על המנדט הבריטי, והשמיטו את העובדה שגם עבר הירדן המזרחי נכלל במנדט הבריטי ונקרע מאתנו. שכחו גם את הפלמ"ח, לעגו לפולה בן-גוריון, ויקצר המצע מלפרט את העיוותים שבספר הזה.

כתבתי על כך בזמני לשר החינוך פרופסור אמנון רובינשטיין, וקיבלתי תשובות מתחמקות. אילו היה לי זמן, ואין לי, הייתי מביא הערות נוספות על ספרים אחרים.

הנה כי כן, אנחנו רואים שספרי הלימוד צריכים לעבור בדיקה ובחינה קפדניות כדי שלא יצאו מתחת ידיו של משרד החינוך דברים כאלה. תודה.

הי"ר ב' חזו:

אני מודה לחבר הכנסת זאבי ומזמינה את חבר הכנסת יצחק וקנין. אחריו – חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

יצחק וקנין (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, משרד החינוך הוא הגוף האמון על חינוך ילדינו, על עיצוב אישיותם, וממילא הוא הגוף המתווה את דרכם והתנהגותם בעתיד. והנה, במחקרו של פרופסור בר-טל נמצא, שהערבים מוצגים בספרי הלימוד כרוצחים, כפורעים ושודדים. תופעה זו מדאיגה מאוד. אך תופעה זו חמורה שבעתיים כשמגלים שהיא איננה חד-פעמית ואיננה מכוונת כלפי מגזר אחד בלבד.

חברי חברי הכנסת, זה זמן רב אנו תובעים לערוך רפורמה בתוכנית הלימודים של משרד החינוך ולהוסיף תכנים יהודיים. במקום להתרחב וללמוד מדרכי העמים, מוטב שיכירו ילדינו קודם כול את ההיסטוריה של עם. רבים הם המתפלאים: איך ייתכן שבמשאל שנערך לא ידע הנוער מי הוא בן-גוריון? התשובה היא חד-משמעית. מי שמעדיף ללמוד על אומות העולם וראשית דרכן, במקום ללמוד על אבותינו וראשית דרכנו, אל לו להתפלא ולתמוה כיצד יישכח בן-גוריון.

עם שמסוגל לשכוח את מייסדיו, את ראשוני דרכו, את אבותינו הקדושים, בוודאי ישכח את אחרוני דורו.

חברי חברי הכנסת, היחס שזוכים לו הערבים בספרי הלימוד כמוהו כיחס שזוכים לו החרדים, הדתיים וקבוצות אחרות בחברה. הפיצול בחברה הישראלית – דתיים, חרדים, חילונים, ספרדים, אשכנזים – כל אלו מול ערבים, וערבים מול יהודים, הכול תוצאה של חינוך קלוקל ושל השרשת סטיגמות.

גברתי היושבת-ראש, דורנו פוחת והולך בתחום החברתי, המוסרי והערכי. אני רואה קשר ישיר בין חינוך להשמצת ערבים לבין התעללותם של שני חיילי מג"ב בילדים ערבים, מחזה מביש ומשפיל, אשר מזכיר לנו משטרים אפלים מתקופות שההיסטוריה רוצה לשכוח. הנה כי כן, אילו היו רק שני חיילים, אשר במעשיהם הנלוזים הכפישו יחידה מצטיינת, מהטובות שהיו למדינה בכל הזמנים – על זה נאמר שלכל מג"ב יש סמרטוט.

גברתי היושבת-ראש, מדינת ישראל והחברה בישראל נאבקות היום בתופעות מזוויעות, תחלואים אשר לא האמנו שיגיעו לביתנו. אומנם שמענו על תופעות מסוג זה במדינות אחרות, אבל סמים, זנות, אלקהוליזם, תמיד היו בעינינו שמועות רחוקות. והנה נמצאים אנו היום במרכז של חלום בלהות, ומחכים אנו למישהו שיעיר אותנו ונמצא עצמנו מחוץ למעגל ההשמדה החברתי הזה.

חברי חברי הכנסת, אף אחד לא יעיר אותנו. אנחנו צריכים להתעורר בעצמנו ולהעיר זה את זה, לחזור למקורות, לתכנים היהודיים, לערכים שגדלנו וחונכנו עליהם. הם אלה שיושיעונו.

למה לנו ללמוד מוסר ודרך-ארץ מאומות העולם, כאשר אנו אווזזים בידינו את ספר הספרים, אם כל תורות המוסר העולמיות בכל הזמנים. על כן רוצה אני להציע, שהחומר הנלמד ישקף וייתן ביטוי משמעותי למוסר ולרוח היהודית.

ועל כך אמר דוד המלך בתהילים: "לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך". רבותי חברי הכנסת, באיזה אופן לא תאונה אליך רעה? המשכו של המזמור נותן תשובה מדויקת: "כי בי חשק ואפליטהו אשגבהו כי ידע שמי". בזמן שאנו נדע לחנך את ילדינו למסורת אבותינו, לשמור על הערכים שהנחילנו, אזי בוודאי "נגע לא יקרב באהלך".

הי"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת וקנין, ומזמינה את חברת הכנסת נעמי בלומנטל. אחריה – חבר הכנסת עמנואל זיסמן. גברתי, בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, על-פי מחקר שנערך על-ידי פרופסור בר-טל ופורסם עליו ב"הארץ", מוצגים הערכים – כך בכותרת – בספרי הלימוד בצורה מעוותת או לעתים כ"רוצחים", "פורעים" ו"שודדים". אינני מבינה מה הנחה את הפרופסור הנכבד, וברור לחלוטין שאין לצייר את הערכים בצורה שלילית. אבל, אם למשל, מתארים בספרי הלימוד את מלחמות ישראל, שבהן בפירוש חלק ממדינות ערב היו אויבי ישראל, אני חושבת שאין פסול בכך שאומרים שהאויב הוא אומנם אויב. כך אומנם היה. לעומת זאת, לא הבינו מדברי הפרופסור המכובד מה רע בהאדרת מעשי הגבורה בהיסטוריה היהודית.

על מנת שאנחנו, גם כאן, לא נמשיך במסע של הכפשות עצמיות, הלקאה עצמית ושלילת הביטחון העצמי שלנו, כדאי שנשים לב למחקר אחר, שערך ד"ר יעקב כץ מהמכון למחקר קהילתי, שחקר את נושא גורמי האישיות של הישראלי הממוצע. על-פי מחקר זה, הוא מצא שהישראלי הוא בהחלט בעל אישיות דומה למקובל בכל החברות המערביות, לרבות בנושא של דמוקרטיה. כך גם נכון לגבי יהודים וערכים ישראלים, וכך לגבי ילדים. המחקר בחן את הנושא בכלים מקובלים במחקרים שנעשו בכל ארצות העולם המערבי ופורסמו בכתבי עת בין-לאומיים.

מעבר לכך, כאשר אנחנו בוחנים את החוזרים שעברו במשרד החינוך, לרבות חוזר מטעם ראש מינהל החינוך הדתי מאוקטובר 1996, אנחנו מוצאים בפירוש, ואני שמחה על כך, שבנושא "דמויות חריגות שהיו מעורבות במעשי אלימות נגד ערכים ויהודים" אומר ראש מינהל החינוך הדתי: "אני פונה אליכם ומבקשכם שתתגייסו אישית לקיום פעולות מניעה בנושא זה: קיום דיון מעמיק בישיבת כל צוות המורים והמחנכים – – – שיחות עם הורים ותלמידים בנושא זה – – –". הוא הדגיש את הצורך "לגלות סובלנות וסבלנות כלפי הזולת, לכבד את דעותיו ועמדותיו, גם בלי להסכים עמן". הוא אומר גם: "אין מקום לשנאת ערכים – – – עלינו לקיים יחסים טובים עמם ולכבדם"; "עלינו להתייחס לכל יצורי אנוש כנבראים בצלם אלוהים. עלינו לשמור על כבודם ועל חייהם". בהמשך, מתוך החוברת "קווים מנחים למדיניות החינוך הדתי-הממלכתי": "החינוך הממלכתי-דתי ידגיש בחינוך את החתירה לשלום עם השכנים, לכבוד הדדי ולגישה של התחשבות".

כך שאני חושבת, שהבסיס לאותו מחקר, היו בו דעות קדומות, ואני לא רואה שום מקום לכותרות ברוח זו שהופיעו ב"הארץ", ולא מכבדים מדיניות –

הי"ר נ' חזן:

אני מודה לך, גברתי.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

– – שצריכה לדבר על דמוקרטיה ופתיחות. תודה רבה.

הי"ר נ' חזן:

אני מודה לחברת הכנסת בלומנטל, ומזמינה את חבר הכנסת עמנואל זיסמן, יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות של הכנסת. אחריו – חבר הכנסת תאופיק חטיב.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר החינוך, חברי הכנסת, אין צל של ספק שהכותרת בעיתון "הארץ" מוגזמת ביותר. אני מאמין בשליחות של התקשורת והעיתונות, אבל בזמן האחרון יש הרבה מאוד כותרות, שאחרי שאתה קורא את תוכן הידיעה, אתה לא רואה את הקשר בין לבין הדברים, כי פרופסור בר-טל מציין, כי הדה-לגיטימציה של הערבים קיימת במידה מעטה מאוד – בכ-30% ממקראות בתי-הספר היסודיים, בכ-20% מהמקראות של חטיבות הביניים ובכ-20% מספרי ההיסטוריה של בתי-הספר הממלכתיים. מנתונים אלה מסתמן, כי רוב המקראות, 70%–80%, הן בסדר. אני בעד תיקון של מה שצריך לתקנו.

אני גם חושב – שר החינוך מכיר את הנושא הזה – שמדי פעם בפעם יש צורך בבדיקה רצינית של ספרי הלימוד בנושאים שונים. הדבר הזה נעשה. זה נעשה בתקופות כהונתך הקודמות, וזה צריך להיעשות, כי יש צרכים משתנים ונסיבות משתנות.

אבל אני רוצה באמת לשאול: זו חוצפה ועזות-מצח להגיד שבספרי הלימוד במערכת החינוך מודגש נושא הביטחון. מאה שנות ציונות – זה ביטחון. מי תקף את ישראל ב-1948 ורצה להשמיד את ישראל ולהרוס את ישראל? לא ארצות ערב? אילו היו מסכימים אז להחלטת האו"ם, היתה בעיה של הקמת מדינה פלשתינית?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה הקשר?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כלומר, אנחנו היינו קורבן לתוקפנות, להתקפה. רק עכשיו הסכמי אוסלו א'. אני הצבעתי בעד הסכמי אוסלו א'. אני לא מתחרט על זה שהצבעתי על הסכם אוסלו א'. לא שאני לא מתחרט שהצבעתי נגד הסכם אוסלו ב'. רק עכשיו – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

העם הפלשתיני עד היום הוא קורבן.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

לא כולם.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

זו ההיסטוריה. עד היום אנחנו קורבן.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

רק עכשיו חלק גדול, ואני מקווה שזה חלק גדול, הכירו בזכות קיומה של מדינת ישראל.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

בתוך ישראל יש קורבנות. את זה צריך לומר. הוא צועק.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כלומר, אי-אפשר להעמיד את הדברים כך. היו שבע מלחמות, וגם עכשיו יש בעיה ביטחונית. אין לנו מלחמה נגד הטרור?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — אתה מנסה

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

חיילי ישראל לא נופלים בלבנון כיוון שהסורים והלבנונים לא רוצים שלום אלא רוצים שה"חיזבאללה" יתקיף אותנו?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — אבל מה הקשר? יש סכסוך

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — — הקשר הוא, שיש דברים

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה הקשר?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — — הקשר הוא, שאי-אפשר לעוות

הי"ר נ' חזן:

קריאות הביניים הסתיימו.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

עובדות היסטוריות אי-אפשר לעוות. אנחנו – יש לנו זיכרון. כמו שאי-אפשר להכחיש את השואה, אי-אפשר גם להכחיש איך קמה מדינת ישראל, איך היא נאבקת על עצמאותה ועל ריבונותה.

עם זאת, אני מסכים שנאמרו דברים – שיש כמה סוגיות וכמה נושאים גם בתחומים של יחסים בין חילונים לדתיים ובתחומים של גברים ונשים, דברים שצריכים להיבדק, ואני סומך על כך כשם – – – אני רוצה לסיים.

היו"ר נ' חזן:

תודה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני רוצה לומר: אני כן בוטח בשר החינוך ובמשרד החינוך והתרבות, שבקרוב מאוד אנחנו נרגיש שיש העמקה והרחבה של המידע בתחומי היהדות, וזה נחוץ לנו כיהודים, ויש גם העמקה והרחבה של הדמוקרטיה והלימוד של סובלנות.

אני רוצה לסיים בדבר אחד: בקרוב מאוד, אחרי שיהיה הסכם בנושא חבון ויבוצע הסכם חבון, אני הזמנתי את ראשי הרשות הפלשתינית, לפי מה שסיכמתי עם ערפאת, ונראה אילו שינויים באמת יוכנסו בספרי הלימוד לפי השיטה המצרית, לפי השיטה הירדנית והשיטה הפלשתינית. אני בעד חינוך פלשתיני.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת זיסמן, תודה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

נראה איך הם יחנכו את הדור החדש לקירוב לבבות, לאהבת העמים ולקידום תהליך השלום.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

תן להם דוגמה טובה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת עמנואל זיסמן, ומזמינה את חבר הכנסת תאופיק חטיב.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר נ' חזן:

בינתיים, יש הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת החלטה בדבר העמדת גופים העוסקים בקבורת נפטרים לביקורת מבקר המדינה. תודה.

היו"ר נ' חזן:

תודה.

הצעות לסדר-היום

המגזר הערבי בספרי הלימוד בישראל

היו"ר נ' חזן:

אנו חוזרים להצעות לסדר-היום. חבר הכנסת תאופיק חטיב, בבקשה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אינני חושב שמה שכתב פרופסור בר-טל הומצא יש מאין. הוא חקר את הנושא, הוא בדק ספרים, ראה תוכניות לימודים והעלה את המסקנות שלו. במקרה יש לי עוד מחקר, שאומנם כתוב בערבית, וקשה לחלק גדול כאן לקרוא אותו – והוא מעלה כמעט אותם נתונים. הספר הודפס לפני שנה. הערבי מצויר בספר באופן שלילי ביותר, על-פי תוכניות הלימודים וספרי הלימוד בבתי-בספר היסודיים והתיכוניים. הוא מצויר כפחדן, בוגד, טרוריסט, גנב, לפעמים חוטף ואויב גרוע.

אפשר לבדוק את התוצאות של החינוך הזה בהרבה דוגמאות מהחיים, וכבר העלו כאן את מה שהתרחש אתמול, שלשום, בעניין חיילי מג"ב, ולא אחזור לנושא הזה. אבל אתן כמה דוגמאות שנתקלתי בהן. לפני שנתיים ביקרתי בראש-העין, ושם פגשתי במקרה בילדי בית-ספר יסודי. אחד הילדים הצביע על האנשים שהיו אתי, פועלי בניין, ואמר: הנה הערבים. חברו אמר לו: המורה שלנו אמרה "עבדים", לא "ערבים". המורה שלנו.

צבי הנדל (מפד"ל):

לא יכול להיות.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כשאני אומר, אתה תשתוק.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה זאת אומרת "לא יכול להיות"? כן יכול להיות.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

לפני חודש פגשתי בדוקטור מאוניברסיטה בארץ, דוקטור שמכיר אותי. היה אתו הבן שלו, בן שמונה. הוא רצה להכיר אותי גם לילד שלו ואמר לו: תכיר, זה חטיב, הוא ערבי טוב, לא כמו ההם.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

חבר שלך.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

חבר שלי ודוקטור באוניברסיטה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אין "ג'יהאד אסלאמי"? אין שקאקים? כל השקאקים למיניהם הם ערבים.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אתה חושב שאני מחנך ל"ג'יהאד אסלאמי"? כך אתה חושב?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

יש ערבים רעים ויש יהודים לא טובים.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

בגלל זה המצב שלכם הולך ומחמיר.

צבי הנדל (מפד"ל):

שניים-שלושה רוצחים – כולם צועקים. אצלכם כל יום נולדים עשרה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כל כוחות הביטחון שלכם מדברים עכשיו על כמה אלפים, על פוטנציאל של רוצחים מקרב האנשים שאתה משתייך אליהם.

אני אביא דוגמאות מהכנסת, ואסתפק בזה. עמדו כאן שני חברי כנסת מכובדים. אחד מהם – חבר הכנסת הלפרט, שלצערי לא נמצא כאן, והוא מלין על אנשי השמאל; לא על הערבים, על אנשי העבודה ומרצ. והוא לא מלין על זה שהם לא מקיימים קדושה, מצוות, או שהם לא מקדשי שבת. לא. הוא מלין: איך אתם מעזים להיפגש עם ערבים? כאן, מעל הבמה, זה רשום בפרוטוקולים. אגב, זה היה בקשר לאותה פגישה של חברי סיעת העבודה עם מרצ ועם הסיעות הערביות.

שבח וייס (העבודה):

זה במסגרת הכלל "ואהבת לגר".

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כן.

רבותי, מה שאתם אומרים פה מתגלגל לציבור, ושם מאמצים את הדברים. אתם זורקים את זה כדי שהטלוויזיה תצלם, ולא חושבים על התוצאות אחר כך. ידידנו, פרופסור אבנר שאקי, עמד כאן בנאום לוחט, וחזר שלוש פעמים על המלה שהוא ציטט מהתלמוד. הוא אמר: "המציל נפש יהודייה" – והוא גם חילק אותה לצלילים: י-הו-דייה – "כאילו הציל עולם ומלואו". אני יודע שבתלמוד הירושלמי כתוב – –

יצחק וקנין (ש"ס):

אני רוצה להגיד לך שאתה לא מדייק. אני שמעתי אותו, והוא אמר: "כל המציל נפש", וזה לא משנה – –

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

"מישראל", סליחה. אני מתקן: "מישראל".

יצחק וקנין (ש"ס):

הוא לא אמר "מישראל". הוא אמר: כל אדם – – –

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אצלי רשום. תחזור על הפרוטוקולים, ואם זה לא נכון, אני אחזור ואגיד שלא. אני בטוח שכן. הוא חזר על זה שלוש פעמים: "מישראל". תשמע לי, הוא ציטט מהתלמוד הבבלי, שכתבו היהודים שחיו בגלות ובעבדות, והוא לא רצה לצטט את התלמוד הירושלמי, שאומר: "המציל נפש". כי זה לא נעים, זה לא משרת את המטרה, זה לא נותן יותר כוח אלקטורלי, כי "נפש" זה נפש כללית. צריך להגיד משהו חריג. אפילו שהוא חי כאן בירושלים ולא בגלות ולא בבבל, הוא חייב לצטט את התלמוד הבבלי ולא את התלמוד הירושלמי. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, חבר הכנסת חטיב. גברתי, עמיתתי, חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בנושא הזה דיברו דוברים רבים לפני ויש לי רק דברים מעטים להוסיף. אנחנו אחת מן החברות הרבגוניות ביותר בעולם. יש בינינו אנשים ממוצאים שונים, מתרבויות שונות, מלאומים שונים, ולכן, אם הבסיס לחיים ביחד אינו בסיס של הבנה הדדית וכיבוד האחר, יהיה קשה מאוד להחזיק לאורך זמן את החברה הישראלית, לאפשר לה לשגשג. סטריאוטיפים שונים של האחר מקשים את הדו-קיום במדינת ישראל.

פרופסור דני בר-טל הוא אחד מגדולי החוקרים בעולם בנושא של רב-תרבותיות. לא רק זאת. אם מותר לי לומר – ושר החינוך יודע זאת היטב – הוא עמד עכשיו בראש ועדה לחינוך לסובלנות ודו-קיום, ואם אינני טועה לא מזמן הגיש לך את הדוח, או עומד להגיש לך את הדוח, בנושא הזה. לכן חייבים לומר גם מעל דוכן הכנסת: אין לפקפק ביכולתו המדעית, בכישוריו האקדמיים ובמומחיותו של פרופסור דני בר-טל. אם אכן מצא פרופסור בר-טל סטריאוטיפים קשים נגד ערבים, אזי חובתנו כחברי הכנסת לדרוש בדיקה מדוקדקת של ספרי הלימוד, כפי שעשינו בעבר בנושא של שוויון בין המינים, ולהגיע יחד למחיקת כל סטריאוטיפ מכל סוג שהוא, נגד כל קבוצה שהיא, מספרי הלימוד.

אני מתארת לעצמי, ואני מאוד מקווה, שתשובתו של שר החינוך תהיה ברוח זאת. תודה רבה.

הי"ר ד' טל:

תודה רבה, גברתי. חבר הכנסת סאלח טריף לא נמצא. אדוני שר החינוך, התרבות והספורט, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, המחקר של פרופסור בר-טל לא הגיע לידי ולידיעתי, אינני יודע עד כמה הוא אכן כפי שהכתורות צועקות, וכדי להתייחס לדברים ולדעת באופן ענייני מה באמת קורה בספרי הלימוד בהקשר זה, צריך לקרוא את המחקר עצמו ואחר כך נוכל להתייחס אליו, אם צריך, באופן שצריך.

עכשיו אומר פה בהערה, ואני אומר את זה כלפי חברינו הערבים: אני לא יודע אם הסטיגמות והתייגים כלפי ישראלים – נדמה לי שחבר הכנסת זיסמן, יושב-ראש ועדת החינוך, אמר את זה – בספרי הלימוד בארצות ערב, אפילו מאלה שמצויות ביחסי שלום אתנו, השתנו לטובה. חוששני שלא. לפי מיטב ידיעתי לא שינו את הסטריאוטיפים כלפי יהודים וישראלים. זה לא אומר שאנחנו צריכים להיות אותו דבר, אבל אני אומר: כדאי לדעת שראוי להידבר גם בעניין זה.

עוד נקודה אחת: אני מאוד מקבל את מה שאמרו חבר הכנסת רחבעם זאבי, חבר הכנסת זיסמן וחברים נוספים, שיש מקום לחזק את רוחם של תלמידינו באשר לצדקת הדרך שלנו, של יהדות וציונות ודמוקרטיה. כלומר, יש מקום לומר את זה בפירוש בספרי הלימוד שלנו. כפי שאתה אמרת לגבי יהדות, כפי שאמרנו לגבי ציונות ודמוקרטיה. צריך להביא את הדברים האלה, ולא צריך להיבהל ולומר: יש פעמי שלום, ואז לא צריך לומר מלה אחת על היותנו ועל מה שאנחנו. יש לחזק את זה אפילו. עם זאת, אני אומר בפירוש, שאם יש כינוי גנאי ודימויים שקריים, כפי שחלקם הוזכרו, שפוגעים בערבים – חובתנו לשנות זאת מייד.

אבקש מיושב-ראש המזכירות הפדגוגית של המשרד שלנו, פרופסור עוזר שילד, וגם מהאחראים לתוכניות הלימודים, ללמוד את הדברים בהקדם ולהמליץ לתקן את כל מה שצריך לתקן. אני לא מתנגד לדיון בעניין בוועדת החינוך.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי. איך לא?

רחבעם זאבי (מולדת):

קודם כול, אדוני היושב-ראש, היית צריך לשאול.

היו"ר ד' טל:

השר אמר שהוא מציע להעביר את הנושא לוועדה.

רחבעם זאבי (מולדת):

תשאל אם אנחנו מסכימים. כתוצאה מכך יהיו פחות טרמפיסטים.

היו"ר ד' טל:

אדוני צודק. אני מקבל את התיקון. נעבור לחברים שהציעו: חברת הכנסת נעמי בלומנטל, האם גברתי מסכימה שהנושא יעבור לוועדת החינוך?

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

כן.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת וקנין?

יצחק וקנין (ש"ס):

כן.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רחבעם זאבי? אני מודה מאוד על התיקון.

רחבעם זאבי (מולדת):

כן.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זיסמן?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כן.

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת נעמי חזן?

נעמי חזן (מרצ):

כן.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת חטיב?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כן.

היו"ר ד' טל:

יש הסכמה להעביר את הנושא לוועדה. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה ביקש להסיר את הנושא, יש לך דקה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אין ספק שהבעיה קיימת, ואני פונה בעניין זה לשר. אנחנו לא מדברים על דבר בעלמא. יש כאן מחקר של פרופסור נכבד, שקראו אותו. בואו נאמר כי יכול להיות שיש בו דברים לא כל-כך מדויקים, אבל התופעה קיימת. חבר הכנסת חטיב העיד על דברים שקרו אתו. אין לי זמן להעיד על מה שקרה לי פעם בעניין זה. זה מאוד מבדח ומצחיק, אם ייתן לי היושב-ראש עוד דקה, אספר את זה.

היו"ר ד' טל:

יש לך דקה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

למדתי באוניברסיטה העברית בירושלים בשנות ה-60. היה לנו קורס שנקרא "דיני תעופה וימאות בין-לאומיים". העביר את הקורס איזה פקיד נכבד, אדם מלומד, שלא ידע לשלוט בכיתה. היינו צעירים ותוססים; התחלנו לצחוק, והוא לא ידע לשלוט בנו. לאחר שהוציא את כל חמת זעמו הוא אמר: אם לא תשתקו, תהיו כמו חברינו הערבים. ישבתי בכיתה ואחרי השיעור ניגשתי אליו ושאלתי: איך אתה אומר את זה, פגעת בי. הוא אמר לי: תסלח לי, לא חשבתי שאתה מאחינו העירקים. תראה איך תיקן את זה. לא עלה על דעתי שאתה מאחינו העירקים. הוא לא העלה על דעתו שיש ערבים שלומדים בכיתה.

היו"ר ד' טל:

מודה ועוזב ירוחם. תודה רבה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

התופעה קיימת ומושרשת, לא נרחץ בניקיון כפינו. חבל. מי שיש לו יושר אינטלקטואלי צריך לפעול, כפי שהשר קבע, באמצעות מינהל החינוך הפדגוגי או בוועדה שתפעל כדי לתקן את כל העיוותים ולעצור את הסרטן הזה, כי העניין הזה בנפשנו, בלב החברה כולה, ויפה שעה אחת קודם.

היו"ר ד' טל:

אשר על כן, אתה מבקש להסיר את ההצעה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

ניצלתי את הדרך הפורמלית הזו, רק כדי להביע את הדברים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כבוד שר החינוך, חברי הכנסת, אף שלא היה לי הכבוד לקרוא את מה שנאמר במחקרו של פרופסור בר-טל, אני סבור שאין בו חדש. הוא אדם שמציג את המציאות. קדם לו גם פרופסור אדיר כהן, מאוניברסיטת חיפה, שהציג נתונים קשים מאוד על התמונה המצטיירת מספרי הילדים. בגיל הזה מחנכים אותם, והם מפנימים את התמונות והדעות הבנויות על מה שלומדים בגיל הזה. התמונה של הערבי מצטיירת באופן מאוד שלילי.

אני שואל אותך, כבוד שר החינוך, חברי הכנסת הערבים היושבים בכנסת למדו כולם את ההיסטוריה של היהודים, למדו את שירי טשרניחובסקי, על מאבק החשמונאים, המכבים, למדו אפילו תנ"ך. מה לומדים התלמידים היהודים על הערבים? איזו היסטוריה שלנו הם לומדים? אילו שירים ומשוררים ערבים הם לומדים? הם לומדים רק דברים שליליים, ומכאן מצטיירת התמונה.

בהזדמנות זו אני מצטרף לחברי תאופיק חטיב ועבד-אלמאלכ דהאמשה. עוד משפט אחד ברשותך, היושב-ראש: היה מקרה עם ראש עיריית קריית-מלאכי, שרצה לקלל את חבר הכנסת ונונו, וגם הוא היה מקריית-מלאכי. אתה מתאר לעצמך, אדוני היושב-ראש, איך קילל אותו? הוא לא אמר לו גנב או רוצח. הוא אמר לו: ערבי. זו הפכה קללה אצל היהודים. מכאן נובע, שיש דעות שליליות, שאחריות משרד החינוך היא לשנותן בהקדם.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. חבר הכנסת האשם מחאמיד מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת בלומנטל, בבקשה.

צבי הנדל (מפד"ל):

אם יגידו לך: יהודי, לא תיפגע?

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

שטויות, לא ייתכן דבר כזה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כשהנדל נכנס, בוודאי אי-אפשר לדבר עוד. אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני מכיר אישית את פרופסור בר-טל, היה לי הכבוד ללמוד אצלו כמה שנים. התחלתי אצלו את הדוקטורט לפני כמה שנים. אני מכיר אותו כאקדמאי, כאיש מקצוע וכאדם הידוע לא רק במדינת ישראל אלא ברחבי העולם, כחוקר ממדרגה ראשונה. לכן אני לוקח את הדברים שלו בשיא הרצינות. אני מבקש שנהיה אמיצים, נקרא את הדוח שלו ונפעל על-פי המלצותיו.

לפני שנתיים, אדוני היושב-ראש, העליתי את הנושא בפני מנכ"ל משרד החינוך דאז, ד"ר שושני, והתרעתי על תופעות של אלימות. הוא אמר לי שזה פשוט לא קיים. מתברר שזה אכן קיים.

אני רוצה לבקש מהשר, שילדינו כולם ילמדו זה על זה, כדי שנכיר זה את זה. אני יודע את ההבדל בין רבה לרבא, ולא יזיק שגם אתה תדע משהו על המשורר מחמוד דרוויש.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. חברת הכנסת מרינה סולודקין מבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עמנואל זיסמן. סליחה, זה מה שרשום לי כאן, טעות לעולם חוזר. נעבור הלאה. חבר הכנסת בני אלון, האם יש את נפשך להסיר את הצעתו של חבר הכנסת תאופיק חטיב?

בנימין אלון (מולדת):

יש את נפשי.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלון, בבקשה, במסגרת הדקה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

חברת הכנסת בלומנטל אמרה דברים מאוד חשובים, רק לא ראיתי אותה כאשר נכנסתי.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

אומנם הייתי לשמאלך, אבל בדרך כלל אני לימין.

היו"ר ד' טל:

השתנו היוצרות משום מה. כל הזמן המפד"ל היתה לימינו. חבר הכנסת בני אלון, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הייתי רוצה להסב את תשומת לב השר לתיקונים שחייבים להיות בהרבה מספרי הלימוד בערבית, וגם באלו שבעברית. כאשר הרומים רצו לומר במקום ירושלים איליה קפיטולינה, ברוך השם אצלנו זה לא נכנס. קוראים לעיר ירושלים. אבל, פלשתינה, מלה שלהם, נכנסה, ומשתמשים במלה פלשתינים כאילו יש להם כאן זכויות היסטוריות כלשהן.

, וחשבו שהוא לפחות PALESTINIAN PEOPLE כאשר מנחם בגין עם הטעות ההיסטורית שלו אמר , כאילו יש דבר PALESTINIAN PEOPLE פלפל פלפול משפטי, והוא מתכוון לאנשים, הפכו את זה ל- שנקרא עם פלשתיני.

יש רשימה של דברים שצריך לבדוק. למשל, הם מתנכרים לכל החלק של הר-הבית ולכל ההיסטוריה היהודית שלו. אצלם זה "חראם אל-שריף", המתחיל בחניית סוסו של מוחמד. צריך לעבור על כל ספרי המחקר וספרי הלימוד הערביים ולבדוק אם הם נותנים את ההיסטוריה האמיתית של המקום ושל האזור.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, חבר הכנסת בני אלון. חבר הכנסת סילבן שלום מבקש להסיר את הצעתה לסדר-היום של חברת הכנסת נעמי חזן. הוא איננו באולם.

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ההצעה להעביר את הנושא: המגזר הערבי בספרי הלימוד בישראל לוועדת החינוך של הכנסת?

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 20

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

אם כן, 20 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני מודיע על העברת הנושא: המגזר הערבי בספרי הלימוד בישראל, לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

עמיתי חברי הכנסת, יש לנו כאן אורחים, ראשי הקהילה היהודית בנים שבצרפת. והרשו לי לקדם בברכה את מר וגברת פול בן-גיגי, מר אלברט טרגנו, גברת פרדי בנלה, מר וגברת למני, מר וגברת בובוט, מר וגברת אברמוביץ, מר דוד אלימלך ומר אשר העליון. אני מקדם אתכם בברכה. ברוכים הבאים.

משה גפני (יהדות התורה):

מי הם?

היו"ר ד' טל:

הם ראשי הקהילה היהודית בנים בצרפת.

קריאה:

נים או ניס?

היו"ר ד' טל:

אמרתי: נים.

רחבעם זאבי (מולדת):

נים ולא ניס.

היו"ר ד' טל:

עיר תאומה לראשון-לציון, תבוא ותיבנה בימינו.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים לשאלות לשר לביטחון פנים. בבקשה, אדוני השר.

זיוף תעודות כשרות

חבר הכנסת א' דרעי שאל את השר לביטחון פנים ביום ט"ו באב התשנ"ו (31 ביולי 1996):

מפעם לפעם מפרסמים ארגוני כשרות למיניהם הודעות על זיופי תעודות כשרות על-ידי מפעלים תוך הכשלת הציבור ועבירה על החוק. רצ"ב דוגמה קונקרטית של הודעת בד"ץ "שארית ישראל".

רצוני לשאול:

1. האם תלונות אלה נחקרות?

2. אם כן – כמה מקרים כאלו נחקרו בשלוש השנים האחרונות?

3. מה העלו החקירות?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בתאריך 1 במאי 1992 נכנסו לתוקף תקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי – איסור הונאה בכשרות), ולפיהן העבירות לפי חוק איסור הונאה בכשרות הן עבירות מינהליות. לפיכך, במקרה שבו מתקבלת תלונה במשטרה בגין ביצוע עבירה של הונאה בכשרות, מועבר הטיפול למשרד הדתות, אשר בסמכותו לטפל בתלונה.

2-3. בשנת 1994 פתחה המשטרה שמונה תיקים, מהם שניים עדיין פתוחים ושישה נסגרו; בשנת 1995 פתחה המשטרה ארבעה תיקים, מהם אחד עדיין פתוח ושלושה נסגרו; בשנת 1996, ינואר – ספטמבר, פתחה המשטרה תיק אחד בלבד, והוא עדיין פתוח.

חקירת תלונה על אישי ציבור

חבר הכנסת י' וקנין שאל את השר לביטחון פנים ביום ג' בחשוון התשנ"ז (16 באוקטובר 1996):

ב-24 ביוני 1990 הוגשה תלונה במשטרה, בטענה שאישי ציבור הפרו אמונים בהעברות כספים ובמינוי מקורבים, וצורפו קטעי עיתונות וקטעים מדוחות המבקרת. תשובת המשטרה היתה, כי "אין במעשה משום עבירה פלילית", והתיק נסגר. רצ"ב העתק התשובה.

רצוני לשאול:

1. נגד מי הוגשה התלונה ובאילו נושאים?

2. מי ומה נחקר?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

1. בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל ונמסר לי, כי התלונה משנת 1990 והחומר נגנזו בזמנם בעילה של "אין במעשה עבירה פלילית".

2. חומר מהסוג הנ"ל, כשלא נפתח תיק פלילי על-פי הפקודות הקיימות – 11.02.06 – ניתן לבערו אחרי שלוש שנים.

ההחלטה על סגירת תחנת מג"ב-בארותיים

חבר הכנסת א' אור שאל את השר לביטחון פנים ביום ג' בחשוון התשנ"ז (16 באוקטובר 1996):

נודע לי, כי הוחלט לסגור את תחנת מג"ב-בארותיים. תחנה זו ממוקמת על קו התפר, באזור שיש בו אוכלוסייה ערבית, והיא עוזרת לביטחון יישובי הסביבה.

רצוני לשאול:

1. האם למשרד לביטחון פנים ידוע על כך?

2. מדוע הוחלט לסגור דווקא תחנה זו?

3. מה הוא התחליף שמשרדך מציע לתחנה זו?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נקודת מג"ב-בארותיים הוקמה לפני כשלוש שנים, במטרה לאבטח את אתר הקרוונים לעולים, במסגרת האבטחה והשמירה, כפי שניתנו בשאר האתרים בארץ, ולא לצורך אבטחת יישובי הסביבה. השמירה והאבטחה כללו פיקוח ובקרה במשך 24 שעות.

2. במסגרת קיצוץ תקנים במשטרת ישראל, ולנוכח הרחבת תשתית האבטחה והשמירה ביישובי קו התפר הסמוכים לאתר, הומלץ לקצץ גם באתר זה, אשר רוב תושביו עזבו את המקום.

3. למרות תוכנית הקיצוץ, ימשיך מג"ב לאבטח את האתר חמישה ימים בשבוע, משעה 7:00 עד שעה 22:00, ובמשך הלילה יגובה האתר על-ידי צוות מג"ב המסייר באופן קבוע ביישובי בת-חפר, בסמוך לאתר. נוסף על הפעילות הנ"ל, מתבצעים סיור וביקור כל שעתיים באתר על-ידי ניידת סיור מתחנת נתניה.

מניעת יידי אבנים מהר-הבית

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ז בחשוון התשנ"ז (30 באוקטובר 1996):

לאחרונה חוזרת ונשנית התופעה של פינוי מתפללים מרחבת הכותל עקב החשש שייפגעו על-ידי פורעים מהר-הבית.

רצוני לשאול:

1. האם יינקטו צעדים מקדימים שיבטיחו, כי לא תשנה עוד תופעה של יידי אבנים מהר-הבית, ועל-ידי כך יימנעו פינויים נוספים בעתיד?

2. האם נשקלו סידורים טכניים ומבניים שיפרידו וימנעו תופעה זו כליל?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

1. כדי להבטיח שלא ייזרקו אבנים, ולו אבן אחת, מכיוון הר-הבית לעבר המתפללים ברחבת הכותל, יש להוציא אלפי אבנים מההר, ואף לסוגרו בפני מתפללים מוסלמים אשר יכולים להכניס את האבנים בכניסתם לשטח ההר.

2. באמצעים טכניים, חבר הכנסת שאקי, קשה יהיה למגר את התופעה כליל. מכאן אתה מבין שנעשה הכול כדי שלא תיזרק אבן אחת, והנוכחות שלנו בהר-הבית תהיה כזאת, שאם מישהו ירצה לזרוק אבנים בהר-הבית, נוכל למנוע זאת על-ידי כוח שיימצא שם.

צבי הנדל (מפד"ל):

הם זורקים את האבנים, ואלה זורקים את היהודים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני השר, כמי שזוכר, בהיותי שר הדתות, שזרקו, לצערנו, אבנים ונפצעו אנשים וכו' – מה ניתן לעשות כדי שזה לא יקרה? אני זוכר שהעלו בשעתו רעיון כמו רשת מוגבהת, או בדיקת אנשים, כדי שלא יהיו בכיסיהם אבנים כשהם נכנסים, ודברים דומים. באמת קצת מביש לחשוב שהמקום המקודש ביותר לעם ישראל יכול להיות מקום שבו אדם יכול למצוא פתאום את עצמו תחת מטר אבנים. זה לא הוגן, זה לא מתקבל על הדעת, ואני חושב שאפשר למנוע את זה.

היו"ר ד' טל:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לברך את המשלחת מנים שבצרפת. צאתכם לשלום. אתם מבינים עברית, כולם, אני מבין.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

SOYEZ LES BIENVENUS.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני חבר הכנסת אבנר שאקי, עם כל הכבוד לך, האם היית מצפה שנשים שכפ"ץ על כל ישראלי? האם היית מצפה שנקים רשת שתגן עלינו מאבנים? אנחנו עם גאה, שבא להתפלל ליד הכותל, שמתכוון להתפלל, ולא כאשר פרוסות מעליו רשתות שיזכירו לנו רשתות של בתי-סוהר. אני לא מציע שנוביל לאמצעים טכניים שכאלה. אני מציע שבכוח מנהיגותנו ונוכחותנו במקום נגרום לכך ששום אבן לא תיזרק לעבר יהודים מתפללים בכותל.

צבי הנדל (מפד"ל):

אבל אם זורקים, צריך להוציא משם את הזורקים, ולא את אלה שחוטפים את האבנים.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

את זה אנחנו עושים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת הנדל, תודה על ההערה הקצרה.

התנגדות שירות בתי-הסוהר למתן מחשב אישי לאסירים

חבר הכנסת א' אור שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ז בחשוון התשנ"ז (30 באוקטובר 1996):

נודע לי כי קיימת התנגדות עקרונית של שירות בתי-הסוהר לנתינת מחשבים אישיים לכל האסירים.

רצוני לשאול:

1. האם זה נכון?

2. מדוע שירות בתי-הסוהר מתנגד עקרונית לנתינת מחשבים אישיים לכל האסירים?

3. האם תשונה הוראה זו?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אכן שירות בתי-הסוהר מתנגד לנתינת גישה למחשבים אישיים לכל האסירים. יש נוהל מפורט המסביר אילו אוכלוסיות אסירים יכולות להכניס מחשבים ובאילו תנאים.

2. הסיבה להתנגדות לנתינת גישה למחשבים לכל האסירים נובעת מכך שניתן לעשות שימוש במחשבים למטרות שליליות, שעלולות לסכן את ביטחון בית-הסוהר או הציבור. כך, למשל, קיימות התרעות של גורמי הביטחון על כי בעבר נעשה שימוש במחשבים, ואף ביומנים אלקטרוניים, על מנת ליצור קשר עם העולם החיצוני באמצעות רכיבים נוספים, מקוריים או מאולתרים, וכן כדי לאגור מידע ולעשות בו שימוש נגד הרשויות. מסיבה זו שירות בתי-הסוהר אינו נותן לאסירים ביטחוניים או לאסירים השפוטים על עבירות נגד ביטחון המדינה אפשרות להשתמש במחשבים.

נוסף על כך, תנאי הצפיפות בבתי-הסוהר אינם מאפשרים לכל אסיר שעומד בקריטריונים של השימוש במחשב להחזיקו בתאו. לכן נקבעו כללים שלפיהם בדרך כלל המחשבים מוצבים בחדרי החינוך, והאסיר מגיע אליהם על מנת להשתמש במחשב. רק אסירים שמוגבלים בתנועה בתוך הכלא מסיבות שונות מורשים להחזיק מחשב בתא שלהם.

3. מכיוון שהנוהל הוצא רק לאחרונה, ומבוסס, בין השאר, על פסיקות אחרונות של בתי-המשפט בנושא זה, אין לעת עתה כוונה לשנות הוראות אלה.

ניצול ילדים אוטיסטים במופעים

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את השר לביטחון פנים ביום כ"ד בחשוון התשנ"ז (6 בנובמבר 1996):

הובא לידיעתי, כי בתאריך 29 באוקטובר 1996 עמד להיערך בבית-הכנסת בנתניה כינוס החזרה בתשובה לנשים, שה"אטרקציה" בו היא מופע של ילדים אוטיסטים. נוהג מזעזע זה נוגד את החוק ואת המוסר.

רצוני לשאול:

1. מה ייעשה כדי למנוע קיום אירועים כאלה?

2. מדוע אין משרדך פועל לאכיפת החוק בנחישות הנדרשת נוכח המעשה, אף-על-פי שאין זה מקרה יחיד?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. תוכנית "כנס החזרה בתשובה", שאמורה היתה להתקיים ב-29 באוקטובר בבית-הכנסת "זכור לדוד" בנתניה, נודעה למשטרה בבוקר יום האירוע. משטרת נתניה פעלה באופן מיידי וללא דיחוי לביצוע כל הפעולות הדרושות למניעת המופע הנ"ל, וזאת בשיתוף גורמי עיריית נתניה ותוך אזהרת האחראים לבית-הכנסת בדבר האיסור החל בחוק על השימוש בחסרי ישע. כמו כן הובהר להם על-ידי המשטרה באופן חד-משמעי, שהמשטרה לא תאפשר את קיומו של המופע. כתוצאה מהתערבות המשטרה נמנע המופע הנ"ל.

מדיניות המשטרה בכל הקשור לעבירות מן הסוג הזה היא טיפול מניעתי ושימוש בכל האמצעים הדרושים כדי למנוע את ביצוע העבירות והבאת העבריינים לדין לאלתר.

חקירת תלונה על הכאת אזרח בידי שוטרים

חבר הכנסת ע' דהאמשה שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

נמסר לי, כי ב-26 באוקטובר 1996, במגרש "בלומפילד" ביפו, התנפלו כעשרה שוטרים על עח"י (שמו המלא מופיע במקור), ובעטו בו עד שאיבד את הכרתו. הנ"ל מאושפז בבית-החולים "וולפסון" עם קרע בטחול ושברים בצלעות ועוד.

רצוני לשאול:

1. האם חקרה המשטרה את האירוע ומה הן תוצאות החקירה?

2. כיצד תנהג המשטרה?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

1. מכיוון שמדובר בתלונה בגין שימוש בכוח, הנושא הועבר לטיפול המחלקה לחקירת שוטרים במשרד המשפטים.

2. תוצאות הבדיקה יובאו לידיעתך עם סיומה. העניין לא נמצא בתחום המשטרה.

הטיפול במסירת מידע כוזב למשטרה

חבר הכנסת מ' שחל שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

מפרסום בעיתונות עולה, כי על-פי מידע שנמסר למשטרה על-ידי חוקר פרטי הזמין יושב-ראש הרשות לניירות ערך ומנהל מחלקת החקירות האזנות סתר ושילמו לו תמורתן. לפי אותה ידיעה, הסתבר שהמידע היה כוזב, המשטרה פתחה בחקירה, והתיק נסגר מחוסר אשמה.

רצוני לשאול:

1. האם פתחה המשטרה בחקירה נגד מוסר המידע הכוזב?

2. כיצד תפעל המשטרה נגד הישנות מקרים דומים?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

1. מבדיקה שערכתי עולה, כי משטרת ישראל אכן פתחה בחקירה נגד מוסר המידע הכוזב.

2. בכל מקרה שיש חשד שאדם מסר ידיעה כוזבת ביודעין, ויש בסיס לפתיחה בחקירה פלילית, אנחנו עושים זאת, ונמסר לי כי משטרת ישראל פותחת בחקירה פלילית.

הצפת שוק הסמים באזור חיפה במריחואנה

חבר הכנסת פ' בדש שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

בעיתון "מעריב" נתפרסמה ידיעה, שלפיה יבוא של סם מריחואנה מאזור הנגב וממצרים מציף את שוק הסמים באזור חיפה. בקרב הצרכנים של הסם מצויים גם בני נוער, שמחירו הנמוך של הסם הפכו לנגיש עבורם.

רצוני לשאול:

1. מה היא עמדת המשטרה בנדון?

2. אילו צעדים ינקוט המשרד כדי למנוע את כניסת הסם מאזור הדרום?

3. כיצד ייערך המשרד לכך שהסם יהיה בלתי נגיש לבני הנוער?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני חשבת שחבר הכנסת פיני בדש גר בדרום.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אני מכיר את המסלול, זה עובר דרכי.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

2-1. א. במחוז הדרומי פועלת יחידה מחוזית, שעוסקת בנושא הסמים. תפקידה הוא תפיסת סמים וסיכול החדרתם לתחומי הארץ. ב. המחוז מפעיל סוכנים לצורך תפיסתם של סוחרים סמים והבאתם לדין. ג. השיטור הימי באילת, גם הוא משתתף במלחמה נגד הברחות סמים דרך הים. ד. בעזרת כל האמצעים הנ"ל, תוך הסתייעות ושיתוף פעולה עם צה"ל וגורמים אחרים, עושה המחוז הדרומי מאמצים למניעת כניסתו של הסם ולתפיסתו.

3. לעניין שימוש הנוער בסמים – יש לציין כי המאמץ הינו בין המערכות השונות, ולוקחים בו חלק משטרת ישראל, רשויות החינוך וההסברה. אתה יודע שאנחנו עושים הכול, ככל שנוכל, כדי להילחם במחלה הזאת, שדבקה בנוער הישראלי, שנגע בסמים ונפגע, וכפי שאתה גם מעריך, מרבית היושבים בבתי-הסוהר יושבים בגלל הנושא הזה של סמים. אני מודה לך על תשומת הלב שלך.

היו"ר ד' טל:

שאלה נוספת לחבר הכנסת פני בדש.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני השר, ראשית, אני רוצה לברך את משטרת המחוז הדרומי על כך שבשבועיים האחרונים תפסו כמות גדולה מאוד של סמים, כפי שידוע לך; באמת כמות גדולה, של עשרות קילוגרמים.

אני רוצה להעלות גם את נושא מסיבות האסיד. אני חושב שהמשטרה לא מטפלת בהן בחומרה מספקת, או שהיא מטפלת בסלחנות בכל המסיבות האלה. אם אלפי בני נוער יודעים על המסיבות האלה, או שהמשטרה לא יודעת, ואם היא לא יודעת, זה חמור מאוד, או שהיא יודעת ולא עושה ד', וגם זה חמור מאוד.

בזמנו, כאשר השר שחל היה השר לביטחון פנים, דיברנו הרבה על נושא מסיבות האסיד ועל כל המודעות בעיתונות, שהן גלויות לעין. לכן, אני חושב שהמשטרה לא עושה ד', והיא צריכה, בנושא הזה, לפעול במלוא החומרה; עליה לעצור את התופעה, שהולכת ומתפשטת בקרב הנוער. כשהם חוזרים מהמסיבות האלה, ונוהגים, אנחנו יודעים מה קורה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני רוצה לענות לך, חבר הכנסת. אני חושב שמסיבות האסיד, לא על כולן אנחנו יודעים מראש. על החלק שאנחנו יודעים – אנחנו מתייצבים שם – – –

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

השר לביטחון פנים א' קהלני:

חבר הכנסת בדש, אני רוצה לומר לך, שברגע שאנחנו יודעים – אם רמזת שבזמנו של חבר הכנסת שחל המשטרה היתה יותר טובה – – –

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

השר לביטחון פנים א' קהלני:

— — — הדבר צריך להיות בבחינה. אתה יכול לחייך, חבר הכנסת שחל. עצם זה שהזכרתי את שמך הקפיץ אותך והפסקת להדליק את ה"פייפ" – זה כבר היה חשוב. בתוך המליאה אסור להדליק "פייפים".

משה שחל (העבודה):

אני לא מדליק "פייפ" במליאה. לא הבנתי מה היתה הבעיה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

הוא רמז שבזמנך היו מסיבות אסיד ובשיחה אתך פתרתם את הבעיה קודם, לפני המסיבה, אז אמרתי לו, שהמשטרה נשארה טובה כמו שהיא היתה בזמנך, ושנחנו מטפלים במסיבות האסיד במלוא חומרת הדין.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. שאילתא מס' 268, של חבר הכנסת טלב אלסאנע.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אתה פה? אני רואה אותך כל הזמן פה. כבר הקמת התנחלות, עם החיוך שבעניין.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — בצורה לגיטימית, לעומת ההתנחלויות — — —

השר לביטחון פנים א' קהלני:

לגיטימית.

מותו של הילד חילמי שאושה ממכות

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

הילד חילמי שאושה הוכה קשות על-ידי רכז הביטחון בהתנחלות הדר-ביתר ומת מאוחר יותר מפצעיו.

רצוני לשאול:

1. האם חקרה המשטרה את האירוע הנ"ל, ומה הן תוצאות החקירה?

2. האם יועמד רכז הביטחון לדין באשמת רצח, ואם לא – מה כן?

3. כמה יהודים הועמדו לדין השנה בגין תקיפת פלשתינים בגדה המערבית?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

תשובה על שאילתא מס' 284, של חבר הכנסת – סליחה, טעות שלי, תשובה על שאילתא מס' 268, של חבר הכנסת טלב אלסאנע.

3-1. משטרת ישראל חקרה את האירוע והעבירה את ממצאיה לפרקליטות מחוז ירושלים להחלטתם, באשר להעמדה לדין.

עשרה כתבי אישום הוגשו השנה נגד יהודים בגין ביצוע עבירות נגד פלשתינים באזור הגדה המערבית, ובהם עבירות בשל גרימת נזק ואיומים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש שאלת הבהרה, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד השר, אני רוצה לציין, שאכיפת החוק היא גורם חשוב מאוד, על מנת שלא לתת לאנשים מהצד השני, המותקף, להרגיש שיש אוזלת יד של המשטרה ושעליהם ליטול יוזמה על מנת להגן על עצמם בעצמם. ולכן, כשהמשטרה אוכפת את החוק ופועלת, יש כתובת לאנשים שרוצים למצות את הדין עם התוקף.

לאחרונה אנחנו עדים לכך שלא רק עניין אכיפת החוק – אלא המשטרה, שמופקדת על אכיפת החוק, פועלת בצורה לא חוקית, וזה קרה כמה פעמים בראשון-לציון; צעיר ערבי מבאר-שבע פנה אלי, הוא הותקף על-ידי שלושה שוטרים.

השאלה הנשאלת היא, האם באותם מקרים, כל פעם שפונים בעניין התנהגות חריגה של שוטרים – חשוב מאוד שהמשטרה תקפיד על אכיפת החוק – אז אנחנו שומעים את התשובה: הועבר לחקירה במשרד המשפטים.

האם יש מעקב שלך, של השר לביטחון פנים, או של יחידה במשרדך, אחר מה שקורה עם אותן תלונות המועברות ליחידה במשרד המשפטים בגין חריגות או התנהגות פלילית של השוטרים?

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני חושב שגם אני, גם קודמי, הבנו טוב מאוד, שכדי לחקור את המשטרה, צריך להוציא את הנושא מידי המשטרה. במשטר דמוקרטי מתוקן, זה הדבר הטוב ביותר לעשותו. מכאן שכל תלונה שמוגשת כלפי שוטר מועברת אוטומטית למחלקה שכפופה למשרד המשפטים, כך שאין לנו, מן הבחינה הזאת, התערבות בעניין.

אני כשר מקבל דיווח, מדי פעם אני יושב אתם, הם מסבירים לי בדיוק, אני מקבל דוח קבוע על החקירות, התוצאות, גם על תוצאות השיפוט, ואני רוצה לומר, שיש הרבה אנשים שבעקבות החקירות יוצאים זכאים, יש כאלה שיוצאים אשמים ויש כאלה שאנחנו גם דואגים שהם לא יישארו בתוכנו.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. על שאילתא מס' 284, שאילתא של חבר הכנסת חיים דיין, אתה פטור מלענות, ואנחנו נעביר אותה לפרוטוקול. אני מודה לך, אדוני השר.

אבטחת גני-ילדים בירושלים

חבר הכנסת ח' דיין שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

בעיתון "כל העיר" צוין, כי המשטרה הבטיחה 17 ניידות לאבטחת מוסדות החינוך בעיר, אך בפועל פועלות רק שש עד שמונה ניידות. הדבר מנוגד להסכם שנחתם עם ועד ההורים העירוני.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשטרה על כך?

2. מה ייעשה בנדון?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משטרת ישראל עושה כל שביכולתה כדי לאייש את כל הניידות שיועדו לאבטחת מוסדות חינוך.

השוטרים שיועדו למשימת אבטחת מוסדות חינוך אינם מוסטים למשימות אחרות.

כאשר לא כל הניידות מאוישות, הדבר נובע רק מחוסר בכוח-אדם, ובעניין זה נמסר לי, כי משטרת מחוז ירושלים נותנת לכך את מלוא תשומת הלב.

הצעה לסדר-היום

יחס המשטרה לעולים חדשים

היו"ר ד' טל:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 507: יחס המשטרה לעולים חדשים – של חברת הכנסת מרינה סולודקין. בבקשה, גברתי.

מרינה סולודקין (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בחמשת החודשים האחרונים, שבהם אני מייצגת את ציבור העולים בכנסת, פנו אלי עשרות אנשים בתלונות פרטיות וקבוצתיות. הנושא העיקרי הוא היחס של משטרת ישראל לתלונות, לתביעות ולפניות של עולים. אנשים כותבים מכל רחבי הארץ. לא מדובר על עיר בודדת או על שוטר מסוים. התופעה היא יותר מורכבת.

אנשים מספרים על פריצות לדירות, על גנבות רכוש, על עלבונות והשפלות שהם סובלים משכניהם. חוץ ממעשי התפרעות ובריונות – אחד המכתבים היה לגבי הרצח של בחורה בירושלים. הכוונה לחנה יעקובוב, זיכרונה לברכה, שנרצחה בשכונת נווה-יעקב. בכל המקרים, לרבות במקרה הרצח בירושלים, הנושא העיקרי של המכתבים היה האדישות של משטרת ישראל לבעיות של העולים. המשטרה לא מעוניינת להתערב במקרים שבהם מדובר על איומים, על התעללויות ואפילו על פגיעה פיזית בעולים.

ידוע לי שיש הישגים גדולים למשטרת ישראל במלחמה נגד הטרור והסמים, ועל כך מגיע להם כל הכבוד, אבל הרפורמה שמתחילה להתבצע במשטרה חייבת לכלול גם בדיקה מחדש של היחס לעולים החדשים.

המכתבים מבטאים זעם וכעס על כך, שזכויות של עולים כאזרחים שווים נרמסות על-ידי אחד הגופים המרכזיים ברשות המבצעת. המשטרה מזלזלת בכבודם, ברכושם ובשלומם של האזרחים החדשים במדינה.

פושעים ובריונים, אחרי שנים של התעלמות המשטרה, התרגלו שמותר להשתמש בגסויות, לזרוק אבנים, להכות ואפילו לדקור בסכין קשישים וילדים. התנהגות כזו של משטרת ישראל גרמה לכך, שבערים שונות הפכו שכונות מסוימות למוקדים של פשע – דוגמת הארלם.

הגיעו אלי כמה פניות קולקטיביות מרחוב מילרוד, מרחוב יוספטל, מרחוב צור ומרחוב בנימין באשקלון, שהמשטרה מתעלמת מתלונות התושבים באזור. המצב שם הולך ומידרדר.

ממקומות אחרים, למשל ירושלים, תל-אביב, אשדוד, מגדל-העמק ואופקים, מדווחים על יחס של סלחנות וידידות של השוטרים המקומיים כלפי העבריינים. יותר מזה: יש עשרות תלונות על ניסיונות להפוך את העולים המתלוננים לעבריינים ולנאשמים בעצמם, כל זאת לאחר קטטות, מכות ואלימות פיזית קשה כלפיהם.

במכתבים האחרונים קיבלתי קריאות של אזרחים שמתחננים שמישהו יציל את חייהם.

כאשר סוף סוף נפתחים תיקים נגד הפושעים האמיתיים, זה קורה רק אחרי שעות ארוכות של השפלה של המתלוננים, של בדיחות על חשבונם ועל חשבון המבטא שלהם.

במקרה של משפחת יעקובוב מנווה-יעקב, המחיר על הרשלנות של המשטרה היה החיים של הבת שלהם. במשך שנה שלמה הם פנו וחזרו ופנו לתחנת המשטרה בנווה-יעקב, וגם במגרש-הרוסים,

כשהם מתחננים להפסיק את האיומים ברצח. שום דבר לא עזר. דקירה קטלנית שמה קץ לחייה של חנה יעקובוב ופצעה קשה את אחותה סוניה יעקובוב.

פניתי באמצעות שאילתא ישירה לכבוד השר לביטחון פנים, מר אביגדור קהלני, עוד באוגוסט השנה. רק אחרי שנשלחה תזכורת בחודש אוקטובר קיבלתי את תשובת המשרד; לצערי הרב, תשובה פורמלית שאפילו לא התייחסה למקרה הטרגי של משפחת יעקובוב.

קשה מאוד להגדיר את היחס המדויק של המשטרה לעולים בארץ. אפשר להתחיל בחוסר הכבוד לאזרח הקטן, ובמיוחד לאזרח החדש. נדהמתי לגלות חוסר הבנה עמוק לנושא רגיש כל כך, שלדעתי הוא בעל חשיבות לאומית. הרי יחס כזה שמופנה לעולה החדש ודאי ניכר גם בטיפול בתלונות של האזרחים הוותיקים במדינת ישראל. זוהי תחילתו של תהליך מסוכן של החלשת ערכים כמו מקצוענות ומוסריות.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני ממשיכה לקבל מדי יום פקסים ומכתבים שזועקים על כך שהמצב הולך ומחריף. הפשעים שאיש לא נענש עליהם הופכים לגורם שמגביר את הקרימינליזציה בחברה שלנו. גם הייאוש והתסכול של העולים עשויים להביא אסונות גדולים בעתיד.

כבר עכשיו יש כוונה במקומות מסוימים להתארגן לקבוצות של הגנה עצמית.

איך ייתכן שאזרחים שווי זכויות וחובות במדינת ישראל מסתובבים בתחושה שאין להם כתובת, שאין להם למי לפנות?

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת להעביר את הדיון בנושא לשתי ועדות – לוועדת העלייה והקליטה ולוועדת הפנים; אם אפשר רק לוועדה אחת, אז לוועדת העלייה והקליטה.

היו"ר ד' טל:

גברתי בדרך כלל מבקשת להעביר לדיון במליאה. כל חבר כנסת מבקש להעביר לדיון במליאה. אנחנו נשאל את השר, וקרוב לוודאי, אם השר יסכים, הוא יציע להעביר לוועדה, ואז ממילא זה יעלה בקנה אחד עם מה שגברתי מבקשת.

מרינה סולודקין (ישראל בעלייה):

אני מעדיפה דיון בוועדות.

היו"ר ד' טל:

גברתי, חבר כנסת שעולה לנאום מסכם את דבריו כך: לכן אני מבקש להעביר את הנושא לדיון במליאה. יעלה השר וישיב. אם השר יציע להעביר לוועדה, גברתי תסכים, ואז לא תהיה לנו בעיה.

מרינה סולודקין (ישראל בעלייה):

תודה.

היו"ר ד' טל:

אדוני השר לביטחון פנים, בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברת הכנסת מרינה סולודקין, אני הקשבתי לכל מלה שאמרת. אני רוצה לענות לך: אם הייתי מנותק ממשרדי ולא הייתי עוסק במשטרת ישראל, הייתי נעלב. ההאשמות שלך מעל במה זו כלפי משטרת ישראל מופנות כאילו אל משטרה של מדינה אחרת. אני לא חושב שיש לנו משטרה שכזאת.

דיברת בהכללה רבה. אני חושב שיש לנו משטרה טובה, לא מפני שאני עומד בראש המשרד לביטחון פנים. אי-אפשר להאשים את המשטרה בפוליטיזציה. אי-אפשר להאשים את המשטרה בכך שכאשר מגישים תלונה היא לא מטפלת בה. אני חושב שאנחנו מגיבים מהר מאוד ברגע שצריך.

אני יודע שהגשת שאילתא, ואת קיבלת ממני תשובה בצורה כללית, תשובת ביניים עד שנברר בדיוק את הנקודות. ראש הלשכה שלי, אבי בלשניקוב, דיבר אתך באופן אישי. הוא אמר לך, שהוא שולח לך כרגע תשובת ביניים, עד שנמשיך לבדוק לעומק את התלונה שלך.

אשר לדברים שאת אומרת לגבי העולים: אנחנו מדינה שקלטה כ-700,000 עולים בשנים האחרונות. אני לא יודע אם יש מדינה אחת בעולם שהיתה מסוגלת לקלוט כל כך הרבה עולים. נסי לתרגם את המספר הזה, באחוזים – בארצות-הברית היה מדובר על 30-40 מיליון איש.

אנחנו מדברים על מדינה קטנה שקלטה עלייה, נתנה בתים, קיבלה את העולים לתוך מערכות החינוך, שילבה אותם בכנסת. אני לא חושב שיש מדינה כמו מדינת ישראל שקלטה כל כך יפה עלייה.

ההאשמות שלך כלפי משטרת ישראל, אין להן מקום. אם יש לך תלונות ספציפיות ואת רוצה שנטפל בהן, אשמח לטפל בהן ולהיות לך לאוזן קשבת. אני אף פעם לא דחיתי איש בטענותיו כלפי המשטרה. אין המשטרה נוהגת מנהג של איפה ואיפה. יש בכמה מקומות פשע כזה או אחר, יש שכונות שיש בהן בעיות, יש חבורות רחוב שיש להן בעיות, אבל המשטרה לא אשמה אם מישהו מרביץ לאשתו, המשטרה לא אשמה אם מישהו פוגע בשכנו. המשטרה צריכה להגיע ולטפל, ולאחר

מכן לדאוג שיגיע רישום פלילי על הדבר הזה ולהגיש אותו לשלטונות הצדק. זה תפקידה של המשטרה, והיא עושה זאת.

אם הדברים יהיו יותר קונקרטיים, תדברי אתי על יום ושעה מוגדרת, על מקרה מוגדר, אני אתן לך תשובה, אני מבטיח לך, מהר מאוד. לא נעלים מידע, לא נסתיר עובדות. אנחנו נתייחס לכל אדם החי במדינת ישראל, מכל עדה ומכל דת. אנחנו ניתן את היחס שלנו לכולם באופן שווה.

אני אומר לך כאן, הסתובבתי בעולם כולו. הלוואי שכל העולם יחקה אותנו בנושא הזה של מוסר, של שוטרים טובים ושל משטרה טובה, שרואה את כולם מול עיניה. אנחנו יודעים מה עושות משטרות אחרות, ואני מציע לעצמנו שלא ננסה אפילו להתקרב לאותם מודלים של משטרות אחרות שקיימים בעולם. המשטרה אינה נוהגת מנהג של איפה ואיפה במדינה. היא לא נותנת לפגוע בעולים החדשים. אם יש טענה קונקרטית, אני אשמח לענות עליה. תודה.

היו"ר ד' טל:

מה אדוני מציע?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני מציע להסתפק בדברי. אם את רוצה לפנות לוועדה – אני חושב שאין צורך לפנות לוועדה. ההאשמה שלך מעל במה זו היתה האשמה קשה מאוד. אנחנו מייחסים חשיבות רבה לדברי חברי כנסת. אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ד' טל:

להסתפק או להסיר?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

להסתפק ולהסיר.

היו"ר ד' טל:

יש הצעה של חבר הכנסת אופיר פינס. בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

תודה. אדוני היושב-ראש, השר לביטחון פנים, אני סבור שההצעה לסדר-היום של חברת הכנסת מרינה סולודקין היא הצעה במקומה. אל תיפגע, אדוני השר לביטחון פנים, משום שחברת הכנסת מרינה סולודקין מבטאת תחושה קשה מאוד של ניכור שקיים בין ציבור העולים במדינת ישראל לבין הממסד כולו, ניכור שבא לידי ביטוי באופן הכי מוחשי והכי קשה בהתמודדות מול המשטרה, שהיא גם כך לא אמורה להיות הגוף הכי סובלני והכי גמיש בעולם.

לפעמים חוסר התקשורת ואי-הבנת המנטליות גורמים להרבה מצבים קשים מאוד, ואני מציע לקחת את הדברים לתשומת הלב. אני, למשל, לא יודע כמה שוטרים עולים חדשים יש במשטרת ישראל, אבל יכול מאוד להיות שצריך פעם לבדוק ולראות, משום שהתקשורת מאוד מאוד לקויה.

הערה שנייה, ברשותך, וזה בעקבות הדיון שהיה היום בוועדת העלייה והקליטה בנושא הפשע המאורגן, בהקשר של העולים החדשים. אני מציע שלא להשאיר חקירות חצי פתוחות, חצי סגורות. היתה חקירה מסוימת, היתה אינפורמציה, נאמרו דברים – אגב, חשובים – על-ידך בוועדה, שיש למשל רק עולה חדש אחד בכל הרשימה המפוארת שעליה מדובר. אני טוען, שאם חקירות תסתיימנה כך או אחרת, אבל תסתיימנה, זה עדיף בהרבה ממצב שבו התחילו חקירות ולא ברור לאן הן מובילות ואין מספיק נתונים. צריך לסגור תיקים כדי שלא תיווצר תחושה קשה מאוד בקרב ציבור גדול מאוד כאילו, ואני יודע שזו לא הכוונה, אבל כאילו מישהו שם עשה איזה תיוג, יצר סטיגמה. בעניין הזה אני מציע לגלות רגישות יתר.

היו"ר ד' טל:

ולכן, אדוני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

חברת הכנסת סולודקין, את מסכימה להעביר את הנושא לוועדה?

מרינה סולודקין (ישראל בעלייה):

כן.

היו"ר ד' טל:

לוועדת הפנים.

מרינה סולודקין (ישראל בעלייה):

לוועדת העלייה והקליטה.

היו"ר ד' טל:

בסדר.

נעבור להצבעה אחת, כפי שהשר הציע, להסיר את זה מסדר-היום, והצבעה שנייה תהיה – להעביר לוועדה. תיקון קטן. מי שיצביע בעד, זה יהיה לוועדה; מי שיהיה נגד, זה יהיה להסיר. בבקשה, רבותי.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 2

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

נמנעים – 1

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

אם כן, חמישה מתנגדים, שניים בעד, נמנע אחד. אני קובע שההצעה הוסרה מסדר-היום.

הצעה לסדר-היום

המשטרה ופעילות בתי-הימורים

היו"ר ד' טל:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעה לסדר-היום מס' 817, בנושא: המשטרה ופעילות בתי-הימורים, של חבר הכנסת, ידידי, יצחק כהן. בבקשה.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, פסוק ידוע ממשלי, אדוני שר המשטרה – באין חזון ייפרע עם.

אדוני השר, אני מודע לכך שהמשטרה עושה את כל האפשר ואת כל המאמצים למען תת לעם איכות חיים כנדרש. ואם יורשה לי, אדוני השר, נגע ההימורים שפשה במדינתנו אינו בעיית המשטרה כלל וכלל. המשטרה במקרה זה, כמו בשאר המקרים החמורים שקורים במדינתנו, כמו בעיית הסמים החריפה, האלימות במשפחה, שאתמול הקדישה לה הכנסת יום שלם, ועוד ועוד מרעין בישין, היא יחידת הקצה שצריכה להצליח במקום שבו נכשלו וקרסו כל המערכות, כמו מערכות החינוך, המערכות התומכות האחרות, ואז באות הדרישה והביקורת כלפי המשטרה. גם אם המשטרה "מצליחה", אם זו נקראת הצלחה, לעצור ולמגר את הנגע, זה בוודאי לא פותר שום בעיה, מכיוון שאותו עברייני, הסיכוי שלו לחזור למסלול חיים תקין הוא אפסי, ומעגל האומללים שהולך ומתרחב מעמיס עוד על המערכת. וכך הולך לו מעגל הקסמים תופח וגדל עד כי גדל מאוד. והשאלה היא, מורי רבותי, עד היכן? עד היכן?

הדרישה והביקורת כלפי המשטרה דומות לסיפור הגשר הידוע. היה באיזו מדינה גשר שעבר מעל הנהר. נפלו מהמעקה שלושה קרשים, שהיו צריכים לתמוך את הסיבוב, כדי שמכוניות לא ייפלו לנהר. הקרשים נפלו ומכוניות התחילו ליפול לנהר, זו אחר זו. התכנסה מועצת החכמים של אותה עיר, מועצת העיר, שאלה ודרשה, ובסוף הגיעו למסקנה שצריך לבנות בית-חולים משוכלל מתחת לגשר. מכונית שנופלת, בצורה די מתוחכמת – הפצועים יגיעו ישר לחדר המיון. כך השקיעו כספים ומשאבים וקיימו בכנסת ימי דיונים על אלימות במשפחה, על סמים, הקימו ועדות מומחים ומחקרים ובנו אותו בית-חולים מתחת לגשר. עד שחכם אחד אמר להם: מורי ורבותי, אנא החזירו את שלושת הקרשים ותפתרו את הבעיה. זה מה שהולך פה היום.

אם כל חברי הבית הזה ינסו באמת ובתמים לברר, ביושר אינטלקטואלי וציבורי, מהו שורש הבעיה, אין ספק שנוכל לבנות פה חברה יהודית בריאה, עם תוכן חברתי, עם התא המשפחתי, הבית היהודי הידוע, נאמן, איתן ומוצק. כל הכישלון הוא תוצאה של הניתוק ממורשת ישראל-סבא, וראיה לחורבנה של החברה הישראלית – יעידו "דברי הכנסת" של יום האתמול.

הגיע הזמן לעצור את הכישלון, הגיע הזמן שהבית הזה יודה בכישלון של 48 השנים האחרונות, ונגדיר את הבעיה כפי שהיא, לפני שייגבו, חלילה, קורבנות נוספים, אם בסמים, אם בהימורים, אם באלימות במשפחה וכו' וכו'. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת יצחק כהן. אדוני השר לביטחון פנים, בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת יצחק כהן, הסיפור של בית-החולים הוא יותר גדול ממה שאמרת, כי אחרי זה בנו עיר סביב המקום כדי שתיתן שירותים לבית-החולים, מכבי אש, ממשלה.

הסוגיה שהעלית, נושא בתי-ההימורים – אני מוכרח לומר לכולנו כאזרחים במדינת ישראל, יש החושבים שטוב שיהיו בתי-ההימורים ויש החושבים שמן הראוי שלא יהיו בתי-ההימורים.

חבר הכנסת כהן, אני מדבר אליך. אתה בוודאי רוצה לדעת את התשובה, האם אנחנו בעד בתי-ההימורים או לא. את התשובה הזאת לא תקבל היום, כי לא זו השאלה לדיון.

קרה לנו משהו במדינה. אתה יודע שהרבה מאוד אנשים מהמדינה נוסעים להמר בטורקיה ובכל ארצות אירופה, הרבה מאוד ישראלים משקיעים הרבה כסף. היום גם מהמרים באילת: עולים על ספינה, יוצאים אל המים ומהמרים.

אבל אתה נגעת בנושא ההימורים, האם אנחנו עושים הכול כדי לחסל בעצם את התופעה. כל זמן שזה אסור בחוק, אנחנו מטפלים בתופעה, אנחנו תופסים את בתי-ההימורים.

בשיחה אתך הבנתי, שהרקע להעלאת הנושא הוא אותה כתבה שאומרת, שהמשטרה בעצם לא אוספת את כל מכונות ההימורים כי אין לה מקום. שקר הדבר. המשטרה אוספת, המשטרה שורפת אותן, המשטרה הורסת אותן, והיא לא נותנת להם אפשרות לחזור חזרה אל הקזינו.

האמת היא שהתופעה של ההימורים במדינת ישראל הולכת ומתפשטת. יש הרבה מאוד בתי פרטיים שהופכים להיות בתי-ההימורים. יש הרבה מאוד מקומות ציבוריים קטנים שהופכים להיות, בתיאום בין אנשים, קלאבים מיוחדים להימורים. כשאנחנו יודעים על הדבר הזה, אנחנו מתייצבים שם, אנחנו תופסים את הציוד והורסים אותו.

כאן מתחילה השאלה האחרת, שאולי תעלה אותה לדיון, ואני מניח שעמדתך די ברורה. השאלה היא: אם הכסף הזה, שיוצא מאתנו לבתי-ההימורים בעולם כולו, היה נשאר במדינת ישראל, האם לא היינו יוצאים נשכרים מכך? אם נצליח למצוא נוסחה שבה ההימורים יישארו מחוץ לחוק והכסף יישאר במדינה, זאת תהיה אולי הנוסחה הטובה ביותר. אבל אם שאלתך היתה, האם אנחנו מטפלים בסוגיה – אנחנו מטפלים בסוגיה. כל זמן שהחוק לא מאפשר קיום בתי-ההימורים, אנחנו נטפל בזה במלוא

חומרת הדין. אבל השאלה הבסיסית, האם הכסף יישאר במדינה – על כך אנחנו צריכים פעם לתת את הדעת. בסך הכול הרבה כסף יוצא ממדינת ישראל ומושקע במדינות אחרות, שפורחות אולי בגלל המדיניות שלנו, וזו מדיניות לא טובה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אולי צריך לעשות בתי-הימורים חוקיים בארץ?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני אומר שהשאלה הבסיסית היא לא האם המשטרה לוקחת את הצידוד, הורסת ומשמידה אותו. השאלה הבסיסית היא, איפה מושקע הכסף של אותם אזרחים, שאנחנו לא יכולים למנוע מהם לצאת מן המדינה. כסף רב של המדינה מושקע במדינות אחרות, והן פורחות על חשבון מדינת ישראל. אולי זאת השאלה הבסיסית שצריכה לעלות על סדר-היום של הכנסת, אבל לא האם המשטרה עושה את אשר היא מצווה לעשות. תודה.

היו"ר ד' טל:

אדוני השר, מה אתה מציע?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

חבר הכנסת כהן, אני מציע שתסתפק בתשובתי, אלא אם כן אתה חושב שהיית רוצה שנלך ביחד לבית-הימורים לבדוק את הדבר מקרוב.

יצחק כהן (ש"ס):

לא.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

נכון שלא. אני מציע שתסתפק בתשובת השר.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת כהן, האם אתה מסתפק בתשובת השר?

יצחק כהן (ש"ס):

אני שוקל.

היו"ר ד' טל:

אתה שוקל? טוב, נאפשר לחבר הכנסת אופיר פינס – – –

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אתה לא יכול, כל זמן שהוא לא נותן תשובה.

היו"ר ד' טל:

אני לא יכול לתת לו לשקול שעה שלמה.

יצחק כהן (ש"ס):

אם כך, אני לא מסכים. אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החינוך.

היו"ר ד' טל:

אתה לא מסכים.

חבר הכנסת פינס מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

אופיר פינס-פז (העבודה):

כבוד השר, אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת יצחק כהן, אני חושב שיצחק כהן העלה נושא חשוב מאוד לדיון, ולא במקרה הוא זכה לדיון דחוף. בעיני זו סוגיה מאוד מרכזית.

כבוד השר, אני נמנה עם אלה שמתנגדים באופן גורף לכינון קזינו חוקי במדינת ישראל. אלא מאי? היחס הסלחני של המשטרה – וכתבתי לך מכתב על כך – בדברים שאנחנו שומעים, למשל מכונות המזל שפזורות בגוש-דן חופשי-חופשי וכן הלאה, ובעצם הלגיטימציה למחצה שמקבלת מערכת הקזינו הבלתי-חוקית, גורמות לי לחשוב שאולי כבר עדיף שזה יהיה חוקי. אולי כבר עדיף שזה יהיה בפיקוח, מאשר מצב שכל המדינה הזאת תהיה מלאה בכל מיני בתי-קזינו נסתרים, בכל מיני מועדונים, בעליות גג, בשעות הקטנות של הלילה. באמת, אני כבר לא יודע מה לומר.

נדמה לי שהמשטרה לא עושה מספיק. יש דברים שהיא מקבלת כגזירה משמים והם לא גזירה משמים. אני מצפה ליחס חד. כמו שאתה מחייב אותם לתת לתחומים אחרים, תחייב אותם בסדרי העדיפויות שלך, כשר לביטחון פנים, להתייחס לתופעת הקזינו, ההימורים והכסף השחור – וזה קשור להרבה מאוד נושאים – בכל החומרה, ולא לוותר בשום פסיק של הדרך.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת פינס, אתה מציע להעביר את הנושא לוועדה?

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני מצטרף להצעת חבר הכנסת יצחק כהן להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ד' טל:

יצחק כהן עדיין משהה את הצעתו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש להעביר את ההצעה לוועדה.

היו"ר ד' טל:

בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

חבר הכנסת פינס ביקש להסיר. אני לא מבין. עכשיו הוא מבקש להעביר לוועדה.

היו"ר ד' טל:

הוא ביקש להסיר את ההצעה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חברי חבר הכנסת פינס הציע הצעה נוספת לסדר-היום. הוא לא יודע שהוא היה צריך לבקש או לוועדה – או שלא היתה לו שום ברירה.

אבל אני מנצל את העובדה שהנשיאות לא נתנה לבה עליה. אני מציע להעביר את העניין לוועדה. באמת יש שאלה מכרעת שהשר העלה אותה בכל רצינותה: האם נושא הגזירה שנגזרה עלינו, נושא ההימורים הבלתי-חוקיים, צריך לפתור אותו בצורה זו או אחרת? מובן שכל עוד ההימורים הם בלתי חוקיים – אחת דינם, למצות אתם את הדין, בכל חומר הדין, כפי שאמר השר. אבל יש באמת שאלה מכרעת, מה הם הגורמים והאם יש מקום להימורים חוקיים. יש לדעת, שבמקומות אחרים בעולם, למשל, מלכים ומלכות באים ל"גאלה" בראש השנה למניינם, במה שנקרא סילבסטר, עושים פתיחות ורואים בכך אירוע חברתי ממדרגה ראשונה. כמו שאמר החכם סאקיני ב"בית-התה של ירח אוגוסט": כל אחד והגיאוגרפיה שלו, לגבי הפורנוגרפיה שבה הוא דיבר. זאת אומרת, במקום אחד תמונה של בחורה עירומה מותרת ובמקום אחר זה ההיפך. כל אחד ומנהגו.

אני מציע להעביר את העניין לדיון בוועדת החינוך של הכנסת, על מנת שנדון בכל נושא ההימורים, ונראה באמת גם אותה תופעה שעליה מצביע המציע. אני מציע להעביר זאת לוועדה, אדוני.

היו"ר ד' טל:

הבנתי. חבר הכנסת כהן, אתה מסכים להעביר זאת לוועדה?

אופיר פינס-פז (העבודה):

לוועדת הכספים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת כהן, אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדה?

יצחק כהן (ש"ס):

סליחה, סליחה. כנראה לא הבינו את הכוונה שלי. הדיון פה הפך להיות דיון בנושא חוקיות ההימורים. לא זה נושא הדיון.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת כהן, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך?

יצחק כהן (ש"ס):

דיון במה?

היו"ר ד' טל:

בהצעה לסדר-היום שהגשת: המשטרה ופעילות בתי-ההימורים.

יצחק כהן (ש"ס):

— — לא אם ההימורים הם דבר חוקי או לא חוקי, ואז לדון בחוקיות ההימורים.

היו"ר ד' טל:

בוועדה יחליטו על מה ידונו ואיך ידונו. הנושא ברור.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני מבטיח לך שהוויכוח בוועדה יהיה בשאלה אם להפוך את ההימורים לחוקיים.

יצחק כהן (ש"ס):

אם כך, אני מתנגד להעברת הנושא לוועדה. אני מסתפק בהודעת השר.

היו"ר ד' טל:

אתה מסתפק?

יצחק כהן (ש"ס):

כן. השר אמר שהמשטרה פועלת נגד התופעה. אני מסתפק בהודעת השר, כי אני חושש שהדיון בוועדה יהיה על חוקיות ההימורים, ולזה בוודאי לא התכוונתי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם הוא מסתפק בהודעת השר, אני מסיר את הצעתי.

היו"ר ד' טל:

אם כן, נסתפק בהודעתו של השר.

הצעה לסדר-היום

אלימות צעירים במקומות בידור

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 855: אלימות צעירים במקומות ציבור – של חבר הכנסת אופיר פינס. בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני השר, יושב-ראש הישיבה, הנושא שביקשתי להעלותו כאן מעל במת הכנסת הוא לא בדיוק כפי שהוא נוסח. היתה כאן כנראה טעות בהדפסה. ההצעה שלי אומרת: אלימות צעירים במקומות בידור. זו תופעה שאני מעלה אותה על סדר-יומה של הכנסת בעקבות הרצח הנורא שאירע במוצאי השבת האחרונה במועדון לילה.

חברי חברי הכנסת, בשלוש השנים האחרונות נרצחו 20 צעירים שבאו לבלות ובסך הכול רצו לחזור בשלום הביתה. כל חטאם היה בכך שהם נקלעו לקטטות, לאלימות של צעירים, שמהר מאוד, בצורה כזאת ובצורה אחרת, הגיעה לרצח. אין לי הסתייגות ממה מקרי אלימות וקטטות בפאבים ובמועדוני לילה מסתיימים לא ברצח אלא בפציעות כאלה ואחרות.

התופעה הזאת היא תופעה שמדאיגה אותי מאוד. יכול להיות שהיא מדאיגה אותי משום שאני עדיין נמנה עם חברי הכנסת שעדיין מבליים במועדוני לילה ובפאבים, ואולי מסיבות אחרות, אבל אי-אפשר, לפי דעתי, לעבור עליה לסדר-היום. לא יכול להיות שהיום חברי צעירים הולכים לבלות, ואנחנו – גם כמבליים וגם כהורים לילדים שמבליים – לא נדע אם הילדים האלה באמת הולכים לבלות, או שהם הולכים חלילה לבלות בקטטות. הדברים צוברים תאוצה, ומגיעים לממדים של תופעה.

יש סוגים שונים של קטטות. באמת חלק זה קטטות וחיסול חשבונות בין עבריינים שמגיעים למקומות בילוי, נותנים להם להיכנס למקומות הבילוי והם הופכים את הפאב או את מועדון הלילה לזירת התגוששות וחיסול חשבונות על דברים שקרו, כמובן, הרבה לפני שהם יצאו לבלות. יש צעירים אחרים שנרצחו פשוט על לא עוול בכפם, בשל ויכוח על כוס משקה, על ויכוח האם מישוה "עשה עיניים" לחברה של מישוה, על דברים שפשוט אי-אפשר להאמין, וכואב הלב על מה אנשים מאבדים את חייהם כשהם יוצאים לבלות, על איזו שטות; דבר גורר דבר, עד שנוצר מצב שאיש אינו מסוגל לעצור אותו, והסוף הוא סוף קטלני.

אין ספק שחלק מהעניין קשור לתופעת השתייה שמתרבה בחברה הישראלית. חלק מהמקרים נבעו משכרות, משתייה מרובה. חלק מהמקרים נבעו משימוש בסמים, שלצערי במועדוני לילה לא מעטים, וכל מיני דברים שהדעת אינה סובלת. והופכים להיות נחלת הכלל, חלק מלהיות

אני לא מנסה ליצור כאן דימוי או תדמית של אדם שנעול בדל"ת אמותיו, אבל נדמה לי שיש הבדל בין ליברליות לבין אנרכיה; בין מודרניות לבין חופש פעולה, שמוביל עד כדי רצח של ילדים, לעתים ילדים תמימים שאין להם דבר וחצי דבר עם הסתבכויות קודמות, עם המשטרה, חלילה, או עם פשע.

אני מבקש, אדוני השר לביטחון פנים, שהמשטרה תעשה מעשה בעניין הזה. אני יודע שעל כתפך ועל כתפי המשטרה מוטלים אתגרים רבים, והבעיות הן גדולות ועצומות, ולא קל להחליט מה הם סדרי העדיפויות הנכונים. אלא שנדמה לי שהתחום הזה נדחק משום-מה לקרן זוית, ונדמה לי שבטיפול קצת יותר קפדני – ומייד אציע כמה הצעות אופרטיביות בעניין – יכול להיות שאפשר יהיה ליצור גם אלמנט של הרתעה, גם אלמנט של פיקוח וגם אלמנט של שליטה, שחוששני שאנחנו מאבדים קצת.

אני רוצה להציע לך כמה הצעות קונקרטיות, ואני, כמובן, אינני מומחה או מקצוען בתחום המשטרה, ולך – אני מעריך – יש הרבה יותר כלים כדי להתמודד עם התופעה ולהציע הצעות יותר מקצועיות ושונות. יש כמה הצעות שאני רוצה להעלות כאן.

ראשית, נדמה לי שכל נושא מקומות הבילוי במדינת ישראל הוא עניין פרוץ לגמרי. אדם רוצה, פותח; לא רוצה, לא פותח. יש כמה חוקי עזר עירוניים בנושא זה, אבל לא בהיבט או בהקשר שעליו אני מדבר. נדמה לי שלא היה מזיק אילו משטרת היתה ישראל מדי פעם מנחה את מחוזותיה השונים,

את המשטרות העירוניות, לבדוק בדיקות יזומות, להסתובב, להראות נוכחות. זה לא יבריא אף לא קליינט אחד ממועדון לילה או מפאב.

דבר כזה מקובל ונהוג במקומות שונים בעולם, ובוודאי נהוג בארצות-הברית, אף כי המצב בה אינו זהה, מפני ששם מדובר במשטרה עירונית שיש לה מנטליות אחרת וצורת עבודה שונה לחלוטין, וגם מטלות אחרות מאלו שמוטלות על משטרת ישראל. אני חושב שצריך להגביר את נוכחות המשטרה בצורה יזומה ומסודרת וממוסדת.

אני לא יודע אם יש מקום להקים במשטרה יחידה מיוחדת שעוסקת בנושא זה, אני חושב שיש בזה משום הגזמה, אבל אני בהחלט חושב שמן הראוי שיהיה ליווי מסודר, קבוע ויזום, ולא רק כאשר מישהו מזעיק את המשטרה מפני שנמצאה חלילה גופה, נמצאה סכין או התרחשה קטטה.

אני יודע שבעלי המועדונים מנסים היום להתמודד עם הבעיה בעזרת כוחות שמירה שהם שוכרים בעלות גבוהה מאוד, כדי שלא כל מי שרוצה להיכנס לפאב אכן יורשה לעשות זאת. הם עוצרים אנשים שמוכרים להם כמעוררי מהומות, אנשים שיש חשש שהם עלולים לחולל מהומות. אבל זה לא עובד בהרבה מאוד מקומות. בהרבה מאוד מקומות השומרים האלה אינם מסוגלים לעמוד בפרץ, ולמעשה הם מוותרים. ומהר מאוד קורה שהחבר'ה הטובים נרתעים, ודווקא הפחות טובים נכנסים. והרי אנחנו יודעים שתפוח רקוב אחד יכול לקלקל סל שלם של תפוחים.

נדמה לי שגם בעניין הזה מן הראוי שהמשטרה תטה אוזן ותיתן סיוע למקומות הבילוי, שאינם מסוגלים לעמוד בלחץ שמופעל עליהם לפעמים מצד גורמים עברייניים, אנשים שכוחם בזרועם ולעתים הם מהלכים אימה על בעלי המועדונים בצורה כזו ובצורה אחרת.

אדוני השר לביטחון פנים, כל בקשתי היא שהנושא הזה ייכנס לתודעה של משטרת ישראל, שיקבל מקום גבוה בסדר העדיפויות מבחינת הנחיותיך למשטרת ישראל, והייתי מאוד שמח לשמוע את התייחסותך לעניין.

הי"ר ד' טל:

תודה רבה. אדוני השר לביטחון פנים, בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, חבר הכנסת אופיר פינס, ראשית אני רוצה להודות לך על העלאת הנושא לסדר-היום הלאומי. נגעת בהחלט בסוגיה קשה, כבדה, שאני לא בטוח שאנחנו יודעים איך להתמודד אתה. זו בעיה מורכבת לא רק אצלנו, לובשי המדים. היא הרבה יותר עמוקה. קרה אצלנו משהו.

אגע בראש ובראשונה בפרטי המקרה שהזכרת. ב-16 בנובמבר, בשעה 03:00, קיבלה המשטרה דיווח על דקירה באזור רחוב אילת ביפו. אל המקום הגיעה מייד ניידת, והשוטרים ראו אדם שוכב על הרצפה וסביבו קבוצת אנשים, וכן אנשים רצים. השוטרים רדפו אחרי הרצים ואסרו את החשוד כאשר הוא ניסה להסתתר בשירותים של אחד הבתים.

בכיסו של החשוד נמצאה סכין וגופו היה מוכתם בכתמי דם רבים. הבחור נעצר מייד כחשוד ברצח. הבחור שנדקר שכב על המדרכה ומת מפצעיו במקום האירוע. אל המקום הגיעו לאחר מכן כוחות משטרה נוספים, מגן-דוד-אדום, נפתחה חקירה. החשוד הודה בדקירת הנרצח על רקע הכניסה למועדון. הוויכוח ביניהם היה על רקע זה.

אתה העלית כמה סוגיות. אשר להגברת נוכחות המשטרה, אני לא חושב שיהיה זה ריאלי אם אבטיח מעל הבמה הזאת שנגביר את הנוכחות. זה לא ריאלי מבחינת היכולת שלנו להתמודד ולהימצא בכל מקום ומקום. העניין הוא הרבה יותר מורכב, והוא מתחיל, לדעתי, בחינוך של הנערים והנערות במדינת ישראל; הוא נוגע בתופעת האלימות בכלל ובצורך בשימוש בכלי נשק.

אין זה סוד כי מי שמשתמש באלימות פשוט לא יכול לדבר, שפתו עילגת, אוצר המלים שלו קטן, והוא חמום מוח, וכשהוא מגיע למצב שבו הוא לא יכול לבטא את עצמו, הוא משתמש בידיו, ובמקרה הגרוע – בכלי נשק או בסכין.

היו הרבה מקרים שנערים בבתי-עינוגים כאלה או אחרים, בימי שישי במיוחד, הגיעו למצב שבו הם נאבקים על כניסה למקומות. זה הביא להצבת שומרי סף, שבודקים את המבקשים להיכנס. המצב חמור במיוחד מאחר שאנחנו נתקלים, גם בבתי-הספר, בנערים שמסתובבים עם סכינים בכיס, והם משתמשים בסכינים שלהם כשהם מרגישים צורך לעשות זאת.

אני חושב שזו בעיה קשה מאוד, ואני לא בטוח שאנחנו מסוגלים כרגע להבטיח בעזרת שלטון החוק ששום צעיר לא ייכנס למקום בילוי כזה או אחר עם סכין או עם כלי נשק אחר. אגב, חלק מהאירועים קורה מחוץ למועדונים, והוויכוח בכניסה למקום הבילוי הוא לעתים ויכוח קשה מאוד. והרי אתה יודע איך נעשית ההפרדה בכניסה למועדונים, אתה יודע את סוג הוויכוח וההשתדלות מצד המבקשים להיכנס אצל העומדים בסף. לעתים הנערים מושפלים על-ידי הבודקים אותם, ולא אחת באו אלי בתלונות על שלא מתירים להם להיכנס בגלל המראה החיצוני שלהם, שלא לדבר על צבע כזה או אחר.

אני חושב שהסוגיה שהעלית כאן היא כבדה וקשה. אני מציע שהיא תידון במליאה, ואני מציע שהבית הזה יישב וידון בה, וביחד ננסה לטכס עצה.

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

שבח וייס (העבודה):

— — — צריך להציע להעביר לוועדה.

היו"ר ד' טל:

אני מבין שיש גם הצעה להסיר. בבקשה, חבר הכנסת בויס.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לנצל את המסגרת הפרוצדורלית הזאת כדי להתייחס לנושא שהעלה חבר הכנסת פינס, דווקא מכיוון שנראה לי שהוא נטש אותו, ויתר עליו. אני חושב שצריך לבדוק את האפשרות להקים, במסגרת ניסוי, פיילוט, משטרה בקהילה, משטרה עירונית.

כבר היו רעיונות כאלה. אני יודע שיש כמה ראשי ערים שמוכנים להתמודד עם העניין הזה. המטלות על המשטרה הארצית, כפי שכבר נאמר וכפי שאנחנו יודעים, הן כבדות ורבות. זו בוודאי אחת הסיבות לכך שהמשטרה לא יכולה ולא מגיעה לטפל בדברים, כגון התופעה הקשה הזאת שהצביע עליה חבר הכנסת פינס.

ראוי, לפי דעתי, אדוני השר, לבדוק, בשיתוף פעולה, אפשרות לקחת יישוב מסוים או יישובים מספר שמוכנים לכך ולהקים משטרה עירונית, שכל עניינה יהיה טיפול בענייני היום-יום של הקהילה, והיא תוכל בוודאי גם להתמודד בכלים חוקיים מתאימים עם התופעה הזאת.

היו"ר ד' טל:

מה אדוני מציע?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אני מציע דיון במליאה.

היו"ר ד' טל:

במליאה?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אני מציע דיון בוועדה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אופיר פינס, אתה מסכים לדיון בוועדה?

אופיר פינס-פז (העבודה):

אם השר לביטחון פנים מסכים לדיון במליאה – אני מציע דיון במליאה.

היו"ר ד' טל:

רבותי, אנחנו מצביעים על דיון במליאה.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 7

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

שבעה בעד, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שהנושא: אלימות צעירים במקומות בידור – ולא במקומות ציבור – יידון במליאה.

הצעה לסדר-היום לפי סעיף 52(ב) לחוק-יסוד: הממשלה

המשא-ומתן לשלום עם סוריה

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים לנושא הבא: המשא-ומתן לשלום עם סוריה – הצעה לטרם-דיון במליאה של חבר הכנסת חגי מירום.

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת מירום, אולי תסביר את הפרוצדורה למען חברי הכנסת ולמען הצופים.

חגי מירום (העבודה):

אני אסביר.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני שר המשטרה, שאני רואה אותך יוצא, וזה בסדר, אין זו חובתך להישאר כאן – – –

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני מת לשמוע אותך, אבל יש לי הרבה מטלות.

חגי מירום (העבודה):

בסדר, אני מבין את מטלותיך.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

איפה השר? אשאר עד שהשר יבוא.

חגי מירום (העבודה):

השר הוא שר המשפטים, שהיה צריך להשיב. אני אתייחס לזה בעוד רגע. זה בסדר, זה מתואם.

חברי הכנסת, בדקתי את חוק-יסוד: הממשלה וחופשתי כל מיני מכניזמים שנותנים כוח לכנסת אל מול הממשלה, שנותנים לכנסת אפשרות להשיח עם הממשלה, והנה גיליתי שסעיף 52(ב) לחוק-יסוד: הממשלה החדש קובע, כי הכנסת רשאית לפי דרישה של לפחות 40 מחבריה לקיים דיון בהשתתפות ראש הממשלה בנושא שהוחלט עליו; דרישה כאמור יכול שתוגש לא יותר מאחת לחודש.

אספתי את 40 החתימות הדרושות באמצעות חברי והגשתי בקשה לקיים דיון בכנסת בהשתתפות ראש הממשלה בנושא: יחסי ישראל-סוריה.

הייתי סבור בתחילה שלדיון כזה מספיקות 40 חתימות והן כבר מחוללות את הדיון, אלא שהסתבר שעל-פי לשון החוק כתוב: בנושא שהוחלט עליו. כלומר, צריך להיות דיון מקדים והכנסת צריכה להסכים לכך שיהיה דיון כזה בהשתתפות ראש הממשלה.

פניתי ליושב-ראש הקואליציה, חבר הכנסת מיכאל איתן, ואמרתי לו: תראה, נכון, אני מהאופוזיציה, וטבעי שהאופוזיציה תעורר נושא כזה ולא הקואליציה דווקא, אם כי יכול להיות מצב בנושאים כאלה ואחרים שגם חברי כנסת מהקואליציה ירצו שיהיה כאן דיון עם ראש הממשלה. ואכן, חבר הכנסת מיכאל איתן, שיש לו בדרך כלל תפיסות עולם מאוד רחבות, ואני מעריך את זה, אמר לי: חגי, זה סעיף ראוי, אינני יודע אם אנחנו נהיה מוכנים שאתם אחת לחודש תביאו דבר כזה, כל חודש, אולי נסכים על אחת לחודשיים. החלטנו שאנחנו עוד נדון ונדבר על העניין הזה, אבל שאנחנו רוצים, וגם חבר הכנסת איתן רוצה שנעשה שימוש בסעיף הזה על מנת שהכנסת תוכל לקיים דיון שכל חבריה יוכלו להשתתף בו, כמו בהצעת חוק, אבל בנושא שייבחר מדי פעם על-ידי 40 חברי כנסת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

איזה סעיף?

חגי מירום (העבודה):

סעיף 52(ב) לחוק-יסוד: הממשלה החדש; תראה אותו קצת אחרי חוק-יסוד: הממשלה הקודם שמופיע בספר שלנו.

ובכן, חברי הכנסת, הואיל וחבר הכנסת מיכאל איתן הסכים לכך שאנחנו נעלה את הדיון הזה כאן, אני קיימתי גם דיון עם שר המשפטים, השר צחי הנגבי, שהיה צריך להשיב לי כאן היום, אבל בגלל טרדות תפקידו הוא היה מוכרח לעזוב עכשיו, ובוודאי עוד מעט ימסרו כאן את עמדת הממשלה, הוא השאיר אותה כאן, וגם היא מחייבת את הדיון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כתוב: הכנסת רשאית.

חגי מירום (העבודה):

הכנסת רשאית, ולא רק שהיא רשאית, כתוב: בנושא שהוחלט עליו. כלומר, היא צריכה להחליט שהיא רוצה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זאת אומרת שיש דיון מוקדם.

חגי מירום (העבודה):

אנחנו בדיון המוקדם, חבר הכנסת ריבלין.

היו"ר ד' טל:

לכן ההצעה היא טרום-דיון.

חגי מירום (העבודה):

לכן ראש הממשלה אינו נמצא כאן ברגע זה, ואני משוכנע שהוא יכבד את ההחלטה של הכנסת.

היו"ר ד' טל:

כמובן בהשתתפות ראש הממשלה. יש פרשנות אם ראש הממשלה צריך להיות כאן או לא.

חגי מירום (העבודה):

בהשתתפות ראש הממשלה והוא משיב. אין ויכוח אם ראש הממשלה צריך להיות כאן או לא.

היו"ר ד' טל:

אין ויכוח? הוא צריך לשאת דברים או לא? האם עצם ההשתתפות והישיבה שלו כן – – –

חגי מירום (העבודה):

איננו יודעים אם הוא חייב לשאת דברים או לא, אבל ברור שהדיון צריך להיות בהשתתפותו. בהשתתפותו – אנחנו למדים שהוא צריך להשתתף גם בדיון, ולא רק לשבת ולשמוע.

חברי חברי הכנסת, יחסי ישראל-סוריה נמצאים במצב מסוכן בימים אלה. התנגדותו של שגריר סוריה בארצות-הברית להיפגש עם שגריר ישראל בארצות-הברית מסמלת את הסיכון ואת מצב-הרוח בסוריה. כוונות הצבא הסורי, יצירת מצב של כמעט מלחמה, קיומן של אופציות צבאיות מוגבלות ונרחבות – עניינים אלה צריכים להעסיק את מדינת ישראל ואת הכנסת, והיא צריכה להיערך להם.

המענה הוא בשניים: האחד, התייצבות צבאית וביטחונית, תוך צפיית הסיכונים שיכולים לבוא מסוריה והאפשרויות השונות שיכולות להינקט בידי הצבא הסורי; והשני, גיבוש אסטרטגיה מדינית לפריצת דרך לשלום. זאת גם דרך שיכולה להוריד את הפרופיל של העימות, להוריד את הפרופיל של השיחות.

NON-STARTER אין עדיין סימני מאמץ להגיע לנוסחת פתיחה. "לבנון תחילה" לא מהווה נוסחת פתיחה והיא . לפי דעתי, צריך לחזור לשולחן הדיונים על בסיס הדיונים שהחלו ב"וואי פלנטיישן", כלומר STARTER. חזרה על הנוסחה שטחים תמורת שלום וביטחון, לרבות הצהרות בדבר נכונות להחזיר שטחים בגולן.

חברי הכנסת, הדיון עם הסורים יסתיים, לדעתי, בהחזרת הגולן או בהחזרת שטחים ניכרים ממנו במקדם או במאוחר, זאת תהיה התוצאה, וזו דעתי, והייתי רוצה מאוד שנוכל לשמוע כן את עמדת ראש הממשלה, את עמדת הממשלה, ולקיים דיון בשאלה המטרידה-מאוד הזו.

רצוי מאוד לקיים כן דיון, וועדת הכנסת, שדנה בשאלה הזו הבוקר, או אולי אפילו לפני כמה ימים, החליטה שהדיון יהיה במתכונת של דיון סיעתי, בהשתתפות ראש הממשלה, על מנת שהכנסת תקבל דיווח ישיר מראש הממשלה על מצב התהליך – ואף ליתן בידו אולי להעביר מסר מן הכנסת שיפתח את התהליך.

אתם מכירים אותי, חברי חברי הכנסת, אני יודע לעמוד כן ולתקוף את הממשלה ולהופיע באופן שמאוד מאוד מייצג את עמדותי האישיות ואת עמדות האופוזיציה. אני לא עושה את זה בשלב הזה. זה דיון מקדמי בשאלה חשובה מאוד, שמטרידה את כולנו, ומה שאני מבקש מהכנסת זה להיעתר כרגע ולהחליט על קיום דיון מקדמי. מתי הוא ייקבע? הוא בוודאי ייקבע בשבועות הקרובים, בתיאום עם הממשלה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת מירום, כדי שנוכל לגבש עמדה – – – האם אתה מתכוון להפסיק את המשא-ומתן בקשר לחברון עם הפלשתינים – – – יכול להיות שיש הרבה טעם בדברך.

חגי מירום (העבודה):

חלילה, לא. אינני נכנס עכשיו לנושא החברוני או לנושא הפלשתיני. אני מרכז את דעתי ואת עמדתי רק בשאלה הסורית, והיא כשלעצמה, חבר הכנסת ריבלין, אתה תסכים אתי, חשובה מאוד, נכבדה ועומדת בפני עצמה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

חגי מירום (העבודה):

השר מסר לי שהממשלה תומכת בקיומו של הדיון. אני מבקש מחברי, גם מן האופוזיציה וגם מן הקואליציה, לתמוך בקיומו של הדיון. כולנו נוכל להשתתף בו, כל אחד על-פי דעתו. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על דיון במליאה בנושא: המשא-ומתן לשלום עם סוריה, בהסכמתו של השר צחי הנגבי.

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 14

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

אם כן, 16 בעד – צירפתי את קולותיהם של חברי הכנסת טלב אלסאנע והאשם מחאמיד – אחד נגד, אין נמנעים. הנושא יועבר לדיון במליאה במועד שייקבע בתיאום עם ראש הממשלה.

הצעה לסדר-היום העלילה השפלה מפי מקור בכיר בממשלה כלפי שמעון פרס

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 830, בנושא: העלילה השפלה מפי מקור בכיר בממשלה כלפי מר שמעון פרס – של חבר הכנסת משה שחל.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, השבוע הרגשנו יותר מכול את חסרוננו של ארתור פינקלשטיין בסביבתו של ראש הממשלה. אולי בעזרתו היו החריקות בלשכת ראש הממשלה נשמעות טוב יותר. מיישהו מהיועצים החליף, כנראה, את השלטים על הדלת בלשכת ראש הממשלה, ומסיבה זו מסתובב ראש הממשלה כמה ימים כאן בבניין ולא במשרדו. במקום מצוינות נכתב שם: חובבנות נלעגת. האמינו לי, היינו צוחקים אם לא היה מדובר בממשלה שלנו, בראש הממשלה שלנו.

אמרו לנו שאחרי 50 שנה יביאו לנו סוף-סוף ראש ממשלה טוב ליהודים. הבטיחו, פרסמו זאת בחוצות ערינו. אבל שלא כמו בפרסומות של חב"ד, קיבלנו ראש ממשלה והוא לא תמיד טוב ליהודים, לא תמיד טוב לערבים, לא תמיד טוב לפלשתינים, לא תמיד טוב למתנחלים, לא תמיד טוב לשר האוצר שלו, לא תמיד טוב לאמריקנים ולא תמיד טוב לעיתונאים. תשאלו את שמעון שיפר.

חמשת החודשים האחרונים הם 150 הימים הנוראים של הפוליטיקה הישראלית – בדרך שבה נבחרה הממשלה הזו, בדרך שבה הורכבה הממשלה הזו ובדרך שבה היא מתנהלת. הכול נרמס, הכול נבעט. עוצבה פוליטיקה חדשה ודוחה, המנוהלת על-ידי גבירים אמריקנים, מומחים שמבקרים בישראל אחת לארבע שנים, תשדירי זכויות טלוויזיוניים המתנפצים מול פנינו. המושג חבר גם הוא נמחק, ופניהם הנפולים של השרים המיועדים המשחרים לפתחו של בנימין נתניהו עדיין לא נמחקו ממסכי הטלוויזיה ומהארכיונים. מה חבל שעד עתה לא חזרו רבים מפרצופי השרים הללו לחייך.

מילא, לקה ראש הממשלה בחוסר ניסיון, אבל הוא עטף את עצמו בחבורה בלתי מנוסה, אמביציוזית מאוד, דורכת זה על זה ולא יודעת מעצורים. דעו, יועציו של ראש הממשלה, כי לא די לענוב עניבה כדי להיות יועץ חכם. הרכבת משקפיים והופעות מול כל מצלמה גם הן אינן סגולות לניסיון מדיני.

חמישה חודשים לאחר הבחירות והנה עורך-דין ירושלמי אלמוני מנהל את מדיניות החוץ שלנו, מנכ"ל משרד ראש הממשלה הוא שר האוצר שלנו, דורי גולד, נער הזהב, הוא שר החוץ שלנו, כדי שדוד לוי יוכל, אולי, להתפנות לנושאים חברתיים. ובכל פעם שאחד הנערים בלשכה מדליק מדורה תקשורתית, הבוס צריך לכבות אותה במדורה נוספת, כדרכו בכיבוי שמועות ופרסומים עיתונאיים טרם פרסומם.

רבותי חברי הכנסת, אני קורא עיתונים כפייתי כבר שנים רבות. בימים האחרונים הייתי מבולבל לחלוטין – למי להאמין, לשי בזק או לשמעון שיפר? למקור מדיני בכיר בלשכת ראש הממשלה, לבנימין נתניהו ביום ראשון או ביום שני? לפעמים אפילו נדמה לי, שראש הממשלה הוא יועצו של שי בזק, שסתם נגמרו לו המלים.

יש הטוענים, כי בעל ששנים מתעלל באשתו וביום בהיר אחד מביא לה פרחים – יש חשד סביר ביותר, כי יש לו סיבה להצטדק, שיש לו רגשות אשם, הוא עשה משהו.

מי שמזלזל ומתקיף את שמעון פרס, אדוני היושב-ראש, ומחפש לפתע את הטלפון בחדרו במלון בשבדיה כדי להזהירו מפני העוול שמתכוון לעשות לו שמעון שיפר – חבר הכנסת ריבלין, בנימין נתניהו התחיל לעבוד ב"מעריב" כדי להזהיר את ראש הממשלה ולהתנצל על מאמר שעומד להתפרסם ב"ידיעות אחרונות"?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה כועס שהוא – – – גם זה לא בסדר?

משה שחל (העבודה):

כולנו מבינים היטב מה קרה פה. כששי בזק היה בן עשר אני כבר הייתי על הדוכן הזה. כשבנימין נתניהו עוד חיפש את דרכו באוניברסיטאות היוקרתיות של ארצות-הברית כבר הייתי על הדוכן הזה. אדוני היושב-ראש, הייתי והייתי, אבל דבר כזה עוד לא ראיתי.

רבותי חברי הכנסת, אומר לכם משהו ברור וחד-משמעי – לשני אנשים שתי גרסאות. האחד שמעון שיפר, השני – לשכת ראש הממשלה, ראש הממשלה ועוזריו. אחד משניהם אינו דובר אמת. אין אפשרות שלישית. יקום נא ויגיד ראש הממשלה שהוא מוכן לבצע חקירה ולבדוק כי אין מדובר בעניין של מה בכך.

שמעון שיפר מוסר תיאור; ניסיתי לבדוק. אני רוצה לומר לכם, יש לי תמונה שלמה, פחות או יותר, בעניין, ואני אתייחס אליה. אבל מה מתארת התמונה? נתניהו ונעריו שיחקו משחק חסר אחריות בגפרורים מסוכנים. כשהאש התלקחה הם התחילו להבין מה הם עשו, הם ברחו מהר מהמדורה כדי שלא יואשמו, חלילה, בדלקה.

חבר הכנסת מקסים לוי, אודה לך אם תקשיב לי. זה יהיה לי לכבוד רב אם אני – –

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

מתי נגיע לנושאים החברתיים?

משה שחל (העבודה):

– – אצליח לעורר את תשומת לבך. זה עוני בניהול מדינה. גם זה עוני. ברחו מהר מהמדורה כדי שלא יואשמו, חלילה, בדלקה.

בפעם האחרונה שבערה אש בליכוד – וזה ימצא חן בעיניך, חבר הכנסת מקסים לוי – רץ ראש הממשלה לבניין הטלוויזיה. הפעם הוא הרחיק עד שבדיה. השיטה היא אותה שיטה, הבהלה מעצמו אותה בהלה – לפני שהגפרור הזה יגרום לדלקה, מהר מאוד, לך אתה, אתה תעשה את זה. מדוע בכלל לצלצל לשמעון פרס?

אגב, פרס, בנאיביות שלו, דיבר אתי שלוש פעמים. הוא אמר: תראה, ראש הממשלה דיבר אתי, לא יכול להיות שהוא עשה את זה. אמרתי לו: שמעון, אל תהיה תמים, שמעון שיפר לא אשם לבדו; מישוהו אמר לו, מישוהו דרבן אותו, מישוהו שתל ידיעה. זה שביבי נתניהו טלפן אליך, זה עדיין לא אומר ולא כלום. ביבי נתניהו יכול היה לעשות רק דבר אחד, להגיד לשמעון שיפר: אם תפרסם – תהיה לך בעיה, הדברים אינם נכונים. אל תפרסם אותם.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מה יקרה – – –

משה שחל (העבודה):

רבותי, השיטה של "אחרינו המבול" – השיטה התקשורתית של בנימין נתניהו – היא שיטה שטובה אולי למנהיג אופוזיציה בתחילת דרכו, כזה שמניף מסמכים צבאיים מול כל עם ישראל ואומר בטלוויזיה, ואני מצטט מדבריו ב"מבט", ב-20 במרס 1995: "ערפאת חותר, על סמך מידע מוצק שיש בידי" – נתניהו אומר – "להבנה עם 'חמאס' שלא ירצחו יהודים בעזה ובסביבתה, כדי לא לסכן את

שלטונו. אבל, ביהודה ושומרון הוא אומר להם: תהרגו. המרצחים מקבילים איתותים מקבילים גם מהממשלה".

צבי הנדל (מפד"ל):

זה לא נכון.

משה שחל (העבודה):

לא. תקשיב אלי. זה המשפט החשוב. אומר ביבי נתניהו – – – חבר הכנסת רמון, אני מבקש.

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה.

משה שחל (העבודה):

הוא אומר: "המרצחים מקבילים איתותים מקבילים מהממשלה" – הוא אמר את זה על יצחק רבין – "וגם מאש"ף להרוג יהודים ביהודה ושומרון", שזה בסדר, שזה ישיג את המטרה של פינוי השטח למדינה. חבר הכנסת חיים רמון, אני מבקש.

צבי הנדל (מפד"ל):

הוא לא מאמין שהוא אמר את זה.

חיים רמון (העבודה):

— — —

משה שחל (העבודה):

מנשה רז אומר: "אתה מגדיר את הדברים כמידע מוצק. מאיזה מקור?" תשובה: "אלה הם מקורות שאין עליהם עוררין. אנחנו יודעים את זה וגם ערפאת ו'חמאס' יודעים את זה". אני אציע לך דבר אחד

– אני אביא לך ביום ראשון את הקלטת, שבה רואים, כי זה היה בטלוויזיה. אדוני היושב-ראש, זה לא המקרה היחיד.

היו"ר ש' בן-צור:

נא לסיים.

משה שחל (העבודה):

אני מבקש, באמת.

היו"ר ש' בן-צור:

באמת שהוספתי.

משה שחל (העבודה):

אני מבקש ממך. הנושא באמת הסעיר ומסעיר. אז, תן לי.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש שתסיים. עוד שתי דקות. בבקשה.

צבי הנדל (מפד"ל):

אנחנו הפרענו לו.

משה שחל (העבודה):

חבר הכנסת חיים רמון, אני מבקש, אני מתחנן.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

חבר הכנסת חיים רמון, אל תיתן לי את התענוג הזה להוציא אותך. אני מבקש.

משה שחל (העבודה):

רבתי, זה איננו המקרה הראשון של שתילת ידיעה שקרית והכחשתה לאחר מכן. לפני שלושה חודשים היה זה יועץ של ראש הממשלה; הוא אמר כי הממשלה הקודמת חתמה על מסמכים סודיים, שיצחק רבין הסכים לתת לאסד את רמת-הגולן לא בגבול הבין-לאומי אלא בגבול של יוני 1967. אני אומר לכם: שקר וכזב. אני מכיר את הסיפור.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מכיר – – –

משה שחל (העבודה):

רבתי, אני בא ומצביע, בצורה ברורה. בדקתי לפי מיטב היכולת שלי את מה שקרה במקרה זה. הידיעה היתה במסגרת שראש הממשלה דיבר עם עוזריו, והיו גם שרים. אחד השרים – ועד עכשיו נתתי לו אשראי גדול מכל הלב, שהוא אחד השפויים בממשלה הזאת – התיישב לו עם שלושה עיתונאים ואמר להם את הדברים הבאים, אחרי הפגישה שלו עם ביבי נתניהו: "אתם חושבים שמישהו מהאופוזיציה מיעץ להם, לפלשתינים, או עוזר להם?" – זו היתה השאלה. שתי עיתונאים זרקו את החומר הזה לפח. עיתונאי אחד החליט לפרסם אותו. אבל, כאשר שיפר שאל, והוא דיבר, היתה לו כתובת. שיפר מדבר עליה באופן גלוי, אגב, ביומן שהוא עשה אותו בעיתון. הוא אומר איך השתלשלו העניינים. הוא אומר: "ראש הממשלה מחליט ככה. נתניהו מקבל מידע ומספר למקורביו, והוא יכול היה לדעת". שיפר כותב: "נתניהו יכול היה לדעת, שהחלטתו לשתף בידיעה את מקורביו תביא לכך שהידיעה תגיע לתקשורת". הוא אומר את זה.

צבי הנדל (מפד"ל):

הוא מנחש.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

על זה בונים? שיפר – – –

משה שחל (העבודה):

רבתי, לראש הממשלה יש יועץ.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת שחל.

משה שחל (העבודה):

תן לי לדבר. אני כבר גומר.

היו"ר ש' בן-צור:

נתתי לך שלוש דקות.

משה שחל (העבודה):

אני יודע. לראש הממשלה יש יועץ, שהוא נער הזהב – גולד שמו, וכמשקלו הוא נותן לו את השיטה הזאת, כי הוא עשה אותה לא פעם אחת ולא פעמיים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גולד – – –

משה שחל (העבודה):

נוסף על אותו שר שאני מדבר עליו, ששאל את זה בצורה מתוחכמת, הוא מסר את המידע.

אני רוצה לסיים ולהגיד לשמעון שיפר דבר אחד: אני יודע ששמעון פרס רותח עליו וכועס עליו. אני בא ואומר דבר אחד: אני מכיר את שמעון שיפר שנים רבות. אשתו חיפאית. אני מכיר אותו.

חיים רמון (העבודה):

עכשיו, אנחנו יודעים את כל הבעיה.

משה שחל (העבודה):

את כל הקשרים. כן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

עכשיו אתה מוסר עדות מידיעה אישית.

משה שחל (העבודה):

כן, ודאי, מידיעה אישית.

חיים רמון (העבודה):

מצפון תיפתח הרעה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה. חבר הכנסת ריבלין, תאפשר לחבר הכנסת שחל לסיים את דבריו.

משה שחל (העבודה):

שמעון שיפר הוא בחור שאפתן, אוהב סקופים, אבל הוא לא ימציא סיפורים. אולי להיטותו היתירה העבירה אותו על מידת הזהירות והאחריות – לא להיות שותף או מכשיר בשתילת מידע. זו הטענה שלי אליו.

בנימין אלון (מולדת):

משה שחל (העבודה):

שיפר היה צריך לדעת שמנצלים אותו.

אדוני היושב-ראש, אני מסיים את דברי. לא זו הדרך להילחם באופוזיציה – להטיח בה האשמות.

זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

משה שחל (העבודה):

ביבי נתניהו היה בתהלוכה שבה לקחו מפגינים ארון קבורה סמלי, ואנחנו ליווינו לפני שנה ארון קבורה ובו יצחק רבין ראש הממשלה. רבותי חברי הכנסת, ההסתה הזאת היא התרת דמו של ראש האופוזיציה. אני רוצה לספר לכם, שהבוקר, בשעה 07:00, גילו כתובת על משרדיו של שמעון פרס בתל-אביב, ובה כתוב בגדול, בגרפיטי: "שמעון פרס – ערפאת". זה בא מהר מאוד, בדיוק כמו שעשיתם ליצחק רבין בהאשמה עם הכאפייה, בהאשמה שהוא בוגד, בהאשמה שהוא רוצח.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

עכשיו אתה מאשים את כולנו.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. אני מבקש — — —

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש — — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כולנו גולד.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ההבדל בין שתילת ידיעה לבין הדלפה הוא גדול מאוד. הדלפה היא ידיעה אמיתית. שתילת ידיעה – מי ששותל אותה יודע שזה שקר.

היו"ר ש' בן-צור:

אשר על כן – – –

משה שחל (העבודה):

אני מאשים את הממשלה. אני מאשים את ביבי נתניהו בניסיון שיטתי לדה-לגיטימציה של האופוזיציה, בהשמצה ובהסתה נגדה.

זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):

ארבע שנים האופוזיציה תוכל להאשים.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

משה שחל (העבודה):

אני מאשים אותו באשמה ברורה.

זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):

ארבע שנים – – –

משה שחל (העבודה):

אם ביבי נתניהו לא ימצא את האשם ולא יעמיד אותו לדין, אנחנו נבוא ולא נוותר ונדרוש ממנו את התרת הדם שהוא עושה אותה בשיטתיות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לעת עתה אתם הולכים לממשלת אחדות לאומית.

היו"ר ש' בן-צור:

אנא, סיים.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מאחר שאני צריך לסיים באמירה מה אני רוצה לעשות עם ההצעה לסדר – – –

היו"ר ש' בן-צור:

משהו טוב.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הממשלה, מתוך פחדנות, לא שלחה נציג. אין שום שר. ראש הממשלה היה צריך להיות כאן. אם היה לו אומץ, הוא היה צריך לבוא הנה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

כדי לשמוע – – –

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני משתמש בסמכותי ובזכותי, על-פי סעיף 96(א) לתקנון. אני לא רוצה תשובה. אני לא מאמין לממשלה הזאת.

חיים רמון (העבודה):

אין מי ששייב.

משה שחל (העבודה):

אני לא מאמין לראש הממשלה. אני לא מאמין לכם.

צבי הנדל (מפד"ל):

אתה מפחד מתשובה.

משה שחל (העבודה):

אני לא מאמין לצביעות. אני אומר לכם דבר אחד: כתב האישום, שהעליתי אותו כאן, הוא אות קין על מצחיתם. כל עוד לא תמצאו מי היה הפרובוקטור מוג הלב ששתל את הידיעה השקרית הזו –

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

צבי הנדל (מפד"ל):

אמרת שאתה יודע.

משה שחל (העבודה):

– – הסימן הזה ירדוף אתכם – תמיד.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת שחל, תודה. הממשלה – – –

חיים רמון (העבודה):

לא. אדוני היושב-ראש – – –

משה שחל (העבודה):

אין עוד הצעה.

חיים רמון (העבודה):

אין עוד הצעה.

היו"ר ש' בן-צור:

אין עוד הצעה.

קריאה:

אין עוד הצעה.

היו"ר ש' בן-צור:

אין הצעות אחרות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתם חושבים שאתם תבואו ותשמיצו – – – אתם מפחדים. ממה אתה מפחד?

משה שחל (העבודה):

אני לא מפחד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ממה אתה מפחד? אני אענה לך.

חיים רמון (העבודה):

שהממשלה תענה – – –

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה. אני מבקש שקט. תודה. אני רוצה להסב את תשומת לבכם, שלפי סעיף 88(ז) מותר לחבר כנסת להביע את דעתו, ולכן אני מבקש מחבר הכנסת ריבלין – – –

חיים רמון (העבודה):

לא נכון. אדוני, זה לא נכון.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש. התייעצתי עם המזכיר.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

תקרא את הסעיף ותראה.

קריאות:

– – –

היו"ר ש' בן-צור:

הסעיף אומר: "בהצעה, שנושאה הוא פעולתה של סיעה שאינה סיעתו של המציע – – –

חיים רמון (העבודה):

זו לא סיעתו.

היו"ר ש' בן-צור:

אולי תקשיב עד הסוף.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מי? ראש הממשלה לא מסיעתי?

דליה איציק (העבודה):

לא.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש לי חדשות בשבילכם – –

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה. אתה לא תענה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – אם אני רוצה או לא, הוא מסיעתי.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ריבלין, אני מבקש ממך להקשיב. אני קורא שוב. לשאלה שלך, חבר הכנסת שבח וייס –
--

שבח וייס (העבודה):

יש לי גם תשובה תקנונית.

היו"ר ש' בן-צור:

אבל, אני מבקש ממך, לאחר שהתייעצתי עם המזכיר – – –

נואף מסאלחה (העבודה):

עם כל הכבוד, המזכיר טועה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני קורא: "בהצעה, שנושאה הוא פעולתה של סיעה שאינה סיעתו של המציע – –

נואף מסאלחה (העבודה):

זו לא סיעה. זו ממשלה.

היו"ר ש' בן-צור:

– – או פעולתו של חבר הכנסת הנמנה עם סיעה אחרת, תהיה לחבר אותה סיעה, המדבר בשמה או לחבר הכנסת האמור, זכות תשובה בשיעור זמן שלא יעלה על 10 דקות; התשובה תינתן מייד" – –

רבותי, תקשיבו.

שבח וייס (העבודה):

בסוף סדר-היום.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא כתוב כך.

היו"ר ש' בן-צור:

"התשובה תינתן מייד לאחר הנמקת ההצעה לסדר-היום ולפני הצעת חבר הממשלה המדבר בשמה".
— — — אשר על כן

משה שחל (העבודה):

תרשה לי, באמת, לתקנון.

היו"ר ש' בן-צור:

רגע. אשר על כן — — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אשר על כן אולי תשמע משפטן?

שבח וייס (העבודה):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

אני שומע איש מנוסה, יושב-ראש הבית.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, האם אני בזכות דיבור?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה מדבר בשם הממשלה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גם חבר סיעה יכול לדבר. כל ממשלה מורכבת מסיעות. יש סיעות הקואליציה וסיעות האופוזיציה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת שחל.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, סעיף 96(א) בתקנון, עמוד 50, אומר כך: "חבר הכנסת רשאי לחזור בו מהצעתו בכל עת לפני ההצבעה לפי סעיף 92, ואם חזר בו, תוסר ההצעה מסדר-יומה של הכנסת". זה בדיוק מה שעשיתי. מאותו רגע אין למעשה שום דבר שאפשר להתייחס אליו, וחבר הכנסת ריבלין, על-פי סעיף 88, לא יוכל להשיב.

לא רק זה, באה ועדת הפירושים ואמרה בהערה בסוף העמוד: "הממשלה רשאית ליטול את רשות הדיבור גם כאשר המציע חזר בו מהצעתו". ברגע שהגדירו שרק הממשלה, אין לחבר הכנסת פתחון-פה.

אני אומר לך, כדי שלא תהיה שגגה: זו הפרשנות היחידה. כמי שנמצא כאן בבית, ותיק מכל אלה שיושבים כאן, אני אומר לך: אל תוציא תקלה מתחת ידיך, תימנע, תעביר את זה לוועדת הפירושים שתפרש את זה. אין לרובי ריבלין שום פתחון-פה בנושא הזה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. יש לנו הבנה מרובה.

— — — חבר הכנסת ריבלין, לגבי — — —

צבי הנדל (מפד"ל):

חבר הכנסת שחל, אתה חוזר בך מהדברים שאמרת?

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת שחל, התייעצתי עם המזכיר ונאמנים עלי דבריו ונראים לי דבריו, למרות ההערה שאתה הערת, עם ההערה למטה, שמסומנת בארבע כוכביות. לכן אני מבקש לומר לך, שכן ניתן לאפשר לחבר הכנסת רובי ריבלין, ואנחנו צריכים לתת לו, לדבר.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כמה זמן?

היו"ר ש' בן-צור:

עשר דקות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, השר לשעבר שחל ניסה להשתלח בראש הממשלה, להטיל בו דופי, להעליל עליו עלילת דם ממש, ולאחר מכן לברוח או לנסות לברוח — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — וזאת לא דרכם של חברי ממפלגת העבודה לברוח, כאשר כל תאוותו בידו, כאילו היה טובל ושרץ בידו — —

דליה איציק (העבודה):

— — —

נואף מסאלחה (העבודה):

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — תוך ניסיון להשתמש בתקנון באופן לא חוקי.

משה שחל (העבודה):

מי אתה שתענה לי?

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת שחל, חבר הכנסת שחל.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אתה לא עונה בשם הממשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, סעיף 88 בא ונותן אפשרות להגן על סיעה או על חבר בסיעה כאשר בהצעה לסדר-היום יש משום השמצה כלפי שניים אלה, בין על-ידי אותו חבר סיעה, האדם המושמץ עצמו, בסוף הישיבה, או בהתאם לתקנון, כפי שהואיל חבר הכנסת בני אלון להפנות את תשומת לבי, לפי כוונת סעיף 88(ז). אולי לא היה תקדים בתולדות הכנסת שסעיף 88(ז) כיוון לדברים כפי שהועלו על-ידי חבר הכנסת והשר לשעבר שחל בעניין זה.

הדבר הנעים היחיד שאני יכול לומר בעניין ההצעה לסדר-היום הוא, שאתה השר לשעבר, אדוני ויקירי הטוב.

דליה איציק (העבודה):

עוד מעט גם אתם תהיו.

משה שחל (העבודה):

— — —

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, אתה יודע שפעם זה למעלה ופעם זה למטה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אין ספק שהסוד של הדמוקרטיה והיופי בפוליטיקה הוא שפעם למעלה ופעם למטה, אבל האמת צריכה להיות נר לרגלינו.

ראש הממשלה – גם אנחנו בסיעת הליכוד – בחר להשקיט אותו פרסום שפורסם ב"ידיעות אחרונות" על-ידי שמעון שיפר, לעבור לסדר-היום ולהזהיר את ראש הממשלה לשעבר על הדבר העומד להתפרסם. אבל אי-אפשר היום עוד לעבור לסדר-היום, והאדון חבר הכנסת, ידידי ויקירי, השר לשעבר משה שחל, דברים שהיו כך היו.

דליה איציק (העבודה):

מאין אתה יודע? באמת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מצטט מפי שמעון שיפר, שהעיד בפני, ואין זו עדות שמיעה, כי אני מדבר על העדות עצמה.

דליה איציק (העבודה):

שמעון שיפר – — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני, לעומת השר לשעבר שחל, מוכן להיחקר על דברי חקירת שתי וערב וגם להסיר כל חסינות בעניין זה.

דליה איציק (העבודה):

תן לי רגע.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גברת דליה איציק, הזמן שלי מוגבל, כי רק עשר דקות יש לי.

חיים רמון (העבודה):

"חברת הכנסת דליה איציק", ולא "גברת".

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חברת הכנסת דליה איציק. גם גברת זה דבר חשוב ביותר, אבל חברת הכנסת – – –

חיים רמון (העבודה):

למה לא אמרת לשחל "מר"?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה צודק. אני אומר זאת מתוך מתן כבוד יתר לגברת דליה איציק, חברת הכנסת הנכבדה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ריבלין, תמשיך בבקשה. אתה מדבר אל הכנסת, לא אל מישהו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, דברים שהיו כך היו: נתגלגל לידי של העיתונאי שמעון שיפר תעתיק שיחה של יאסר ערפאת עם מאן דהוא, שבו הוא אמר את כל הדברים שפורסמו כאילו אמר ראש הממשלה לשעבר מר שמעון פרס. ראש הממשלה, כאשר נתבקש להגיב על עניין זה וכאשר נודע לו שהעיתונות חוקרת בנושא, טלפן מייד לשמעון פרס במקום הימצאו כרגע, בסקנדינביה, והודיע לו שיש עיתונאים המטפלים בעניין.

משה שחל (העבודה):

הוא אמר לו: אין חומר כזה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שמע, אני עוד לא גמרתי. העובדות תטפחנה על פניך, יקירי.

משה שחל (העבודה):

באמת, בחייך. זה לא בית-משפט. אני אומר לך: אתה סותר בעצמך את דבריך. הוא אמר לו: אין חומר. יש לי תמליל השיחה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שמע, שחל, כדי שידעו כולם. השתלחת והשתלחת והשתלחת.

משה שחל (העבודה):

מה השתלחתי?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

עשה ראש הממשלה דבר חברי – –

דליה איציק (העבודה):

מה זאת אומרת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— מתוך אחריות לדמוקרטיה הישראלית, בא וזההיר את ראש האופוזיציה בצורה המפורשת ביותר. והנה התברר, שהדוברת של ראש הממשלה לשעבר, חבר הכנסת שמעון פרס, היא זו שהתחילה להזיז את העניינים בתוך העיתונות עצמה על מנת להכחישם או על מנת להשתלח בראש הממשלה כאשר חבר הכנסת שמעון פרס לא יודע מהדברים. לאחר שנתבררו לו הדברים, הוא עצמו — לא על-ידי שליח, לא על-ידי שרף, לא על-ידי מלאך, אפילו לא על-ידי שחל — בא והסביר לעם ישראל את מורת רוחו ואת תדהמתו מהעיתונאי אשר כתב את אשר כתב. הצטרף ראש האופוזיציה, ראש הממשלה לשעבר שמעון פרס, לדבריו של ראש הממשלה, ועשו הם יד אחת על מנת להדוף, לדבריהם, עלילה שהועללה על ראש הממשלה לשעבר, וזאת על מנת להשקיט את הרוחות.

הרי אנחנו במדינה שבה סנסציה רודפת סנסציה, פרסום רודף פרסום, הכחשה רודפת הכחשה. והנה הדבר נשתכח, כי הרי הפרסום הזה היה לפני "אלפי שנים", ביום ראשון שעבר. "אלפי שנים" כבר עברו, אלפי תוכניות, והשר לשעבר, חבר הכנסת הנכבד וידידי הטוב, אני מוכרח לומר, משה שחל, מעלה את העניין כאילו העלה באוב פרשות מההיסטוריה הרחוקה של עם ישראל ומדינת ישראל. יש לנו בעיות אחרות — — —

משה שחל (העבודה):

מותר לי לומר מלה? שמעתי אותך בנאומים טובים יותר.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת שחל, הוא צריך לסיים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

רק לומר לך משפט אחרון: האמת היא שאני חושב שכל מלה שלך — פסנתר, כל משפט — סימפוניה. הממשלה באמת רוצה לשמוע ולהאזין לכל דבר שבא מפיו — —

משה שחל (העבודה):

איפה היא?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– מהטעם הפשוט, שדברי טעם בדרך כלל באים מטעמך כאשר אתה עומד על הדוכן ומדבר אל "דברי הכנסת". הואיל והכותרת הזאת, ההעלאה באוב של הפרשה הרחוקה והנדחית אשר עליה דיברו לפני "אלפי שנים", פרשת אותו פרסום על שמעון פרס, כבר כל כך אנכרוניסטית, לא מצא ראש הממשלה מקום להתעסק עם הנושא הזה, משום שיש, לצערנו הרב, בעיות הרבה יותר רציניות לעם ישראל מאשר הבעיות אשר אתה העלית כאן.

עם כל הכבוד לך, טוב עשית שהבנת, תוך כדי דבריך, את הצורך להוריד את העניין ישירות מסדר-היום. זאת אומרת, יפה שעה אחת – אפילו אם היא לא קודם אלא מאוחר יותר, וטוב מאוד עשית שהורדת את הנושא מסדר-היום.

היו"ר ש' בן-צור:

הערה לחבר הכנסת שבח וייס בעניין תקנוני.

שבח וייס (העבודה):

בעניין תקנוני.

דליה איציק (העבודה):

כמו שהוא עשה לדוד לוי. אותו דבר.

היו"ר ש' בן-צור:

חברת הכנסת דליה איציק, אל תפריעי לחבר הכנסת שבח וייס.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

מה את דואגת כל כך לחבר הכנסת דוד לוי?

דליה איציק (העבודה):

אני דואגת. אני צריכה לספר לך הכול?

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

מכיוון שהנושא מוצה, אדוני היושב-ראש, אין חשש שנעשה כאן ניסיון למנוע את השמעת דבריו של חבר הכנסת רובי ריבלין. הוא אמר את שלו, ואני מבקש שהעניין הזה יירשם. אם זה יגיע לוועדת הפירושים, הייתי רוצה שהדבר יובא בחשבון.

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, לא הבנתי אותך.

שבח וייס (העבודה):

אני אומר, שמכיוון שיש כאן הצעה של חברי, חבר הכנסת שחל, להעביר את הסוגיה העקרונית התקנונית לוועדת הפירושים, הייתי רוצה להעיר הערה בקיצור נמרץ: כאשר חבר כנסת מעלה הצעה לסדר-היום, ובאיזה שלב הוא קובע, על-פי התקנון, שהוא מפסיק להעלות אותה, היא לא קיימת עוד. היא פשוט לא קיימת. אני לא אומר זאת על סמך פרשנות היום אלא בעקבות ארבעה מקרים שאירעו בקדנציה הקודמת.

היו"ר ש' בן-צור:

אז נעביר את זה, חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

תקשיב לי, תהיה רגע אחד סבלני – אני הולך לנהל את הישיבה אחריו עד הבוקר, וזה על חשבוני. לצד העקרוני: היא לא קיימת.

דבר נוסף – הפרשנות שניתנה כאן, המזהה ממשלה עם סיעה, דורשת, לדעתי, עיון. היא די מפוקפקת. היו ארבעה מקרים כאלה בקדנציה שלי. עם כל הרצון והצורך של רובי ריבלין להגיב, ואני מבין את זה, תקנון הכנסת ייחודו בכך שהוא מסדיר את העניינים גם כאשר יש להט.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת בן-מנחם.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ריבלין, אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת וייס לסיים את דבריו.

שבח וייס (העבודה):

זה לא דבר קל ערך, זה יכול לחזור על עצמו פעם ועוד פעם. זה כבר היה כמה פעמים. לכן, על-פי השקפתי, ברגע שמשה שחל ירד מהנושא – הנושא לא קיים.

יתר על כן, וזה העיקר, משה שחל לא בא בכוונה עם הטריק הזה, הוא חיפש שר ששייב לו; ברגע שלא ראה את השר, עשה את ההחלטה הזאת. כשהייתי יושב-ראש הכנסת היה חבר כנסת אחד שבאופן שיטתי עבד על-פי השיטה הזאת – היום הוא שר המשפטים. הוא בא בכוונה מכוון להעלות הצעה ולא להעלות אותה. אני כיבדתי את התקנון, ולא אפשרתי לאיש להגיב.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת קליינר, דקה בדיוק.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, גם אני מדבר אחרי שהדברים כבר נאמרו. אין קשר בין סעיף 96, העוסק בנכונותו של חבר הכנסת המציע לחזור בו מהצעתו, לבין סעיף 88(ז), המתייחס לפגיעה בסיעה. הרי הדברים נאמרו, הדברים לא נמחקים מהפרוטוקול. זה שאתה לא רוצה דיון במליאה או דיון בוועדה אינו אומר,

שאם היתה פגיעה, היא נמחקה על-ידי העובדה שאתה מסתפק בתשובת השר שלא היתה. לכן סעיף 88(ז) שייך יותר לקטגוריה של הודעה אישית, ונותנים לסיעה שנפגעת זכות תשובה. ביבי נתניהו הוא ראש הממשלה, אבל הוא גם ראש סיעת הליכוד-גשר-צומת. פגיעתכם בו, במקרה הזה, נושאת אופי סיעתי, היא בדיוק פגיעה בראש סיעה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חצי דקה.

היו"ר ש' בן-צור:

אבל כבר הסרת. אתה רוצה לומר שכבר דיברת גם על חבר הכנסת בנימין נתניהו, ולכן זכות התגובה.

משה שחל (העבודה):

לא, לא. אפתיע אותך. אדוני היושב-ראש, אני מבקש שהיושב-ראש יעביר את העניין לוועדת הפירושים. על-פי הפרשנות שלי ושל חבר הכנסת שבח וייס אני מבקש למחוק את דבריו של חבר הכנסת רובי ריבלין, מפני שלא היה להם נפקות ובסיס, במיוחד לאחר שאמר כל כך הרבה פעמים "השר לשעבר". אני מבקש למחוק את זה. זו בקשתי – להעביר לוועדת הפירושים לצורך פרשנות.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. הדברים של חבר הכנסת רובי ריבלין לא נמחקו, הם נשארו בפרוטוקול. מאחר שחבר הכנסת שחל ביקש להסיר את ההצעה, אין הצעות נוספות.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הוא ניצל את זה שאתה לא מכיר את התקנון.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מכיר את התקנון. למדתי אותו כשבועיים, לפני שישבתי על הכיסא הזה. מלבד זאת – אני מאמין לייעוץ שאני מקבל.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני בטוח שלמדת את התקנון, אך בסעיף הזה לא העמקת. אם אתה צודק, כל פעם יעשה זאת חבר קואליציה אחר.

היו"ר ש' בן-צור:

כן, אבל, חבר הכנסת חיים רמון, אתה חבר כנסת ותיק, ודאי וודאי שלא תאפשר מצב שבו יתקפו חבר כנסת ואחר כך יגידו בסוף הדברים: אני לא מבקש שום דבר. לא יכול להיות דבר כזה, יש זכות התגובה. בכך סיימנו את הוויכוח. הנושא עובר לוועדת הפירושים.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לא תקפו חבר כנסת אלא ראש ממשלה, בתוקף תפקידו כראש ממשלה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' בן-צור:

סגן שר הבינוי והשיכון ישיב על שאלתא מס' 23 של חבר הכנסת טלב אלסאנע. בבקשה.

מצוקת הדיור של ערביי יפו

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ג בתמוז התשנ"ו (10 ביולי 1996):

ב-15 ביוני 1995 נחתם הסכם בין מנכ"ל משרד השיכון לבין נציגי הקהילה הערבית ביפו לפתרון חלקי של מצוקת הדיור של ערביי יפו. למרות הזמן הרב שחלף, טרם עמד משרד השיכון בהתחייבויותיו.

רצוני לשאול:

1. האם תעמדו בהסכם דלעיל ובלוח הזמנים שלו?

2. מה היא מדיניותכם ותוכניתכם לפתרון מצוקת הדיור דלעיל ומה היא תוכניתכם לגבי לוח הזמנים?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

2-1. כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, השאלתא הזו מונחת תקופה די ארוכה. פרויקט שיקום יפו הועבר מ"עמידר" למינהל מקרקעי ישראל, ותהליך ההעברה נמשך זמן רב, מעבר למתוכנן. משום כך השתנה לוח הזמנים של הפרויקט. העברתי למזכירות הכנסת את תיאור הפרויקט ואת פירוט לוח הזמנים המעודכן של המרכיבים השונים בו. הפרויקט יתנהל, כנראה, לפי לוח הזמנים הנוכחי, מהסיבות שאמרתי קודם.

אנחנו חושבים שהפרויקט מתקדם היום היטב ובקצב הרצוי, למעט כמה בעיות תקציביות מול משרד האוצר, שהמינהל ועוד רבים טובים פועלים לפתרון. ידוע לך ולנו שלפרויקט הנ"ל חשיבות מרבית, והוא נמצא בראש סדר העדיפויות של המינהל.

מדיניות המשרד – שילוב תושבי יפו הערבים בפיתוחה ובשיקומה של יפו, על-ידי מכירת נכסים ביפו לתושבי המקום במסגרת "בנה דירתך", בצירוף תוכנית הסיוע המיוחדת במסגרת שיקום השכונות.

אני חייב לציין, שכרגע יש ביפו בעיה מסוימת: דווקא את פרויקט עג'מי אישרו בהמשך פרויקט "בנה דירתך", ואילו לשכונה אחרת, של יהודים, יפו ד', עדיין לא מצאנו פתרון. אנחנו מנסים לגבש איזה הסדר שיעזור גם ליהודים. במקרה הזה יש, אולי, העדפה למגזר הערבי.

היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אלסאנע. דקה, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, אני מודה לך על התשובה.

אני רוצה לומר, חברי חברי הכנסת, שהבעיה של הערבים תושבי יפו היא בעיה מאוד קשה. אני ביקרתי שם, אני בקשר אתם. מצוקת הדיור הקשה גורמת גם לבעיות חברתיות ולגירושין, ולדעתי, גם מטילה כתם על מצחה של העיר המשותפת תל-אביב-יפו, כי כשנכנסים לשכונות הערביות רואים את המצב הקטסטרופלי שלהן, ומצד אחר רואים את הפיתוח של השכונות היהודיות. זה אומר, שהשוויון קיים בתור סממה, אבל הלכה למעשה יש קיפוח מתמשך.

שאלתי היא: מתי יחל באופן מעשי – לא בתור הבטחות – פיתוח שכונות חדשות ומתי יסתיים פרויקט "בנה ביתך" ביפו? האם תינתן אפשרות רכישה לתושבי יפו, והאם תינתן להם עדיפות על פני תושבים אחרים? מה שקורה שם, כבוד סגן השר, הוא, שמציעים את הדירות במכרז פתוח ודורשים

מתושבי יפו, שהאמצעים שלהם דלים, להתמודד נגד אנשי עסקים מחוץ ליפו, אשר נכנסים למכרזים הפתוחים, מעלים את מחיר הדירות ובעקבות זאת מגבירים את המצוקה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. תשובת סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

המטרה היא להתחיל מייד בביצוע של 150 יחידות דיור. אני סבור שבחודשיים הקרובים נוכל גם לראות עבודות בשטח. אני יכול להבין את המצוקה שחבר הכנסת טלב אלסאנע הביע כאן. אף אחד לא מתכחש למציאות, לכך שהמצב קשה וצריך למצוא את הדרך לפתור את הבעיה.

אני חושב שבעניין של שכונת עג'מי, למרות הוויכוח שיש לנו עם משרד האוצר על הפסקת הפרויקט של "בנה דירתך", הלכו לפנים משורת הדין וכללו את השכונה, אף-על-פי שלא היתה כל התחייבות משפטית; ויוצאים בפרויקט במסגרת "בנה דירתך" בשכונת עג'מי. נכון שזה לא מספיק, אבל אני חושב שכמה שנעשה לא יהיה מספיק.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אתה יכול לבשר לנו – – –

דירות ריקות בנתיבות

חברת הכנסת ס' לנדבר שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום א' באב התשנ"ו (17 ביולי 1996):

בעיירה נתיבות מצויות 236 דירות שאינן מאוכלסות, שנרכשו לפני חמש שנים על-ידי משרד השיכון. הרשות המוניציפלית מתנגדת לשיכון אוכלוסייה נזקקת בהן בלי שיתוגברו שירותי הרווחה בתקציבים ובכוח אדם. עלות שמירת הנכסים היא כ-50,000 ש"ח לחודש, ועוד אחזקה ובלאי.

רצוני לשאול:

מדוע ראש רשות מאשר בפועל אכלוס, ומדוע לא אוכלסו עד כה הדירות האמורות?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מדובר בדירות שהוקצו על-פי החלטת הממשלה לקשישים, לנכים ולמשפחות חד-הוריות מקרב העולים החדשים – 8,000 יחידות דיור בכל הארץ. הדירות לא אוכלסו בגלל התנגדות הרשות המקומית לאכלוסן באוכלוסייה זו. ראש הרשות התנגד לאכלוס בשל העובדה כי היישובים שבהם נמצאות אותן יחידות דיור מיועדות מכילים אוכלוסייה חלשה, ולכן לא רצה להוסיף אוכלוסייה שגם היא חלשה.

בעיקרון, ראש הרשות אינו מאשר אכלוס, אבל ביכולתו לעכב חיבורי מים וחשמל, כפי שאירע בנתיבות. ללא חיבורים אלו לא ניתן לאכלסן. בפועל לא חוברו הדירות למים ולחשמל על-ידי הרשות.

מבדיקה עדכנית עם משרד הקליטה עולה, שהם מפנים לשם זכאים טיפין-טיפין, תוך שיפור התנאים לאוכלוסייה הוותיקה. כיום נשארו כ-200 יחידות דיור פנויות, שעתידות להתאכלס.

עבודת ועדת-גדיש לבדיקת עקרונות הסיוע לדיור

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום ג' בחשוון התשנ"ז (16 באוקטובר 1996):

על-פי מידע שהגיע אלי מתושבי מאהל מחוסרי הדיור בירושלים, הוקפאה על-ידך עבודת הוועדה הציבורית, ועדת-גדיש.

רצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. אם לא – מי הם החברים בוועדה?

3. מה הם הנהלים שעל-פיהם אזרחים בעלי עניין או עמותות יכולים לבוא ולהעיד בפני הוועדה?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. עבודתה של הוועדה לבדיקת העקרונות ולגיבוש קווים מנחים למדיניות הסיוע לדיור, בראשותו של מר יעקב גדיש, ועדת-גדיש, לא הוקפאה. הוועדה החלה את עבודתה לפני כמה חודשים, ולאחר כינון הממשלה החדשה פנה יושב-ראש הוועדה לשרים המופקדים על הנושא בבקשה לאשר את המשך עבודת הוועדה. בכוונתי לזמן את יושב-ראש הוועדה לדיון במגמה ללמוד מקרוב על עבודת הוועדה ולהציג בפניו את הדגשים ואת סדרי העדיפויות שלי מבחינת הטיפול בסוגיות השונות שבאחריות הוועדה. כן אני מתכוון להשלים את הרכב הוועדה ולהוסיף נציג ציבור.

2. בהתאם להחלטת הממשלה, הוועדה מורכבת מנציגי משרדי ממשלה, הבינוי והשיכון, האוצר, קליטת העלייה, עבודה ורווחה ובנק ישראל ומנציגי ציבור; בסך הכול – 14 חברים.

3. אני מציע כי אלו המעוניינים להופיע בפני הוועדה יפנו בכתב למרכזת, הגברת מיכאלה גרזון, משרדנו.

טיפול משרד הבינוי והשיכון בהסדרת דיור לעולים חדשים

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י' בחשוון התשנ"ז (23 באוקטובר 1996):

מפרסום ב"ידיעות אחרונות" מתברר, כי משרד השיכון מסרב לטפל בהסדרת דיור לעולים חדשים.

רצוני לשאול:

1. כמה פניות כאלה נדחו על-ידי משרד השיכון, ובאילו עילות?

2. מהתבטאויות של סגן השר עולה, כי מדיניות המשרד היא מדיניות של העדפה מתקנת לטובת המגזר החרדי. האם מתבצעת העדפה כזו על חשבון העולים החדשים, ומדוע?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הכתבה ב"ידיעות אחרונות" מתייחסת לתקופה שבה לא עמד לרשות "עמידר" תקציב לשיפוץ הדירות שהזכאים, ותיקים ועולים, הופנו אליהן. לגבי הזכאים שהופנו על-ידי משרד הקליטה, אין נתונים מדויקים. היו 300-400 פונים – אומדן.

בעצם ימים אלו פנו משרדי האוצר והשיכון לוועדת הכספים לצורך העברה תקציבית של הסכום הנדרש לשיפוץ הדירות. המשרד מכבד ויכבד כל פנייה של המשרד לקליטת עלייה, כפי שעשה זאת עד כה.

2. האפליה המתקנת לטובת המגזר החרדי, עיקרה בניית דירות ביישובים ובשכונות, על-פי צרכי מגזר זה, כפי שפועל המשרד בבנייה לפי צרכי מגזרים אחרים. אין בפעילות המשרד בנושא זה משום פגיעה אף באחת מקבוצות הזכאים.

הקפאת פרויקט "בנה דירתך" בשכונת חליסה

חבר הכנסת ר' ברונפמן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י' בחשוון התשנ"ז (23 באוקטובר 1996):

נודע לי שמשרדך הקפיא את פרויקט "בנה דירתך" בשכונת חליסה שבחיפה.

רצוני לשאול:

1. מדוע ביטל משרדך פרויקט שאושר בוועדות מקומיות ומחוזיות?

2. האם ידוע לכבודו שחליסה היא שכונת מצוקה הנכללת בפרויקט שיקום השכונות?

3. מה יעשה משרדך כדי לפצות את 117 המשפחות שכבר נרשמו לפרויקט?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. פרויקט "בנה דירתך" בוטל בהחלטת ממשלה. ביטול פרויקט "בנה דירתך", אין משמעו ביטול התוכנית הסטטוטורית שאושרה בוועדות הסטטוטוריות.

פרויקט "בנה דירתך" היה מסלול ייחודי לשיווק קרקע לבנייה, ועם ביטולו ישווק האתר באחת משיטות השיווק האלטרנטיביות הקיימות – באמצעות מכרז קרקע, מכרז על מחיר הדירה או כל שיטה אחרת.

2. אכן ידוע לי, השכונה נכללת בשכונות שיקום על-פי החלטת הממשלה מיום 23 במאי 1996.

3. ההרשמה שבוצעה לדירות היא הרשמה מוקדמת בלבד, ולא הרשמה מחייבת. לפיכך אין מקום לפצות איש.

דוח משרד השיכון על המצב הדמוגרפי בגליל ובחיפה

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י' בחשוון התשנ"ז (23 באוקטובר 1996):

נודע לי לאחרונה על הדוח שפרסם משרד השיכון ביחס למצב הדמוגרפי בגליל ובחיפה ועל כך שלפיו נערך המשרד לייחוד מסיבי בצפון.

רצוני לשאול:

1. האם אכן קיים דוח כזה?

2. מי הזמין אותו, ומה תוכנו?

3. איך יתייחס משרד השיכון לדוח?

4. איפה עומדת האוכלוסייה הערבית בדוח הזה, והאם פיתוח המגזר הערבי והאינטרסים שלו מוזנחים על-ידי המשרד?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

1. חבר הכנסת מחאמיד שאל לגבי דוח שפרסם משרד השיכון המתייחס למצב הדמוגרפי בגליל ובחיפה.

2. מדובר בסקר שהוזמן על-ידי האגף לתכנון ובינוי ערים בדצמבר 1993 והוכן על-ידי פרופסור יגאל צמיר מהטכניון בחיפה. מטרת הסקר הייתה לאמוד את היקף הצרכים למגורים ואת מצאי התכנון והקרקעות שאמורים לתת מענה על הצרכים הללו. חשוב להדגיש שמדובר בעבודת תכנון אזורית, ולא בעבודת מחקר, כפי שצוין.

3-4. משרד הבינוי והשיכון התייחס לפתרונות שהוצעו בסקר לאוכלוסייה היהודית והערבית כאחת, במגמה להבטיח מלאי מספיק לדיור ולמגורים לכל אחת משתי האוכלוסיות. ממצאי הסקר העלו, כי שני המגזרים, היהודי והערבי, סובלים ממחסור חמור בקרקע מתוכננת למגורים, וגם זה אינו סוד.

המלצת משרד הבינוי והשיכון הייתה לתכנן, והרבה, עבור כל אחת משתי האוכלוסיות.

התפקיד של הכנת מלאי התכנון למגזר הערבי הוטל על משרד הפנים ומינהל מקרקעי ישראל. משרד הבינוי והשיכון ביקש לקחת חלק בעבודת התכנון למגזר זה, וזאת לאור הניסיון המקצועי הרב שיש למשרד, וגם במטרה לשפר בשנים הקרובות את תנאי המגורים ואת איכות החיים במגזר זה.

מן הראוי לציין, שזו אינה העבודה היחידה שביצע משרד הבינוי והשיכון על מנת לפתור ולשפר את תנאי המגורים של האוכלוסייה הערבית בחיפה, בוואדי-עארה ובגליל. יש שתי עבודות נוספות, שאחת מהן הסתיימה בספטמבר 1994 – "יישובים בעלי פוטנציאל עיור במגזר הערבי"; ועבודה נוספת, שהסתיימה בדצמבר 1994, היא: "בנייה רוויה ביישובים הערביים בישראל".

בשנים הקרובות מתכנן משרד הבינוי והשיכון לקדם את פיתוח התשתיות למגורים ולתעסוקה במגזר הערבי בחיפה, בוואדי-עארה ובגליל, וזאת במגמה לסגור את הפער שהיה קיים במשך שנים רבות.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד. בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שהתשובה של כבוד סגן השר קצת מרגיעה, אבל אני רוצה לשאול: אם זה כך, האם כבוד סגן השר יוכל לומר לנו, שמה שפורסם בעיתונות על "ייהוד הגליל" בעצם מופרך מיסודו ואיננו נכון? האם באמת יש מקומות נקודתיים שבהם יש כוונה לפעול – בכפרים מסוימים, בערים מסוימות, בשכונות מסוימות?

חוץ מזה, הבנתי מדברך שמשרד הפנים ייקח על עצמו כאילו את הפרויקטים לאוכלוסייה הערבית בגליל, ואילו בעניין היהודים, משרד השיכון הוא שיפעל. האם נכון הדבר?

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. תשובת סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

על האחרון ראשון. אמרתי בדברי, שהחלוקה היא כזאת שהכנת מלאי התכנון למגזר הערבי הוטלה על משרד הפנים ועל מינהל מקרקעי ישראל, ואנחנו, משרד הבינוי והשיכון, ביקשנו להיות מעורבים, כיוון שאנחנו חושבים שיש לנו ידע רב ושנוכל לתרום כדי לעזור בנושא הזה.

אני רק רוצה לומר, שלפני שבועיים עניתי פה על הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת וליד צאדק, ועל כל פנים, בשמי אמרתי, שממני אף אחד לא שמע את הביטוי "ייהוד הגליל". אמרתי גם שב-1993, כאשר דיברו על תמ"א 43, גם אז היו כותרות על ייהוד הגליל. אני לא יודע אם מישהו ניסה אז לומר את המשפט הזה, אבל יכול להיות שהדבר הזה לא ניתן לשליטה, וברגע שיוצא איזה מסמך או שיש הכנת תוכנית, מישהו מנסה לתרגם את זה כדי לפגוע. אני לא חושב שצריך לפגוע, אני לא חושב שצריך להשתמש במינוח הזה של "ייהוד הגליל". היהודים רוצים לגור פה; יש ערבים שרוצים לגור

פה. יש ביקושים, יש לנו עניין שילכו לגליל ולנגב. בזה אנחנו צריכים לטפל. בפוליטיקה, אני חושב שאנחנו כמשרד לא צריכים לעסוק.

דיוור למשפחה בדואית שפונתה מביתה

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י' בחשוון התשנ"ז (23 באוקטובר 1996):

בתאריך 24 בספטמבר 1996 התפרסמה בעיתון "הארץ" ידיעה (הרצ"ב) על-אודות משפחה בדואית המחכה חמש שנים לדיוור הולם, לאחר שפונתה מביתה.

רצוני לשאול:

1. האם יש אמת בידיעה זו?

2. אם כן – מה ייעשה כדי לפתור את מצוקת הדיוור של המשפחה?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בני המשפחה פונו בזמנם על-ידי עיריית אשקלון ממבנה שבו גרו כפולשים, מבנה שהיה מיועד להריסה עקב סלילת כביש. המשפחה שוכנה אז במלון על חשבון עיריית אשקלון.

המשפחה פנתה לראשונה לקבלת סיוע בדיוור בינואר 1993, ובבדיקת בקשתם נמצא כי בניגוד להצהרתם קיימת בבעלותם דירה וכי קיבלו סיוע לרכישת דירה זו.

לאחר מאמצים רבים, חד-צדדיים, של המשרד להשגת תיעוד למצב, הובאה הבקשה לדיון בוועדת האכלוס העליונה, אשר החליטה בישיבתה מיום 16 באוגוסט 1994 לדחות את הבקשה לסיוע.

ערעור המשפחה נדון בוועדת הערעורים הציבורית ב-11 בדצמבר 1994, וגם היא דחתה את הבקשה לקבלת סיוע כחסרי דירה, או קבלת סיוע בשכר דירה, ואישרה זכאות כמשפחה המתגוררת בצפיפות של שלוש נפשות ויותר, לנוכח היחס בין גודל המשפחה לגודל הדירה שבבעלותה.

ביוני 1996 פנתה המשפחה בערעור נוסף ובבקשה לקבלת סיוע כחסרי דיוור. לטענתם, הדירה לא זמינה להם למגורים. בדיקת המשרד העלתה, כי בדירה גרה משפחת אחיה של המבקשת. ניסיונות המשרד לבקר בדירה לא צלחו עד כה.

אנו תקווה, כי עם שיתוף פעולה מצד המשפחה יתאפשר ביקור בדירה והבקשה תחזור לדיון בוועדת הערעורים.

מכל מקום, אין מדובר בפינוי של המשרד, אלא במשפחה שבבעלותה דירה זמינה למגורים. המשפחה מקשה על המשרד בניסיונותיו לטפל בעניין.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לסגן שר הבינוי והשיכון.

הצעות לסדר-היום הצעת נציגים מהעבודה ומהליכוד כי אום-אל-פחם והמשולש הקטן יועברו לפלשתינים תמורת ריבונות ישראל בהתנחלויות

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו חוזרים להצעות דחופות לסדר-היום: הצעת נציגים מהעבודה ומהליכוד כי אום-אל-פחם והמשולש הקטן יועברו לפלשתינים תמורת ריבונות ישראל בהתנחלויות – הצעות לסדר היום מס' 780, 782, 788 ו-790. חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת חיים רמון לא יעשה את זה.

חיים רמון (העבודה):

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

חיים רמון (העבודה):

אתה רוצה שהעובדות לא יבלבלו אותך? בסדר.

היו"ר ש' בן-צור:

מה רצית להעיר, חבר הכנסת רמון?

חיים רמון (העבודה):

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה. תאפשר לו, חבר הכנסת מחאמיד.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני יודע שמה שאני אגיד לא ישנה את ההצעות לסדר-היום. אני בטוח שלעובדות אין שום משמעות, אבל כדאי שהן ייאמרו לצורך הפרוטוקול.

אני השתתפתי באותה ישיבה – לא עלתה הצעה כזאת, לא היה דבר כזה. אני אגיד מה כן היה. אחת ההצעות שהועלו היתה, שיהיו חילופי שטחים, ומדינת ישראל תיתן שטחים מסוימים בחולות חלוצה, שהם ריקים מאזרחים יהודים ומאזרחים ערבים. ואז למישהו מהחברים, בלי לנקוב בשמו, היתה בעיה עם חולות חלוצה, ומישהו אחר מהחברים אמר: או.קיי, שיהיה אום-אל-פחם, וכולנו אמרנו: עזוב. זאת היתה הערה בצחוק, מעולם לא היתה הצעה כזאת, היא לא נדונה, היא מנוגדת להשקפת עולמי, ולדעתי, היא מנוגדת להשקפת עולמם של כל האנשים שהיו שם. אלה העובדות.

ועכשיו אין שום בעיה להמשיך לדון בהצעה כאילו היתה ונדונה, אבל פשוט שידעו את העובדות. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת רמון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, רשות הדיבור לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

שבח וייס (העבודה):

זה גם לא הגיוני שכל מצביעי פרס יעברו לפלשתין — — —

חיים רמון (העבודה):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת חיים רמון, תודה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לחברי חבר הכנסת חיים רמון על ההבהרה, אבל אני פשוט רוצה להזכיר לו, שלפני שלוש שנים אולי פלט יושב-ראש סיעתו פליטת פה ואמר דבר כזה, וזכותי לחשוש גם מפליטות פה.

חיים רמון (העבודה):

יושב-ראש הסיעה — זה מחוץ לאחריות שלי.

היו"ר ש' בן-צור:

בשמך. יש לך שלוש דקות.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני, אבל עניתי לו.

היו"ר ש' בן-צור:

אתה עונה עכשיו לכולם.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני מתחיל. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עם פרסום המסמך התמוה, העוסק היפותטית באפשרות שלפיה תמסור ישראל לרשות הפלשתינית את האחריות, הסמכות והריבונות על המשולש, לרבות אום-אל-פחם וסביבותיה, ובתמורה יסופחו גושי התנחלויות למדינת ישראל, עם חשיפתו של רעיון תעתועים זה התחוור לי לראשונה, כתושב אום-אל-פחם, אדוני – אני תושב העיר הזאת – שאני ובני עמי היינו כאילו קלף מדיני סודי של הממשלה הזאת, שאתה לא חבר בה, חבר הכנסת חיים רמון. זה בהחלט גילוי עבורנו.

רבותי חברי הכנסת, אינני יכול לפטור את העניין הזה רק בהידרשות צינית. מדובר בהצעה חמורה ומקוממת, אשר נגעה אצל ערביי ישראל בעצב חשוף ממילא. נוכחותם הנפקדת לדידו של הממסד הישראלי קיבלה לפתע משמעות מחוזקת ומחרידה. מי שמבחינת ההתייחסות של מערכות השלטון ממילא לא נמצא כאן, אז אולי להשלמת העניין נעבירו מביתו גם בפועל.

מהעיתונים למדתי, לפחות מהעיתונים, שמדובר במסמך אחד מני רבים, שטבעו לפי שעה אינטלקטואלי כביכול, ושחיבר אותו ד"ר אלפר ממכון-דיין והציגו בפני חברי הכנסת איתן וביילין. אלא שהרעיון הטמון במסמך פסול אפילו כתרגיל אקדמי וכספקולציה. אנחנו, הערבים בישראל, בפרט תושבי המשולש, איננו, אדוני היושב-ראש, עכברי ניסיון או עכברי המעבדה המדינית של כל מיני דיפלומטים, גם כשהם גאונים, בתוך שתי המפלגות הגדולות. המשולש איננו, אדוני היושב-ראש, איזה פקטור בנוסחאות מדיניות תימהוניות שרוקם לו דוקטורנט צעיר.

גם הניסיון להציב אותנו במשוואה אחת עם ציבור המתנחלים, אדוני היושב-ראש, ואת בתינו להעמיד אל מול ההתנחלויות, זוהי הצגת דברים עקומה, מקוממת, ומבחינה עובדתית והיסטורית – גם נלעגת.

כמה איוולת, בורות וגסות יכולות להימצא בהצעה אחת?

איננו סחורה, אדוני היושב-ראש, מדינית או אחרת. הערבים בישראל אינם מטבע למסחר ובתיהם ואדמותיהם אינם, חלילה, קלף מיקוח מדיני. אנחנו בניה האותנטיים והאורגניים של הארץ הזו. אנחנו יושבים בה, אוהבים אותה ומעבדים את אדמתה אלפי שנים; נוטעים זית, מחבקים את עץ התאנה

ומכים עוד שורש. זוהי הלוקליות שלנו, זהו הפטריוטיזם על-פי הבנתנו, בסיסי, ארצי ושורשי וכאן, על פני האדמה הזאת.

היו"ר ש' בן-צור:

נא לסיים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, תן לי לסיים, כי הדבר הזה כואב מאוד. אני בטוח שאתה מבין אותי.

היו"ר ש' בן-צור:

כן, כן.

חיים רמון (העבודה):

— — — לא היה

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

זה קיים.

חיים רמון (העבודה):

לא קיים.

היו"ר ש' בן-צור:

ביקשתי שתסיים. סליחה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

תזכורת היסטורית, אדוני, פשוט מאוד שגם אנשים שאומרים שלא קיים – שיבינו את זה פעם אחת ולתמיד, שהיינו כאן מדורי דורות ונמשיך להיות כאן.

אני, אדוני היושב-ראש, יכול לספור לך בנקל עשרה דורות לפחות של ישיבה רצופה בארץ המיוסרת הזאת. אז אחרי כל הטראומות, הגירושים ההמוניים, המלחמות והחרדות, אחרי כל זה נשלפת הצעה מגונה כל כך, ברוטלית כל כך, דורסנית, משפילה ומעוררת חרדות ישנות. מי היה צריך את ההצעה השפלה הזו, לכל הרוחות?

הי"ר ש' בן-צור:

תודה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני מסיים, אדוני, ואומר בכלל, שלצערי, לדאבוני, ההצעה המדוברת בתזמונה ובתוכנה איננה מקרית. היא נדבך נוסף ביצירת אטמוספירה פוליטית מאוד מסוכנת וטעונה, והיא חלק ממתקפה על האוכלוסייה הערבית בישראל.

הדיבורים השערורייתיים על הצורך ב"יהוד הגליל – ואני שמח שסגן השר אמר שאין פרויקט כזה – –

הי"ר ש' בן-צור:

סליחה, אני מבקש לסיים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני מסיים, אדוני. אבל בכל זאת הספירה, ספירת המלאי, תקשיבו לזה, ספירות המלאי הנוראות של האוכלוסייה הערבית וההצעה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – – אנחנו, ביום כיפור, בתפילה, אומרים: על חטא שחטאנו לפניך בטיפשות פה. אלה שאמרו את זה – – – וגם חבר הכנסת, השר לשעבר חיים רמון – – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני הייתי רוצה שיעמוד כאן שר, יכחיש את זה ויגיד, שלא היה ולא יקום – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לכן, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

צריך היה להיות פה שר שישיב, שיגיד – – –

היו"ר ש' בן-צור:

השר אומר: מה שתחליט. תרצה ועדה – ועדה; מליאה – מליאה; בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

טוב. תודה, אדוני.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה. שלוש דקות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הסוגיה הזאת מעלה בעצם את עניין מעמדם של הערבים במדינה, וכשאני שומע שכאן נאמר כאילו הדבר הועלה בבדיחות הדעת –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לא. בטיפשות הדעת.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– אני שואל את עצמי, מדוע, למשל, נאמר בבדיחות הדעת "אום-אל-פחם" ולא נאמר "כפר-סבא"? לא נאמר: תל-אביב? למה דווקא הבדיחות הזאת היא לכיוון של אום-אל-פחם? מדוע קיימות המחשבות בכיוון הזה?

ואני שואל את עצמי, מה בדיוק המעמד שלנו? אנחנו נמצאים כאן בחסדו של משהו? בזכותו של משהו? הרי אנחנו נמצאים כאן כי זו זכותנו. אנחנו נמצאים כאן מפני שאבות אבותינו היו כאן. אנחנו נמצאים כאן ואי-אפשר להעביר אותנו מכאן כמו שאי-אפשר להעביר את הכרמל מהמקום שלו, אי-אפשר להעביר את ההרים באום-אל-פחם מהמקום שלהם –

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– ואי-אפשר להעביר את הגבעות של באר-שבע מהמקום שלהן. היינו, נמשיך להיות, גם הילדים שלנו וגם הצאצאים שלנו, ואני רק רוצה לומר – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – – מדינת ישראל.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה לומר, שמי שמעלה את הדבר הזה רק מראה את הפרצוף האמיתי שלו; אפילו בימים האפלים והחשוכים ביותר באירופה, שאנחנו רוצים לשכוח אותם, לא חשבו במושגים האלה, שמדינה תתייחס לאזרחיה או לחלק מאזרחיה על רקע השייכות הלאומית שלהם, כאילו הם עדר כבשים, אפשר לנהל אותו במשא-ומתן, הם לא נמצאים, הם מחוץ לתמונה, אפשר למכור אותם, לקנות אותם, אפשר לעשות בהם מיקח וממכר. זה דבר שלדעתי הוא בושה וחרפה. לא רק בושה וחרפה שמעלים את זה, אפילו לא ברצינות, אפילו בבדיחות הדעת, כי יש בזה סכנה. הרבה רעיונות מטורפים עלו בצורת בלון נפוח, זרקו אותו לחלל האוויר ואחר כך חיכו לראות מה התוצאות. אבל מי שרוצה להעלות רעיון כזה מכריז ממש מלחמה נגד הקיום שלנו, ומה שמעניין, חבר הכנסת מחאמיד – –

היו"ר ש' בן-צור:

תסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – שרק לפני ימים מספר היה כנס ענק בכפר-קאסם, לציון 40 שנה לטבח הנוראי שהיה ב-1956, והטבח הנוראי הזה היה על רקע הריגתם או רציחתם של 50 תושבים חפים מפשע, ילדים, זקנים, טף ונשים, על מנת לנסות להגלות ולבצע טרנספר שקוראים לו: מירוף פאשיסטי, כאן בכנסת, ולא הצליחו. המזימה הזאת לא הצליחה, וגם הניסיון הזה, בעידן השלום, דינו לכישלון.

כמו שאמרתי, היינו ונמשיך להיות. אנחנו אלה שאירחו את אברהם, אנחנו בבאר-שבע, אלה שאירחו את אברהם אבינו כשהגיע מעירק, אז אף אחד לא יעלה על דעתו שאנחנו – –

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – נוותר על הזכות, כאן – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – אזרח נאמן למדינת ישראל.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני רק רוצה לומר, חבר הכנסת ראובן ריבלין, אנחנו, עם כל הוויכוח שלנו – – –

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

משפט אחרון. עם כל הוויכוח שלנו לגבי המדיניות, זו ארצנו, אנחנו שייכים למדינה הזאת, וזו המדינה שלי כמו שהיא שלך.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

המדינה הזאת היא שלי כמו שהיא שלך.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת נואף מסאלחה, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – – בילאדי בילאדי.

בנימין אלון (מולדת):

בילאדי בילאדי – – –

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת בני אלון צודק, הוא אמר: זו ארצנו, זה בילאדי בילאדי בערבית. זו ארצנו – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

נואף מסאלחה (העבודה):

זו מדינתנו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

נואף מסאלחה (העבודה):

זו מדינתנו – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ריבלין, אני מבקש.

נואף מסאלחה (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, ברשות היושב-ראש, אברהם הוא גם אבינו, אביהם של חברי הכנסת חיים רמון וראובן ריבלין, בני אלון ונואף מסאלחה. זה לא יעזור; זו עובדה היסטורית.

אני מקבל את מה שאומר חבר הכנסת חיים רמון. החבר שאמר את הדברים בפורום המשותף של מפלגת העבודה והליכוד פגש אותי, ואני אמרתי לו: השתגעת, מה אתה עושה?

נוסף על הנימוקים שהעלו חברי הכנסת האשם מחאמיד וטלב אלסאנע – ואני מצטרף אליהם – כאשר מלחמת העצמאות נגמרה, המשולש לא היה תחת שלטון ישראל. תושבי המשולש, לרבות אבא שלי, והצבא העירקי לחמו מאום-אל-פחם עד כפר-קאסם. רק ברודוס העבירו אותנו במתנה למדינת ישראל, כיוון שכך רצה בן-גוריון. כלומר, כאשר מספר היהודים היה 600,000, בן-גוריון וצוות המשא-ומתן, שיצחק רבין היה סגן היושב-ראש שלו, החזירו ברודוס את המשולש למדינת ישראל.

אני שואל, למה דווקא היום רוצים להחזיר את המשולש? אותו חבר אמר לי שהדברים נאמרו בבדיחות הדעת. השבתי לו: אתה אומר זאת בבדיחות הדעת, אף-על-פי שאלה דברים עקרוניים ומכאיבים, אבל למה מציעים זאת אנשי מפלגת העבודה? הרי 97% מתושבי המשולש נתנו את קולם לשמעון פרס, למה אנשי מפלגת העבודה רוצים להעביר אותם?

למה אני מספר את הסיפור? כי שמעתי אותו ממקור ראשון, לא מאיש המפלגה שלי. אני מעריך אותו מאוד. אני יודע שהוא לא טרנספריסט. אגב, גם אלה שדוגלים בטרנספר, ואני לא מסכים אתם, לא הגיעו עד כדי כך ביחסם לערביי ישראל.

אני רוצה להדגיש כמה דברים. אומר חבר הכנסת חיים רמון: לא היה ולא נברא; מה אתם רוצים? היום סיפר חבר כנסת שמכינים תוכנית בטלוויזיה הערבית בנושא חילופי אוכלוסין וחילופי שטחים. אם כן, זו לא בועת סבון. אני רוצה שתזכרו, ואני אומר את זה לפרוטוקול – גם אם אין יסוד לכדור השלג הזה, הוא מתגלגל.

משה גפני (יהדות התורה):

היום בטלוויזיה?

נואף מסאלחה (העבודה):

לא היום. מכינים עכשיו תוכנית בנושא לשידור בטלוויזיה הערבית.

משה גפני (יהדות התורה):

בטלוויזיה עושים צחוק מהכול, אפילו מהדברים הקדושים ביותר. אתה צודק, אני מסכים אתך.

נואף מסאלחה (העבודה):

מראיינים חברי כנסת לתוכנית הזאת. חבר כנסת אחד אמר לי שהוא ישתתף בה, הוא בעד תיקונים קלים. אני לא רוצה להרחיב עוד בנושא הזה.

אדוני היושב-ראש, ברשותך, כמה משפטים. אני שמח שיש לנו, ערבים ויהודים מכל הקשת הפוליטית, הזדמנות לבוא ולהדגיש כמה המדינה והארץ הזאת יקרה לנו. תראה את האבסורד – יש אנשים שרוצים לדחוף אותך החוצה, ואילו אתה בא כאן לא כדי להצטדק, לא כדי להתחנף, אלא כדי לומר עד כמה זה מושרש בך. זו מדינתנו וזו ארצנו, יחד נחיה ויחד ניאבק.

אני מציע שכל הבית הזה יתאחד תמיד בנושא של יחס חם לערביי ישראל. כמו שאמר הנשיא המנוח חיים ויצמן – העולם ישפוט את מדינת ישראל לפי יחסה לערבים כמיעוט. גם אתם, העם היהודי, סבלתם. אין אנחנו באים לומר את הדברים כעניים בפתח או כחלשים, אנחנו אומרים אותם בגאווה, כאזרחי מדינת ישראל, שיש להם דעות שונות במגוון הבעיות הפנימיות והחיצוניות הנדונות בכנסת. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת צבי הנדל.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מודה מאוד לחבר הכנסת חיים רמון שהבהיר את הנקודה, אבל עדיין יש בלבי ספק רב. אני לא רוצה לקחת את המחשבות שלך ואת האידיאולוגיה שלך כדוגמה. יש כאלה שהפריחו את בלון הניסוי הזה כדי לעשות בו שימוש בעתיד.

אדוני היושב-ראש, ההצעה שהועלתה על-ידי נציגים מסיעות הליכוד והעבודה והמאמץ לגייס תנועות פוליטיות אחרות לרעיון חילופי אוכלוסין במשולש הקטן תמורת ריבונות על ההתנחלויות היא הצעה חמורה, מרושעת, חסרת היגיון ובלתי מציאותית, והיא קוצצת את ההיפך הגמור מהתוצאות המקוות.

אני רוצה להבהיר חד וחלק, שאין ערביי מדינת ישראל סחורה שמתדיינים עליה בשוק הפוליטי הפרוע והמכוער, ולא יכריעו בגורלם בלי לשאול את פיהם. במחי יד מבטלים אזרחות. איפה הערך של האזרחות שלנו? כך מגינים על אזרחיה של המדינה? ואחר כך באים בטענות אל ערביי ישראל?

אני גם רוצה להפריך את הטענה כאילו התנגדותנו לתהליך הזה נובעת משביעות רצוננו כאזרחי מדינת ישראל ומהתנגדותנו להיות אזרחים פלשתינים במדינה שתקום, כפי שיטענו חלק מהלאומנים. אובייקטיבית אין לנו שום התנגדות, אבל מעשית זה גורם לתוצאות חמורות ביותר לגבי האזרחים הערבים וההיפך הגמור מהתוצאות "החיוביות" הנובעות מכך.

אנו, ערביי ישראל, נמצאים במדינת ישראל בתוקף הסכמי-רודוס ובתוקף זכותנו הטבעית כאזרחים החיים על אדמתם, לא בחסד של אף אחד אלא בזכות קנייננו על אדמת האבות הזאת. קיבלנו את האזרחות הישראלית מתוך ריאליזם פוליטי ושכנוע עצמי וקולקטיבי, שצעד זה משרת את השלום.

שילמנו מחיר כבד מאוד ועברנו ייסורים קשים מנשוא. דילמות רבות עברו עלינו, אזרחי מדינת ישראל, שהיתה במצב מלחמה עם העם הפלשתיני, והם – עם מדינתנו.

חוינו הפקעות אדמה מסיביות מערבים ישראלים, ממשל צבאי אכזרי, אפילו לרעה בין יהודי לערבי בשירותים ובתקציבים, ובכל זאת פעמה בלבנו, התקווה שקבלת אזרחותה של ישראל וקבלת חוקיה ישרתו אותנו ואת היהודים ואת הפלשתינים ותוביל אותנו לשלום המיוחל.

אני דוחה מכול וכול את הטענה שימירו אותנו בהתנחלויות, כי צעד כזה לא ישרת את השלום וישאיר את פתיל חומר הנפץ שמסכן את השלום. לכן אנחנו דוחים מכול וכול את ההצעה הזאת – פתרון של מתנחלים תמורת ערביי ישראל לא יקום. הפתרון היחיד הוא עקירת ההתנחלויות מהשטחים מעבר ל"קו הירוק". אנחנו נשארו פה ונישאר בניה של המולדת הזאת, יהודים וערבים, בצדה של מדינת ישראל.

היו"ר ש' בן-צור:

מאחר שאין תשובה של השר, יש שתי אפשרויות.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

יהודים וערבים בצדה של מדינת ישראל?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

יהודים וערבים יחד במדינת ישראל.

היו"ר ש' בן-צור:

רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת ראובן ריבלין הסב את תשומת לבי לתקנון.

חיים רמון (העבודה):

זה סעיף 88(ז) אמיתי.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יש זכות לנציג אותה סיעה.

קריאה:

רשום עוד חבר הכנסת הנדל.

היו"ר ש' בן-צור:

סיימנו, הוא איננו.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

נושא הדיון הוא הצעה של חברי הליכוד ומפלגת העבודה. גם שמי הוזכר כאן וגם סיעתי. בתוקף הסעיף הזה אני מבקש לומר כמה מלים.

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אכן יש חברי כנסת מסיעת הליכוד ומסיעת העבודה – חברים שלא דווקא הוסמכו על-ידי סיעותיהם – והם נפגשים, מקיימים שיחות אחת לשבוע ומעלים נושאים שונים לדיון. הם באמת דנים בנושאים כבדים בצורה רצינית מאוד. אחד מאמצעי התקשורת קיבל, לצערי הרב, איזו הדלפה והפריח ברוז עיתונאי, שאין לו שום שחר ושום בסיס במציאות.

בעניין הזה אני רוצה לקשור את זעקתו של שמעון פרס: מה אנחנו יכולים לעשות כאשר עיתונאי כותב: ממקורות עלומים נודע לי כי, ואחר כך הוא יכול לכתוב מה שהוא רוצה, אין דין ואין דיין. כשאתה בא אליו ושואל אותו: תגיד, מי אמר? הוא אומר: לא, יש כאן חיסיון מקצועי.

אני מודיע לכם, שצריך לחנך את האזרחים במדינת ישראל. כל ילד שמתחיל ללמוד לקרוא, צריך מייד לשנן לו: כשאתה מגיע בעיתון למשפט "ממקורות עלומים נמסר", או "דובר אלמוני אמר", תפסיק לקרוא כי אין שום ערובה בעולם לכך שאתה קורא דבר אמת. הם אומרים בדרך כלל: שמענו את זה מפי הסוס; ציטוט של שמעון פרס. כל המדינה מלאה סוסים והם בועטים, הוא אומר.

זו דוגמה נוספת לדבר חסר אחריות. אני יכול להבין; אם הייתי גר היום באום-אל-פחם, ואני אזרח במדינה הזאת, ופתאום אני שומע שבאיזה מקום אנשים דנים, ולא יודעים – כן יעבירו אותי, לא יעבירו אותי – אני גם צריך לתכנן את העתיד שלי ומה לעשות; ואולי פתאום יבוא אלי משהו ויגיד לי: צריך להילחם נגד המדינה הזאת, והנה אני מקבל חיזוק שמתייחסים אלי כך. ובכן, לא מיניה ולא מקצתיה.

אבל בכל רע יש גם קצת טוב. מה הטוב הנפלא שאני רואה כאן? רק עלה דבר חסר בסיס כזה, מייד עולים חברי הכנסת מהסיעות הערביות ואומרים: אין לנו שום כוונה, ואנחנו תוקפים את זה בחמת זעם. אני שמח מאוד, כי בדרך כלל אני רואה אותם עולים כאן ותוקעים למדינה הזאת – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא למדינה, למדיניות.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לממשלה הזאת. הם תוקעים לה. למשל, חבר הכנסת הנכבד שיושב כרגע מולי – – –

נואף מסאלחה (העבודה):

טלב אלסאנע. תגיד את שמו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יש לי שם.

היו"ר ש' בן-צור:

למי התכוונת?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אמרת את השם, אמרת. חבר הכנסת טלב אלסאנע. הוא נוסע לירדן, ושם, כפי שדווח לי, התקפה –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ממי דווח לך?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

– – חסרת תקדים על המדינה הגזענית.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

על המדיניות.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

בסדר, על המדיניות. התקפה פרועה על ראש הממשלה, התקפה פרועה על הממשלה. ומי ששומע היה חושב שהוא הגיע, רחמנא ליצלן, ממדינה שבה אזרחים ערבים חיים גרוע יותר מאנשים במשטר הדיכוי האחרון בעולם. ולא רק הוא.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה המקורות שלך?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת טלב אלסאנע, עשה לי טובה. אתה הופעת בטלוויזיה הירדנית, היום רואים את זה גם בגבולות ישראל. עזוב, למה לך. אני לא מצטט דברים מפי הסוס, אני אומר דברים מפיו, כשאתה הופעת בטלוויזיה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני נגד מדיניות הממשלה, ואמרתי זאת מעל הדוכן הזה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת טלב אלסאנע, תעשה לי טובה. אני יודע שאתה נגד מדיניות הממשלה. הביקורת היא לגיטימית, אבל הביקורת שלך ציירה את תנאי הערבים במדינת ישראל בצורה כזאת, שאם 10% מהדברים היו נכונים – אני לא מבין מדוע היו צריכים לעלות כאן חברי הכנסת הערבים ולהילחם בחמת זעם נגד העובדה שהם יצילו אותם, יעבירו אותם. הרי לא מתכוונים בשמועה השקרית הזאת, ההיפותטית, שמישהו ייקח אותם, חס וחלילה, מבתיים ויזיז אותם. יביאו אותם תחת המשטר הנאור, של ערפאת, הוא לא יהיה תחת משטר טוטליטרי של נתניהו, הוא יחיה תחת המשטר הנאור, המתקדם, שייתן שוויון זכויות מלא. מה קרה? הם לא רוצים את זה. הם אומרים לנו: חס וחלילה, אל תביאו אותנו תחת המשטר של הרשות הפלשתינית, אנחנו מעדיפים – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת מיכאל איתן, סיים את דבריך.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

תסלח לי, עם כל הכבוד, הוא קוטע אותי פעם אחר פעם.

היו"ר ש' בן-צור:

לכן הוספתי לך דקות מספר.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יש לי עשר דקות לפי התקנון.

היו"ר ש' בן-צור:

נתתי מעבר לעשר דקות. לכן אני מבקש שתסיים.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא דיברתי עשר דקות, והוא קוטע אותי פעם אחר פעם.

שמעתי את הדברים של חבר הכנסת נואף מסאלחה, ואני מקבל אותם. אני רק מבקש, עם כל הרצון להושיט יד ולקיים את הדו-קיום הזה בשלום, שאנחנו זקוקים לו במדינת ישראל ובין מדינת ישראל לבין שכניה הערבים, לזכור תמיד, שעם כל הביקורת וחילוקי הדעות – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש ממך להפסיק.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אבל הוא תוקף אותי אישית.

היו"ר ש' בן-צור:

פעם ראשונה, אני מבקש ממך להפסיק.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו מעוניינים בשיתוף פעולה, זקוקים לו ורוצים בו, גם כשיש ביקורת ויש דברים לתקן. אני לא אומר שאין, ואני לא אומר שיש שוויון מלא במדינת ישראל. יש דברים לתקן; אבל אנחנו רואים שגם בדברים שעדיין צריך לתקן, יש הרבה דברים מן המשותף. כשמעבירים ביקורת, כשנאבקים וכשרוצים לתקן את הדברים, צריך לשמור גם על מידת הנאמנות – אני לא רוצה להגיד הכרת תודה; הכרת תודה של כל אזרח למדינתו – וגם על החובות של כל אחד מאתנו למדינה. כי מסתבר לכולנו שהמדינה הזאת, שכולנו משמיצים אותה, היא בסופו של דבר יקרה לכולנו – גם ליהודים וגם לכם. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להבהיר, שלא יהיו אי-הבנות. ידעתי שההבהרה שלי לפני הנאומים לא תשנה את הנאומים כי הם נכתבו בבית, והעובדות לא ישנו את הנאומים שנכתבו בדם לבם של המציעים.

אני רוצה להבהיר, שבכל הפגישות שנערכות בין חברים מהעבודה לבין חברים מהליכוד – והם לא נציגים, כי אף אחד לא בחר אותם – לא עלה נושא כזה, לא יכול לעלות נושא כזה; וכשהעניין הזה פורסם, כל החברים שהשתתפו בישיבה הגיבו בחומרה רבה ושללו אותו. כל החברים שם ודאי שאינם רואים בשום אזרח ישראלי כלי משחק, ולמעשה הם לא מביעים אי-אמון בחלק מאזרחי מדינת ישראל ורוצים להעביר אותם לריבונות אחרת. אין דבר כזה, אין רעיון כזה, לפחות לא בין החברים שמתכנסים.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא מדויק. יש רעיונות להעביר יהודים לריבונות ערבית.

חיים רמון (העבודה):

זה נכון. אבל לא בשטח הריבוני של מדינת ישראל.

נואף מסאלחה (העבודה):

אבל זו היתה בדיחה מסוימת.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

שמעת את מה שהוא אמר? הנושא לא נדון. אף אחד לא התייחס לזה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת מיכאל איתן, הבהרת את הדברים.

חיים רמון (העבודה):

אני מאוד מבקש מחברי הכנסת, האזרחים הערבים שדיברו כאן וכבר ראו ובנו תזות שלמות, שירדו מהעניין הזה. אין דבר כזה בחבורה שמתכנסת. לדעתי, זה לא קיים כמעט במערכת הפוליטית אצל אנשים, ודאי לא אצל אנשים רציניים. אם יש מישהו שמדבר על כך, הוא בהחלט חריג גם בסיעתו, או גם במפלגתו; ודאי במפלגות המרכזיות.

עם זאת, יש לי דבר אחד משותף עם חבר הכנסת איתן. אני שמח, אבל לא מופתע מהתגובה של חברי הכנסת הערבים. לא היה לי ספק ברגע שקראתי את הידיעה, שחברי כנסת וציבור האזרחים הערבים במדינת ישראל מתקומם נגד הידיעה הלא-נכונה הזאת, כיוון שלאחר 50 שנה הגענו לא לרמה של הזדהות עם הממשלה, אבל אזרחי ישראל הערבים בהחלט מזדהים עם מדינת ישראל, רואים את עתידם במדינת ישראל ולא מעלים על דעתם להיות חלק ממדינה אחרת. לרובם, לרוב האזרחים הערבים, יש עמדות לגבי מה שצריך להיות בסכסוך הישראלי-הפלשתיני, ואיך הוא צריך לבוא לידי פתרון. אלה דברים אחרים. אבל הם מנהלים את המאבק הזה כאזרחים לכל דבר. לכן, בעיני התגובה היתה צפויה. אם היא לא היתה כזאת, הייתי מודאג. לכן, אני שמח שזאת התגובה. נאמרו דברים על דבר שהוא שקרי, לא נכון. אבל זה רק מחזק את דעתי ואת יחסי לרמת ההשתלבות הגבוהה של אזרחי מדינת ישראל ולנאמנותם לרעיון של דו-קיום בין כלל אזרחי מדינת ישראל, וקיום מערכת של ויכוח פוליטי ודמוקרטי, כשבסופו של דבר הכרעת הרוב היא זו שתקבע.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה, חבר הכנסת חיים רמון. חבר הכנסת ראובן ריבלין מבקש להסיר את הצעת חבר הכנסת האשם מחאמיד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אחרי שדיברו חברי, אני מוותר.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת גדעון עזרא מבקש להסיר את הצעת חבר הכנסת טלב אלסאנע.

שבח וייס (העבודה):

כיוון שרובי ריבלין ויתר, אני מבקש להציע הצעה אחרת. יש לי אפשרות להציע הצעה אחרת על ההצעה הראשונה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

תצטרף לדבריו של חיים רמון.

שבח וייס (העבודה):

לא, אני רוצה להציע הצעה.

היו"ר ש' בן-צור:

אחר כך אתה תציע להסיר את הצעת האשם מחאמיד. חבר הכנסת עזרא, בבקשה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש לפתוח בעובדה, שגבולות מדינת ישראל הם לא גרמושקה של אף אחד, ואין אישור ורשות לאף אחד לשנות את גבולות מדינת ישראל, דבר שהרבה אויבים שלנו רוצים לעשות.

הדבר השני, רבותי, אמר פה מישהו, נכון, ש-50 שנה של מגורים במדינת ישראל הביאו לרמת הנאמנות שרואים היום. והנה, כלפי ערפאת, אחרי שנתיים רוצים להגיע לאותה רמת נאמנות שהגענו אליה אצל ערביי ישראל.

אבל – וכאן אני רוצה להגיד אבל – אני מאמין שזה בלון עיתונאי. אבל הבלון העיתונאי הזה לא נפל במקרה על אום-אל-פחם. אני משוכנע ש-99.9% מתושבי אום-אל-פחם הם אזרחים נאמנים למדינת ישראל. אבל עם זאת, לא אמרו: בקה-אל-ע'רביה, אלא אמרו: אום-אל-פחם. מדוע, להערכתי, אמרו אום-אל-פחם? באום-אל-פחם צועקים "מוות ליהודים". מאום-אל-פחם יצאו הרוצחים של שלושה

חיילים. האנשים מאום-אל-פחם בנו את "אורות שלמה", בניגוד למה שהמדינה שלהם רוצה. באום-אל-פחם בונים שכונה בלתי-חוקית מול מי-עמי.

קריאות:

— — —

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אתה יכול לצעוק כמה שאתה רוצה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת גדעון עזרא, סיים את דבריו, בבקשה.

נואף מסאלחה (העבודה):

מי רצח את ראש הממשלה?

קריאות:

אני מבקש לאפשר לו לסיים. משפט אחרון.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני מקבל שהאזרחים באום-אל-פחם הם אזרחים במדינת ישראל. אבל זה לא רק זכויות, זה גם חובות, ושהאחוז הקטן של תושבי אום-אל-פחם יתחיל להתנהג כמו אזרחי ישראל.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת שבח וייס מבקש להסיר את הצעת האשם מחאמיד. בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להציע לחברי הטוב, גדעון עזרא, שלא להשתמש בארגומנט הזה, כי הוא מסוכן והוא גם בומרגי. יש כמה מקומות מובהקים בישראל, שבהם, בהזדמנויות שונות, יהודים יוצאים, מאות מהם, בצעקות של "מוות לערבים". זה דבר מחריד אחרי מה שקרה לעם היהודי בדורות האחרונים. לכן, לדאבוני, יש כאן איזון, ולא חשוב באיזה קו, ולא חשוב באילו נסיבות. מי שאומר זאת הוא מפלצת ומי שמשתתף בהפגנות שבהן צועקים זאת תומך במפלצות. אבל אני רוצה להציע הצעה אחרת. ואנחנו יודעים מי השתתף בהפגנות האלה.

אני רוצה להציע הצעה לחברים של הצוות. היה לנו פעם במפלגת העבודה צוות "מאה הימים". אני חושב שהחבורות האלה שמתכנסות עכשיו – זה דבר מאוד מבורך. אקרא לזה צוות עשר השנים, ואולי קודם אפילו, צוות שלוש השנים. אני חושב שהיה טעם, דווקא אחרי הניסיון שקרה כאן, שיצרפו לפחות חבר כנסת ערבי לצוות הזה. אני אומר זאת כהצעה בהחלט קונסטרוקטיבית, כי אם רוצים לבשל פה מידה מסוימת של הסכמה, אין ספק ששם מפתחים רעיונות שנוגעים נגיעה חזקה מאוד למדיניות שלנו וגם לציבור של כ-20% מערביי ישראל. לכן, אני זורק רעיון לחברים משני הצדדים.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת בנימין אלון מבקש להסיר את הצעת חבר הכנסת נואף מסאלחה. בבקשה. דקה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, רק בשביל הפרוצדורה – חבר הכנסת נואף מסאלחה, מכובדנו, היה סגן שר הבריאות וחבר במפלגה ציונית. מה לעשות? מפלגת העבודה היא עדיין ציונית. נמצא פה גם חבר הכנסת וליד צאדק, שהוא גם ציוני.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

לא, אני לא ציוני. אני ערבי פלשתיני לכל דבר.

בנימין אלון (מולדת):

אתה במרצ. אני חשבתי שמרצ היא מפלגה ציונית. בכל אופן, חבר הכנסת נואף מסאלחה, צריך לעזור, לדעתי, למגמה שמסתמנת ואי-אפשר להתעלם ממנה. זו מגמה שמסתמנת בזמן האחרון יותר ויותר; מין נאמנות שבאמת היתה כל הזמן למדינת ישראל, והיא הולכת יחד עם נאמנות כפולה – למדינה הפלשתינית. מקימים בבית הזה לובי למזרח-ירושלים כבירת פלשתינ; מקימים לובי בבית הזה. אחר כך חברי כנסת אחרים לא יכולים להיתמם ולבוא ולצעוק: אנחנו רק דואגים לסקטור שלנו. הלוואי, אם היתה לכם באמת דאגה לסקטור שלכם, לא הייתם מבזבזים את הזמן על ערפאת ועל הכול. אבל לא כל כך אכפת לכם מהסקטור שלכם, וזו מגמה מסוכנת מאוד.

קריאות:

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דהאמשה מבקש להסיר את הצעת חבר הכנסת חאג' יחיא.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אלמלא היה הנושא כל כך רציני וכל כך מכאיב, אפשר היה אולי לוותר או לא להתייחס, ולקבל את הצעתו של חבר הכנסת רמון, שהכול היה בבדיחה ולא רציני. אבל גם כבדיחה הדבר הזה מאוד מקומם במציאות חיינו. אני לא מתעלם מכך שרבים וטובים מחברי הכנסת היהודים דווקא אמרו שזה לא יקום ולא יהיה, וזה בהחלט יכול להפיס את דעתנו. אבל לא עד הסוף, וגם אומר למה.

אנחנו רואים יום יום איך רוצים לעשות לעצם קיומנו כאן דה-לגיטימציה. זה מתחיל ברחוב עם השוטרים – איך הם מכים את האזרחים הערבים. ואל תגידו לי – מי שעשה היום בבאר-שבע. פקח עירוני בא לאדם שמוכר ללא רשיון, כותב לו דוח. ככה זה, כולם יודעים. בבאר-שבע היום, פקחים עירוניים תפסו בן-אדם ערבי שמכר דברים ברחוב ונתנו לו מכות מוות. הוא נמצא בבית-חולים עכשיו, זב דם, רק כיוון שהיה ערבי. שיקום מישהו ויגיד שהיו עושים את זה ליהודי.

לכן, כל העניין הזה של דה-לגיטימציה, חייבים לשים לו קץ. זה עלה היום גם בנושא החינוך; כאשר במשרד החינוך מצירים את הערבים בפני התלמידים היהודים בצורה כל כך אויבת, כל כל עוינת וכל כך לא נכונה, הרי אלה הן התוצאות.

אני מציע לחברי בעלי האחריות לקחת את העניין באמת לידיים. הדבר הזה יכול להיות רק מקור סכנה לכולנו.

במשפט סיום אני אומר, שאנחנו פה אזרחי המדינה ותושביה לא בזכותו של אף אחד. זו זכותנו. זאת מולדתנו, כאן נחיה, כאן נמות. או שכולנו נחיה יחד, או שכולנו לא נחיה יחד. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מודה לחבר הכנסת דהאמשה. חבר הכנסת בשארה יציע להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת טלב אלסאנע. רבותי, תקפידו בבקשה שזה יהיה פחות או יותר דקה, כי יש לנו סדר-יום עד יום חמישי בצהריים.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אני שמח על ההבהרות ששמענו מחברי הכנסת רמון ואיתן. אבל אני רוצה להגיד לחבר הכנסת איתן, שמה שהיה לא במקומו זו השמחה או ההרגשה שהעובדה שחברי הכנסת הערבים קמו והזדעקו החמיאה לו, כאילו הערבים כאן מאוד חוששים שיעבירו אותם לתחום שלטון של ערפאת והם רוצים להישאר במרכז הדמוקרטיה, בחוות הדמוקרטיה במזרח התיכון.

לדעתי, הדבר העיקרי שבגללו הזדעקו חברי הכנסת הערבים – ואני אומר זאת גם לך, חבר הכנסת רמון, אם כי אני שמח על הערתך – הוא העובדה שהאזרחות של הערבים בישראל היא דבר שאינו מובן מאליו. זה העניין. זה העניין. על כל הדברים האחרים אפשר להתווכח. יותר שוויון, פחות שוויון – על זה אפשר להתווכח. אבל אנחנו רוצים, שהאזרחות של הערבים במדינת ישראל, שהיא המדינה של כולנו, תהיה דבר מובן מאליו, ולא דבר שניתן.

אני לא חושד בכם בטרנספריזם. טרנספר זה לא להחזיר את המשולש, כי טרנספר זה רק לגבי התושבים. ומה שעלה כאן זה להחזיר את האדמה ואת התושבים. כלומר, מימוש החלטת החלוקה של 1947. זו ההצעה. אין כאן שום טרנספר. אני לא חושד בכם בטרנספר. אבל יש כאן סימן שאלה לגבי 20% מאזרחי המדינה הערבים.

אני רוצה להגיד לבני אלון, שאיננו כאן, שאין קשר בין אזרחות לנאמנות; אין קשר. אפשר להיות אזרח ולא נאמן. אני חושב שרוב אזרחי מדינת ישראל הם נאמנים, גם הערבים נאמנים. אבל כל הקישור הזה לא נראה לי. פחות נאמנות זה פחות אזרחות? מה הקשר? אתה נאמן לערכים, למצפון – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש חוק – – –

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

נאמנות למדינה זה פאשיזם. אתה נאמן לערכים שלך, אני לא נאמן להם. אני נאמן לערכים שלי. אני מציינת לחוקי המדינה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מודה לחבר הכנסת בשארה. חבר הכנסת קליינר יתייחס להצעה של חבר הכנסת מחאמיד.

חבר הכנסת ריבלין, בקשר לנאמנות, יש מאמר מקסים מלפני 30 או 40 שנה, של חיים גרינברג מהתנועה הציונית, לגבי יהודי אמריקה. יש לו נוסחה נהדרת, שאפשר להיות נאמן גם לאמריקה וגם לאהוב את העם היהודי במדינת ישראל, וזה לא עומד בסתירה. בבקשה, חבר הכנסת קליינר.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, קודם כול, כבר ברור שהדבר לא היה והביצה לא נולדה והסערה היא בכוס מים, ודאי מצד אלה שהיו שם וחונכו בתנועה שדיברה על "שם ירוזה לו משפע ואושר בן ערב בן נצרת ובני", ודאי בתנועה שהאמינה שצריכה להיות מדינה דמוקרטית בכל ארץ-ישראל, ולא רק שהיא לא רצתה למסור את אום-אל-פחם או את בקה-אל-ע'רביה, אלא רצתה לקבל לתוכה גם את ערביי חברון, שכם ויריחו.

לכן החשש הוא אחר. אני לא רוצה לדבר עליו היום, כדי שלא יקשרו את זה לדברים האלה. אבל אסיים, אדוני, במשפט אחד שאמר חבר הכנסת בשארה, ואני רק רוצה להוסיף עליו. אין ספק שהאזרחות היא דבר מובן מאליו, אבל מה שמדאיג אותנו באמת הוא, האם הדגל של המדינה הזאת הוא דבר מובן מאליו, והאם ההמנון שלה הוא דבר מובן מאליו. אם היה לנו שקט לגבי ההמנון והדגל – אין שום ספק לגבי האזרחות. זו הבעיה האמיתית. אבל אום-אל-פחם – לא היה, ואפילו משל לא היה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מודה לחבר הכנסת קליינר על האופי האוניברסלי של הערתו, בעיקר לגבי ההמנון.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

בנסיבות האלה – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה הבנת אותי. חבר הכנסת איתן, יש לך עוד הזדמנות להגיד משהו בנושא זה. אתה רוצה להתייחס להצעתו של חבר הכנסת מסאלחה?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מאחר שנמסרו הבהרות, ואנחנו רוצים להוציא – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה מציע שנסתפק בזה, בלי ועדה?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני מציע שנסתפק – – –

היו"ר ש' וייס:

בסדר. אני אשאל את החברים. זה רעיון לא רע.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

מסתפקים.

היו"ר ש' וייס:

חברים, האם אתם מסתפקים בדיון הנוקב שהיה כאן?

קריאות:

כן.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שהדיון היה חשוב.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, רק הערה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אבל קצרה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, בולט מאוד ששום שר, עם כל הכבוד לחברי הכנסת שדיברו כאן, לא אמר מלה –
--

היו"ר ש' וייס:

אבל לא בגלל הנושא. הם כבר מזמן לא כאן.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

-- --

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, אגב, לפי דעתי, זה לא נושא לממשלה. זו שיחה בין חברי כנסת. זה דווקא מצביע על האוטונומיות של הכנסת. אני רק מקווה שישקלו את הצעתי לצרף חבר כנסת ערבי לחבורה. זה יכול להיות מאוד מרתק. תודה רבה, חברים. חבר הכנסת איתן, הצעתך התקבלה.

הצעה לסדר-היום תמיכתו של ראש הממשלה בהקמת מדינה פלשתינית כדוגמת פורטו-ריקו ואנדורה

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני מזמין את חבר הכנסת רמון להצעה לסדר-היום מס' 811, בנושא: תמיכתו של ראש הממשלה בהקמת מדינה פלשתינית כדוגמת פורטו-ריקו ואנדורה.

אומרת לי סגנית המזכיר, שמישהו ביקש שההצעה תימחק מסדר-היום.

חיים רמון (העבודה):

אמרו שאין משמעות למחיקה, כי אז אתה מאבד את זכותך.

היו"ר ש' וייס:

אני מבין. זו היתה אי-הבנה. בבקשה. עשר דקות לרשותך.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מותר לי לבקש לברר אם שר החקלאות וסגן ראש הממשלה הוא המשיב בשם הממשלה?

נואף מסאלחה (העבודה):

הוא ישיב לך בדקה אחת.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, האם אתה עומד להתייחס לפרשת פורטו-ריקו ואנדורה?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

לא, אני פה רק – – –

היו"ר ש' וייס:

אומרת לי סגנית המזכיר, הגברת שושנה כרם, שמטעם הממשלה צריך היה להיות השר צחי הנגבי, והוא הודיע שהוא לא משיב. אבל זה לא צריך להפריע לך. אתה יכול להעלות את הנושא.

חיים רמון (העבודה):

זה לא מפריע לי מבחינה פרוצדורלית. זה מאוד מפריע מבחינת ההתייחסות של הממשלה אל הכנסת.

הי"ר ש' וייס:

מה לעשות.

חיים רמון (העבודה):

יש מה לעשות. במשך כל השנים יצאנו ואנחנו יוצאים מנקודת מוצא, שביום רביעי יש דיאלוג בין הממשלה לבין הכנסת; בין הממשלה לאופוזיציה בעיקר, אבל לא רק האופוזיציה – יש דו-שיח, אי-הסכמה, בירור עניינים ודיון בעניינים. נכון שלעתים קורה שהממשלה או השר הנוגע בדבר אינם מגיעים. זה קורה. אבל אני חושב, אדוני היושב-ראש – ואני אומר זאת גם לחברי מהקואליציה – שתופעה כמו זאת, כאשר באופן כמעט קבוע הממשלה לא באה לחלק גדול מההצעות לסדר-היום, היא פגיעה קשה בכנסת. אני לפחות אציע לוועדת הכנסת לקבוע, שכמו בשאילתא בעל-פה, חייב יהיה שר שיענה בשם הממשלה על ההצעות לסדר-היום.

אף-על-פי שזה קשה ואף-על-פי שזה לא צריך להיות ביחסים הלא-פורמליים הקיימים בין כנסת לממשלה – אם אנחנו מתחילים את דרכה של הממשלה בתופעה מהסוג הזה, אין להשלים עם זה. אני מבין שבסוף הקדנציה הכול כבר נערכים לקראת הבחירות, ואז זה קורה. זה היה בכנסת הקודמת, זה היה בכנסת שלפניה. אני אומר שכשר לשעבר השתדלתי להגיע גם בשעות לא נוחות ובשעות קשות כדי לענות על הצעות לסדר-היום, וכך נהגו כמעט כל חברי הממשלה. נדמה לי שכך היה בממשלת הליכוד לפני 1992, אני הייתי אז יושב-ראש הסיעה, פרט לתקופה האחרונה.

להתחיל כך קדנציה, כאשר זו כמעט תופעה של קבע, זו פגיעה קשה בכנסת על כל חלקיה. אני פונה לחברי מהליכוד, בעיקר ליושב-ראש הקואליציה, להעיר לממשלה על העניין הזה ולדרוש ממנה להיות נוכחת, כיוון שהצעות לסדר-היום מגישה לא רק האופוזיציה אלא מגישים גם חברי הקואליציה. נדמה לי שגם חברי הקואליציה רוצים לקיים כאן את הדו-שיח עם הממשלה ועם נציגיה.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חיים רמון, אני רוצה להגיב על העניין הזה ולהציע הצעה. אני חושב שאתה מעלה כאן הערה רצינית באמת, ומניסיוני הלא-דל והלא-רחוק אני אומר, שגם לי, כיושב-ראש הכנסת, היו בעיות לגבי יום רביעי; אבל לא היתה לי בעיה עם עניין אחד: תמיד היה שר מקשר. לפעמים זה היה לא נוח שהוא קישר יותר מדי בשם יותר מדי שרים.

יש לי הצעה, ואני חושב שחברי חבר הכנסת איתן יכול מאוד לעזור כאן. אני יודע שגם יושב-ראש הכנסת, דן תיכון, לא מרוצה מהמצב. זה מצב פרלמנטרי, כבר לא קואליציה-אופוזיציה. איפה התקלה? התקלה היא שהממשלה התרגלה לכך שהיא מרכזת את כל התשובות על ההצעות הרגילות ועל ההצעות הדחופות ביום רביעי, אף כי מותר לה גם לעשות כן גם ביום שני וביום שלישי. נוצר מצב שבו בימי שני אנחנו מסיימים בשעה 19:00 או ב-18:00. כך גם ביום שלישי. עומס אדיר נופל על יום רביעי. אם תוכל לשכנע את הממשלה, בכלים שלך ובקשרים שלך, שהיא תגרום לכך שחלק מהשרים יהיו מסוגלים לענות, מבחינת סדר העבודה שלהם, בימי שני ושלישי – זה יעזור ליושב-ראש הכנסת, יעזור לכולנו, ונוכל פשוט לאזן את סדר-היום. נדמה לי שזה גם יסייע לשרים להיות כאן כשהם צריכים להיות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הם יכולים לענות ביום שני.

היו"ר ש' וייס:

לא. הבעיה היא שביום שני וביום שלישי אתה יכול להעלות את זה בשעה 18:00, 18:30, 19:00. אנחנו נגיע היום עד לשעה 24:00, 00:30.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

בלי שהשרים עונים. אם השרים היו עונים היינו מסיימים בבוקר.

היו"ר ש' וייס:

נכון, בסדר, אני מציג לך בעיה. רבותי, תאמינו לי שזה ניתן לפתרון עם קצת שיתוף פעולה והרמוניה. בבקשה, חבר הכנסת רמון.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במסגרת ההסתגלות של ראש הממשלה בנימין נתניהו למציאות, לפני כשבוע, עשרה ימים, הוא הודיע, בתשובה על שאלה של אחד השגרירים בישראל, שהוא רואה את ההגדרה העצמית של ישות פלשתינית במזרח התיכון על-פי המודלים של אנדורה ופורטו-ריקו.

אני מוכרח לומר, שהדברים האלה הפתיעו אותי מאוד, כי ראש הממשלה אפילו הרחיק לכת, נדמה לי, מעבר למה שחברים במפלגת העבודה מעלים על דעתם. כי אם ניקח את המודל של פורטו-ריקו – מי שלא יודע, פורטו-ריקו בכל רגע ובכל דקה ובכל שעה יכולה להיות מדינה עצמאית לכל עניין ודבר,

להחליט להתחמש בנשק ולהקים בריתות וכו' עם מי שהיא רוצה. תושבי פורטו-ריקו, מרצונם החופשי, מעדיפים להיות בקשר עם ארצות-הברית.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת רמון, עוד דבר, שם הוא יכול לעבור – – – הוא יכול להצביע – – –

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת בשארה, תן לי. הם אומנם אזרחי ארצות-הברית, אבל הם לא בעלי זכות הצבעה; אם כי הם יכולים להשתתף בפריימריס לנשיאות ארצות-הברית. אבל הנקודה הכי חשובה והכי מרכזית בעיני היא, שתושבי פורטו-ריקו, ברצותם הם מדינה עצמאית, וברצותם – יש להם קשר עם ארצות-הברית.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ראש הממשלה התכוון שהם יוכלו להיות אזרחי ישראל.

חיים רמון (העבודה):

ואם נלך לאנדורה, חבר הכנסת ריבלין – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

הוא ענה על שאלה היפותטית.

חיים רמון (העבודה):

לא, הוא לא ענה. חבר הכנסת איתן, הוא לא ענה על שאלה, הוא דיבר מיוזמתו על פורטו-ריקו ועל אנדורה. חבר הכנסת איתן, הוא נשאל האם יש לפלשתינים זכות הגדרה עצמית וזכות למדינה. ובתשובתו הוא אמר: לא כל זכות הגדרה עצמית מובילה בהכרח למדינה. אני מכיר בזכות הגדרה עצמית של עם פלשתיני, זה לא אומר שתהיה להם כמו מדינת ישראל. יש דוגמאות להגדרה עצמית שלא התגבשה לידי מדינה. ואז אמר ראש הממשלה, בכבודו ובעצמו – איך אמרת, לא על-ידי מלאך ולא על-ידי שרף, הוא עצמו, ראש הממשלה בנימין נתניהו: הנה דוגמה, פורטו-ריקו. הנה דוגמה, אנדורה. ואני מברך על כך. כי מה המשמעות? ונדמה לי שזו לא הפעם הראשונה של ראש הממשלה, והוא לא כשל בלשונו. הוא מתחיל לאט לאט להסתגל למציאות שסותרת אחד מעקרונות – –

היו"ר ש' וייס:

זו הצעה קונסטרוקטיבית שלו.

חיים רמון (העבודה):

— — היסוד של הליכוד ושל ארץ-ישראל השלמה ושל הממשלה הזאת – שיהיו שטחים בארץ-ישראל שיושבים בהם פלשתינים והם לא יהיו בריבונות ישראל. דוגמה בולטת – עזה. ועכשיו, השאלה והוויכוח הציבורי האמיתי היום, בעיקר לאור הדוגמאות שנתן ראש הממשלה, נסובים על הריבונות – איזו ריבונות תחול שם; ומה שיותר חשוב – אילו מגבלות יוטלו על הריבונות שלא תהיה ריבונות ישראלית. שתהיה ישות פלשתינית עם קשר לירדן, בלי קשר לירדן – גם כן שאלה שעוד צריך לברר. אבל ברור שהרעיון של ארץ-ישראל השלמה וריבונות ישראלית על כל ארץ-ישראל הוא – לדברי ראש הממשלה, אם הוא מביא לדוגמה את פורטו-ריקו ואת אנדורה – הוא מחוץ לסדר-היום. מהחלום הזה, לאור המציאות, ניאלץ להיפרד.

אני רוצה לומר דבר חמור יותר.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אתה לא מגלה שום דבר. הוא קיבל את אוסלו – — —

חיים רמון (העבודה):

קודם כול, אני לא מגלה. אמרתי לו שזה המשך – — —

היו"ר ש' וייס:

הוא רוצה לחזק את ראש הממשלה בדרכו אל – — —

חיים רמון (העבודה):

ואני רוצה לחזק את ראש הממשלה. חבר הכנסת בויס, כל מה שאני רוצה הוא לצמצם את חילוקי הדעות. אני לא רוצה להרחיב. אני רק רוצה להציג אותם. היום, להערכתי, בניגוד לעבר, אין ויכוח על כך שחלקים מיהודה, שומרון ועזה – — ואני לא נכנס עכשיו להגדרה איזה חלקים; חלקים, לא כל יהודה שומרון ועזה – לא יהיו בריבונות ישראלית בהסדר הקבע. אני למד זאת מכך שראש הממשלה

התחיל וקיבל את אוסלו; אני למד זאת מהמגבלות שהוא עצמו דיבר עליהן: למה לא תהיה? – כי אסור שיהיה צבא, וכדומה; ואני למד זאת מתשובתו, שבה הוא הביא כדוגמה את אנדורה ופורטו-ריקו.

אנחנו באים ואומרים: היום הוויכוח האמיתי בישראל – וזה מה שחשוב, ולכן עליתי הנה – הוא בשאלה, אילו מגבלות יוטלו על הריבונות הפלשתינית, הירדנית-פלשתינית, בחלקים מיהודה, שומרון ועזה. אני מנסה לדייק. הרי ברור לכולם שיהיו חלקים. אני לא נכנס עכשיו לסרטוט המפה. כלומר, הוויכוח – ופה הוויכוח הרבה יותר קטן – כי, לדעתי, בנושא אחד, לפחות – אני אקח נושא אחד ולא יותר, ואני יכול לקחת יותר – – –

היו"ר ש' וייס:

לא כדאי.

חיים רמון (העבודה):

לדעתי, יש קונסנסוס לאומי, כמעט, על כך, שהאזור הזה, כל שטח שלא יהיה בריבונות ישראל, יהיה מפורז מצבא ולא יהיה שם צבא. אם נשאל, להערכתי 90% מהציבור יגידו: במקום שאנחנו לא נהיה, לא יהיה צבא. הוויכוח הציבורי בישראל צריך להיות אמיתי. זה מה שאני אומר, ואני מציע לראש הממשלה לבוא ולהגיד את האמת ולעבור לוויכוח האמיתי. ואולי יתברר בוויכוח הזה, שהמחלוקת היא הרבה יותר קטנה, היא כבר לא במישור האידיאולוגי – כי ויכוח אידיאולוגי הוא ויכוח קשה הרבה יותר, הוא ויכוח טקטי. מה הוא היקף המגבלות שיוטלו על הריבונות באותם שטחים שאינם בריבונות ישראל? זה גדר הוויכוח היום. לדעתי, הוויכוח איננו חוצה דווקא רבים במפלגת העבודה – רבים בליכוד או במקומות אחרים. צריך להגיע לדבר אחד בלבד – האם אנחנו מסכימים על המגבלות או לא מסכימים עליהן.

אני מציע לראש הממשלה בעניין הזה – הוא ראש ממשלה – לבוא ולהיות מוביל, באומץ, כמו שהוא לחץ את ידו של ערפאת – לבוא ולהגיד: נכון, חלק מהחלומות של כולנו, רבותי, התנפצו על סלע המציאות, ומכיוון שהם התנפצו על סלע המציאות, אני מציע לכם, שאלה יהיו המגבלות. הוא הגדיר את המגבלות. אני מוכרח להגיד, אולי להפתעת רבים פה, שאני מקבל חלק גדול מהמגבלות, לא בניסוח שלו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

חיים רמון (העבודה):

נכון. לא בניסוח שלו, אבל כשראש הממשלה אומר, שלא יכול להיות שהישות הפלשתינית הזאת, שגם הוא מגדיר אותה כישות, לא יהיה בה צבא והיא תהיה מפורזת, אני מקבל. כשהוא אומר שהיא לא תוכל לעשות ככל העולה על רוחה בנושא המים, אני מקבל; שהיא לא תהיה חופשייה לקשור קשרים בבריתות צבאיות עם מדינות עוינות לישראל, אני מקבל.

לכן אני קורא לראש הממשלה להציג כאן ועכשיו, לא בעקיפין, לא בתוך זריקה, אלא בצורה מושכלת, מה הן לדעתו המגבלות שצריך להטיל על ריבונות זרה, פלשתינית, פלשתינית-ירדנית שתקום לצדה של מדינת ישראל, ועל כך לנהל את הוויכוח הציבורי. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת חיים רמון. כיוון שאין תשובת שר, יש לחברי הכנסת הזכות להציע להעביר לוועדה, או להסיר מסדר-היום, כל אחד במסגרת דקה. אין מועמדים? אנחנו עוברים להצבעה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת רמון, מה אתה מבקש?

היו"ר ש' וייס:

הוא לא יכול לבקש אלא דיון במליאה, על-פי התקנון.

חיים רמון (העבודה):

אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר ש' וייס:

אתה לא יכול לבקש אחרת. חבר הכנסת לובוצקי, בבקשה – דקה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני רוצה להציע העברה לוועדה מטעמים פרוצדורליים, אבל מאחר ששמענו דברים מעניינים מפי חבר הכנסת חיים רמון, שבהם הוא הראה עד כמה בנימין נתניהו התקרב אליו, וייתכן שיש מקום

להסכמה לאומית, היה לי חסר מאוד החלק השני במשוואה – עד כמה אתה התקרבת אליו כדי ליצור את ההסכמה הלאומית.

היו"ר ש' וייס:

אתה רוצה שהם ייפגשו על המגרש של הדרך השלישית, נכון?

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אכן, אכן. איני נוהג להפריע בקריאות ביניים. סקרן אותי מאוד לשמוע על מקום אחד ביהודה ובשומרון שאתה חושב שבו תחול הריבונות הישראלית המלאה, והייתי שמח אם נשמע על כך אפילו על קצה המזלג.

היו"ר ש' וייס:

לא יהיה לנו זמן, אבל זה רעיון מעניין.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

בקריאת ביניים.

היו"ר ש' וייס:

מי מציע להסיר? חבר הכנסת שאקי, בבקשה – דקה אחת.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, מטעם טכני אני רוצה להודות, כמובן, לחבר הכנסת רמון שהעלה נושא אדיר. דהיינו, האומנם ההסכמה הלאומית רחבה בהרבה משהיא נראית? האומנם אמר ראש הממשלה את דבריו אלה על אנדורה כתוכנית או כהתבטאות מקרית בלתי מחושבת עד הסוף וכו'? על כל פנים, הנושא כבד מכדי להתייחס אליו בזלזול, והוא ראוי להידון, ואני חושב שאם הוא יבוא למליאה – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה לא יכול להציע דיון במליאה. אתה יכול להציע רק להסיר. אתה מסיר לשם דיון במליאה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

לשם דיון במליאה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רמון, מלה מהמקום.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת לובוצקי, נדמה לי שלפני שבוע לא היית פה ואז דיברתי, וחבר הכנסת יהודה הראל מסיעתך יכול לומר לך באילו קטעים אני חושב שהמציאות שנוצרה, בניגוד להשקפתי, בניגוד לאמונתי, מחייבת גם אותי. נתתי דוגמאות רבות, אבל היושב-ראש לא נותן לי לדבר. אבל אם תיקח את נאומי תראה במה אני, לצערי, נאלץ גם כן להסתגל למציאות שעליה גם אמונתי מתנפצת בחלקה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברים, בשבועות אלה נזרעים זרעים מרתקים לגבי השנים הקרובות במפה הפוליטית. תאמינו לי.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. אם התשובה הינה רוב – הדיון יהיה במליאה. אם לא – הנושא יהיה בוועדה. אם לא – הוא יוסר.

חיים רמון (העבודה):

אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר ש' וייס:

אני לא רוצה לחזור על הפרשנויות. הרי יש גם ועדה, אבל לא חשוב.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

12 בעד, אחד נגד, אין נמנעים. יהיה דיון במליאה כשיושב-ראש הכנסת יסדיר זאת.

הצעה לסדר-היום הקשר בין עמדות פוליטיות לעמדות מפלגתיות בנכונות לתרום למדינה ולביטחונה

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מיכאל איתן מבקש להעלות על סדר-היום את הנושא: הקשר בין עמדות פוליטיות לעמדות מפלגתיות בנכונות לתרום למדינה ולביטחונה – הצעה לסדר-היום מס' 857. הוא יכול להתייחס באופן יוצא מן הכלל גם להצעה של חבר הכנסת חיים רמון. אני רוצה לנסות לבנות פה כוח חדש, מפלגה חדשה של 80 חברי כנסת.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת חיים רמון פתח את דבריו בכך שאמר, והוא אמר זאת במין טון כזה: נו, מה אפשר לעשות, ראש הממשלה בנימין נתניהו צריך להסתגל למציאות, ובמסגרת ההסתגלות שלו למציאות הוא נקט דוגמה או אמירה, שאליבא דחבר הכנסת חיים רמון יש בה משום נכונות והסכמה להקמתה של מדינה פלשתינית מוגבלת כזאת או אחרת.

ראשית, אני רוצה לדייק בעובדות, לפחות כפי ששמעתי אותן מראש הממשלה בעקבות ההתבטאות שלו. שוחחתי אותו ושאלתי אותו, כיצד נאמרו הדברים, כי כפי שכבר אמרתי קודם לכן, קשה מאוד היום לסמוך על אמצעי התקשורת בדיווחים שלהם. הוא אמר לי שהוא אכן הציג דוגמאות, כפי שאמרת, חבר הכנסת חיים רמון, כאשר שאלו אותו איזה דוגמאות יש של ישות שאינה מגעת לכדי מדינה מלאה; הוא נתן את הדוגמאות הללו כדוגמאות קיימות. אין בכך כדי להסיק דבר וחצי דבר על

כך שעמדתו היא תמיכה בהקמת מדינה פלשתינית. הוא אמר לי ההיפך מכך. הוא שולל הקמת מדינה פלשתינית ביהודה ובשומרון.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת לובוצקי, שכבר יצא. אולי אני מצטער על כך שראש הממשלה שלנו צריך להסתגל למציאות שנוצרה. אני שמח שהוא מסתגל, אבל אני עצוב על המציאות. כי ראש ממשלה צריך לפעול מתוך הבנת המציאות, ניתוח המציאות והצבת יעדים שאפשר להגשים תוך הכרת המציאות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — הוא אמר בדיוק היפוכם של דברים.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מי שמוביל את העם ליעדים, אולי חיוביים אבל בלתי ניתנים להשגה, מוביל עם שלם, או עלול להוביל עם שלם לטרגדיה. הנסיבות משתנות, המציאות משתנה, ופוליטיקאי – לא כמו נביא, לא כמו איש רוח, הפוליטיקאי חייב להתחשב במציאות. אנשי הרוח, הנביאים – זו פרשנות של מאמר של אחד העם "כוהן ונביא" – אנשי הנבואה הולכים על צד האמת ואין בלתה, גם אם אין היא ניתנת להשגה. ולכן הם ממלאים פונקציה מסוימת חשובה מאוד בכוחו של עם, אבל הם לא יכולים להוביל את העם. את העם מובילים הכוהנים, אנשי הפשרות, אנשים שמתווכים בין הנביא לבין העם, שמתפשרים עם המציאות ולפעמים אומרים להם שהם עושים שקר בנפשם.

צריך להסתגל למציאות, וגם חבר הכנסת אלכס לובוצקי הסתגל למציאות. אני ראיתי אותו עומד כאן, ואני מצטט מדברים שהוא אמר לחבריו: ידידי חברי הכנסת, כשאנחנו היינו בשלטון דיברנו על התנגדותנו להתיישבות של יהודים ביהודה ובשומרון ודיברנו על התנגדות להתנחלויות, אבל אפילו את תל-רומיידה לא יכולנו לפנות.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא, הוא אמר. אני הזכרתי את שמך כי אתה שאלת מה זה להסתגל למציאות; היכן חבר הכנסת רמון מסתגל למציאות. אני מצטט כמובן רק מדבריו שנאמרו פה ולא דברים אחרים שנאמרו במקום אחר. כאן הוא אמר באופן גלוי, וכך הבנתי את דבריו: אנחנו חייבים להבין שנוצרה מציאות על-ידי הקמת יישובים יהודיים רבים, בחלקם באזורי התיישבות צפופה; אנחנו צריכים להסתגל למציאות הזאת ולקבל אותה.

לכן אני רוצה לומר, שכאשר מתגברים על הביטוי "להסתגל למציאות" – "סתגלנות" היא מלה קשה, אולי, ולפעמים קצת דוחה, אבל היא, כנראה, כורח. ניטיב לעשות כולנו, אם במקום להישאר עם רטוריקה המשקפת מאוויי נפש, המחריפה ומקטבת את הוויכוח הפנימי בינינו בלי קשר למציאות, נשתדל כל אחד, במיוחד לאחר מה שעברנו בארבע השנים האחרונות, להבין מה קרה, בלי לשפוט כרגע אם זה טוב או אם זה רע, אם עשו טוב או עשו רע, הם אותנו או אנחנו אותם, ונראה לפני מה אנחנו ניצבים.

מדינת ישראל ניצבת בפני שיחות על הסדר קבע. היא צריכה לגבש עמדה ולהיאבק על עמדתה. הסיכוי שלנו להצליח בעמדות שלנו בוויכוח חיצוני קשה עם הפלשתינים, עם העולם הערבי ועם ידידים – אפילו מעבר לים – מותנה בכך שהעם הזה ישאב את הכוחות להציב את העמדות הנכונות במלוכד ובמאוחד. תמיד יש ויכוח מי הצודק, וכל אחד אומר: העמדה שלי היא הנכונה. שאלת האחדות ויכולת העמידה המשותפת תלויות בכך שכל אחד מאתנו לא יאמר לרעהו: תתכופף לדעתי, אלא יהיה מוכן, במידה מסוימת, ללכת לקראתו, לחפש את המכנה המשותף.

עם כל הכבוד לידידי, חבר הכנסת חיים רמון, אני לא בטוח, שהמבחן היחיד הפשטני זה, שאנחנו נמצא את המסגרת ואת היכולת לחפש את המכנה המשותף של אוטונומיה מורחבת, לפי עמדת הליכוד, ושל מדינה מינוס, כפי שהיא מוצגת היום על-ידי יוני מפלגת העבודה. נדמה לי, שהעמדה הרשמית של מפלגת העבודה עדיין איננה גורסת שהפתרון הוא מדינה פלשתינית, אבל האגף היוני יותר – – – דרך אגב, אני לא רוצה להגיד שמאל, כי לפעמים יש כמה יונים שהן ימניות מאוד בכל הקשור לכלכלה, לחברה ובכל הקשור לדברים שיש לעשות כאן במדינה. הם לא כל כך שמאל. נקרא להם: יונים ונצים. אלה אולי מושגים קצת יותר – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני מסיים.

היו"ר ש' וייס:

יש לך עוד דקה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

הבעיה היא לא רק בתחום הזה. הבעיה היא, שגם אם נגדיר וגם אם יוגדר איזה קו – מה היא הדרך ומה הוא המבחן? אני שומע הרבה אנשים שמוגדרים כנצים. הם לא שואבים את הטיעונים שלהם – ואני לא אומר זאת לזכותם או לגנותם – מהנימוקים הלאומיים, דווקא. הם מדברים על דברים פרקטיים – על ביטחון. הבעיה הרבה יותר מורכבת משאלת הגבולות. אתה ציינת, בצדק, שיש הרבה נושאים נוספים.

הדבר שהכי חשוב לנו מכל הדברים האלה: לאן אנחנו נגיע, לאן אנחנו הולכים, ומה הן התחנות שבדרך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, משפט אחרון.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה לסיים – – –

היו"ר ש' וייס:

משפט סיכום.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

בסדר. אני רוצה לסיים. אחת הנקודות שלא מרבים לדבר עליה, והיא בעצם הנושא שעליו הייתי צריך לדבר לסדר-היום, נוגעת לדוח בנושא הערכים. אני דוחה את הטענה כאילו המוטיבציה לשרת בצבא היא נחלת החוגים הימניים, כפי שעולה מהדברים, ואני לא יכול לצטט כאן, מפאת קוצר הזמן.

היו"ר ש' וייס:

כן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

תן לי עוד דקה. אני ממש מתחנן.

היו"ר ש' וייס:

לא. אנחנו באמת במצוקה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני מייד מסיים. תן לי עוד דקה.

היו"ר ש' וייס:

תן סיכום ממש, כי זה – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני דוחה את הטענה הזאת. היא לא מדויקת. אין לה בסיס מפלגתי, יש לה בסיס סוציו-אקונומי. ישראל השבעה והדשנה – העשירונים העליונים, שיש להם דפוסי הצבעה מסוימים, מייצרים, נוכח המצב הקיים, נוער שאין לו ערכים. אני חושב, שאחת המטרות שלנו, חוץ מהעניין של התמודדות כלפי חוץ, היא גם קביעת איזה סדר-יום ציוני חדש, שעל בסיסו נוכל להציב ערכים, נוכל ללכד ולתת דוגמה לנוער ולקרוא לו להיות ערכי יותר, לתרום למען הכלל גם במחיר ההקרבה של הפרט.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת איתן. יש לי גם הצעה לשמה של התנועה העתידה. עד עכשיו הוא היה "המחנה הלאומי" וכו'. אני מציע: "המחנה המשותף".

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

"הדרך השלישית".

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אין תשובת שר. האם משהו רוצה, במסגרת דקה, להוריד או – – –

חיים רמון (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

לא. אבל אני חייב לתת לחבר כנסת — — — זה על-פי התקנון.

חיים רמון (העבודה):

אתה חייב להזמין אותו.

היו"ר ש' וייס:

לא. אבל חבר הכנסת בשארה הצביע.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני, רציתי גם להוסיף שאני מסתפק בתשובת השר.

היו"ר ש' וייס:

שר. חבר הכנסת בשארה, יש לך דקה.BYנהדר. הפעם, תצטרך להסתפק בתשובת ה-

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אחרי ששמעתי את חברי הכנסת רמון ואיתן, אפשר לחשוב שהמשא-ומתן באזורנו מתנהל לא בין הישראלים לבין הפלסטינים אלא בין מפלגת העבודה לבין הליכוד.

היו"ר ש' וייס:

לא. זה במקביל.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

לפעמים שוכחים, שגם אם יסכימו מפלגת העבודה והליכוד שההתנחלויות יישארו על כן, יש צד שני יושבו ביחד וחשבו TORIES וה-WHIGS שצריך לדבר אתו. ממה שאני זוכר, פעם אחת בהיסטוריה ה-שככה הם מחליטים על עתיד הודו. היו דיונים ביניהם על המדיניות הקולוניאלית של אנגליה בהודו. זה מזכיר לי קצת את הדבר הזה. הפלסטינים הם מחוץ לתמונה, והמשא-ומתן מתנהל בין העבודה לבין הליכוד; והם כמעט הסכימו. אלא שהצד השני איננו קיים בתמונה.

היו"ר ש' וייס:

זו הערה מעניינת.

חיים רמון (העבודה):

אני מבטיח לך שאנו גם מדברים עם הפלשתינים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לפחות מישו מציל את הליכוד.

חיים רמון (העבודה):

לפחות – – –

היו"ר ש' וייס:

נדמה לי, שחבר הכנסת ראובן ריבלין היה רוצה להגיד משהו דומה, אבל מכיוון הפוך.

חברים, אתם רוצים שנעביר את זה לוועדה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא. הוא הסתפק – – –

חיים רמון (העבודה):

לא. הוא הסתפק בתשובה.

היו"ר ש' וייס:

אתה הסתפקת בתשובת השר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הוא חוזר בו מהצעתו להעביר לוועדה.

הצעה לסדר-היום מימוש הבטחות לקריית-שמונה (החלטה 838)

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ראובן ריבלין יעלה עכשיו הצעה לסדר-היום במסגרת הצעות רגילות, עד עשר דקות, ואחריו – חבר הכנסת מיכאל נודלמן. הנושא הוא: מימוש הבטחות לקריית-שמונה (החלטה 838).

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, לאחר הוויכוחים הקשים והמרים בין סיעות הבית בנושאים עתידיים, רוצה אני לחזור באמת לציונות האמיתית ולדבר על העיקר – קריית-שמונה – בעקבות סיור שערכו כמה חברי ליכוד בעיר ביום ראשון. אני מתכבד להגיש את ההצעה לסדר-היום בשמי ובשם חברי.

אדוני היושב-ראש, קריית-שמונה אינה זקוקה לחסדים או לרחמים. קריית-שמונה היא עיר לתפארת, באחד האזורים היפים ביותר בישראל. דא עקא, וזה אינו חידוש, נתקנאו להם האויבים מצפון – בעבר אנשי אש"ף וכיום "חיזבאללה" – נתקנאו להם בקריית-שמונה ובבנותיה, והם מנסים, מדי פעם, להתנכל לה וליושביה, כמו לתושבי קו העימות בכלל.

לכן – ואף זה אינו בבחינת חידוש – מכירות כל ממשלות ישראל בצורך לחזק את קו העימות כולו, ואת קריית-שמונה במיוחד, מכל הבחינות; שהרי ראויים אנשי קריית-שמונה, העומדים איתן בספר, לתמיכת העם כולו ולתמיכת המדינה ורשויותיה.

בעקבות מבצע "ענבי זעם" התקבלה בממשלה החלטה, שמספרה 838. החלטה זו עוסקת במגוון רחב של עניינים בוערים, שבהם הוחלט לסייע לעיר קריית-שמונה. חברי, חבר הכנסת נודלמן, עסק אף הוא בנושא, כמי שקרוב במיוחד לענייני העיר קריית-שמונה, שכן הוא חבר במועצת העיר.

הבעיה העקרונית בהחלטה זו – שחלקים ממנה כבר מבוצעים הלכה למעשה – היא העובדה, שהיא אינה רואה בהכרח את קריית-שמונה כמקרה מיוחד וחמור יותר משאר יישובי קו העימות.

קריית-שמונה היא מטרה המועדפת על משגרי טילי ה"קטיושה". גם בימים קשים לכל יישובי קו העימות, ימים קשים שעברו – וכולנו תפילה שלעולם לא יעברו עוד – אנשי הגליל, קריית-שמונה "חוטפת" יותר מכל יישוב אחר.

כולם בוודאי זוכרים את התמונה המזעזעת של המכונית שנפגעה ישירות מטיל ה"קטיושה". אחותנו, הגברת חני חיימי, שבימים אלה החלה שלב חדש בשיקומה הארוך והקשה, ואנחנו מאחלים לה רפואה שלמה, היתה בעינינו הסמל הקשה לסבלם של תושבי קריית-שמונה, אבל גם לעמידתם העיקשת והנועזת.

לעצם העניין, אדוני היושב-ראש, אני מבקש להתייחס לנקודות מספר שבהן יש מקום לחזק באופן ספציפי את קריית-שמונה, אפילו יותר משאר יישובי קו העימות.

קודם כול, בנושא הביטחוני: החלטת הממשלה 838 לא התייחסה באופן מיוחד לקריית-שמונה בעניין המיגון והמקלט. בתחום זה עדיין יש פיגור רב לעומת צמיחת אוכלוסיית העיר. אם כן – צריך לנתק את הזיקה שבין הבעלות על הדירה לבין הזכאות למקלט על חשבון הממשלה כאשר מדובר בקריית-שמונה; צריך לבנות שם מקלטים גם במקומות עבודה; בניית המקלטים כולה צריכה להיות על חשבון המדינה, כפי שאחזקת הגדודים בקו הסגול אינה מוטלת על תושבי קו העימות. מקלט בגבול הצפון, במציאות שבה אנו חיים, אינו לוקסוס. לא ייתכן שהממשלה לא תממן את בניית המקלטים מימון מלא.

עדיין חסרים תקציבים לבניית מוסדות ציבור בקריית-שמונה, כעיר המונה כבר היום יותר מ-20,000 תושבים והמבקשת להמשיך ולהתפתח. נחוצים עוד תקציבים לשיקום שכונות, אם כי הממשלה קידמה מאוד את הדברים – ואני מדבר על ממשלות ישראל כולן – והחלו גם היום להעביר תקציבים לטובתם. הכביש הראשי לקריית-שמונה אמור להיות מורחב, וחבל שהופסק תכנונו ומתעכבת בנייתו. הוא תוכנן להיות מבוצע עוד בשנת 1996.

עדיין יש בעלי עסקים ומפעלים בקריית-שמונה ובאזור שלא קיבלו פיצויים על הנזקים שנגרמו להם במבצע "ענבי זעם". יש בעלי עסקים שנשברו, שסגרו את העסקים. יש כאלה שנאלצו לחסל את עסקיהם בעיר ולהעבירם למרכז הארץ. העיר עדיין סובלת מספיחי מבצע "ענבי זעם", למרות ההטבות ואף כי בסך הכול פעלו גורמים ממשלתיים ביעילות על מנת לפצות את התושבים ואת עסקיהם. מעמד של מפעל מאושר הוא אחד הכלים המצוינים שיש לממשלה כדי לחזק ולעודד תעשייה בקריית-שמונה ובערי הפיתוח בכלל. הפטור ממכרזים ממשלתיים, שניתן למפעלים באזורי פיתוח עד להפרש של 15% במחיר העסקה – יש להגדילו; ואנחנו מדברים על הגדלה נקודתית לעיר זו.

חוק עידוד השקעות הון, שהאוצר רואה בו, כנראה, את אויב הכלכלה מספר אחת, צריך להמשיך להיות כלי ממשלתי לעידוד התעשייה בקריית-שמונה, ואנחנו כולנו פונים לשר האוצר על מנת שייתן דעתו בנושא זה. נכון, אנחנו עומדים, אדוני שר האוצר, בפני קיצוץ של 7 מיליארדי שקלים מהתקציב, אבל אם הממשלה לא תסייע, מי יסייע? הממשלה, ולא השוק החופשי, היא זו שיכולה לסייע לעיר כמו קריית-שמונה. אם לא תהיה העדפה מתקנת, ברורה ובולטת לטובת יישובי קו העימות וקריית-שמונה, שתשדר למשקיעים ולתושבים שמדינת ישראל מעוניינת להביא שגשוג לאזור – לא יהיה עתיד לא לעיר ולא ליישובי קו העימות.

אני מדגיש זאת שוב ושוב: קריית-שמונה לא זקוקה לרחמים והיא גם לא זקוקה לחסדים, היא זכאית וראויה לטיפול מיוחד. ראויים אנשים כחני חימי שהמדינה לא רק תמחא כפיים לגבורתה בהתפעלות, אלא גם תפתח את ארנקה על מנת לסייע לציבור כולו. קריית-שמונה אינה מבקשת טובות, היא מבקשת גב חזק, תמיכה שתיצור מקומות עבודה נוספים ותמשוך לשם מפעלים ומשקיעים. הנה, למשל, מבקש כיום משקיע גרמני להקים מרכז תיירות בקריית-שמונה, אך משרד התיירות לא מזדרז, מטעמים ביורוקרטיים, לבוא ולבצע דבר שהוא כה הכרחי לפיתוחה של העיר.

בריאות, אדוני היושב-ראש – בעיר ספר העומדת כולה בחזית, עיר שמהווה מטרה לטילים, אין בית-חולים. אומנם יש חדר מיון קדמי, שלוחה של בית-החולים בצפת – אגב, גם אותו חשבו לסגור בעבר מחוסר תקציב, עד שבאו אירועי "ענבי זעם" והזכירו לכמה פקידים כמה הוא נחוץ – אך אין בית-חולים ראוי לשמו; ונשאל כולנו: מדוע?

חינוך – התרשמנו אני וחברי וחבר הכנסת זאביק בויס, שהוא גם מנהל בית-ספר וראש העיר לשעבר של קריית-גת, עד כמה מטפחים את החינוך בעיר הזאת. העיר החדשה מודיעין, למשל, מתהדרת בראש ובראשונה במערכת חינוך מעולה. פרנסי העיר החדשה הבינו כי כך אפשר למשוך משפחות חדשות לעיר. גם פרנסי קריית-שמונה הבינו זאת, וגם הם מבקשים להשקיע במערכת החינוך. יש להקטין את מספר התלמידים בכיתה. ראינו את הילדים הנפלאים שם, אבל הכיתות צפופות מאוד. יש לתת יותר תמריצים למורים שיבואו ללמד באזור, להשקיע בתשתיות ובמבנים, להעמיק את החינוך המדעי ולתמוך בחינוך הבלתי פורמלי, במיוחד באזורי ספר, שבהם הילדים לא יודעים מה לעשות אחר הצהריים. זה אזור שאינו משופע באופציות תרבותיות, מסחריות, כמו שיש לנו במרכז הארץ. גם פעולות תרבות כגון אלו הנערכות במרכז הארץ אין לקריית-שמונה, אלא כאשר הם מייצרים זאת בעצמם.

הבוקר, אדוני היושב-ראש, דנו בוועדת החינוך על הבעיה של זנות קטינים, ואני מוכרח לומר, שהמקום היחיד שבו מסגרת בית-הספר לא משליכה ילדים שנפלטים מהמערכת החינוכית אלא מטפחת אותם נקודתית, כל אחד באופן ישיר על-ידי מורו, הוא קריית-שמונה. האנשים מטפחים אלה את אלה על מנת לחזק את אלה, מתוך ידיעה שהם חייבים להישאר בעיר הזאת, כי אתה הם קשרו את גורלם.

כיום אין פיצויים על השבתת עבודה, סגירת מפעל או עסק ליום אחד בגלל אירועים ביטחוניים. רק על שבעה ימי שביתה מאונס ומעלה מפצה המדינה. בימי "ענבי זעם" הראשונים כמעט נהרגו עובדינו של מפעל שימורים בקריית-שמונה, שנותר פתוח למרות ההפגזות על האזור, משום שבעל המפעל לא סגר אותו. אם היה מוכרז מייד מל"ח – משק לשעת חירום – כצעד ממשלתי, כמובן, זה לא היה קורה ובעלי עסקים ומפעלים לא היו צריכים לחזר על פתחי הבירוקרטים כדי לזכות בפיצויים.

אדוני היושב-ראש, אבקש עוד דקה למען קריית-שמונה על דעת הבית כולו. יש שיטה הנקראת "מצ'ינג", כאשר אנחנו מבקשים להשקיע השקעות. שיטה זו, שלפיה מתקצבים משרדי הממשלה פעולות של רשויות מקומיות וגופים אחרים, שקל מול שקל, אינה יכולה להיות מופעלת ברשויות מקומיות שאינן בעלות הכנסות גבוהות. קריית-שמונה אינה בעלת הכנסות רבות כמו עיירות וערים בגוש-דן. מה רוצים, שקריית-שמונה תתחיל לסגל מובילי טנקים בדרכם ללבנון? שיטת התקצוב חייבת להביא בחשבון את הנתונים המיוחדים של קריית-שמונה.

יש, כמובן, אדוני היושב-ראש, עוד נושאים רבים שאפשר לדבר עליהם. השאלה העקרונית: האם רוצה המדינה לקיים את קריית-שמונה או שהיא מתכוונת להפקיר אותה לתנאי שוק ולכלכלה חופשית?

יש הרבה שדולות בכנסת. תהא הכנסת כולה לובי לקריית-שמונה. אבקש לקיים דיון, להעלות את העניין על סדר-יומה של הכנסת, לא בוועדותיה, על מנת שהכנסת כולה תעמוד מאחורי קריית-שמונה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת ריבלין.

זה באמת מעיק שבנושאים כל כך מעשיים אין נציגות של הממשלה. זה ממש מסרס את הדיון בכנסת. אבקש מסגנית המזכיר להתייעץ עם יושב-ראש הכנסת, אולי את הנושאים הבאים, בגלל העובדה שהשרים עומדים להיעדר, נעביר לשבוע הבא. אינני יודע.

חבר הכנסת נודלמן, בבקשה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

עוד פעם לשבוע הבא? רצוי שזה יהיה בתחילתו.

היו"ר ש' וייס:

כן, בתחילת השבוע הבא. אלה נושאים כל כך מעשיים שחשוב שהממשלה תגיב. יש נושאים שאפשר לחיות בהם בלי הממשלה.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, החלטתי לנאום בנושא קריית-שמונה היות שקריית-שמונה היא עיר יוצאת דופן בין ערי ארצנו, והיא סופגת מדי שנה בשנה ירי טילי "קטיושות" מידי מחבלי ה"חיזבאללה". בתור תושב קריית-שמונה וחבר לשעבר במועצת העיר אני מכיר יותר מכל אחד אחר פה את האוכלוסייה הנפלאה של העיר הזאת, אזרחי המדינה שלנו, וגם את בעיותיה.

מכוח מיקומה בקו העימות והימצאותה התמידית תחת איומי ה"קטיושות", סובלת קריית-שמונה מבעיות כלכליות וחברתיות קשות. ההכנסה הממוצעת לנפש בעיר נמוכה ב-30% מההכנסה המקבילה לה במרכז הארץ. למרות זאת העיר קיימת ומתפתחת. בשנים האחרונות ספגה העיר את הפירות המרים של מבצע דין-וחשבון ומבצע "ענבי זעם".

במבצע "ענבי זעם" נפלו בעיר 90 טילי "קטיושה", ובעקבותיהם נפצעו 17 תושבים וניזוקו כ-2,000 דירות. ב-27 השנים האחרונות ספגה קריית-שמונה כ-4,000 נפילות טילי "קטיושה", שכתוצאה מהן נהרגו 42 אזרחים, נפצעו 310 וניזוקו קרוב ל-5,000 דירות.

למי שלא חי שם, קשה להבין מה עובר על הילדים, על נשים ועל הקשישים הנתונים לאיום מתמיד של התקפות המחבלים. אנחנו מקווים שסוף-סוף יהיו שקט ושלום בגבול לבנון, אבל עכשיו העיר, המועצה והתושבים זקוקים לסיוע, כדי לחזק את העיר. קריית-שמונה זקוקה גם לזוגות צעירים שייטנו לה תנופה חדשה.

לשם כך דרושים תמריצים ופיתוח תשתית. לאחר מבצע "ענבי זעם" קיבלה ממשלת העבודה, ב-12 במאי, החלטה מס' 838, על שורה של צעדים שנועדו לחזק את העיר ולהעלות את רמת החיים של תושביה. לזכותה של הממשלה החדשה ייאמר, כי לאחר היסוסים היא ביצעה חלק מההבטחות. אבל בעיר חסרים מקלטים, ובין המקלטים הקיימים יש רבים שמצבם רחוק מלהיות תקין. הממשלה חייבת לממן בנייתם של מקלטים חדשים בבתים פרטיים וגם במקומות עבודה.

כמו כן נחוץ לקדם בנייה של שכונות חדשות באיכות גבוהה, על מנת למשוך אוכלוסייה חדשה ונוספת לעיר. למטרה זאת צריך לשחרר קרקעות מדינה. צריך גם ליצור תמריצים, כדי להפוך את חיי העיר ליותר אטרקטיביים ליזמים, ולעודד על-ידי כך יצירת מקומות עבודה. כבר קרוב לחמש שנים מתנהלים דיונים על הקמת טרמינל בעיר, אך הפרויקט אפילו לא הגיע למסלול ההמראה.

בקיבוצים ובמושבים הסובבים את העיר התיירות פורחת, אבל העיר אינה יכולה להתגאות אף בבית-מלון אחד, כיוון שהממשלה הנוכחית, כמו הממשלה הקודמת, מעכבת הקמת בתי-מלון בעיר. בעיר אין אף מלון אחד לתיירים.

מצבו של החינוך הבלתי פורמלי אינו טוב יותר. רשת המתנ"סים מחוסרת אמצעים ונמצאת על סף קריסה. מערכת הכבישים בעיר מוזנחת ודורשת שיקום מיידי. כמו בכל הערים, יש גם בקריית-שמונה בעיות עם התקציב. כל הבעיות הללו מצאו את ביטויין בהחלטות אשר אושרו על-ידי הממשלה הנוכחית. עם זאת, מימוש החלטות אלו הוא אטי והסנני ביותר.

אני קורא לממשלה לגלות כבוד והערכה לתושבי קריית-שמונה ולראשיה, וליישם מייד את כל ההתחייבויות הכלולות בהחלטה 838. מגיע לקריית-שמונה ולתושביה לזכות להתחשבות ולהבנה אשר הם ראויים להן. לכן, אני מבקש להעביר את הנושא לדיון במליאה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך, חבר הכנסת נודלמן.

אין לנו שר. הצעה אחרת של חבר הכנסת בויס – ונסתפק בה. נושאים כאלה בלי שרים, זה לא טוב. יש נושאים רוחניים, אבל אלה דברים כל-כך מעשיים, זה לא בסדר. הממשלה ממש נחוצה כאן. בבקשה, חבר הכנסת בויס.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לנצל את המיקרופון ואת התקנון הפרוצדורלי הזה, כדי להודות לחבר הכנסת ראובן ריבלין, רובי, על הדברים המצוינים שאמר.

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שאתה תהיה הדובר הבודד, אני חושב שגם חבר הכנסת נודלמן ראוי לברכה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

תיכף אזכיר את חבר הכנסת נודלמן. ראשית כול ולפי הסדר – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש כאן שלושה חברי כנסת שהם פרופסורים – פרופסור שאקי, פרופסור נודלמן וכבוד היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

ארבעה, גם פרופסור לובוצקי, ושניים מגליציה – נודלמן ואני.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

וגם פרופסור בשארה.

היו"ר ש' וייס:

רובי ריבלין הוא נציג האקדמיה כאן.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

רובי, אתה ממשיך להפריע. אומר את מעט שבחו – על הדברים המצוינים שאמר בעבור קריית-שמונה ותושביה, וכמובן פרופסור נודלמן, שהוא תושב ועולה חדש ותיק בעיר קריית-שמונה. אני לא חושב שאני, למרות הרקע שלי כראש עיר פיתוח המכיר היטב בעיות מהסוג הזה, אולי לא את הבעיות המיוחדות של קריית-שמונה, הייתי יכול להגיד דברים כה טובים כפי שנאמרו כאן.

אני רק מקווה, כי למרות העובדה שאף שר אחד לא נמצא כאן, הדברים שיצאו מהלב אכן יגיעו אל הממשלה ואל שריה, ותהיה שם אוזן כרויה וקשובה ולב רגיש לקריית-שמונה ולתושביה.

היו"ר ש' וייס:

מה אנחנו עושים? מה נחליט לדעתכם, מליאה או ועדה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

להעביר למליאה.

משה גפני (יהדות התורה):

למליאה.

היו"ר ש' וייס:

לוועדה, תאמינו לי שמדיון במליאה לא יצא כלום. אני אומר לכם מניסיון. איזו ועדה אתם מציעים?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ועדת הכספים.

היו"ר ש' וייס:

מי בעד העברת ההצעות של חברי הכנסת ריבלין ונודלמן לוועדת הכספים?

הצבעה מס' 16

בעד העברת הנושא לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

11 תומכים, אין נמנעים, אין מתנגדים, הנושא יועבר לוועדת הכספים.

חבר הכנסת בשארה, אני צריך לברך אותך על פרופסורה?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

ASSOCIATE PROFESSOR.

היו"ר ש' וייס:

מזל טוב. ידעתי שהוא דוקטור; אנחנו שמחים תמיד כאשר עולים בדרגה. ברכות.

הצעה לסדר-היום תכנון ובנייה בישראל ותפיסתם את האוכלוסייה הערבית

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לנושא הבא: תכנון ובנייה בישראל ותפיסתם את האוכלוסייה הערבית; הצעה לסדר-היום מס' 787. חבר הכנסת עזמי בשארה, בבקשה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, קודם היה כאן שר הבינוי והשיכון.

היו"ר ש' וייס:

אני לא יכול אלא למחות על המצב הזה. אנו מקיימים היום דיון במשך שעות רבות בלי שום שר, בנושאים מאוד מעשיים. הממשלה היתה צריכה בהחלט להתייצב כאן. אני לא מאלה שהקפידו כאשר הייתי יושב-ראש, וגם עכשיו כסגן, אבל בנושאים אלה כן חשוב שיהיה שר.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, בשבועות האחרונים יוצרים נושאי התכנון והבנייה כותרות רבות בעיתונים. נדמה כי משרד ראש הממשלה, משרד השיכון ובעיקר משרד התשתיות החדש נתקפו בקדחת עשייה. אריק שרון חוזר לתפקידו כבולדוזר, השרשרות דורסות וגלגלי השיניים טוחנים. בינתיים מדובר רק בתוכניות, אם ייהוד הגליל ואם יצירת רוב יהודי באזור רמאללה, דבר שכבר הספיק לגבות קורבנות בנפש, או סלילת דרכים ומסילות ברזל באופן שאמור להשפיע על מפת הסדר הקבע העתידית.

לא אדבר כאן היום על תוכניות ההתנחלויות בשטחים ועל הסכנות המפחידות הטמונות בהן, כי לפעמים מרוב צעקות מוצדקות על קטסטרופות בטווח הקצר, אנחנו שוכחים את העתיד ואת הדיון בעתיד. התכנון הוא החשיבה על העתיד והחשיבה על עיצובו. היום ארצה לדבר גם על התוכניות שיצרו את הכותרות בעיתונים, אבל גם על אותן תוכניות שנעשות בשקט, לכאורה, במקצועיות וללא פניות, והן שיקבעו את פני המדינה ואת מעמדה של האוכלוסייה הערבית בתוכה.

תוכניות התכנון והבנייה בישראל מתחלקות לכאלה שסתם אינן מביאות את הערבים בחשבון, כמו תוכנית החדשה של ליברמן, "ישראל 2000", ולכאלה שמתייחסות לאזרחים הערבים כאל גורם עוין שצריך להילחם נגדו, כמו תוכנית "מגן-דוד 2020". מה שבטוח הוא, ששתי דרכי ההתייחסות – ההתעלמות והעוינות, או מה שקרוי כאן, בדרך כלל, ההזנחה והעוינות – אינן מתייחסות לאזרחי המדינה הערבים כאל אזרחים שווים שעל המדינה לדאוג לצורכיהם.

לא שליברמן מתייחס באהדה לערבים. רק בשבוע שעבר, כשהציג את תוכנית "ישראל 2000" בפני ראשי הרשויות המקומיות, הזהיר ליברמן את הנוכחים – אני מצטט אותו: "והשטחים הפתוחים האלה נתפסים בידי ערבים – – – בנגב, למשל, יש שוד קרקעות לאור היום בידי הבדואים" – "שוד קרקעות", לא פחות ולא יותר, כאילו הקרקעות האלה שייכות ליהודים בלבד, הנשדדים לפי דבריו, ואינן שייכות, בשום פנים ואופן, אפילו בצורה חלקית, לבדואים תושבי הנגב. יושבי הבית הזה שכחו, אולי, אבל הבדואים בנגב הם אזרחי המדינה הזאת.

כל הוויכוח שביסוד התכנון והבנייה – למשל, אדמת לאום במדינה הזאת, כאילו הערבים הם לא חלק מהלאום – מי הוא "הלאום"? הערבים הם חלק מהלאום. לכן אי-אפשר לדבר עליהם בתור שודדים. מי היא "האומה" במדינת ישראל? האם אלה היהודים בעולם או שמא אזרחי המדינה הזאת? אם אלה אזרחי המדינה הזאת, כל תפיסת התכנון משתנה. אם האומה היא היהודים בעולם, זאת תפיסת תכנון שונה לגמרי, שבה הערבים הופכים לשודדי קרקעות.

הי"ר ש' וייס:

אדמת הלאום היא של הקרן הקיימת או של מינהל מקרקעי ישראל? אני שואל מבחינת ההגדרה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדמת הלאום היא של מינהל מקרקעי ישראל, אחראי לה מינהל מקרקעי ישראל.

המעין בתוכנית "ישראל 2000" למד, כי גם משרד ראש הממשלה שכח את העובדה הזאת. בפרסום של משרד ראש הממשלה נאמר, כי הקריטריונים לקבלת הסיוע לעצמאות כלכלית נקבעו באופן אובייקטיבי על-פי מדדים חברתיים-כלכליים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – באופן מאוד אובייקטיבי.

בפרויקט "ישראל 2000" כלולים 19 יישובים, כולם יישובים יהודיים. שמונה מהיישובים האלה אכן נמצאים בשתי הדרגות הנמוכות במחקר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שמדרג את היישובים בישראל לפי מצבם הכלכלי-החברתי. באותן שתי דרגות נמצאים גם 23 יישובים ערביים. אף אחד מהם לא נכלל בפרויקט.

גם שתי התנחלויות כלולות בפרויקט: קריית-ארבע ועמנואל. הן נמצאות בקבוצה השלישית של היישובים בדרג הכלכלי-החברתי, יחד עם ערים כמו שפרעם ואום-אל-פחם, שאף אחד, ואני מצטט מהתוכנית, לא חושב להגדיל את הכנסותיהן השוטפות – לפי המטרות שהפרויקט מציב לעצמו – ולשפר את איכות החיים ורמת החינוך בהן.

אחד הכלים שבהם רוצה ליברמן להשתמש הוא העברת 2 מיליוני דונם ממועצות אזוריות לערי הפיתוח. ראשי הרשויות הערביות, שמשרד ראש הממשלה טרח לשלוח את המסמך למשרדיהם, קוראים וחורקים שיניים. כבר שנים הם תובעים את הרחבת אזורי השיפוט שלהם כדי לפתור בצורה חלקית את בעיית הקרקעות החריפה שנוצרה אחרי שנים רבות של הפקעות וגזל.

אגב, כל מיני "סופרי ערבים" אוהבים לדבר על "התפשטות" הבנייה הערבית ועל השתלטות ערבית על הקרקע. אם בודקים את הצפיפות הממוצעת של הערבים בהשוואה לזו של היהודים מגלים, שכדי להשוות בין יהודים לערבים בתחום זה יש להגדיל פי חמישה את שטחי היישובים הערביים. כלומר, גם עובדתית זה לא נכון, שהערבים בונים לרוחב, והיהודים – לגובה. זה פשוט לא נכון מבחינה עובדתית. הצפיפות של היישובים הערביים היא פי חמישה מהצפיפות ביישובים היהודיים, והדיבורים האלה הם סתם דעות קדומות ולא מחקר ראוי לשמו.

בניגוד לתוכנית ליברמן, המקוממת מועצות אזוריות רבות שהשטחים אמורים להילקח מהן ונראית לפעמים כחיסול חשבונות בין הליכוד לבין מפלגת העבודה, הרי שתביעת הרשויות הערביות היא להעביר לשיפוטן קרקעות שאינן שייכות למועצות אזוריות או מקומיות אחרות ובמקרים רבים הבעלות עליהן היא ממילא של תושבי אותה רשות – אבל ההיגיון שפועל לגבי יהודים אינו פועל לגבי ערבים, כמוכן.

הקורא את תוכנית ליברמן ואת המסמכים המצורפים אליה למד, כי ישראל אינה רק מוגדרת כמדינה יהודית, אלא גם מורכבת, כנראה, רק מיהודים ומיישובים יהודיים. שום יישוב ערבי אינו נזכר במסמכים ובטבלאות המצורפים לתוכנית, אף לא לצורך השוואה.

משרד השיכון הגדיל לעשות בתוכנית "מגן-דוד 2020". לפני שבועיים חשף "ידיעות אחרונות" טיוטה של התוכנית, שמטרתה, כפי שכתב העיתון, למנוע את התפרסות האוכלוסייה הערבית בגליל ואת אחיזתה בשטח. תוכנית "מגן-דוד 2020" מתכננת לשלש את מספר היהודים בגליל, כך שבשנת 2020 יהיה מספר היהודים בגליל כפול ממספר הערבים. באותו פרסום נכתב, שבתוכנית תכנון של שישה מרכזים עירוניים יהודיים שיש לטפחם. ומה נעשה עם הערבים? התוכנית מדברת על "הלב הירוק", אזור כפרי שישמש, בין היתר, לתיירות. באזו נטייל כולנו ונסתכל בערבי הפלאח שצועד אחרי מחרשתו או מוסק את זיתיו. זה העתיד שמשרד השיכון מתכנן לי ולילדים שלי.

סגן שר השיכון אמר כאן לפני שבועיים – דרך אגב, גם לפני שעתיים – כי לא כל מה שמתפרסם צריך להיות מקור שעליו צריך להתווכח מעל במת הכנסת. מר פרוש הוסיף: עד כמה שידוע לי, בשום מסמך ובשום פורום של משרד השיכון לא דובר על "יהוד הגליל". אני שמחתי לשמוע ממנו את הדברים האלה גם עכשיו, לפני שעתיים, שמחתי לשמוע שהוא לא משתמש במושגים האלה של "יהוד הגליל".

אני מאמין לסגן השר פרוש. הרי מר פרוש כבר אמר כי "יהוד הגליל הוא מושג גזעני הנוגד את ההלכה, ואף כניסתו לתפקיד סגן שר השיכון לוותה בכוונות טובות. כולנו זוכרים כיצד גיבש פרוש סדר עדיפויות חדש כשנכנס לתפקידו. "מפת פרוש" לא כללה שום התנחלות, אך כללה יישובים חרדיים ויישובים ערביים רבים. ככה זה כשאזורי העדיפות הלאומית נקבעים על-פי קריטריונים חברתיים-כלכליים, ולא על-פי קריטריונים מדיניים-פוליטיים. תוכנית פרוש, למשל, עמדה לשלול את ההטבות מיישובים מבוססים כמו מטולה, ראש-פינה ומיתר. את הכסף שנחסך שם – נפנה ליישובים שבאמת זקוקים לכך, צוטטו אז אנשי פרוש.

אבל הכוונות הטובות של פרוש ואנשיו ניגפו מול מדיניות הממשלה ומול האדון ליברמן, שהודיע מייד לאחר פרסום "מפת פרוש" כי "לא נאשר למשרד השיכון להעדיף יישובים חרדיים וערביים". אבל, כפי שאמר כאן סגן השר פרוש וכפי שכולנו יודעים, התוכניות הקובעות אינן אלה הנעשות בבהילות, לפי

קפריסה של שר כזה או אחר – אגב, קפריסות שלא צריך לזלזל בחשיבותן, כי הן יוצרות בסופו של דבר משקעים שישפיעו גם על דעת הקהל וגם על המתכננים בעתיד. כשמדברים כל כך הרבה על מושג גזעני כמו "יהוד הגליל", הוא הופך נורמלי.

תמ"מ-2 היא תוכנית המיתאר המחוזית למחוז הצפון. מדובר בתוכנית שגיבושה החל לפני עשר שנים, בשנת 1986. שינוי מס' 9 של התוכנית עבר את כל שלבי התכנון, הוא נמצא בשלבים אחרונים של העיבוד ואמור להיות מופקד בקרוב. שינוי מס' 9 לתמ"מ-2 אמור לקבוע כיצד ייראה מחוז הצפון – הגליל – עד לשנת 2010.

לפרטי התוכנית נתייחס כאשר היא תופקד. היום ארצה לדבר על תפיסת העולם שעומדת ביסוד גישת המתכננים. במדינה נורמלית אמורה תוכנית מיתאר לדאוג לעתיד האזרחים במדינה, לענות על דרישות עתידיות של דיור ותעסוקה, לדאוג לרווחת הדור הבא, לאיכות החיים, לתשתיות וכיוצא באלה. היינו מצפים שתכנון כזה יעשה תוך בדיקת המצב הקיים בתחומים אלה, אבחון הצרכים והבעיות ובניית תוכניות לעתיד שאמורות לפתור את הבעיות הקיימות ולענות על דרישות עתידיות, תוך כדי התחשבות בצורכי התושבים בתחומי התוכנית ובציפיותיהם לעתיד.

כך אמורים להתנהל העניינים במדינה נורמלית. במדינת ישראל, לעומת זאת, מתנהלים ענייני התכנון אחרת. בפנייה למתכנן שהוציא מנהל התכנון במשרד הפנים בשנת 1990 הוצגו הבעיות ש"תוכנית פיתוח הגליל תצטרך להתמודד אתן", ואני קורא אותן לפי הסדר; אלה הבעיות שהתוכנית מגדירה: 1. מיעוט יהודי בולט בחלקים רבים של הגליל; 2. רצף טריטוריאלי של יישובים ערביים; 3. תפיסת קרקעות ובנייה לא חוקית; 4. מאזני הגירה שליליים. רק מהמקום החמישי ואילך מופיעות בעיות כמו מחסור בתעסוקה, פערים חברתיים וכלכליים או רמת שירותים נמוכה. גם כאן, אני מניח, התכוונו מנחי התוכנית לבעיות כאלה ביישובים היהודיים בגליל.

לא ייאמן, שבמקום לעסוק ברווחתם ובעתידם של כל אזרחי המדינה המתגוררים בגליל, רואה המדינה בעצם מציאותם של מחצית האזרחים – האזרחים הערבים – בגליל בעיה שהתכנון צריך להתמודד עמה. ואגב, אינני בטוח שתכנון כזה מיטיב גם עם האזרחים היהודים – במקום לדאוג לצורכיהם, הוא משתמש בהם ככלי ב"מלחמה דמוגרפית". כשזאת הגישה, המדיניות היא מתן תמריצים שמחזיקים בצורה מלאכותית מושבים חלשים ועיירות פיתוח, ללא מחשבה על הצרכים האמיתיים של האוכלוסיות שבהם.

הערבים הם לגמרי מחוץ לתחום. בוועדת ההיגוי של התוכנית, תמ"מ-2, היו אומנם שני חברים ערבים מתוך 31 חברים, אבל היו אלה שני נציגים של יישובים קטנים ולא מייצגים. נציג של נצרת, למשל, לא היה בוועדה.

אני מזכיר לכם שוב, שמחצית מאוכלוסיית מחוז הצפון היא ערבית. גם הסקר שנערך לצורך בירור צורכי האוכלוסייה בין תושבי המחוז הבחין בין יהודים לערבים. הערבים, בניגוד ליהודים, לא נשאלו להעדפותיהם. הרי מה זה משנה מה הערבי חושב או מה שהוא מעדיף?

אני רוצה לגמור, אדוני היושב-ראש, אף שלא גמרתי, האמת, ולהגיד את הרעיון, לתמצת את הרעיון

— — —

היו"ר ש' וייס:

בבקשה. אני משער שיהיה דיון על זה. תיכף נקבל החלטה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

בכל תפיסת התכנון והבנייה בארץ לא רק שהערבים הם לא חלק ולא רק שיש הזנחה. לפעמים אנחנו לא יכולים להשתחרר מהרושם, שהתכנון והבנייה נעשים בתוך מלחמה דמוגרפית נגדם, כאשר יישובים יהודיים מוחזקים לפעמים בצורה מלאכותית רק לצורכי מלחמה דמוגרפית זו. איך ייתכן שבמדינה נורמלית, ברשויות התכנון והבנייה, אין ייצוג לערבים? בוועדה הארצית של התכנון והבנייה יש ייצוג לנשים לפי החוק, יש ייצוג למושבים לפי החוק, אין ייצוג לערבים.

אני עומד להציע חוק בכנסת, שיבטיח שיהיה בוועדה הארצית של התכנון והבנייה ייצוג לערבים בתור ערבים, לא רק כמהנדסים, או כמומחים. אני רוצה להבטיח שבקרוב 31 חברים יהיה לפחות ערבי אחד שייצג את האוכלוסייה הערבית.

איך ייתכן שבועדות התכנון המחוזיות, במחוזות שבהם יש 20%, או 30%, או 40%, לפעמים 50% ערבים, הייצוג הזה לא בא לידי ביטוי בהרכב הוועדות? אנחנו רוצים ייצוג ערבי בוועדות המחוזיות, ואת זה אציע בחוק. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בשארה, אני תמה על תמיהתך. יש עכשיו צוות של העבודה והליכוד על עתיד האומה ואין שם ערבי.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

בדיוק; זה משתלב בדברים שלך.

היו"ר ש' וייס:

עוד איך משתלב.

חברים, אנחנו נצביע בעד דיון במליאה. מה אתה מעדיף, חבר הכנסת בשארה?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

דיון במליאה.

היו"ר ש' וייס:

אם אתה מעדיף ועדה – אני יכול לארגן לך, פרוצדורלית, את זה. מליאה. המזכיר צודק.

חברים, מי תומך בהצעה לדון בנושא במליאה? בבקשה, ההצבעה החלה. תצביע, תצביע.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

זה לא נקלט אצלי.

היו"ר ש' וייס:

אני מביא אותך בחשבון.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 2

נגד – 3

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

קרה פה דבר מוזר; שלושה מול שלושה, כי אני כולל את קולך. שלושה מול שלושה, זה כאילו ירד מסדר-היום.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

הי"ר ש' וייס:

לא, לא יכולים, זה אבוד. תאמינו לי, שכאשר אני דיברתי על ועדה חשבתית משהו, אבל לא חשוב. אין דיון, זה גם חלק מהעניין.

בהצעות לסדר-היום אין הגבלה לחצי שנה, זאת לא הצעת חוק. תדאג שאחד מחבריך יעלה את הנושא, אולי בהרכב קצת יותר מבין. תודה רבה. כרגע זה נפל.

חברים, אני רוצה להודיע, באמצעות המזכיר, דבר שלא עשיתי מעולם, גם לא כשהייתי יושב-ראש הכנסת, אבל לא היה לי דבר כזה. עשרות נושאים, באופן יציב, לא מתייצב שום שר לנושאים חשובים.

חבר הכנסת ראם, השר ישנו? אני רוצה להציע לכם, ואני אבקש גם מיושב-ראש הכנסת, את כל הנושאים האלה להעביר לשבוע הבא, כי זה ממש עובר כל גבול.

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

הי"ר ש' וייס:

לא, אני רוצה להסביר לכם משהו. זה לא תלוי תמיד ביושב-ראש הכנסת, אני פשוט צריך להגן עליו, הוא ראוי לזה, כי גם הוא מבקש שהשרים יבואו. אני מקווה שאני מבטא פה גם את השקפתו. השרים, בימי שני ושלישי לא חייבים לבוא. ביום רביעי הם חייבים, ותראו מה שיוצא.

שר העבודה והרווחה נמצא בבניין? אז בואו נעשה כך: אם חבר כנסת רוצה להעלות את הנושא שלו אף שהשר איננו – אני אעלה אותו.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

— — — הנושא הבא לא קשור לשר — — —

היו"ר ש' וייס:

זה נכון שהוא לא כל כך קשור לשר. טוב, נמשיך אם כן. נמשיך אם כן.

הצעות לסדר-היום פסיקת בג"ץ על סמכויות בתי-הדין הרבניים והרכב המועצות הדתיות

היו"ר ש' וייס:

פסיקת בג"ץ על סמכויות בתי-הדין הרבניים והרכב המועצות הדתיות; הצעות לסדר-היום מס' 824 ו-852. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת אלכס לובוצקי – שלוש דקות. אחריו חבר הכנסת שמואל הלפרט – שלוש דקות. פה לא חייב להיות שר, אני מבין, כי זה יכוח אידיאולוגי.

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר ש' וייס:

כן, היום זה היה גרוע מאוד.

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר ש' וייס:

אני חושש שזאת מתחילה להיות שיטה.

משה גפני (יהדות התורה):

הי"ר ש' וייס:

מייד אחרי הנושא הזה אני אשקול זאת מחדש, מייד. חבר הכנסת לובוצקי, אתה עומד על כך שנקיים את הדיון בכל זאת?

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני חושב שכן. נראה לי שיש לנו כאן דיון בנושא אידיאולוגי. אני דווקא שמח שיש כאן רוב דתי באולם, ואני כולל במובן הדתי הזה גם את חברנו המוסלמי הדתי. בעזרתו אנחנו יוצרים כאן רוב, משום שהנושא שרציתי להעלותו על סדר-היום – –

הי"ר ש' וייס:

קדימה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

– – הציבורי, וזה עלה, לא משום שאני רציתי. אני, למען האמת, ייתכן שהייתי מעדיף שזה לא יעלה כל כך הרבה כפי שזה עולה, יחסי המדינה עם התנועות הקונסרבטיביות והרפורמיות, וזאת בעקבות פסיקת בג"ץ שקבע שיש לאפשר לנציגי תנועות אלה לשמש כחברים במועצות דתיות.

אני רוצה להבהיר את עמדתי ואת עמדת תנועתי בנושא. לדעתנו, אכן זכותם המלאה של הקונסרבטיבים והרפורמים לשמש במועצות הדתיות. יתר על כן, בהחלט הגיע הזמן שמוסדותיהם יזכו לתמיכה כספית מן המדינה. מצד שני, וגם זאת חשוב להדגיש, לדעתנו אין להכיר בגיורים רפורמיים וקונסרבטיביים הנערכים בארץ.

במסגרת הזמן הקצר שמוקצה לי, לא אוכל לפרט ולהסביר מדוע יש לנו עמדות שונות בשני הנושאים הללו, ואני אתרכז בנושא הראשון, של המועצות הדתיות, שעלה לדיון השבוע. הייתי רוצה לדבר, בכלל, על היחס שלנו כלפי התנועות הלא-אורתודוקסיות, ודווקא כיהודי אורתודוקסי מאמין.

אני באמת לא מבין – אני אשמע, אחרי, את חבר הכנסת הלפרט – מדוע המפלגות הדתיות הכריזו מלחמת קודש על הקונסרבטיבים והרפורמים. בזמן שהכול מסכימים, והתקבל במדינת ישראל, שאדם חילוני יכול לשמש כחבר במועצות הדתיות, מדוע לא יוכל לשמש קונסרבטיבי או רפורמי, שמבטא את יהדותו בדרך שונה משלי ושלכם?

הזרמים הלא-אורתודוקסיים ביהדות אינם, לדעתי, איום גדול יותר על עתיד היהדות מאשר הבערות שפשתה היום, לצערנו, בקרב הנוער בארץ. בנושא הזה, של חינוך הנוער להכרת תרבותו, יהדותו, כתביו, ארון הספרים היהודי, אנחנו יכולים להיות שותפים עם הקונסרבטיבים ועם הרפורמים.

אני מכיר את כל הנימוקים שנהוג להשתמש בהם – בכך אתה נותן להם לגיטימציה; אם הם יהיו חברים במועצות הדתיות – אתה נותן להם לגיטימציה. אני לא חושב שאנחנו, מכאן, משדרים לגיטימציות או נותנים תעודות כושר ותעודות יושר לתנועות דתיות, אם הן לגיטימיות או לא לגיטימיות. האם חברות בגוף כמו המועצה הדתית נותנת לגיטימציה?

בסך הכול הרי כולנו יודעים, זה גוף אנכרוניסטי ומיותר. אני לפעמים אפילו תמה מדוע הם כל כך רוצים להיות חברים בגוף הזה. היה בכלל מקום, נדמה לי שהגיע הזמן לדון בכך, שיש לבטל את כל המוסד הזה, שמעולם לא הביא כבוד ליהדות הדתית בארץ, ולהעביר את הנושאים האלה לטיפול של מחלקות לשירותי דת בעיריות. כך גם לא ניכנס כל פעם למחלוקות האידיאולוגיות, האם פקיד במועצה הדתית צריך להיות מהסוג הזה או מהסוג הזה.

אני רוצה להעלות עוד נקודה – – –

היו"ר ש' וייס:

אגב, התשובה האידיאולוגית היא בבני-ברק, שם סירבו לכונן מועצה דתית כי הם נעלבו מזה. הם אמרו, כאידיאולוגיה, שהעירייה היא מועצה דתית.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אכן כך. בעיר כמו בני-ברק, אכן מן הראוי שהעירייה כולה משמשת, מתפקדת ונותנת את שירותי הדת לתושבי העיר.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, הערה אחת. חזרתי רק אתמול מביקור קצר בארצות-הברית, שבו יצא לי להיפגש עם מנהיגים מהתנועות האורתודוקסיות, הקונסרבטיבית והרפורמית. אני רוצה לומר לחברינו בארץ מכל הזרמים: יש שם מצוקה קשה – בתנועה הרפורמית במיוחד – מכיוון שבמידה רבה נגמרו להם שם הנושאים שקושרים אותם באופן עמוק ואמיתי אל יהדותם, משום שזו תנועה שאינה דורשת מחבריה ומצפה מהם למחויבות אמיתית, פנימית, מעשית ויומיומית כלפי היהדות שלהם, אלא רק משהו מאוד ערטילאי. נשאר להם קשר אחד – ישראל.

כדאי לנו פה בארץ – דווקא משום שאנחנו רוצים לשמור על קשר עם אותם מיליוני יהודים שחשים עצמם קשורים בצורה זו או אחרת אל התנועה הרפורמית שם – כדאי לנו לשדר אמפתיה וסובלנות כלפי התנועה הזאת, כדי לא לנתק אותם מישראל, שהיא, עבורם, הקשר היחיד שלהם, אולי, ליהדותם ולמורשתם ההיסטורית. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת לובוצקי. חבר הכנסת שמואל הלפרט – באותו נושא; אני משער שלא על-פי אותה השקפה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני מקווה שתיתן לי עוד כמה דקות – במקום חברי הכנסת צוקר ומירום.

היו"ר ש' וייס:

לא, אני לא יכול. יש לך שלוש דקות.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

חמש דקות, כמו שנתת לבשארה.

היו"ר ש' וייס:

לא, לבשארה היתה הצעה רגילה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

בשארה דיבר רבע שעה.

היו"ר ש' וייס:

אפילו זה לא עזר לו, לא העברתם את זה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קביעות בג"ץ האחרונות בעניין כתבי סירוב וצירוף הרפורמים למועצה הדתית בירושלים מצטרפות לשורה ארוכה של כרסומים בחומת הדת וההלכה היהודית המקובלות מדורי דורות.

ראשית, ברצוני להתייחס לפסיקה שבה הורו שופטי בג"ץ כי בתי-הדין הרבניים בישראל אינם רשאים להוציא כתב סירוב לגבי אדם שסירב לבוא לדין תורה. השופטים קבעו, כי כאשר בית-הדין הרבני דן בענייני ממונות, הוא פועל כמוסד ממלכתי ומחויב לחוקי המדינה. פסיקה זו היא צעד נוסף במגמה הקיימת בבית-המשפט העליון, זה כבר, להפוך את בתי-הדין הרבניים לחלק מהמערכת המשפטית הכפופה לבית-המשפט העליון. כמו כן יש בכך הפרה של הסטטוס-קוו הקיים מאז קום המדינה בענייני דת ופגיעה בעצמאות מערכת בתי-הדין הרבניים הפוסקים מאז ומעולם אך ורק לפי ההלכה. משמעותו של פסק-הדין של בג"ץ היא כרסום במעמדם של בתי-הדין הרבניים ופגיעה חמורה בסמכותם.

בכירים ברבנות הראשית הזהירו, שקביעות הבג"ץ מובילות למלחמת תרבות ועלולות לגרום למצב שבו הדיינים בבתי-הדין הרבניים יפסיקו להתחשב בבית-המשפט העליון ויתעלמו ממנו.

הפסיקה השנייה של בג"ץ היא חמורה לא פחות – השופטים הורו בה לשתף רפורמים במועצות הדתיות.

זהו פסק-דין קנטרני – שהרי מה לרפורמים ולמועצות הדתיות, חבר הכנסת לבוצקי? הרפורמים – שמם מעיד עליהם שהם כופרים בתורת ישראל. הם רפורמים. הם מיעוט קטן, עשו פלסטר את ההלכה היהודית וגרמו להתבוללות ולטמיעה נוראה בקרב יהודי התפוצות. מה יש להם לחפש במועצות הדתיות שמטרתן לדאוג לציבור ולספק לו שירותי דת וצרכי דת? ולכן אין פלא שרבה הראשי של ירושלים הצהיר כי הרבנות הראשית לא תשתף פעולה עם הרפורמים.

חברי הכנסת, פסיקות הבג"ץ הן המשך של מעורבות בית-המשפט העליון בנושאים הלכתיים, מגמה מתמדת שיש בה משום פגיעה חמורה באושיות ההלכה וביסודות הדת היהודית וכן פגיעה קשה וכואבת בניהול נושאי הדת בירושלים ובכל הארץ.

פסקי-הדין של השבוע הם המשך של פסק-הדין בנושא רחוב בר-אילן. בשעתה החליטה עיריית ירושלים, כמעט פה אחד, לסגור את הרחוב בשבת. אחר כך המליצו ועדת-שטורם, המפקח על התחבורה ושר התחבורה לסגור את הכביש בשעת התפילות בשבת, מכיוון שמדובר ברחוב ש-100% תושביו דתיים. למרות הכול קיבל בג"ץ את ערעורו של אדם שאינו תושב הרחוב כלל, חבר הכנסת פינס, שכל מניעיו פוליטיים ותקשורתיים; הוא שביקש למנוע את סגירת הרחוב. זאת, אף כי הדבר פוגע ברגשותיהם של רבבות שומרי שבת, אף כי קיימים כבישים חלופיים ואף כי אפילו חברי כנסת חילונים יצאו והפגינו בעד סגירת הרחוב בשבת.

אני חייב לציין, כי בעבר, כאשר היה מדובר על סגירת רחוב השומר בבני-ברק, קיבל בית-המשפט העליון את חוות דעת המפקח על התעבורה והסכים לסגירת הרחוב בשבת.

חברי הכנסת, עם כל הכבוד לעצמאות הפסיקה המשפטית, השופטים חייבים לגלות רגישות כלפי הציבור הדתי במדינה. סקר שערך לאחרונה מכון גוטמן קובע, כי 80% מהציבור במדינה מאמינים בצורה זו או אחרת. על השופטים להבין שעם ישראל שמר אלפי שנות גלות על ההלכה היהודית במסירות נפש. אינקוויזיציות ורדיפות למיניהן לא שברו את רוחו. ההלכה על כל פרטיה היתה ונשארה נר לרגליו. כפי שאמרו חז"ל: "אלף אלפים כשלמה בטלין ויוד אחת מן התורה אינו בטל". וכך נשמרה מקורותינו ואחדותנו של העם היהודי.

חברי הכנסת, רוב עמי העולם שאבו את יסודות החוקים ההומניטריים והסוציאליים שלהם מתורת ישראל. האם יעלה על הדעת שדווקא כאן, במדינת ישראל הריבונית, ניתפס וניאחז בחוקה האנגלית ובחוקה הטורקית ונסרב לאמץ את חוקי התורה כחוקי יסוד של העם היהודי?

הגיע הזמן שמדינת ישראל תאמץ את חוקי התורה ואת ההלכה היהודית כחוקי היסוד שלה. עד אז יגלו שופטי בית-המשפט רגישות וישמור בית-המשפט על מסגרת הסטטוס-קוו שהיה מקובל עד עכשיו, לפחות, ולא יתערב בנושאים הלכתיים, כדי למנוע מצב שבו מאות אלפי יהודים וגדולי התורה וההלכה בראשם יאלצו להודיע בפומבי שפסקי בית-המשפט העליון לא מחייבים אותם, וכדי למנוע חילוקי דעות ופילוג בעם.

אדוני היושב-ראש, בעקבות המצב שנוצר ניאלץ להגיש הצעת חוק שתקבע שלבית-הדין העליון אין סמכות להתערב בנושאים הלכתיים-דתיים, ובכך יחזור בית-המשפט העליון למסגרת שקבע לעצמו מאז קום המדינה, כאשר לא פסק בנושאי הלכה ולא פגע בסמכות בתי-הדין הרבניים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת הלפרט. חברי הכנסת, הרעיון הוא דיון במליאה. אני מציע שנעביר לוועדה. חבר הכנסת גפני, אתה רוצה לומר לנו משהו?

משה גפני (יהדות התורה):

כן, אדוני – להעביר לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יצחק כהן, לוועדה? אתה רוצה לומר משהו; בבקשה, חבר הכנסת כהן.

יצחק כהן (ש"ס):

בתחילת דברי אני רוצה לומר שאני מציע שהנושא יעבור לוועדה. אני מסכים לקבל את ההצעה של היושב-ראש, פרופסור שבח וייס.

שמעתי את דבריו של ידידי אלכס לגבי הרפורמים והקונסרבטיבים, והדברים קצת עוררו אצלי – מהיהדות ONE WAY חלחלה. אלכס יקירי, התנועות הקונסרבטיבית והרפורמית הן גשר של החוצה לגמרי. הנתונים ניתנים לבדיקה בכל תפוצות תבל. בצרפת – 72% התבוללות; בארצות-הברית שיעור דומה. לא צריכים להיות גאונים גדולים כדי לראות שהתנועות האלה זרעו הרס וחורבן בעם היהודי. אני מבקש ממך למשוך את הדברים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אתה רוצה לומר משהו למען האומה; חבר הכנסת גפני, למען האומה? בבקשה. בהתחשב בעובדה שיש לנו עכשיו צופה אחד, תקצר. אני חושב שאמא שלי בכל זאת על יד הטלוויזיה. צופה אחת בת 93.

משה גפני (יהדות התורה):

בשבילה אני צריך לדבר יותר.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעביר את הצעתו של חבר הכנסת הלפרט לוועדה. הדברים שהוא העלה כאן הם דברים חשובים מאוד, וראוי לקיים עליהם דיון בוועדת החוקה. המצב הוא כפי שהתפתח בשנים האחרונות.

כאן נמצאים נבחרי ציבור. הכנסת ידעה, במקרים רבים – אני לא אומר בכל המקרים – לאזן את הרגישויות החברתיות שקיימות במדינת ישראל. קיימות רגישויות רבות מאוד, בעיקר בנושא דת ומדינה. ידענו לא לחוקק חוקים מרגיזים לכאן או לכאן והשארנו מצבים של סטטוס-קוו. בשנים האחרונות, אבל במיוחד בתקופה האחרונה, בששת החודשים האחרונים, בית-המשפט העליון מתערב באופן בוטה וחד בנושאים שאנחנו נמנעו מלגעת בהם ושמרנו בהם על סטטוס-קוו.

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, פסיקת בית-המשפט בעניין ועדת-צמרת, בנושא כביש בר-אילן, והפסיקה של השבוע בנושא סמכות בתי-הדין הרבניים הן התערבות של בית-המשפט העליון בדברים שלא התערבו בהם. והראיה – שני שופטים של בית-המשפט העליון פסקו כפי שהם פסקו וכך התקבלה ההחלטה, ושופט יחיד, שהוא שופט דתי, פסק אחרת בשני המקרים הללו. אם מישהו יאמר לי שבית-המשפט הוא עצמאי ופוסק על-פי הכללים המשפטיים והחוקיים, שיסביר לי מדוע דווקא השופט הדתי מצביע בעד הנושאים הדתיים, ושני השופטים החילוניים מצביעים הפוך. האם זו לא הצבעה על-פי השקפת עולם? אם כן, שיעמדו לבחירות, שיעמדו למשפט הציבור.

מלה לחבר הכנסת לובוצקי.

היו"ר ש' וייס:

יש לי רשימה של ארבעה-חמישה חברי כנסת. אני מחכה ליום שבו הם יעמדו בזמנים. אתה אחד מהם.

משה גפני (יהדות התורה):

רק משפט לחבר הכנסת לובוצקי.

היו"ר ש' וייס:

אלה משפטים של 900 מלה. נו, בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת לובוצקי, במהלך כל ההיסטוריה של העם היהודי – אתה פרופסור, ואתה יודע זאת – תמיד באו ואמרו: לאור התקופה המודרנית. זה היה גם לפני אלפיים שנה, שלושת-אלפים שנה, אלף שנים אמרו: צריך לשנות, לעשות רפורמה. היו מתיוונים. תמיד זה היה; הם הוכחדו. אם היינו הולכים בדרכם, לא היינו כאן היום. זה מה שהרפורמים והקונסרבטיבים עושים עכשיו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

זה היה משפט המורכב מ-13 משפטים. בסדר גמור.

אנחנו נצביע.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

מאחר שהיו שתי הצעות, אני מציע להעביר אחת למליאה ואחת לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

בואו לא נעשה מזה פארסה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

עלו גם דברים חשובים שראוי – – –

היו"ר ש' וייס:

אני אומר פארסה מבחינה תקנונית, לא מבחינה אחרת, חלילה. זה באמת נושא חשוב.

חבר הכנסת לובוצקי, אנחנו מצביעים, קודם כול, על דיון במליאה. אחר כך יש לנו אלטרנטיבה של הוועדה.

מי בעד דיון במליאה?

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נגד – 4

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שישה בעד, ארבעה נגד, אין נמנעים. יתקיים דיון במליאה. אני הצבעתי בעד שתיהן יחד.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

ההצעה של חבר הכנסת לובוצקי תידון במליאה.

חברים, על-פי תקדימים רבים שהיו פה, יהיה דיון במליאה, ונגמר העניין. מה עוד, שהוועדה יכולה תמיד לקיים דיון, ביוזמתה. אין בעיה.

חבר הכנסת לובוצקי, אתה חבר ועדת החוקה?

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

כן.

היו"ר ש' וייס:

אין שום בעיה, אתה תיזום שם דיון.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

היו"ר ש' וייס:

קודם כול יש החלטה על דיון במליאה. זה הליך טבעי. היה רוב למליאה. אם לא היה רוב לדיון מליאה, הייתי עורך עוד הצבעה על העברה לוועדה.

חברים, הצבענו במלכוד. יהיה דיון במליאה. ודאי יהיה דיון מכובד מאוד. אני מקווה שהוא גם ישובץ בשעה נאותה. לגבי ועדה, אני אומר לכם שאין בעיה. תעלה את זה אתה שם, כחבר ועדה, יהיה דיון בוועדה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

זה ייקח שנתיים עד שזה יעלה לדיון כאן.

היו"ר ש' וייס:

לא. זה תלוי ביושב-ראש הכנסת.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, אם אנחנו מסכימים לגופו של עניין, מדוע שלא נצא מכאן עכשיו ברוח טובה עם הסכמה שלך – – –

היו"ר ש' וייס:

אם אתם רוצים טיפול בנושא, הרי הצעתי לכם בהתחלה להעביר לוועדה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

לנושא הזה יש היבט ציבורי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לובוצקי, באמת, מתוך ניסיון – כל נושא בכנסת יש לו היבט ציבורי. אם נריץ כל נושא על שני המסלולים, נסתום את עורקי העבודה של הכנסת, תאמינו לי. לא אכפת לי שיהיה דיון בוועדה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת לובוצקי ביקש לפני ההצבעה להפריד ולהעביר הצעה אחת לוועדה והצעה שנייה למליאה – דבר לגיטימי שנעשה הרבה מאוד פעמים, מי כמוך יודע.

היו"ר ש' וייס:

לא אצלי.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא מבין למה אי-אפשר להצביע על שתי ההצעות בנפרד.

היו"ר ש' וייס:

תאמין לי שעקבתי אחרי הדיון. לו היה חבר הכנסת הלפרט מבקש הצבעה נפרדת – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

לובוצקי ביקש.

היו"ר ש' וייס:

אתה ביקשת הצבעה נפרדת או זרקת רעיון? הרי שנינו יודעים שלא ביקשת הצבעה נפרדת. קליינר רוצה להלביש לך את זה. זרקת רעיון, לא ביקשת הצבעה נפרדת. לפרלמנט יש שפה משלו, אבל בואו לא נתעקש. זו באמת שטות.

רבותי, אין לי שום בעיה עם זה. אני מודיע לכם עכשיו שהנושא יידון במליאה ובוועדה, כי ממילא הוא ידון בוועדה אם אתה תרצה. ההצעה של הלפרט – בוועדה; ההצעה של לובוצקי – במליאה, וזהו.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

ובא לציון גואל.

היו"ר ש' וייס:

זה אני לא יודע.

הצעה לסדר-היום החלטת נשיא בית-המשפט העליון להימנע מנקיטת צעדים נגד השופט אליגון

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת כהן, אתה רוצה לדון בהצעתך היום, או שאעביר אותה לשבוע הבא כדי שיהיה שר.

יצחק כהן (ש"ס):

אני אדבר היום.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

הצעה לסדר-היום מס' 590, בנושא: החלטת נשיא בית-המשפט העליון להימנע מנקיטת צעדים נגד השופט אליגון; הצעתו של חבר הכנסת יצחק כהן. יש לך ממש עשר דקות, כי זו הצעה רגילה.

אני רוצה להפנות בקשה באמצעות שר העבודה והרווחה לממשלה. זה לא טוב. רוב הדיונים היום היו בלי שרים. אני מבקש את שירותיך הטובים לייצג את הכנסת בממשלה. זה סידור רע מאוד. קורה פעם, פעמיים. כמעט כל הדיונים בלי שרים. זה משבש לחלוטין את כוונת המחוקק שהועיד לפרלמנט תפקיד מול הממשלה ולא בלי הממשלה – לא בכל המקרים, אבל בהרבה מקרים. בבקשה.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, הייתי שמח לקבל את ההצעה שלך לגבי דחיית הדיון לשבוע הבא אם היא היתה באה לפני שש שעות.

היו"ר ש' וייס:

קיווינו שיבוא שר.

יצחק כהן (ש"ס):

דרך אגב, ידידי חבר הכנסת הרב גפני, הזכרת את ועדת-צמרת. אתה יודע כמה זה עלה למשלם המסים הישראלי?

משה גפני (יהדות התורה):

כמה?

יצחק כהן (ש"ס):

מעל 600,000 שקלים. זו ועדה שהתוצאות שלה היו ידועות מראש. זאת שערורייה, להקים ועדה שהתוצאות שלה ידועות מראש. זו הוועדה היחידה שקמה, שהתוצאות שלה היו ידועות מראש.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

זה לא נכון – – – לא יפה להשמיץ.

היו"ר ש' וייס:

יש לי הצעה, חברים. אתם לא חייבים להיעתר להצעתי. בוועדות ציבוריות יושבים בדרך כלל הרבה אנשי ציבור – חלקם, אגב, בהתנדבות. הם לא יכולים לענות.

יצחק כהן (ש"ס):

אתה יודע כמה פיות עניים יכולנו להאכיל?

היו"ר ש' וייס:

אין להם כאן מעמד. הם לא יכולים להשיב. תניח להם.

יצחק כהן (ש"ס):

זו שערורייה שאין כדוגמתה.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש למחוק את הדברים שלו משום שזה לא הוגן. זו ועדה שמורכבת מאנשים – – –

היו"ר ש' וייס:

שעובדים בהתנדבות.

יצחק כהן (ש"ס):

בהתנדבות של 200,000 דולר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת כהן, יש פה רעיון לא רע של חבר הכנסת מקסים לוי.

יצחק כהן (ש"ס):

אני מתנגד לרעיון הזה. ייתכן שנעלה את הנושא הזה כהצעה לסדר.

היו"ר ש' וייס:

טוב, בסדר. לך היה מותר להשמיע ולו מותר גם להתנגד. בבקשה.

יצחק כהן (ש"ס):

חבר הכנסת מקסים לוי, אני בטוח שאתה מכיר הרבה עניים שהיו מתפרנסים מ-600,000 השקלים האלה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רק לאחרונה ציין העם בישראל, על כל חלקיו, את יום השנה להירצחו של ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה. שוב נשמעו הדיבורים על הצורך להיזהר מהסתה ומהכללה, על תרבות הדיבור הגרועה הפושה ברחוב ועל ההתלהמות הגלויה של אישי ציבור. שוב ושוב הופנתה הקריאה לנבחרי העם, למנהיגיו, לנושאי התפקידים הבכירים בחברה להיות נושאי הדגל בעניין זה, לשמור על תרבות לשונם ולשמש דוגמה לעם כולו בשפה ברורה ונעימה.

מול כל הדברים האלה, מקבלים דבריו החמורים והבוטים של נשיא בית-המשפט השלום בבאר-שבע, השופט עודד אליגון, שנאמרו קבל עם ועדה במסיבת פרידה לאחד מעמיתיו השופטים, משמעות מסוכנת. וכך נאמר שם, בין השאר: הפכנו למטרה מסומנת על-ידי טפילים, כדי שיוכלו להמשיך ולינוק את משאבי המדינה באין מפריע. אלה דברים חמורים שאין כדוגמתם.

במהלך ההיסטוריה של האנטישמיות היתה המלה "טפילים", או "פרזיטים", אחת ממלות העלבון המקובלות של האנטישמים מכל הסוגים – החל באנטישמיות הנוצרית, דרך גרמניה הנאצית וכלה ברוסיה הסובייטית. מלה זו נוצלה היטב כאחד מאמצעי השיסוי, שהרי המוני העם אינם אוהבים שמישהו חי על חשבונם ומוצץ את דמם. אמירות מסוג זה היו מאז ומעולם שמן על מדורת האנטישמיות והיו אחד הגורמים לשפיכויות הדמים הנוראות של היהודים.

בימינו, כאשר הכול מסכימים כי מלים מסוגלות לרצוח, רואים בסגנון מסוג זה, של שיסוי והסתה, במיוחד כאשר הוא מגיע מפיותיהם של אלה הממונים על שמירת החוק ואכיפתו, התרת דמו של הציבור הדתי והחרדי.

בפסק-דין משנת 1990, בג"ץ 506/89, קבע השופט ברק: צורך זה באמון הציבור מטיל בראש ובראשונה מעמסה כבדה על השופט עצמו, אם בבית-המשפט ואם מחוצה לו. עליו להתנהג כאדם וכשופט באופן שכבוד משרתו תישמר. אכן, שפיטה אינה אך תפקיד. היא גם צורת חיים. מכאן חשיבותם הרבה של כללי האתיקה השיפוטית. ביטוי בלתי-זהיר – אדוני היושב-ראש, אני מצטט מפסק-דין של השופט אהרן ברק – באולם בית-המשפט או בפסק-דין או מחוץ לכותלי בית-המשפט יש בכוחו לשלול אמון – – –; דבריו של השופט ברק.

בפסק-דין משנת 1984, בג"ץ 732/84, קבע השופט אהרן ברק, כי אמון הציבור ברשות השופטת הינו הנכס היקר ביותר שיש לה לרשות זו. זהו גם מנכסיה היקרים ביותר של האומה. הצורך להבטיח את אמון הציבור ברשות השופטת הוא צורך נמשך. זהו "מאבק למשפט" שאינו פוסק.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שהם, חברי הכנסת גפני ולובוצקי, עוד "תקועים" ברפורמים. כבר יש נושא חדש.

משה גפני (יהדות התורה):

כל הזמן זה אותו עניין.

יצחק כהן (ש"ס):

טעות חמורה אחת עלולה להשחית מאמץ של שנים. תשמע את דבריו של השופט אהרן ברק, נשיא בית-המשפט העליון: זאת ועוד, צורך זה אינו מתמקד אך בפעולתו של השופט על כס המשפט. הוא משתרע על מכלול התנהגותו של השופט בבית-המשפט ומחוצה לו. השפיטה אינה תפקיד. זו צורת חיים. התנהגות המותרת לכל אזרח עשוי שתהא אסורה על השופט, שכן יש בה כדי לפגום באמון הציבור במערכת השפיטה.

בפסק-דין משנת 1994, בג"ץ 2148/94, הגיש הנשיא שמגר את דבריו, וכך הוא אומר: נקל לתאר ואף להבין את מי שמעלה את הערך של טוהר המשפט מעל כל ערך אחר, ובהתאם לכך מוכן להוריד שופט מכס השיפוט בשל כל ביטוי גנאי שהשמיע נגד בעל דין. בדומה לכך, נקל לתאר ואף להבין את מי שמחשיב את טוהר החקירה יותר מכל ערך אחר, ולא אמשיך.

אצטט עוד פסק-דין של השופט בייסקי: הכלל בדבר דעה קדומה. חבל שאתה לא מקשיב, פרופסור אלכס. הנושא הוא כל כך כבד, כל כך חשוב וכל כך כואב.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני מתנצל.

הי"ר ש' וייס:

זו פרובוקציה של דגל התורה נגד ש"ס.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, לא, חלילה וחס.

הי"ר ש' וייס:

אני מוחק את דברי מהפרוטוקול.

יצחק כהן (ש"ס):

עד עכשיו ציטטתי את השופט ברק ואת השופט שמגר. אני ממשיך ומצטט את השופט בייסקי: הכלל בדבר דעה קדומה: הכלל הפוסל שופט בשל משוא פנים, ובכלל זה גם דעה קדומה, קיים ועומד מקדמת דנא. הוא קובע, כפי שאמר ממלא-מקום הנשיא, חשין, כי אין פוסלים שופט, או אדם אחר הממלא תפקיד שיפוטי, בשל נגיעה לעניין הנדון, אלא אם כן מראים על אפשרות ממשית של משוא פנים או דעה משוחדת. דברים כדרבונות. הם כתובים בספר דברי הימים של בית-המשפט העליון.

אני מאשים אפוא את השופט אליגון בשימוש במלים המהוות הסתה כנגד ציבור שלם. וכן אני מאשים את הציבור הישראלי בשיתוף פעולה שבשתיקה. לא יעלה על הדעת, שכאשר אמר בדבריו, שהופנו לכלל הציבור הדתי והחרדי, אנשים שמעולם לא תרמו למדינה אפילו כזית, היתה כוונתו, כדבריו, לבודדים בלבד.

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

אבל הוא התחרט.

יצחק כהן (ש"ס):

הוא לא התחרט אף פעם. וזה גם לא שייך לעניין. גם אם הוא התחרט – זה לא שייך.

כאשר משפטים מסוג זה יוצאים קבל עם ועדה לתקשורת, בפורום שכזה, במסיבת פרידה לאחד מעמיתיו, לא מתקבל על דעתו של איש שזו פליטת פה, אלא ניכרים הדברים כשמש בצהרי היום – זו חשיבה מתמשכת ודעה קדומה כלפי הציבור הדתי והחרדי. ומאחר שכך, אין באפשרותן של אלף התנצלויות, חבר הכנסת דוד ראם, לשנות את דרך חשיבתו ודעתו הקדומה.

בתוקף תפקידו של השופט אליגון מובאים לפניו גם אישים מאותו מגזר "טפילי", שכלפיו יש לנ"ל דעה קדומה – "טפילים". והדעת אינה יכולה להשלים עם כך שהוא יוכל לשופטם ללא משוא פנים. אשר על כן יש לפוסלו מלכהן כשופט, וזאת לפי פסקי-הדין שציטטתי פה, של השופטים העליונים – השופטים ברק, חשין, בייסקי, שמגר; אלה פסקי-דין של בית-המשפט העליון, והם מחייבים. יש לפוסלו מלכהן כשופט, ולא כל שכן כנשיא בית-משפט השלום.

עניי נשואות אל חברי בית זה בתקווה שיצטרפו אלי בקריאתי זו ויבדקו האם דין אחד לאזרח ודין אחר לשופט, כפי שחברי הבית הזה התלכדו כולם בתקופת הפגרה והצטרפו וחתמו על בקשה לכינוס דחוף במהלך הפגרה.

אולם, אז, מתוך כבוד לנשיא בית-המשפט העליון, לא הגשנו את המכתב ליושב-ראש הכנסת והמתנו לטיפולו של נשיא בית-המשפט העליון. הנזיפה שנזף נשיא בית-המשפט העליון, השופט ברק, בשופט אליגון, מעידה כאלף עדים כי הוא עבר במצח נחושה על כל מה שנאמר לעיל.

אדוני נשיא בית-המשפט העליון, השופט ברק, אני שואל אותך: ממה נפשך? טוב יעשה נשיא בית-המשפט העליון אם יאמץ את דברי כבודו עצמו ודברים של השופטים העליונים בפסקי-הדין שצוטטו בנאומי, וישחרר את העם משיפוטו הפגום והנגוע, כאמור, של השופט אליגון. זאת כפי שלמדנו, כאמור, מפסקי-הדין של השופטים המכובדים השופט ברק, השופט בייסקי, השופט שמגר והשופט חשין.

אשר על כן, בבואי לסכם את דברי על כי צדק ויושר לא רק ייעשו אלא גם ייראו, על כל חברי הבית הזה להתאחד שוב בדרישה מכבוד נשיא בית-המשפט העליון, השופט אהרן ברק, שיעמיד את כבוד השופט אליגון על מקומו בשלום, וזה המקום הנאה והיאה לו, מחוץ לכותלי בית-המשפט. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת כהן.

חבר הכנסת כהן, אני רוצה להציע פה הצעה. תראו, זה מקרה טיפוסי שבו חיונית תשובת שר, כי מדובר פה בביקורת קשה – מותרת, כמובן, במסגרת חירותו של חבר כנסת למצות את שליחותו ואת מאוויי שולחיו. אבל מכיוון שהיא ממוקדת באופן אישי בשופט שמכהן, שהבוקר ישב בדיון, מחר ישב בדיון וכן הלאה, אני רוצה להציע, אף כי לא התבקשתי על-ידי הממשלה, את הפרוצדורה הבאה במקרה זה – שאנחנו לא נערוך הצבעה. נאפשר בשבוע הבא את תשובת השר, ברשותך, ואז נערוך הצבעה. זה נראה לך, במקרה האישי הזה?

יצחק כהן (ש"ס):

זה נראה לי מאוד.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שזה פשוט משחק הוגן.

יצחק כהן (ש"ס):

אבל את האפשרות להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט – – –

היו"ר ש' וייס:

לא הייתי רוצה שזה יהיה לפני תשובת השר.

יצחק כהן (ש"ס):

לא, אחרי תשובת השר.

היו"ר ש' וייס:

השר יציע לקיים דיון במליאה, להעביר את הנושא לוועדה, או להסתפק בתשובתו.

יצחק כהן (ש"ס):

קשה להסתפק בתשובתו. העניין צריך טיפול.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת כהן הציג בצורה נחרצת את עמדתו, וזה בסדר. זכותו לעשות זאת, כמובן. אבל כאן מדובר באדם ולא רק בנושא, הוא שופט והוא מנוע מלהשיב. מה קורה במקרים כאלה בדרך כלל?

שר המשפטים אומר את מה שיש לו לומר. אני רוצה לעזור לממשלה וגם לצדק שייראה מבחינת הפרוצדורה. זה לא פוגע כלל בחבר הכנסת כהן.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אולי ישקול אדוני היושב-ראש אם הוא לא יעשה טובה לממשלה בכך שיעביר זאת לוועדת החוקה והשר לא יצטרך להשיב.

היו"ר ש' וייס:

בואו נעשה כך: או שתהיה הצבעה בשבוע הבא, אם השר לא ירצה להשיב, או שנאפשר לממשלה לתת תשובה. לפחות את זה נעשה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני חושב שאנחנו נעשה שירות לשר.

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה בכל זאת לאפשר בקטע הזה לשר המשפטים להתייחס, והייתי אפילו ממליץ בפני שר המשפטים לומר דברים.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שאתה צודק.

היו"ר ש' וייס:

אבל, אני לא בטוח, רבותי, ששר העבודה והרווחה יכול לתת תשובה בעניין זה, כי זה עניין קונקרטי מאוד. אני חושב ששר המשפטים צריך להתכונן לתשובה.

יצחק כהן (ש"ס):

זה גם עניין חריף מאוד שאין דוגמתו בהיסטוריה השיפוטית במדינת ישראל.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

השר נמצא, אולי ניתן לו לשקול אם הוא יכול לתת תשובה או לא.

יצחק כהן (ש"ס):

היה מקרה לא דומה, רחוק מלהיות דומה, אפילו רחוק מאוד, עם השופט דב איתן, זיכרוננו לברכה, שחתם על איזו עצומה, והוא התפטר מכס השיפוט. פה הדברים הרבה יותר חמורים, הרבה יותר מרחיקים.

היו"ר ש' וייס:

אני עושה כאן החלטה על דעתי, ואני שמח שלפחות חבר הכנסת – – – מסכים לה. על העניין הזה נערוך בשבוע הבא הצבעה. נחכה לתשובת – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

לפי איזה סעיף, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ש' וייס:

בשבוע הזה היו הרבה מאוד נושאים שעלו בהצעות לסדר-היום ותשובת השר ניתנה בפעם אחרת. הבוקר ניתנה תשובתו של שר החוץ שאתה מכיר, ושנינו ידידיו, על נושא הועלה בשבוע שעבר על-ידי חברת הכנסת דליה איציק. אני יודע, אז השר ביקש. אני לוקח לעצמי את הסמכות הטבעית שלי כיושב-ראש הישיבה, ובתוקף זה יש לי כרגע הסמכות של יושב-ראש הכנסת. אני חושב שבמקרה הזה צריכה לבוא תשובה. אני לא יודע מה יהיה תוכן התשובה, אני לא מתערב בתוכן התשובה ובהמשך הפרוצדורה. זהו. זה על אחריותי.

יצחק כהן (ש"ס):

אני חושב שזה נכון. אני מציע לחברי לקבל את זה.

היו"ר ש' וייס:

זאת החלטתי.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אם המציע חושב שזה נכון, בבקשה.

יצחק כהן (ש"ס):

כן, כן; הנושא כבד מאוד.

היו"ר ש' וייס:

אני משוכנע, שאילו היה שר המשפטים ער למה שעומד להתרחש פה, הוא היה מבקש זאת. אני משוכנע. אני חושב שאני פה ממלא את רצונו, וזה בהחלט לא מפלגתי הפעם. זה באמת עניין של כללי משחק.

ובכן, החלטה: בשבוע הבא, או הצבעה בלי השר, או תשובת השר והצבעה.

יצחק כהן (ש"ס):

לא, לא. תשובת השר.

היו"ר ש' וייס:

אם הוא לא ירצה, נעשה הצבעה.

יצחק כהן (ש"ס):

אני לא מאמין שלא ירצה לענות, כי זה נושא מאוד כבד.

היו"ר ש' וייס:

אני בטוח שהוא ירצה לענות.

אני מאוד מודה לך, חבר הכנסת כהן. אדוני המזכיר, תואיל בטובך להביא את זה בחשבון בארגון סדר-היום בשבוע הבא.

חברים יקרים, אני הוסמכתי בכל מקרה שבו אין שר וחבר הכנסת רוצה שיהיה דיון עם השר – זה יועבר לשבוע הבא. דיברנו עכשיו עם יושב-ראש הכנסת. עכשיו זה נתון לשיפוטכם.

חבר הכנסת ראם, מה היא החלטתך, אם שר או בלי שר?

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

עם שר. יש פה שר.

היו"ר ש' וייס:

השר ישיב לך, אז אין בכלל בעיה. שר הרווחה ישיב כאן, ולפי דעתי אין כאן בעיה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

גם לנושא שלי יש כאן שר.

היו"ר ש' וייס:

כן, לך יש שר. לחבר הכנסת קליינר אין שר. נראה מה הוא יחליט.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא בטוח – – –

היו"ר ש' וייס:

אם הנושא הוא אבטלה, יש לו שר. בתוכנית היה כתוב: שר האוצר. שר העבודה בהחלט יכול לענות על זה. זה ממש נופל בתחום סמכותו וידיעתו.

הצעה לסדר-היום מפגע חומרים מסוכנים עקב שביתה ב"חיפה כימיקלים"

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת ראם, הצעה לסדר-היום מס' 726.

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת הנכבדים, השעה אומנם מאוחרת, ואת הנושא שאני מעלה העליתי בשבוע שעבר, והנושא הוא ההשבתה או השביתה ב"חיפה כימיקלים", מפעל כימי שנמצא במפרץ-חיפה, וזה נדחה כמובן לשבוע הזה. לכן לא רציתי לדחות זאת לשבוע הבא.

שני דברים קרו בעקבות ההשבתה הזאת, ההשבתה הבלתי אחראית של הנהלת המפעל. הרקע – במפעל "חיפה כימיקלים" עובדים 500 עובדים, והוא נמצא, כפי שאמרתי, באזור מפרץ-חיפה, באזור של בתי-הזיקוק ושאר המפעלים הפטרוכימיים. ההנהלה החליטה לפטר כ-130 עובדים באופן חד-צדדי, והביאה לידי כך שהמפעל הושבת לחלוטין בעקבות כך.

השתלשלות העניינים היתה, שאחד העובדים נהרג בתאונה טרגית, ובמפעל הזה היו תאונות מספר בשנים האחרונות, והעובדים החליטו לעבוד על-פי התקנון, על-פי מה שכתוב. הם עובדים, כמובן, הרבה שעות, כ-16 שעות ליום. זה יום עבודה ארוך, והחומרים שם מסוכנים. העבודה על-פי התקנון האטה את קצב העבודה והתפוקה, וההנהלה החליטה בצורה חד-צדדית לבטל את ההסכם הקיבוצי הערוך וחתום עם ועד העובדים, וכך הביאה להשבתת המפעל.

אני ביקרתי במפעל, הייתי שם: שממה מוחלטת. המפעל לא עבד, אף אחד לא נכנס, לא יצא; כמו מקום עזוב לחלוטין. לפני שבוע עזבו כולם את המפעל. לא היה שם אחד מהנהלה ואף לא אחד מהעובדים, וזה מפעל שבמכלים שלו אגורים 400 טונות אמוניה – חומר מסוכן. ואם חס וחלילה היה קורה שם איזה אסון, כפי שאמר מנהל המחוז של המשרד לאיכות הסביבה – ואני מצטט מדבריו: כמות החומרים המסוכנים הנמצאת במפעל היא אדירה, ופוטנציאל הסיכון של התפוצצות גדול מאוד. השארת מפעל כזה ללא השגחה אפילו לרגע אחד עלולה להיות קריטית לכל האזור, שכן הוכח מניסיון העבר, ששלוש הדקות הראשונות באירוע כזה הן המכריעות. את הדברים האלה אמר ראובן רוברט, מנהל המחוז במשרד לאיכות הסביבה.

מפעל זה נמצא באזור שמכיל את העתודות של המפעלים הפטרוכימיים, את בתי-הזיקוק, את חברת החשמל. שומו שמים: אוכלוסייה של כ-700,000 איש באזור כל כך מצומצם. אם היה קורה אסון, מה היה קורה שם? מי לוקח את האחריות? איך הנהלה כזאת מרשה לעצמה שלא להשאר שם אף תורן שישמור? והרי מדובר בזמן כל כך קריטי.

לאחר מכן, תוך כדי השבתה, גם הצוותים המיוחדים שהיו צריכים להיות שם ולמדו איך להטעין את המכליות-המשאיות המיוחדות האלה, גם את החיבור של הצינורות שצריך להיעשות על-פי תקן מסוים – זה נעשה בצורה כל כך פרטיזנית ומסוכנת, ואת אף אחד זה לא מעניין.

מה שעניין את ההנהלה זה לפטר 130 עובדים, לשלוח אותם הביתה בתקופה הקשה הזאת, אף שלפי הנתונים, בארבע השנים האחרונות, מאז נקנה המפעל על-ידי בעלים חדשים, הוא הולך ומשגשג. הם גם פיתחו מפעל חדש בדרום, והמפעל הזה נשען כמובן על התוצרת של המפעל בחיפה. הוא הולך ומתפתח בדרום ועושה הון, והמפעל מפטר עובדים בצפון. זאת מפני שהעובדים בצפון הם עובדים ותיקים, זה עשרות שנים, ויש להם הסכם קיבוצי, ובדרום מדובר בהסכמים לפי שעות, חוזים אישיים; אמריקה אמיתית. רוצים את העובד, מקבלים אותו. לא רוצים, מפטרים, כפי שמתחשק להנהלה.

ובתקופה הקשה הזאת, כאשר כולנו צריכים לעשות הכול כדי לשמור על כל מקום עבודה ולא לפטר אף אחד, מה עוד שהממשלה עזרה מאוד במענקים ובהלוואות ממרכז ההשקעות להקמת המפעלים האלה, הם זורקים את העובדים הביתה. לא רוצים, לא מגיעים להסכמה, אז חד-צדדית מבטלים את ההסכמים הקיבוציים, חד-צדדית משביתים, ומחכים לראות מה יקרה.

אני העליתי את הנושא הזה מכמה סיבות. הסיבה האחת היא הצורה הבלתי אחראית שבה לוקחת על עצמה ההנהלה לפטר עובדים ולהפסיק את ההסכמים הקיבוציים, כאשר אין היא מביאה בחשבון שזה מפעל של חומרים מסוכנים המסכנים את כל האזור הזה על תושביו. והיא עושה זאת, שוב, בצורה בלתי אחראית.

לכן, כאשר אני שומע שההנהלה אומרת שבתקופה הזאת של ההשבתה היא הפסידה 5.5 מיליוני דולר, אני מתפלא. אני עשיתי חשבון גס: 130 עובדים, נניח שההוצאה לכל עובד עולה לחברה הזאת 6,000-7,000 שקל, נעגל זאת למיליון שקל בחודש – 12 מיליון שקל בשנה. 5.5 מיליונים הפסד, כמעט 7-8 מיליונים. זאת אומרת, שכר עבודה של עונה שלמה בהשבתה של כמה ימים. וזה לא עניין את ההנהלה. לא עניין אותה להגיע למשא-ומתן, לשבת ולסכם את העניין כפי שצריך, עד שהכריע, לשמחתי הרבה, כמובן, בית-הדין האזורי לעבודה בנושא, והצדדים יושבים עכשיו ומדברים.

רציתי לבקש מכבוד שר העבודה והרווחה לקחת לתשומת לבו את שני האסונות האלה, את פיטורי העובדים ואת הסכנה לאזור, ומראש אני מבקש משר העבודה והרווחה להעביר לדיון בוועדת העבודה והרווחה את נושא ההסכמים הקיבוציים, ואיך עובדים מפעלים מסוכנים כאלה. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת ראם, גם בתור תושב האזור. אדוני השר, אתה תרצה להתייחס לדבריו?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני בעד העברה לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

איזו ועדה אתה מציע?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש' וייס:

זה מוסכם?

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

זה מוסכם.

היו"ר ש' וייס:

מצביעים. על-פי הצעתו של שר העבודה והרווחה, יעבור הנושא לוועדת העבודה והרווחה. ההצבעה החלה. מפגע חומרים מסוכנים עקב שביתה ב"חיפה כימיקלים", הצעתו של חבר הכנסת דוד ראם.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שמונה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא יעבור לטיפול בוועדת העבודה והרווחה. תודה רבה לשר; תודה רבה לחבר הכנסת דוד ראם.

הצעה לסדר-היום אינפלציה ואבטלה – האיום האמיתי על מעוטי היכולת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, עכשיו יעלה חבר הכנסת קליינר הצעה לסדר-היום מס' 858, בנושא: אינפלציה ואבטלה – האיום האמיתי על מעוטי היכולת.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שמח על צירוף הנסיבות – שר האוצר שהיה אמור להשיב על הצעתי, לפי חלוקה שנעשתה בממשלה, התנצל וביקש שאדחה את הנאום כדי שהוא יוכל להשיב לי; אני שמח מאוד שלא נעיתי לו, בגלל העובדה ששר העבודה והרווחה נמצא כאן אתנו. חלק מדברי, בנושא שנראה בעיני עקרוני וראשון במעלה ולו אקדיש את רוב הזמן, אני רוצה להפנות אליו.

רק באופן כללי – התבשרנו היום שהממשלה עומדת להחליט או עומדת לקבל החלטה בהצעה לבצע קיצוץ נוסף – ובסך הכול קיצוץ של 7 מיליארדי שקלים – בתקציב המדינה. אני מניח שזה המינימום הדרוש כדי להציל את המשק שנקלע כבר בתחילת 1995 לגירעון הולך וגדל. גם שר האוצר היוצא אמר, שהיתה לו כוונה לבצע מייד לאחר הבחירות תוכנית קיצוצים רחבת היקף, ובצדק. אם לא נבריא את המשק, אם לא נבצע את הקיצוצים, התוצאה תהיה אינפלציה, תהיה קריסה של המשק, תהיה אבטלה, ומי שייפגעו הם קודם כול החלשים וקודם כול אלה שאין להם.

לכן גם לא התלהבתי כל כך מהיוזמה הברוכה – שאני מסכים אתה במישור העקרוני – בנושא שכר המינימום, כי אני אומר: קודם כול צריך לדאוג לכך שהחוק הקיים אומנם יתבצע, ומי שעובד היום יקבל שכר מינימום. וזה בהחלט תפקיד חשוב בתחום האכיפה. כאשר תהיה פעולה נמרצת בתחום הזה וכל מי שעובד יקבל שכר מינימום, לא יסדרו אותו, לא יעשו אותו פטנטים ולא יעשו את התרגיל של הפרמיות שצריך לבטל אותו – המשק בינתיים גם יתחזק, אולי, ונוכל גם ללכת עוד צעד אחד קדימה. אני בהחלט בעד.

אני עוד אומר מאין ניתן לקחת את הכסף. אבל אני רוצה להזהיר את עצמנו, כבוד השר, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מהפיתוי הקל הזה, לגעת באותם 8 מיליארדי שקלים. משהו פעם במקום ללכת ישר הלך ככה, ובמקום להוריד, כשהורידו מס הכנסה, והיו צריכים גם להוריד איזה היטל מטופש שבו המעביד משלם קנס על זה שהוא מעסיק עובדים, אז אמרו: לא נבטל את הדבר הזה; במקום להוריד את המס או את תשלום הביטוח הלאומי במקרה הזה – נשאיר אותו, ואנחנו ניתן לך מענק. אנחנו,

המדינה, משלמים בשבילך את המס. זה בהחלט משהו שירשנו עם הגנים החלמאיים והיום אנחנו משלמים את המחיר. כי היום, כאשר יש באמת לחץ, וחברי כנסת אחראיים אומרים, בצדק – ואני נמנה עם אלה שרצים בשורה הראשונה, כחבר גשר, וגם אני אומר: לקצץ – כן; אבל לא מהשירותים החברתיים שמיועדים למעוטי יכולת. האחריות מחייבת לבוא ולומר מהיכן כן.

ואז, בגלל האחריות הזאת מחפשים חברי הכנסת מקור, ופתאום הם רואים את הסעיף המופלא הזה – 8 מיליארדים, 9 מיליארדים סובסידיה למעסיקים, מה יותר קל – – – אני מבקש ממך, ידידי חברי הכנסת ראם, אני לא נוהג לעשות זאת, הרי גם אני משוחח – – –

היו"ר ש' וייס:

אמרו לי – מקובל לשבת ליד שולחן הממשלה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני פשוט רוצה לדבר אל כבוד השר.

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוותר על הכיסא.

היו"ר ש' וייס:

במקרה זה אתה לא מוותר אפילו על הכיסא שלך.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אתה יוצר תקדים יפה, תקדים מעניין שלא היה נהוג בכנסת.

היו"ר ש' וייס:

כן, זה לא מקובל, חבר הכנסת ראם.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

המיסוי הזה – באים ואומרים: בואו ניקח, נפגע במעסיקים. אין לי שום בעיה עם פגיעה בבעלי היכולת. להיפך, אני חושב שצריך לפגוע בבעלי היכולת.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

בבנקים, רואי-חשבון – שם צריך לקצץ. בוודאי לא היתה כוונה של האוצר לסבסד.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני אגע בזה, כבוד השר. אני יודע שהיה ניסיון לעשות הפרדה בין ייצור לבין שירותים, ובמחשבה ראשונה היא מפתה או קוסמת – הפרדה כזאת היא בלתי אפשרית, ואני אסביר מדוע. יש עשרות אלפי בעלי עסקים קטנים בכל התחומים. אם אתה מדבר על ייצור, הרי בדיוק אלה שחושבים עליהם, המפעלים הגדולים, עתירי ההון, שגם בעליהם מרובי אמצעים – אלה לא ייפגעו. אבל מי ייפגע? – בעל המכולת שמעסיק איזה עוזר שבעצמו בקושי מביא בסוף החודש את שכר המינימום; או הספר שמחזיק אסיסטנטית שעוזרת לו; או עשרות אלפי מפעלים קטנים שבאמת מחזיקים, במצב הכלכלי הקשה היום – בציפורניים. בוודאי אין כוונה לפגוע בהם, והם רובם שירותים; הם לא תעשייה, הם לא ייצור.

רוצים לפגוע במעסיקים, אתה רוצה למסות את המעסיקים – אין שום בעיה. תמסה את ההכנסה שלהם באופן זמני. תמסה את ההוצאה שלהם על-ידי מע"מ, הם מוציאים יותר. תמסה את דירות הפאר שלהם. אתה יכול להשיג למעלה ממיליארד שקלים אם תטיל מס – שקיים, אגב, בהרבה מדינות בעולם – על דירות מעל חצי מיליון דולר, ואם תיקח על חצי מיליון דולר פרומיל אחד מס שנתי ותעלה ככל שערך הדירות עולה עד 0.5%, תקבל פה מיליארד שקלים ולא תעשה את הדבר הכי איום שניתן לעשות – לייקר למעסיקים דווקא את הדבר האחרון שאני רוצה לייקר להם, את העסקת העובדים.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

שר האוצר יתרום איזה מהלך שייתן 2 מיליארדי שקל – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

זה מצוין. אני מציע שזו תהיה עמדתנו, ואני אמסור אותה לכל חברי שנאבקים אתי בעניין החברתי. אבוי לנו אם נייצר אבטלה.

אני רוצה להגיד, שמבחינה כלכלית, כמו שאתה לוחץ על הברז ויוצאים מים, וכמו שאתה לוחץ על המפסק ויש חשמל – באותה רמה של ודאות כל אחוז העלאה בעלות העסקת העובדים תגדיל את האבטלה באותו אחוז בדיוק. זו ודאות. זה כמו ש-2+2 = 4. ואני מציע לכל – – –

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה לשאול אותך שאלה. הוציאו משנת 1986 ועד היום הזה 60 מיליארד שקלים על שיפוי מעסיקים. ממשלת ישראל, כל ממשלות ישראל, כולל האוצר ובנק ישראל, לא היו צריכים לעשות עבודת מחקר מה הועיל למשק, מה לא הועיל למשק, האם זה נכון לעשות, האם זה לא נכון לעשות? אני מודיע לך, בוועדת העבודה והרווחה נשאלו גם האוצר ובנק ישראל, ואף אחד מהם לא עשה שום עבודת מחקר.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

זה שזה גורם אבטלה, זה בהגדרה. מה היה הארגומנט של התומכים לפני שלושה חודשים? הם אמרו: הנה, זה נכון שהיתה אבטלה גדולה, היום אין אבטלה. בחודש האחרון אנחנו כבר מגלים, שכל אותם סיפורים שניסו להאכיל אותנו בהם, שאין אבטלה, הם פשוט סיפורים לא נכונים. והיום, לאחר שגדלה האבטלה, זה פשוט להוסיף שמן למדורה ולהפוך אותה לבעירה גדולה. אני יודע שיש נטייה, ושמעתי מידידי הטוב וחבר סיעתי, גשר, שיש נטייה כן ללכת לעניין הזה – אני מתחנן לפניך כשר ולפניך כיושב-ראש הוועדה – תזמינו מומחים, תעשו מחקר; רוצים לקחת מהמעסיקים, אז תיקח מההכנסה.

אני רוצה לתת לך תשובה אחרונה, חבר הכנסת מקסים, ידידי.

היו"ר ש' וייס:

מיכאל ידידי.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

משפט אחרון. אם בזמן, כשהורדת את מס הכנסה, היית אומר: במקום להוריד מס הכנסה אני עושה היטל ומשלם סבסוד לאזרחים על מס הכנסה, אז היה 100 מיליארד.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני מוכן – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני אומר לך, אדוני השר, תטיל מס על ההכנסה, תטיל מע"מ, תטיל מס על הדלק, על הסיגריות – לא נפגע בדברים החברתיים. אל תייקר את העסקת העובדים. אם נגרום לאבטלה, זה פשוט יהיה פשע.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

למרות – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת קליינר. אדוני השר, אתה רוצה להשיב יחד?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

לפחות תעשו מחקר. תבדקו.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר העבודה, מה הצעתך במקרה זה?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

איזו ועדה? – של סיעת גשר.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

ועדת העבודה והרווחה. יושב-ראש הוועדה מגשר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קליינר, אתה מסכים שהנושא יעבור לוועדת העבודה והרווחה?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

בהחלט.

היו"ר ש' וייס:

הצבעה, חברים.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

הצעתנו של חבר הכנסת קליינר בנושא: אינפלציה ואבטלה – האיום האמיתי על מעוטי היכולת – שבעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה תעבור לוועדת העבודה והרווחה לשם המשך טיפול. תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

עובדים זרים או עובדים זרים

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי בן-מנחם יעלה לפנינו הצעה לסדר-היום, מס' 836, בנושא: עובדים זרים או עבדים זרים. בבקשה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני רוצה למחות על כך, שכאשר מדובר בכנסת – וזו ההתייחסות, לצערי, שמגיעה לכל בית בישראל – בנושאים חברתיים במדינת ישראל, לרבות הנושא החשוב ביותר, העוני, שיעלה מייד אחרי הנושא הזה מעל במת הכנסת, הוא עולה בסביבות השעה 22:00, כאשר אנשים צופים בתוכניות אחרות. אני מבקש ממך כסגן יושב-ראש הכנסת להעביר את מחאתי ליושב-ראש הכנסת וגם לתת את המקום הטבעי לנושאים החברתיים האלה, כמו שנותנים מקום לנושאים מדיניים.

היו"ר ש' וייס:

אומר לי המזכיר שיש כאן בעיה תקנונית. זה נושא שאושר אחרון, וזה פשוט הולך לפי סדר האישור.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מי אישר? הממשלה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

זה אושר אחרון ביום שלישי בצהריים בנשיאות הכנסת.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני מזכיר הכנסת, אנחנו מכירים את הפטנטים. כשרוצים לדחות משהו, לא משנה מתי אישרו. יש נושאים שהוועדה לא אישרה. הם הלכו לוועדת הכנסת והם מופיעים בסדר-היום עם שתי כוכביות. תסתכל בדפים – הרבה לפנינו, בשעות הבוקר.

היו"ר ש' וייס:

כי זה נקרא הצעות דחופות.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מה דחוף בזה? נשיאות הכנסת לא אישרה אותן, אז הן לא היו כל כך דחופות, אבל בכל זאת ועדת הכנסת אישרה אותן והן הפכו פתאום דחופות.

היו"ר ש' וייס:

זה לפי התקנון. אני מעביר את הבקשה שלך ליושב-ראש הכנסת.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני מבקש, ובוודאי תשמע זאת גם מחברים שידברו אחרי בנושא העוני, שיעלה עוד מעט – לתת לו עדיפות. הנושא הזה עולה בדרך כלל פעם בשנה – כשהדוח מתפרסם; הוא לא עולה כל יום. הנושאים החברתיים, עליהם המדינה עומדת.

היו"ר ש' וייס:

אני מעביר את בקשתך ליושב-ראש הכנסת.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, בשבוע שעבר ראיתי את התוכנית "עובדה" של אילנה דיין, כתבת חכמה, אינטליגנטית, אבל גם בעלת רגישות מדרגה ראשונה. ייתכן שזה מפני שהיא גדלה וצמחה אצלנו בדרום תל-אביב, ביד-אליהו – ואנחנו גאים בה – ואולי היא לא שכחה מאין היא באה והיא ממשיכה לעסוק בנושאים החברתיים הכואבים האלה. אני מעריך ומוקיר אותה, ואולי מגיע לה גם פרס על הדברים החשובים שהיא מעלה על המרקע.

בכתבה שלה היא מראה כיצד מגיע עובד זר למדינת ישראל. הכתבה החלה בכפר קטן ברומניה, כאשר במשפחה עם הרבה מאוד ילדים שאין להם מה לאכול, חיים על שלושה שתילי תירס, האב החליט לבוא ולעבוד בישראל. הראו לנו את הפרוצדורה כיצד אותו אב, והוא גם סב, מסכן, בוכה, כי אין לו ברירה, הוא צריך לבוא לישראל כדי לפרנס את משפחתו ואת נכדיו.

הוא הגיע לחברת כוח-אדם מישראל שישבה שם. דבר ראשון שהחברה עשתה, היא משכנה את הצריף הרעוע שיש לו שם. אחר כך העלו אותו למדינת ישראל. האיש היה מאוד מאושר. מצד אחד, הוא בוכה מפני שהוא נפרד מהמשפחה, והוא לא יודע לכמה זמן, ומצד שני הוא צריך להגיע למדינת ישראל כדי להרוויח קצת כסף כדי להחזיק אותם שלא יגועו ברעב.

האיש הגיע למדינה, ובהמשך הכתבה ראינו מה קורה לפועלים הזרים במדינת ישראל. פועל רומני שמגיע לארץ משתכר כ-400 דולר עבור 300-400 שעות עבודה בחודש, יום ולילה; עבד. הפועל הזה מתגורר בצריף רעוע, שכל גודלו אולי 2 מטרים על 2 מטרים, מיטות כפולות, בלי ארונות. 11 או 12 איש ישנים בחדרון קטן ועלוב, אבל אותו קבלן גובה ממנו 100 דולר לחודש, כ-300 שקל, על הכבוד הגדול שהוא ישן בחדר הקטן, המסריח והעלוב, שהוא גם המטבח שלהם. אין להם כלום, תת-תנאים. תכפילו את זה ב-10-12 איש שגרים בחדר קטן, כפול 100 דולר, ואנחנו מגיעים ל-4,000 שקל לחודש, אולי יותר, דמי שכירות במקום שאף אדם לא היה גר בו. הקבלן גובה מהם אוטומטית רבע מהמשכורת, וגם יותר, בעד החדר.

מעבר לכך, הדרכון של אותו אדם נעלם. הדרכון נמצא בכיסו של הקבלן, והאיש מסתובב במדינה בלי דרכון. בלי דרכון זה בלי נשמה. האיש הזה מרגיש עלוב נפש והוא לא יכול לעשות דבר. הוא עובד יום ולילה בתנאים קשים ביותר.

אני נרגש ממה שראיתי, כי אנחנו בסך-הכול מדינת יהודים, מדינת ישראל, ועם כל מה שמסופר על העובדים הזרים, כאילו הם מפלצות שהגיעו למדינה והם גונבים את המדינה, צריך להראות גם את הצד השני, מה קורה להם ואיך אנשים רעים, מרושעים, עשירים, סוחטים אותם עד לשד עצמותיהם.

אני אקרא באוזניכם כמה שורות מתוך כתבה, מה קורה עם אדם כזה. "הרומני עשה את שלו, הרומני לא יכול ללכת" – למה הוא לא יכול ללכת? כי הוא נפצע. "350 תלונות הוגשו במשטרה מתחילת השנה על-ידי פועלים זרים חוקיים נגד חברות כוח האדם שמחזיקות את דרכוניהם. המשטרה טיפלה רק בשש. וסילי מואקה, שנפצע בנפילה מפיגום, מחפש אוכל בזבל ומחכה שמישהו יזכר שהוא קיים וידאג לו"; בתמונה בעיתון אנחנו רואים את הרגל שלו מרוסקת לגמרי. זה אדם שבא לכאן עם הרבה מאוד כוונות להביא אוכל לילדים שלו.

"בשש לפנות ערב הגיעו כמה בריונים למיטה של וסילי מואקה, אזרח רומני ששהה ועבד בישראל כחוק, במחלקה האורתופדית ב'איכילוב', ואמרו לו לבוא. מואקה, שלא מדבר עברית, לא ממש הבין מה הם רוצים ממנו, אבל אחרי שהם אמרו שהם מחברת 'קינטון' הוא נתן להם לסחוב אותו משם", כי זו החברה שמעסיקה אותו.

"זה קרה ביוני. כמה ימים קודם לכן מואקה נפל מפיגום בגובה 5 מטרים באתר הבנייה של חברת 'דניה סיבוס' ברמת-אביב וריסק את עצם השוק ואת הקרסול. הבריונים היו נציגים של חברת 'קינטון', חברת כוח האדם שהביאה את מואקה לארץ וקישרה בינו לבין 'דניה סיבוס'. מ'איכילוב' הם לקחו את מואקה לשגרירות רומניה כדי שיעלה על מטוס. אחד כמוהו רק מבזבז רשיון, ולא מכניס כסף", כי הוא כבר פצוע, הוא חצי אדם.

"מואקה, כמו מרבית העובדים הזרים החוקיים שנמצאים בארץ, הגיע דרך חברת 'קינטון', שהיא אחת מחברות כוח האדם המתווכות בין חברות הבנייה והקבלנים הפרטיים לעובדים הזרים. חברות הבנייה דואגות לקבלת הוויזות, וחברות כוח האדם מתקשרות עם קבלני עובדים ברומניה, ששולחים להן פועלים. בשדה התעופה בארץ מחכה לפועלים נציג חברת כוח האדם, שאוסף מהם את הדרכונים ודואג להחתים אותם בדלפק משרד הפנים. אחר כך, במקום להחזיר את הדרכונים, הוא משאיר אותם אצלו, בניגוד לחוק. ככה הפועלים לא יכולו לעזוב את הארץ או לברוח למעסיק אחר. במשרד הפנים מכירים את התופעה, אבל מעדיפים לשתוק.

"כשהגיע מואקה לשגרירות, שלחו אותו ל'קו לעובד', העמותה שמטפלת בזרים שיש להם בעיות. לעמותה יש תיעוד של למעלה מ-350 תלונות שהוגשו למשטרה מתחילת השנה על-ידי זרים כנגד חברות כוח האדם שמחזיקות את דרכניהם. אבל במשטרה מאוד עסוקים: עד עכשיו הם הספיקו לטפל רק בשישה מקרים" – אני חוזר: שישה מקרים מתוך 350 תלונות שהגיעו אליהם – "שמחה ישי, שאחראי לעובדים הזרים מרומניה בעמותה, שומע כל יום שלושה סיפורים כמו של מואקה, ולכולם הוא מנסה לעזור לקבל את שמגיע להם.

"מאז הפציעה מואקה שוכב כל היום בדירה שסידרה 'קינטון' לעשרה מפועליה, קרוב לאלנבי. הרגל שלו אדומה ונפוחה, וליד המיטה מונחים קב"ים מעץ. המיטות כפולות, כמו בצבא, והתיקים זרוקים עליהן, כי ב'קינטון' לא דאגו לארונות. עכשיו רוצה 'קינטון' לסלק את מואקה מהארץ.

"עכשיו דוחפים לפה תאילנדים, ואותי רוצים לגרש. אני עדיין בטיפול, והרופא אמר שאסור להזיז אותי. מאז הפציעה אני מחטט באשפה ומקבץ נדבות כדי להשיג אוכל", אומר מואקה ובקושי עומד על הרגל שלו."

הכתבה הזו נכתבה על-ידי העיתונאי חיים שדמי בעיתון "תל-אביב" מיום שישי האחרון, בהמשך לכתבה בתוכניתה של אילנה דיין.

רבותי, אנחנו חיים במדינת היהודים. לצערי, אני שומע הרבה מאוד, גם משרים, גם משר המשטרה – כיצד הוא דיבר על העובדים הזרים. העובדים האלה מגיעים למדינה כחוק. הם לא מסתננים, הם לא פושעים והם לא גנבים. הם באים למדינה כדי לעזור לבני המשפחה שלהם, והם גם עוזרים לנו לבנות את המדינה כי אין פועלים אחרים.

יש הפשע הזה – ואני קורא לזה פשע – של אנשים רעים, שעושים מה שהם עושים ומתעשרים ומרוויחים הרבה מאוד כסף על גב המסכנים האלה. גם אם אלה רומנים, תאילנדים, כושים או עובדים אחרים – הם בני אדם. אנחנו, כבני העם היהודי, צריכים לכבד אותם בני אדם. אני שומע אנשים, שעובדים פה שנים – חייבים להם סכומי עתק. מה עושה בעל הבית? כאשר הכושי עשה את שלו או הרומני עשה את שלו, הם מעבירים למשטרת ישראל תלונה: אדוני, יש כאן עובדים ללא רשיון. את הדרכונים הם לא מקבלים. המשטרה מייד מגיעה. היא מוציאה את העובדים למחנה הסגר. זה מזכיר דברים אחרים.

מה זה הדבר הזה? מה ההתייחסות הזו לבני-אדם? לפעמים אני חושב שאני לא חי במדינה הנכונה. כשראיתי את הכתבה של אילנה דיין וכשראיתי את האנשים המסכנים האלה וכיצד הם בוכים כאשר הם נפרדים מהילדים והתינוקות וממשכנים את הבית העלוב שלהם כדי לבוא ולהרוויח כמה שקלים ולחזור עם זה הביתה, עמדו לי דמעות בעיניים. האנשים שם ברומניה לא יודעים מה קורה פה. אולי זה טוב. אני לא בטוח.

היו"ר שי וייס:

יודעים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

יש פה הרבה מאוד אנשים זרוקים, והם לא יודעים איך לחזור לשם. השגרירות הרומנית לא מתערבת, כדי לא להיכנס למצב של מתח או להיתקל עם המשרדים שלנו, ולנו זה לא מתאים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי בן-מנחם, יש ברומניה גל אנטישמי הממוקד ביחס כאן לפועלים הרומנים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אז הנה, בבקשה.

היו"ר ש' וייס:

יש.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

למה אנחנו צריכים את זה?

היו"ר ש' וייס:

יש גם ככה אנטישמיות.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

למה? כדי שהאנשים האלה יהיו שגרירים ויצאו ויגידו מה עושה מדינת ישראל לאותם עובדים מסכנים? זה מה שמדינת ישראל צריכה? אני מבין את כל הבעיה הזו של העובדים הזרים. אבל אדם שבא הנה לא רוצה להצביע לכנסת. הוא רוצה לפרנס את המשפחה. צריך לעשות כמה דברים בחוק כדי – –

תן לי עוד דקה, אדוני היושב-ראש.

היור' ש' וייס:

קח.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

– – אולי להגן עליהם. אני בא הנה עם כמה הצעות שכתבתי, לבדי, על הנייר, אני גם קראתי פה עוד איזה חלק ואני אצטט אותו. חבר הכנסת הנכבד, מקסים לוי, ידיד טוב שהיה אתי יחד בוועד העובדים לפני הרבה שנים וכך גם הגענו לכנסת – אתה היית בסיור וראית דברים ואמרת הרבה מאוד דברים, אבל אני רוצה לצטט משפט שלך. אמרת – אם אני טועה, תקן אותי, כי אני קורא מעיתון "תל-אביב" – צריך להקים רשות הגירה עצמאית, שתטפל בכל הנושאים שקשורים לעובדים; התכוונת לעובדים הזרים. זהו אחד הדברים.

אני מציע למשטרת ישראל: המשטרה פועלת מהר מאוד כאשר קבלן מסגיר עובד זר. על המשטרה לא רק לתפוס את האיש הזה ולהכניס אותו למחנה הסגר, אלא גם לבדוק מדוע הסגירו את האיש הזה, לחקור. זה תפקיד המשטרה – לחקור מה קרה. מה קרה שפתאום הקבלן הפך להיות איש כזה חמוד או שחברת כוח-האדם הפכה להיות פתאום הכי ישרה בעולם? צריך לבדוק מה קרה ומה מסתתר מאחורי זה. אולי צריך לעצור גם אותו אדם שהסגיר אותו ולבדוק למה הוא הסגיר אותו. מה שקורה פה לאנשים הוא עוול ממדרגה ראשונה.

דבר נוסף לגבי משרד העבודה והרווחה – אדוני, חברי, השר אלי ישי, אתם חייבים לקבוע תקנות שיגנו על עובדים זרים שמגיעים ברשיון למדינת ישראל ושעובדים ברשיון והביאו אותם לכאן. הם חייבים להיות מוגנים. או שיהיה איגוד מקצועי – שההסתדרות תגן עליהם. צריך שמישהו יהיה להם לכתובת, כי הם באים למדינת נכר, מדינה זרה, לא שלהם. אין להם כתובת. אני מעריך, חבר הכנסת מקסים לוי, שאפשר לחוקק בוועדת העבודה והרווחה חוק או תקנות להגן על אותם העובדים שמגיעים למדינה. הם לא יבחרו. הם באים. הם לא אזרחי מדינת ישראל. הם עובדים זרים. אבל, הם יכולים לקבל תנאים של עובד: מינימום תנאים, שעות מנוחה, אוכל, מיטה; שידאגו להם. את כל זה – אני, כחבר ועד עובדים, שייצג עובדים הרבה שנים, אומר שאפשר לעשות זאת בקלות. אני חושב שזה רק יתרום לעם ישראל.

דבר נוסף – על משרד הפנים ושר הפנים למצוא את הדרך למנוע מאותן חברות ומאותם קבלנים להחזיק את הדרכונים של האנשים. זה בניגוד לחוק, וכולם יודעים את זה. אין דבר כזה, שאדם רומני או פועל אחר מסתובב בלי שום תעודה בכיס. שוטר יכול לתפוס אותו ברחוב ולהכניס אותו ישר לבית-סוהר. גם ליהודי אסור להסתובב בלי תעודת זהות. בן-אדם שבא ממדינה אחרת, שלא יודע את השפה ולא יודע כלום, והדרכון לא אצלו – כולם יודעים ומעלימים עין? זה תפקידה של משטרת ישראל. אם המשטרה מתוך 350 תיקים טיפלה רק בחמישה-שישה, מתוך 350, אז אולי היא צריכה קצת להתנער ולעשות את העבודה שלה גם בנושא הכאוב הזה.

לא כולם פושעים. יש אולי מעט מאוד עובדים שמגיעים ללא רשיונות. לגביהם תעשו על-פי החוק מה שצריכים לעשות. אבל אותם אלפים שבאים, שהילדים שלהם ממתינים להם בבית כדי שיביאו להם כסף ויקבלו חינוך ואוכל ויהיה להם ביגוד – פה מעבידים אותם כמו עבדים. זו לא מדינת יהודים. זה

לא מתאים לנו. אם אנחנו לא נפסיק את זה עכשיו ולא נדאג לזה – ואני שמח שהיום מקסים לוי הוא יושב-ראש הוועדה, כי אני מכיר אותו – צריך למצוא דרך איך מגינים עליהם: דרך תקנות, דרך חוק, לתת להם גיבוי, כדי שתהיה להם כתובת של איגוד מקצועי, של ממשלה, של משרד ממשלתי, כדי שיהיה להם איפה להתלונן ויטפלו בזה. אם לא נעשה את זה, שום דבר לא ישתנה.

אני מבקש לעשות זאת כמה שיותר מהר, כי בסך הכול יהיה טוב לכולנו וגם נרגיש שאנחנו יהודים ולא איבדנו את הלב שלנו. תודה. אני מבקש לדון בנושא במליאה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת בן-מנחם על הדברים המרגשים מאוד האלה.

אדוני שר העבודה והרווחה, מה היא הצעתך? אתה יכול להשיב לו, כמובן.

חברים, הדיון שלנו היום הוא אל תוך הלילה. אין מה לעשות.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

לשנות – – –

היו"ר ש' וייס:

טוב. הצעתי לכם משהו. הצעתי לכם להעביר את זה לשבוע הבא. יכולתי לעשות את זה. לפני שעה וחצי הצעתי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני לא שמעתי.

היו"ר ש' וייס:

במקרה, אתה לא היית פה.

רן כהן (מרצ):

גם לי אף אחד לא אמר.

היו"ר ש' וייס:

כי אתם לא הייתם פה. היוזמה היתה כאן ונולדה במקום. אדוני שר העבודה והרווחה, בבקשה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

— — — ייקח עוד שעה.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת אלי בן-מנחם מעלה על סדר-היום הציבורי נושא חשוב, העומד, כידוע לכם, בראש מעייני, והוא הטיפול בעובדים הזרים.

הנושא עלה לדיון במליאה לפני שבועיים, ואזכיר כאן בקצרה את עיקרי עמדתי. ראשית, אני רואה בעובדים הזרים פצצת זמן חברתית, והמשך שהותם במאסות גדולות עלול לגרום לנזקים חברתיים בלתי הפיכים.

שנית, אני מניח כי ההיתרים שניתנו להעסקת זרים, בעקבות הסגרים הגדולים, היו גורפים במידה מסוימת, ולא ניתנו על סמך בדיקה מדוקדקת של הצרכים האמיתיים לעובדים חלופיים במקום עובדי השטחים.

שלישית, המשק הישראלי, במצבו כיום, אינו זקוק לתוספת של עשרות אלפי עובדים זרים. ודאי שאין מקום לאשר את המשך שהותם של עובדים השוהים כאן שלא כחוק, בין שנכנסו בצורה בלתי חוקית, בין שלא עזבו בתום תקופת ההיתר, בין שנכנסו בצורה חוקית, אך למטרת תיירות או ביקור, ונשארו לעבוד.

רביעית, כל עוד נמצאים כאן העובדים בהיתר ועל-פי חוק, חובתנו המוסרית היא לדאוג לכך שתנאי ההעסקה שלהם לא ייפלו מאלו של עובדים מקומיים. אני הייתי אפילו מרחיק ואומר: גם עובדים לא חוקיים, שנמצאים פה בארץ — —

רן כהן (מרצ):

נכון.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

— — שיקבלו את כל התנאים; או להוציא אותם, כמובן, בהקדם האפשרי. כל עוד הוא נמצא פה במדינה, הוא צריך לקבל את כל התנאים שלו.

רן כהן (מרצ):

נכון מאוד.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אם הוא עובד לא חוקי, צריך לטפל בו, כי הוא עובד לא חוקי. אבל אם הוא נפצע והוא צריך טיפול – הוא צריך לקבל את הטיפול שלו.

רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, חוק עובדים זרים (העסקה שלא כדין) מחייב את המעביד לדאוג לתנאי העסקה והלנה הוגנים של העובד, ואעשה הכול לשם אכיפתו בהיקפים נרחבים.

חוק העסקת עובדים על-ידי קבלני כוח אדם, התשנ"ו–1996, התקבל לפני שלושה חודשים בלבד. החוק מחייב את מעסיק העובדים הזרים לקבל היתר מיוחד משר העבודה. ואולם בפועל, כיום, המעסיק, קבלני בניין או חקלאים, אינו זה המביא את הפועלים, ועל כן קשה, בשלב זה, לפעול לאכיפת החוק. אנו פועלים להסדרת הנושא.

האמצעים שנוכל לנקוט הם ביטול רשיון לפעול כקבלן כוח אדם לקבלן שייבא עובדים זרים שלא על-פי סמכותו. הליך הבדיקה של קבלן כוח האדם, המבקש רשיון לפעולה שכזו, הוא ארוך ומורכב. על כן, ניתנו רק אתמול הרשיונות הראשונים, ועלינו להמתין ולראות האם הליך זה אכן יסייע בהסדרת התחום המורכב של העובדים הזרים.

לפתרון הבעיה שהעליתי בראשית דברי, הוקמה על-ידי, כידוע, המינהלת לטיפול בעובדים זרים. הצוותים השונים במינהלת כבר החלו לפעול לפתרון הבעיות בתחומים השונים שצינתי. אני שמח להזכיר שוב, שאתמול מינתי את מר יצחק שאולי ליושב-ראש המינהלת. אני מאחל לו הצלחה בפעילותו.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת בן-מנחם מזכיר גם את טיפולו של המוסד לביטוח לאומי בעובדים זרים שנפגעו בתאונות עבודה. ראשית כול אבקש לציין, שהמוסד לביטוח לאומי בודק כל תביעה ומשלם גמלה במקרים של זכאות, גם כאשר עובד מועסק באופן לא חוקי – —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

זה לא מגיע אליהם.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אתייחס לאחר מכן גם לדברים שאמרת.

– או שהמעסיק אינו מכיר בהעסקתו. המוסד לביטוח לאומי כמוסד סוציאלי משלם דמי פגיעה בעבודה. כך מממן המוסד 5,000 מקרים בשנה של טיפול ראשוני בחדר מיון לעובדים זרים שנפגעו בעבודה. כ-150 עובדים זרים מיתוספים מדי שנה למקבלי גמלת נכות לאחר שפגיעתם הוכרה כתאונת עבודה ואושרה על-ידי ועדה רפואית שקבעה להם אחוזי נכות. נוסף על כך, יש כ-50 מקרים שבהם מקבלים עובדים זרים שנפגעו, או שאיריהם, קצבאות נכות לצמיתות ממדינת ישראל, בארצות המוצא שלהם. לכן, איני רואה מקום לבקר את טיפולו של המוסד לביטוח לאומי, העושה לגבי העובדים הזרים, גם אלו שהעסקתם אינה חוקית, כמו לגבי כל עובד ישראלי הנפגע בעבודה.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הדברים שאמר ידידי הם באמת מכאיבים. מבייש מאוד לשמוע ולראות מצב כל כך עגום וקשה. אבל צריך לזכור את הבעיה האמיתית של העסקת עובדים זרים. לצערי הרב, כשהגיעו העובדים הזרים, באותן מאסות לא מבוקרות, לא עשו שום חוק, לא דאגו לכך בזמן שהביאו עובדים זרים. ואני חושב שזה לא היה חדש לאיש, במדינת ישראל בוודאי לא. ראו מה קרה בגרמניה, ראו מה קרה בצרפת. אגב, היום בגרמניה משלמים מענק גירוש ובונים וילה, העיקר שהעובדים יעזבו. זאת אומרת, יש בעיה קשה מאוד.

אני לא מסכים עם התנאים של ההעסקה שלהם, זו בושה וחרפה. אני מקווה ומאמין שזה בשוליים. יש אנשים שפועלים שלא כדין, שלא כחוק, וצריכים למצות אתם את הדין בשיא החומרה. אלה שלוקחים דרכונים, זה בניגוד לחוק. משרד הפנים, בניגוד למה שאתה חושב, עושה רבות בנושא הזה. אבל מה אפשר לעשות? אדם שפועל בניגוד לחוק, צריך למצות אתו את הדין. יש הרבה כאלה, לצערי הרב. זה בעניין הדרכונים. אבל בעניין העינוי ושוק העבדים שראית בתוכנית של אילנה דיין, זו חרפה, זה דבר חמור מאוד.

במסגרת המינהלת שהקמתי יש ועדה שדנה בעניין העלויות, התנאים של העובדים. ראשית, אני רוצה שהם יקבלו את כל התנאים מהרגע שהם באים לישראל, ובזכות. הם באים גם להתפרנס וגם לעשות את העבודה, אנחנו זקוקים להם פה, לכן אני רוצה שהם יקבלו את כל התנאים שמגיעים להם. כנגד זה, אני מעוניין שהעניין יגיע לרמה כזאת שלא יהיה משתלם להעסיק עובדים זרים, שימצאו דרכים להעסיק את העובדים הישראלים. אני לא יודע אם המספר של 103,000 עובדים חוקיים הוא המספר שאנחנו צריכים במדינת ישראל. ייתכן מאוד שנסתפק ב-30,000, ב-20,000. ב-1993 לא היו יותר מ-6,000 עובדים זרים, והסתדרנו, עם כל הסגר.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כפי שציינתי פעמים רבות מעל במה זו, מדובר בנושא בעל חשיבות רבה, העומד בראש סדר העדיפויות של טיפול משרדי, ואין לי התנגדות להעברתו להמשך דיון בוועדת העבודה והרווחה – עם הצעות קודמות בנושא.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר גם על תשובתו. אדוני השר, אם אפשר לתת עצה: כדאי גם לבדוק אם המספרים שמתפרסמים הם לא פנטסיות. יש לנו מסורת בארץ, במסגרת הרבה דיונים ציבוריים, שאנשים מפריחים מספרים. זה מתחיל ב-200,000, 300,000, עוד מעט זה יהיה מיליון וחצי. אולי זה רק 113,000, ואולי מתוך זה רק 30,000 לא חוקיים. מי יודע?

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לא.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אין פה ויכוח. בוודאי 103,000 חוקיים – – – 200,000.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מציע לך לערוך ביקור קצר בנמל התעופה.

היו"ר ש' וייס:

אני מכיר את זה. בעבר היו אומרים על הפגנות: 700,000 משתתפים, 900,000.

רן כהן (מרצ):

בביקור מקרי יום אחד בנמל התעופה – – –

היו"ר ש' וייס:

גם המספר שהפיצו, של 400,000, הוא מקרי לגמרי, תאמין לי. הנה עכשיו אני שומע שמדובר על 200,000, לא 400,000.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

בוודאות.

היו"ר ש' וייס:

יש הבדל "פעוט" בין 200,000 ל-400,000, אם כי הנושא שהעלה חבר הכנסת בן-מנחם הוא באמת הנושא האנושי, ואני מאוד מרוצה שגם התשובה שלך היא באותה רוח. ממש בושה אנחנו עושים לעצמנו, נורא.

אנחנו נעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה. אתה מסכים, חבר הכנסת בן-מנחם?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

בוודאי.

היו"ר ש' וייס:

אולי מישו מוצא איזה סגן יושב-ראש הכנסת שיחליף אותי קצת?

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שבעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא עובר לטיפול של ועדת העבודה והרווחה.

עכשיו אנחנו עוברים לנושא הבא, שהוא חשוב מאוד. חשבתי שבשבוע הבא נפתח בו, אבל אם אתם רוצים שנקיים את הדיון בו בשעה 22:00 ללא העיתונות, אז נעשה.

רן כהן (מרצ):

מי נשאר לנושא הזה?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

רק שנינו.

היו"ר ש' וייס:

זה לא רק שניכם, גם חבר הכנסת מקסים לוי. זה נושא מרכזי כזה. אדאג אצל יושב-ראש הכנסת שבשבוע הבא נציב אותו במקום בולט. זה תלוי בכם.

רן כהן (מרצ):

אדוני השר, אתה מוכן שנדחה את זה לשבוע הבא?

היו"ר ש' וייס:

חברים, כל דיון בכנסת, לצד הדיון לגופו של עניין, יש לו פן ציבורי, זה חלק מהעבודה הפרלמנטרית שלנו.

רן כהן (מרצ):

הצעתך טובה מאוד.

היו"ר ש' וייס:

אם הציבור לא ידע על זה, לא עשינו כלום.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, סיכמנו את העניין.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לוי, אתה מסכים?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כדאי שזה לא יהיה בסוף היום.

היו"ר ש' וייס:

אני צריך לשאול את חבר הכנסת לוי. אתה מסכים?

מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אני יכול לסרב?

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שזה תלוי מאוד בשר, כי בימי שני ושלישי הממשלה קובעת את סדר-היום על-פי התקנון, די שהשר, באמצעות עוזרו, יאמר ליושב-ראש הכנסת שהוא מבקש שזה יהיה ביום שני או שלישי בראשית סדר-היום, בערך, וזה יהיה. אין לי גם ספק שיושב-ראש הכנסת יסכים, כי גם הוא מעריך את חשיבות הנושא, ואני קיבלתי היום רשות ממנו להעביר את הנושא לשבוע הבא.

רן כהן (מרצ):

תודה רבה, זו הצעה טובה.

היו"ר ש' וייס:

חברים, אני מודה לכם מאוד.

תם סדר-היום, ואני נפרד מכם בצער רב. הישיבה הבאה של הכנסת תהיה ביום שני, י"ד בכסליו
התשנ"ז, 25 בנובמבר 1996.

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, שאנו נארח בשבוע הבא את נשיא אוקראינה, את הנשיא קוצ'מה,
שהיתה לי האפשרות להכיר אותו עוד כשהיה ראש ממשלת אוקראינה – בשעה 16:00.

תודה רבה, לילה טוב.

הישיבה ננעלה בשעה 22:07.